

Monica Cuciureanu

Coordonator



CONTEXTE DE ÎNVĂȚARE A LIMBILOR STRĂINE

Experiențe CLIL în România



EDITURA UNIVERSITARĂ

**CONTEXTE DE ÎNVĂȚARE
A LIMBILOR STRĂINE**

Experiențe CLIL în România

Coordonator: **Monica CUCIUREANU**

Autori:

Carmen Gabriela BOSTAN (subcapitolele 3.3., 3.6., 3.7., 3.8., 3.9., 3.10., 4.1., capitolul 5.)

Luminița CATANĂ (capitolul 2.)

Laura Elena CĂPIȚĂ (subcapitolul 1.4., capitolul 5.)

Monica CUCIUREANU (Introducere, subcapitolele 1.3., 3.2., 3.4, 3.5., 3.11., 3.13., 3.14., 4.2., capitolul 5.)

Șerban Adrian MIRCEA (subcapitolele 3.1., 3.12., 4.3., capitolul 5.)

Dan Ion NASTA (subcapitolele 1.1., 1.2.)



Institutul de Științe ale Educației

Acest material a fost elaborat în cadrul Institutului de Științe ale Educației din București în urma derulării proiectului *Experiențe CLIL în România* (2017 – 2018).



Materialul a fost publicat cu sprijinul financiar al Institutului Goethe din București, căruia îi mulțumim pe această cale.

Coordonator: MONICA CUCIUREANU

**CONTEXTE DE ÎNVĂȚARE
A LIMBILOR STRĂINE**
Experiențe CLIL în România



EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2019

Colecția ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Simona Lupu (asistent I)
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

ISBN 978-606-28-1036-8

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul autorilor

Copyright © 2019
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021.315.32.47
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47 / 07217 CARTE / 0745.200.357
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

Mulțumiri colaboratorilor din instituții care au sprijinit investigația de teren, au furnizat informații și materiale relevante pentru cercetarea științifică și au făcut posibilă apariția acestui studiu:

Colegiul Național „Elena Ghiba Birta” din Arad, **Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”** și **Școala Centrală** din București, **Colegiul Național „Emil Racoviță”** și **Colegiul Tehnic „Ana Aslan”** din Cluj-Napoca, **Colegiul Național „Mircea cel Bătrân”**, **Liceul Teoretic „George Călinescu”** și **Liceul Teoretic „Educational Center”** din Constanța, **Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”** și **Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”** din Iași, **Liceul Teoretic „Octavian Goga”** din Sibiu, **Liceul Teoretic „Jean-Louis Calderon”** din Timișoara, **inspectoratele școlare județene**, precum și **British Council**, România, **Institutul Francez** din București, **Institutul Goethe** din București, **Institutul Cervantes** din București, **Ambasada Spaniei** în România.

Eugenia Groșan, director, Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”, Arad

Laura Putnic, director, Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”, Arad

Camelia Avramescu, manager de proiect, profesor de limba engleză, Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”, Arad

Livia Marinescu, profesor de limba engleză, Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”, Arad

Lilla Pellegrini, profesor de matematică, Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”, Arad

Cosmina Țiu, profesor de geografie, Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”, Arad

Camelia Rădulescu, director și profesor de limba spaniolă, Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”, București

Violeta Govoreanu, profesor de fizică, Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”, București

Mariana Vișan, director, Școala Centrală, București

Ileana Ana Patrichi, profesor de fizică, Școala Centrală, București

Maria Popescu, profesor de matematică, Școala Centrală, București

Camelia Scumpu, profesor de limba franceză, Școala Centrală, București

Constantin Corega, director, Colegiul Național „Emil Racoviță”, Cluj Napoca

Ariana-Stanca Văcărețu, profesor de matematică, Colegiul Național „Emil Racoviță”, Cluj Napoca

Lucia Pop, director, Colegiul Tehnic „Ana Aslan”, Cluj Napoca

Andreea Suci, profesor de limba engleză, Colegiul Tehnic „Ana Aslan”, Cluj Napoca

Mariana Szenkovits, inginer, profesor de chimie, Colegiul Tehnic „Ana Aslan”, Cluj Napoca

Vasile Nicoară, director, Colegiul Național „Mircea cel Bătrân”, Constanța

Steluța Andesi, profesor de limba engleză, Colegiul Național „Mircea cel Bătrân”, Constanța

Ion Băraru, profesor de fizică, Colegiul Național „Mircea cel Bătrân”, Constanța

Peter Christian, profesor de limba germană, Colegiul Național „Mircea cel Bătrân”, Constanța

Aurelia Dănilă, profesor de geografie și de limba franceză, Colegiul Național „Mircea cel Bătrân”, Constanța

Cora Simona Tîrhoacă, profesor de limba germană, Colegiul Național „Mircea cel Bătrân”, Constanța

Elena Crăcea, director, Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanța

Janette Bărăitaru, profesor de limba franceză, Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanța

Iulia Gârbocea, profesor de limba franceză, Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanța
Gina Isofache, profesor de geografie, Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanța
Adriana Tudor, profesor de economie, Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanța
Nicoleta Grigoraș, director, Liceul Teoretic „Educational Center”, Constanța
Ana-Maria Marchidanu, director adjunct, Liceul Teoretic „Educational Center”, Constanța
Claudia Nicoleta Ispas, profesor de matematică, Liceul Teoretic „Educational Center”, Constanța
Gabriela Săndulescu, director, Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Iași
Camelia Arhip, profesor de limba engleză, Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Iași
Roxana Adriana Gavril, profesor de fizică, Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Iași
Beatrice Manuela Coțofan, director, Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”, Iași
Dumitrina Gazzì, profesor de limba franceză, Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”, Iași
Lucreția Moruzi, profesor de limba engleză, Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”, Iași
Viorica Prisăcariu, profesor de limba germană, Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”, Iași
Doina Sterpu, profesor de istorie, Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”, Iași
Laura Florentina Dumitru, director, Colegiul Național „Octavian Goga”, Sibiu
Cosmina Almășan, profesor de limba engleză, Colegiul Național „Octavian Goga”, Sibiu
Camelia Galaction, profesor de limba engleză, Colegiul Național „Octavian Goga”, Sibiu
Diana Popescu, profesor de limba engleză, Colegiul Național „Octavian Goga”, Sibiu
Radu Burcea, director, Liceul Teoretic „Jean Louis Calderon”, Timișoara
Jorge Gonzales Garrido, profesor de cultura și civilizația spaniolă, Liceul Teoretic „Jean Louis Calderon”, Timișoara
Alina Macavei, profesor de istorie, Liceul Teoretic „Jean Louis Calderon”, Timișoara
Roxana Puțan, profesor de geografie, Liceul Teoretic „Jean Louis Calderon”, Timișoara
Maria Mara Romocia, profesor de limba franceză, Liceul Teoretic „Jean Louis Calderon”, Timișoara
Sorin Giurumescu, inspector general, Ministerul Educației Naționale
Luminița Stoian, inspector general, Ministerul Educației Naționale
Luiza Filip, inspector școlar pentru limbi moderne, Inspectoratul Școlar Județean Cluj-Napoca
Maria Kovacs, vicepreședinte al Asociației „Lectura și Scrierea pentru Dezvoltarea Gândirii Critice” România
Nigel Bellingham, director, British Council, România
Andrew Keedwell, consultant științific, „English for the Community”, British Council, România
Alina Constantinescu, manager de proiect, „English for the Community”, British Council, România
Michel Monsauret, atașat de cooperare educațională, Ambasada Franței în România, coordonator al Alianțelor franceze din România, Institutul Francez, București
Christa Ganterer, director adjunct, director al Departamentului de limba germană, Goethe Institut, București
Heiko Krabbe, profesor universitar, Facultatea pentru Fizică și Astronomie a Universității Ruhr din Bochum, Germania, consultant științific, „Un laborator de fizică și limba germană”
Maria Pilar Veiga Grandal, profesor de limba spaniolă, Institutul Cervantes, București
Pablo Díez Astruga, atașat educațional, Ambasada Spaniei în România

Cuprins

Introducere	13
Capitolul 1. Fundamentări teoretice, delimitări terminologice și conceptuale	17
1.1. Unitate și diversitate în experiențele de învățare CLIL.....	17
1.2. CLIL – un scurt istoric	22
1.3. Context disciplinar și legislativ în România	24
1.4. Contexte de învățare oferite de programele școlare.....	28
1.4.1. Programe pentru învățământul bilingv.....	30
1.4.2. Valorificarea metodologiei CLIL în proiectarea integrată a programelor școlare.....	39
1.4.3. Proiectele ca relație între curriculum formal și contextele nonformale de învățare	41
Capitolul 2. Metodologia cercetării	43
2.1. Scopul studiului	43
2.2. Obiectivele cercetării.....	44
2.3. Ipoteze de lucru	46
2.4. Etapele cercetării	46
2.5. Metode utilizate	48
2.5.1. Metoda analizei de documente	48
2.5.2. Metoda anchetei.....	49
2.6. Instrumente utilizate pentru colectarea datelor	50
2.7. Modul de eșantionare	51
2.8. Limitele cercetării.....	53



Capitolul 3. Experiențe CLIL în școlile din România.....	56
3.1. Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”, Arad.....	56
3.2. Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”, București.....	67
3.3. Școala Centrală, București	79
3.4. Colegiul Național „Emil Racoviță”, Cluj-Napoca	87
3.5. Colegiul Tehnic „Ana Aslan”, Cluj-Napoca	99
3.6. Colegiul Național „Mircea cel Bătrân”, Constanța.....	111
3.7. Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanța.....	118
3.8. Liceul Teoretic „Educational Center”, Constanța	127
3.9. Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Iași	132
3.10. Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”, Iași	136
3.11. Colegiul Național „Octavian Goga”, Sibiu.....	145
3.12. Liceul Teoretic „Jean Louis Calderon”, Timișoara.....	155
3.13. Institutul Goethe: „Un laborator de fizică / chimie și limba germană”	170
3.14. British Council: „Engleza pentru comunitate”	183
Capitolul 4. Rezultate ale cercetării	192
4.1. Învățământul bilingv.....	192
4.1.1. Învățământul bilingv englez.....	195
4.1.2. Învățământul bilingv francez.....	197
4.1.3. Învățământul bilingv german	201
4.1.4. Învățământul bilingv spaniol	202
4.2. Cursuri opționale bazate pe metodologia CLIL	204
4.2.1. Cursuri opționale CLIL	204
4.2.2. Rolul institutelor culturale în formarea profesorilor pentru metodologia CLIL: British Council, Institut Français, Goethe Institut, Instituto Cervantes.....	211



4.3. Promovarea CLIL prin proiecte europene	227
4.3.1. Motivații.....	227
4.3.2. Tematici și activități	228
4.3.3. Beneficiile implicării în proiecte	233
4.3.4. Blocaje în sustenabilitatea proiectelor	235
Capitolul 5. Concluzii și recomandări	237
5.1. Concluzii	237
5.2. Recomandări.....	247
Bibliografie selectivă	248
Anexe	255

Acronime și abrevieri utilizate

AEFE	<i>Agence pour l'enseignement français à l'étranger</i> (Agenția pentru învățământ în limba franceză în străinătate)
AICE	<i>Advanced International Certificate of Education</i> (Certificat internațional pentru nivelul secundar superior)
CCD	Casa Corpului Didactic
CDI	Centru de documentare și informare
CDS	Curriculum la decizia școlii
CECRL	Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi
CELI	<i>Certificati di conoscenza della lingua italiana</i> (Examenul de certificare a cunoștințelor de limba italiană)
CLIL	<i>Content and Language Integrated Learning</i> (Învățarea integrată a unui conținut nonlingvistic într-o limbă străină)
CN	Colegiu Național
CT	Colegiu Tehnic
CTL	<i>Communicative Language Teaching</i> (Abordarea comunicațională a limbii)
DAAD	<i>Deutscher Akademischer Austausch Dienst</i> (Serviciul German de Schimburi Academice)
DELE	<i>Diplomas de Español como Lengua Extranjera</i> (Diploma de spaniolă ca limbă străină)
DNL	Disciplină nonlingvistică/ discipline nonlingvistice
DSD I, II	<i>Deutsches Sprachdiplom I, II</i> (Diploma de limba germană I, II)
ECDL	<i>European Computer Driving Licence</i> (Permisul European de Conducere a Computerului/ certificat pentru atestarea competențelor digitale)
ETI	<i>Executive Training Institute</i> (Institut Executiv de Formare)
FG	Focus grup
FLE	<i>Le français langue étrangère</i> (Franceza ca limbă străină)
IBL	<i>Inquiry-based Learning</i> (Învățare prin investigație)
IGCSE	<i>International General Certificate of Secondary Education</i> (Certificat internațional general pentru nivelul secundar)
ISJ	Inspectoratul Școlar Județean
LM1, LM2	Limba modernă 1, Limba modernă 2
LT	Liceu Teoretic
LTB	Liceu Teoretic Bilingv



MEN	Ministerul Educației Naționale
PAD	<i>Pädagogischer Austauschdienst</i> (Serviciul de Schimburi Pedagogice)
PASCH	<i>Schulen: Partner der Zukunft</i> (Inițiativa Școlilor Partenerere pentru Viitor)
PEL	Portofoliul European al Limbilor
STEM	<i>Science, Technology, Engineering, Mathematics</i> (Știință, tehnologii, inginerie, matematică)
TBL	<i>Task-based Learning</i> (Învățarea bazată pe sarcină)
TBT	<i>Task-based Teaching</i> (Predarea bazată pe sarcină)
TEL	<i>Technology Enhanced Learning</i> (Învățare prin integrarea tehnologiei)
TIC	Tehnologia informației și a comunicațiilor
UE	Uniunea Europeană
ZFA	<i>Zentralstelle für das Auslandsschulwesen</i> (Centrul pentru Școli Germane din Străinătate)

Introducere

Acronimul CLIL (*Content and Language Integrated Learning*) a început să se impună în anii '90, denumind o metodologie inovatoare care se referea la abordarea integrată a unei limbi străine înscrise în curriculumul școlar și a unei discipline nonlingvistice, a unor capitole din disciplina respectivă sau a unui ansamblu de cunoștințe din mai multe domenii academice, abordate interdisciplinar. Particularitatea metodologiei CLIL constă în dezvoltarea concomitentă a aspectelor ce țin de cunoștințele de specialitate din domeniul nonlingvistic ales și a competențelor lingvistice în limba străină. Finalitatea CLIL este de a potența învățarea limbii străine studiate, aducând un ansamblu de cunoștințe suplimentare atât în domeniul nonlingvistic, cât și în cel lingvistic, un spor de reflexivitate în explorarea realității – materiale, sociale, culturale – și oportunități variate de utilizare a limbii moderne în contexte autentice de învățare.

Acest studiu și-a propus identificarea și examinarea unor experiențe CLIL relevante, derulate în școli din România. Analiza acestor experiențe a scos în evidență principalele tipuri de programe și cursuri care utilizează metodologia CLIL în sistemul românesc de învățământ: programe de studiu bilingv/intensiv al unei limbi moderne, cursuri opționale integrate, diferite cursuri organizate ca urmare a participării la proiecte internaționale. S-a analizat contextul general în care apar experiențele CLIL în țara noastră, cadrul legislativ care stă la baza derulării acestor programe și cursuri, modul de configurare și manifestare a acestora în diferite contexte școlare specifice.

Au fost consemnate percepțiile profesorilor și elevilor participanți la cursurile CLIL, opiniile decidenților – inspectori școlari și directori de unități



de învățământ – cu privire la avantajele, dar și la provocările pe care le implică aceste cursuri, opiniile unor experți în educație, ale unor reprezentanți ai centrelor culturale străine, care promovează învățarea limbilor moderne în România și sprijină implementarea metodologiei CLIL prin măsuri concrete.

Ca urmare a rezultatelor obținute în urma investigației de teren realizate, s-au degajat anumite concluzii și s-au formulat unele recomandări pentru popularizarea bunelor practici și sprijinirea în continuare a metodologiei CLIL în România. Structura lucrării reflectă demersul de cercetare:

Capitolul 1. Fundamentări teoretice, delimitări terminologice și conceptuale realizează unele precizări teoretice cu privire la metodologia CLIL, definește termenii utilizați pe parcursul studiului, schițează un scurt istoric al CLIL, descrie contextul disciplinar și legislativ în care se configurează programele și cursurile CLIL în România, precum și contextele de învățare oferite de programele școlare în care apare această metodologie, accentuându-se și relația dintre curriculum formal și contextele nonformale de învățare.

Capitolul 2. Metodologia cercetării evidențiază scopul studiului „*Contexte de învățare a limbilor străine: Experițe CLIL în România*”, obiectivele, ipotezele, etapele cercetării, metodele și instrumentele utilizate în demersul investigativ, modul de eșantionare, precum și limitele acestei cercetări.

Capitolul 3. Experițe CLIL în școlile din România cuprinde descrierea succintă a școlilor și instituțiilor care dezvoltă sau/și derulează programe, proiecte, cursuri de tip CLIL, realizată pe o structură comună, care vizează următoarele aspecte: profilul școlii; contextul derulării cursurilor CLIL; măsuri și mijloace prin care cursurile CLIL au fost sprijinite; rezultate și impact.



Capitolul 4. Rezultate ale cercetării reflectă răspunsurile participanților la investigația de teren, grupând informația în funcție de tipul de program prin care se derulează acele cursuri: învățământ bilingv (în limba engleză, franceză, germană, spaniolă), cursuri opționale integrate bazate pe metodologia CLIL și activități CLIL rezultate în urma derulării unor proiecte europene. Tot în acest capitol este menționat și rolul institutelor culturale și al ambasadelor în promovarea limbilor moderne respective în România și în susținerea formării continue a profesorilor pentru metodologia CLIL.

Capitolul 5. Concluzii și recomandări sintetizează informația și scoate în evidență ideile de forță care s-au desprins din analiza datelor obținute prin analiza de documente și prin investigația de teren din școli. Totodată, aici sunt consemnate și unele recomandări ce decurg în mod firesc din concluziile formulate și se adresează diferiților agenți educaționali, care pot valorifica rezultatele acestui studiu.

Capitolul 1

Fundamentări teoretice, delimitări terminologice și conceptuale

1.1. Unitate și diversitate în experiențele de învățare CLIL

Acronimul CLIL (*engl. Content and Language Integrated Learning/ fr. Enseignement d'une matière intégrée à une langue étrangère/ germ. Integriertes Lernen von Inhalten und Sprache/ sp. Aprendizaje Integrado de Contenido y Lengua*) denumește o metodologie inovatoare dezvoltată mai cu seamă în Europa ultimilor 25-26 de ani. Această metodologie este specifică didacticilor acționale care promovează abordările integrate. Este vorba despre învățarea combinată a unei discipline școlare și a unei limbi moderne înscrisă în curriculumul școlar prin metode experimentale care au fost monitorizate și validate în anumite contexte, mulțumită unor profesori motivați, deschiși către schimbare, care s-au (auto)format pentru învățarea deschisă. În literatura de specialitate a anilor 2000-2010, CLIL definește, de asemenea, un spațiu cognitiv și cultural de învățare/comunicare, ce privilegiază metoda învățării prin colaborare, cu impact asupra competenței *a învăța să înveți*. Cele două accepțiuni se completează, cea de-a doua fiind o emergență a primeia, o dezvoltare care pune accentul pe dimensiunea socializantă a experiențelor CLIL într-un mediu de învățare incitant, în care își găsesc locul metodele participative și TIC.

Deși integrarea utilizării limbii străine în predarea conținuturilor disciplinare și abordarea concomitentă a dimensiunii lingvistice și a celei cognitive întrunesc un consens larg și solid, trebuie subliniat faptul că nu



există un model unic, un pattern normativ exclusiv, ci mai curând o varietate consonantă de experiențe care se inspiră din principii, exigențe și criterii comune, ele întâlnindu-se în planul meta-reflecției și al meta-lingvajului. Grație unor proiecte multilaterale, meta-lingvajul CLIL a suferit în ultimii zece ani un proces accentuat de formalizare. Astfel, au fost create și promovate hărți/oglinzi conceptuale, cadre de referință, au fost stabilite standarde de proiectare curriculară, au fost selectați și difuzați descriptori calibrați pentru evaluarea competențelor lingvistice (receptive și productive) potrivit *Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL)*. Această complexitate crescândă explică de ce în foarte multe spații educaționale europene, printre care se numără și România, mediul de învățare CLIL ca mediu favorizant apare ca atractiv, dar se însoțește de multe provocări care fac dificilă ori sensibilă angajarea profesorilor în asimilarea și implementarea metodologiei CLIL, cu atât mai mult cu cât toți specialiștii recunosc că instrumentele de evaluare convenționale nu convin în acest caz.

Pe fundalul difuzării și asimilării crescânde în mediile educaționale europene a *CECRL*, produs și difuzat de Consiliul Europei, termenul generic CLIL a ajuns să acopere o diversitate de experiențe novatoare în care o limbă secundă (limbă străină, limbă regională, limbă minoritară, o altă limbă decât cea oficială în care este înscris curriculum național) este utilizată pentru a genera învățare relaționată cu:

1. **o materie sau un grup de materii din curriculumul instituțional** pentru care există sau nu suporturi predefinite într-o limbă străină;
2. **un capitol, un domeniu sau un subdomeniu dintr-o disciplină școlară** tratat într-o limbă străină, într-o perioadă determinată din calendarul școlar, pentru care profesorul/o echipă de profesori se angajează să producă suporturi valide din punct de vedere academic, lingvistic și pedagogic;
3. **o temă abordată modular**, cu resursele și strategia specifice cursurilor opționale, în condițiile respectării exigențelor



administrative locale din punct de vedere al designului curricular, al aprobării, implementării, evaluării;

4. **o activitate recurentă sau periodică**, cu eficacitate dovedită, care mobilizează resurse extracurriculare și/sau mijloace ale educației nonformale, cum ar fi activitățile de cerc sau de club școlar, monitorizate în cadrul școlii.

Studiile realizate de rețeaua de informare asupra educației în Europa, *Eurydice*, arată că ultimul context (activități extracurriculare de tip cerc școlar) sunt cel mai puțin frecvente pe harta bunelor practici CLIL, întrucât ridică probleme sensibile la evaluare. Punctul 1 din enumerarea de mai sus apare cel mai adesea în contextul predării în regim bilingv și/sau în contextul învățământului în limbile minorităților. Punctul 3 apare frecvent în statele/regiunile care investesc în creativitatea agenților educaționali, stimulează gândirea critică și inițiativele de schimbare ale cadrelor didactice, sprijină în mod consecvent sinergia interdisciplinară și pun la dispoziția conectorilor platforme de resurse și referințe, repertorii de practici transferabile, facilitând accesul la rețele de dezvoltatori CLIL (Olanda și Finlanda sunt doar două exemple). În astfel de cazuri, proiectele CLIL sunt cunoscute și urmărite cu interes de întreaga comunitate școlară, iar întregul colectiv de cadre didactice se apropie de definiția *comunității care învață continuu*. În același context, este acreditată opinia că experiențele CLIL, având impact motivațional, pot oferi reale șanse de „*ratrapare*” lingvistică elevilor care nu s-au manifestat activ în cursurile obișnuite de limbi străine. Diversitatea practicilor care implică metodologia CLIL ține de mai mulți **factori de influență**. Analiza factuală a unor experiențe CLIL evidențiază cea mai mare amplitudine în privința factorului diferențial legat de **gestiunea experiențelor de învățare**:

- **ciclul de învățământ vizat** (primar, secundar inferior, secundar superior, terțiar), nivelul inițial de dezvoltare a competențelor lingvistice la



elevii participanți (minimum A1.2 sau A2.1 pentru învățământul primar, de la A2+ la B2 pentru învățământul secundar, B2-C1 pentru învățământul superior);

- **numărul de ore alocat** (varianta extensivă: de la un an de studiu la mai mulți ani de studiu pentru clasele cu predare în limbile minorităților, precum și pentru secțiile bilingve din învățământul secundar; varianta intermediară: un semestru pentru un curs opțional înscris în segmentul curriculumului la decizia școlii (CDS) sau un ciclu de activități de cerc în care se realizează sarcini complexe de învățare; varianta minimală: de la 12 la 20 de ore în ciclul primar pentru activități care aparțin mai degrabă categoriei de sensibilizare);

- **organizarea prioritară a obiectivelor** (majoritatea experiențelor CLIL asumă principiul integrării și al dezvoltării abilităților transversale, dar acordă prioritate dezvoltării capacităților cognitive în interacțiune cu conținuturile disciplinare, un număr restrâns de experiențe CLIL monitorizate au urmărit în mod egal performanța lingvistică și dobândirea de cunoștințe disciplinare și au acordat un loc prioritar dimensiunii interculturale);

- **modalitățile de selecție și de agregare a conținuturilor** în funcție de obiectivele urmărite și de complexitatea abilităților *multitasking* pe care elevii sunt chemați să le exerseze, realizând concomitent mai mult de o singură sarcină de lucru.

Un alt factor diferențiator ține de **varietatea opțiunilor lingvistice**, pe de o parte (limba engleză apare precumpănitor în alegerile profesorilor și elevilor care se implică în practicile CLIL, germana, franceza și spaniola fiind mai puțin solicitate), iar, pe de altă parte, **diversitatea materiilor vizate** (nu numai științele exacte, tehnologia, științele sociale, dar și artele vizuale sau muzica). Este important să reținem că termenul generic *materie* trebuie folosit cu o anumită flexibilitate. Poate fi vorba de o disciplină nonlingvistică din



curriculum, de un capitol sau subcapitol dintr-o disciplină academică, identificat conform programei școlare, de un domeniu educațional la frontiera formalului și a informalului (educația sanitară, educația pentru alimentație rațională, educația pentru mediu, educația pentru voluntariat/antreprenariat etc.), un ansamblu de cunoștințe și referințe interdisciplinare organizate în jurul unei axe tematice (marile cuceriri geografice și impactul lor economic/religios, revoluția franceză și drepturile omului, progresele tehnice în perioada Renașterii, invenții și inventatori etc.).

Natura dispozitivului educațional influențează și ea în mod semnificativ experiența de învățare CLIL. Din punct de vedere diacronic, primul nucleu de inițiativă și reflecții CLIL s-a conturat în aria predării/învățării în regim bilingv (clase bilingve, secții/filiiere bilingve, clase europene). Au fost apoi experimentate cu succes experiențe didactice de predare a disciplinelor (toate sau numai anumite discipline) prin intermediul unor limbi regionale, limbi autohtone sau limbi ale unor comunități etnice (în cazul României, această tipologie se circumscrie predării în limbile minorităților).

Dat fiind **interesul față de educația plurilingvă și interculturală** manifestat de majoritatea statelor europene, din Uniunea Europeană (UE) și din afara spațiului comunitar și luând în considerare multitudinea resurselor educaționale propuse de Diviziunea Politici lingvistice a Consiliului Europei încă din 1995, cele două dispozitive menționate mai sus (învățământul bilingv și cel în limbile minorităților) s-au utilizat considerabil și oferă astăzi suporturi dintre cele mai complexe (manuale, caiete de activități, culegeri, resurse multimedia în limbi străine). O altă abordare relevantă, dar nu la fel de comodă, întrucât angajează deopotrivă creativitatea profesorului/echipei didactice și responsabilitatea sa, rezidă în construcția unui curs opțional compus din mai unități tematice, pentru care suporturile sunt furnizate de



profesor/echipa didactică pornind de la resursele sale. Un adevărat câmp de creativitate se deschide aici, iar proiectele internaționale dau măsura interesului și priceperii unei mase critice de profesori.

În fine, **formatul de predare** poate varia, de la formula „profesorului-orchestră” care îmbină competențele academice cu cele lingvistice sau care a beneficiat de o formare universitară bivalentă, la echipele flexibile. În această privință, cel mai adesea întâlnim un binom în postură de dezvoltator de curriculum local, conceptor de suporturi didactice, organizator de experiențe de documentare/comunicare/învățare și evaluator. Nu puține sunt obstacolele administrative pe care acest binom trebuie să le depășească pentru a reuși să experimenteze metodologia CLIL într-o unitate școlară supusă standardelor clasice de evaluare instituțională. Cheia reușitei pare să rezide în capacitatea operatorilor de a dezvolta parteneriate și de a se conecta la proiectele novatoare susținute de instanțele europene. Aceste proiecte sunt în măsură să dea acces profesorilor implicați la baze de resurse privilegiate și să îi acrediteze pe și prin rețele educative online.

1.2. CLIL - un scurt istoric

Înainte de 1970, acest tip de predare-învățare se constituia ca apanaj al regiunilor cu un profil lingvistic marcant (regiuni frontaliere, regiuni bi- sau plurilingve, mari metropole) și implica un număr restrâns de elevi care evoluau sau se pregăteau să evolueze în medii bilingve, eventual plurilingve. Aceasta este prima matrice educațională, numită în mod tradițional „*educație bilingvă*”.

În anii 1980, acest gen de învățământ a fost influențat în mod semnificativ de experiențele canadiene („*enseignement en immersion*”, învățarea în imersiune) destinate copiilor proveniți din familii anglofone stabilite în provincia francofonă Québec. Limba franceză a fost folosită ca



limbă vehiculară pentru dobândirea competențelor în celelalte materii prevăzute în programele de studii. Învățarea prin imersiune lingvistică s-a bucurat de susținerea activă a părinților, a actorilor sociali și de un solid aport financiar din partea autorităților locale. Ea a prilejuit totodată numeroase studii de psiho- și sociolingvistică care au impulsionat evoluția didacticii limbilor străine. Noi categorii au fost identificate: imersiune precoce, imersiune tardivă, imersiune totală, imersiune parțială. Acestea au fost experimentate în diverse școli, pe loturi consistente de elevi din ciclul primar până în ciclul superior al studiilor secundare. Numitorul comun a fost folosirea unei limbi străine (în cazul de față, limba franceză) ca mediu de instruire și factor de progres în achiziția de competențe disciplinare.

Înscrise sub genericul *diversitate lingvistică* și având ca țintă dezvoltarea multilingvismului la tânăra generație, experiențele de tipul CLIL intră în atenția instanțelor europene în anii 1990. Interesul se justifică prin necesitatea de a prospecta noi metode pedagogice, inovative, în cadrul și cu mijloacele primului program LINGUA (vezi decizia Consiliului 89/489/CEE din 16 august 1989). Un text programatic de mare importanță pentru orientarea spre schimbare a politicilor lingvistice europene îl reprezintă *Rezoluția Consiliului Europei din 31 martie 1995* privind ameliorarea și diversificarea predării și învățării limbilor în sistemele educative ale Uniunii Europene. Chestiunea învățământului bilingv este explicit abordată și, pentru prima dată, este formulată necesitatea abilitării metodologice a profesorilor de limbi străine în perspectiva predării unei sau mai multor discipline nonlingvistice (DNL) în ciclul secundar. În același document este recomandată și invitarea unor asistenți de limbi străine, provenind din țări în care limba străină este vorbită ca limbă maternă, pentru a susține învățământul bilingv, inclusiv experiențele CLIL, în țări partenere, pe bază de schimburi și proiecte educative comune.



După anul 2000, difuzarea practicilor reușite în domeniul CLIL și încurajarea profesorilor de a se angaja în această direcție novatoare sunt susținute prin a doua fază a programului Socrates, prin componenta Comenius, ulterior și prin programul Erasmus+, prin care sunt stimulate mobilitatea profesorilor în formarea continuă, cursurile intensive de limbi străine pentru profesorii de DNL și elaborarea, în parteneriat, a unor module CLIL transferabile în cât mai multe contexte educaționale. În anul lansării versiunii standard a *Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi* (2001), care a fost decretat *Anul european al limbilor*, un număr semnificativ de experimente reușite CLIL au fost promovate prin publicații în format tipărit sau electronic. Au fost, de asemenea, încurajate inițiativele CLIL privind învățământul primar prin abordări de tip *sensibilizare, expunere precoce*.

Studiile referitoare la CLIL au evidențiat că în ultimul deceniu s-a pus accentul pe competențele-cheie, insistându-se cu precădere asupra competențelor: *a învăța să înveți* (toate experiențele de învățare CLIL care respectă standardele de calitate, indiferent de orientarea lor mono- sau pluridisciplinară); *comunicare în limbi străine* (toate experiențele CLIL), *sensibilizare și exprimare culturală* (CLIL în domeniul artelor vizuale, sonore, teatrale, CLIL în istoria civilizațiilor); *competențe numerice* (CLIL în domeniul tehnologiei informaționale) ca premisă a educației pe parcursul întregii vieți.

1.3. Context disciplinar și legislativ în România

În România se manifestă în continuare un interes deosebit din partea părinților și elevilor pentru învățarea limbilor străine. Sistemul de învățământ românesc, aflat de ani buni în reformă și încercând să țină pasul cu nevoile beneficiarilor săi, a modificat în 2013 planurile-cadru pentru învățământul primar și în 2016 pe cele pentru gimnaziu. Poziția privilegiată a limbilor moderne apare în mod distinct în aceste documente, care oferă cadrul general



pentru învățarea limbilor străine ca prima limbă modernă, respectiv a doua limbă modernă studiată, tot mai mult în regim obligatoriu și cu posibilitatea oferită școlilor de a extinde numărul de ore prin curriculum la decizia școlii (la toate nivelurile) și/sau curriculum diferențiat (la nivelul secundar II), în funcție de interesul elevilor și de cadrele didactice disponibile.

Limba modernă 1 (LM 1) a devenit obligatorie din 2013 în regim de 1 oră/săptămână pentru clasa pregătitoare, clasele I și a II-a, iar în clasele a III-a și a IV-a 2 ore/săptămână. La aceste ore se pot adăuga extensii prin CDS. Studiul LM 1 continuă în următoarele cicluri de învățământ (secundar I și II) în regim de curs obligatoriu, cu 2 ore/săptămână în trunchiul comun și, eventual, un curs opțional, care apare în curriculum la decizia școlii.

Studiul limbii moderne 2 (LM 2) începe în ciclul gimnazial și continuă în cel liceal, deci cu începere din clasa a V-a, respectiv clasa a IX-a. Numărul de ore pentru LM 2 este de 1 oră/săptămână la gimnaziu, în trunchiul comun. La nivel liceal, LM 2 apare cu 2 ore/săptămână în trunchiul comun. Suplimentări sunt posibile în varii forme, apelând la orele aflate în curriculum diferențiat sau în curriculum la decizia școlii.

La nivel gimnazial, datorită interesului tot mai mare al elevilor și părinților pentru studiul limbilor străine, multe școli au organizat clase cu **studiul intensiv al limbilor moderne**, iar **la nivel liceal** apar atât clasele cu **studiul limbilor moderne în regim intensiv, cât și bilingv**.

Acest tip de învățământ este reglementat prin **Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a claselor cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv în unitățile de învățământ preuniversitar**, aprobat prin OMEN 4797/31 august 2017 (vezi Anexa II). În document se definesc clasele cu studiul intensiv, respectiv bilingv al limbilor moderne și condițiile de organizare a unor asemenea clase (capitolul I și V), se descrie modul în care se face înscrierea și admiterea elevilor la clasele cu predare a



unei limbi moderne în regim intensiv/bilingv (capitolele II și III), modul de atestare a competențelor lingvistice dobândite la încheierea studiilor (capitolul IV), sprijinul de care unitățile de învățământ care organizează asemenea clase pot beneficia din partea autorităților române și a unor instituții educaționale guvernamentale/neguvernementale, în baza acordurilor culturale dintre România și țările ale căror limbi moderne se studiază în școală (capitolul VI).

Potrivit documentului amintit, **clasele cu studiul intensiv** al unei limbi moderne se pot organiza atât pentru LM 1, cât și pentru LM 2. În aceste clase, limba modernă se studiază cu cel puțin 2 ore în plus față de numărul de ore prevăzut prin planurile-cadru în trunchiul comun, ore care pot fi de tip extindere, curriculum diferențiat sau opțional (CDS) la nivelul disciplinei.

În clasele cu studiul bilingv al unei limbi moderne, limba modernă se studiază cu cel puțin 3 ore în plus față de numărul de ore prevăzut prin planurile-cadru în trunchiul comun, ore care pot fi de tip extindere, curriculum diferențiat sau opțional (CDS) la nivelul disciplinei. **La aceste clase se studiază cel puțin o disciplină nonlingvistică (DNL) în limba modernă respectivă** (de regulă, istoria, geografia, cultura și civilizația țării a cărei limbă se studiază în regim bilingv).

Potrivit aceluiași document, studiul limbii moderne în regim intensiv/bilingv se realizează pe grupe, o grupă fiind constituită din cel mult 16 elevi.

Organizarea unor asemenea clase este condiționată de mai mulți factori, între care existența resurselor umane și materiale necesare, nevoile și interesele de cunoaștere ale elevilor și nevoile comunității locale. „Resursele umane” se referă la personal calificat (având cel puțin gradul didactic definitiv), titular, iar pentru DNL în limba modernă cadrele didactice trebuie să facă dovada deținerii unui atestat de competențe lingvistice, cel puțin la nivelul B2, corespunzător CECRL. O parte dintre orele de limbă modernă din



clasele cu predare în regim intensiv, respectiv bilingv a limbii moderne și/sau DNL predate în limba modernă studiată pot fi predate de profesori vorbitori nativi ai limbii respective, potrivit unor acorduri culturale încheiate între România și instituții educaționale guvernamentale/neguveramentale din țările ale căror limbi se predau în școli din țara noastră. Aceleași instanțe oferă și sprijin pentru buna derulare a programelor de studiu în regim intensiv, respectiv bilingv, prin facilitarea contactelor culturale și parteneriatelor educaționale cu instituții educaționale din alte țări, a schimburilor de elevi, cadre didactice și experți, în vederea dezvoltării profesionale.

În acest studiu apar **limba modernă 1, limba modernă 2 și disciplina nonlingvistică**, care poate fi o disciplină anume (matematică, fizică, chimie, biologie, istorie, geografie, cultură și civilizație etc.), un grup de discipline diverse, tratate interdisciplinar sau doar un modul care se focusează pe o anume temă/ un anume capitol, angajându-i pe participanți în activități de tip CLIL. Atunci când DNL se referă la domeniile știință, tehnologii, inginerie, matematică se utilizează acronimul **STEM** (*Science, Technology, Engineering, Mathematics*).

În general, cursurile/proiectele care au la bază metodologia CLIL folosesc **abordarea comunicățională a limbii**, un cadru teoretic din pedagogia limbilor străine, (*Communicative Language Teaching*, cu acronimul **CLT**). Ea se referă la direcționarea predării/învățării unei limbi străine către comunicarea în limba respectivă. CTL urmărește să dezvolte abilitatea elevilor de a utiliza limba străină în situații reale de comunicare. Această abordare a fost asociată cu predarea/învățarea bazată pe sarcină (**TBT/TBL** sunt acronimele folosite pentru **Task-based Teaching/Task-based Learning**). Dintre numeroasele definiții date sarcinii, am ales-o pe cea dată de Bygate, Skehan și Swain în 2001 (apud Ellis, R., 2003, p. 5): „o sarcină este o activitate care solicită elevului să folosească limba, accentuând sensul, spre a atinge un



obiectiv". Realizarea obiectivului dă măsura reușitei activității realizate. În învățarea unei limbi străine, sarcina are următoarele caracteristici specifice:

- „este un plan de lucru pentru activitatea elevului (activitatea rezultată poate sau nu să se potrivească cu cea planificată);
- se concentrează, în principal, pe sens, încercând să dezvolte prin comunicare competențele lingvistice;
- implică procese de utilizare a limbii prezente în realitate (de ex. completarea unui formular, confruntarea cu neînțelegeri etc.);
- poate implica oricare dintre cele patru competențe: ascultarea sau citirea unui text și înțelegerea sa, producerea unui mesaj oral sau scris ori o combinație dintre competențele de receptare și cele de producere a mesajelor;
- implică procese cognitive (selectare, clasificare, ordonare, argumentare, evaluare);
- are un rezultat comunicațional bine definit: planul de lucru stipulează rezultatul nonlingvistic al sarcinii, care reprezintă, totodată, obiectivul activității elevilor; atingerea rezultatului așteptat dă măsura îndeplinirii sarcinii.” (după Ellis, R., 2003, p. 9-10)

1.4. Contexte de învățare oferite de programele școlare

Prin noile planuri-cadru pentru gimnaziu, care se află în cel de-al doilea an de aplicare, curriculumul integrat a intrat în practica școlară cu un statut bine conturat: ca variantă de curs opțional căruia îi este alocat un timp de învățare specific (minimum 1 oră/săptămână). Această decizie a stimulat interesul actorilor educaționali pentru explorarea principiilor pe care se bazează un curriculum integrat și pentru analiza experiențelor românești în acest domeniu. Deopotrivă, programele școlare pentru învățământ bilingv, dar



și cele câteva inițiative care pun în aplicare metodologia CLIL constituie bune practici care pot oferi răspunsuri la numeroase întrebări.

Domeniul învățării limbilor moderne este unul special, nu doar prin contribuția la profilul de formare al absolventului, dar și prin faptul că pare foarte izolat în ansamblul disciplinelor școlare. Din această perspectivă, CLIL poate favoriza dezvoltarea unor experiențe de învățare deosebite pentru elevi, în contextul unor ținte ambițioase pe care și le propun limbile moderne. Ținta propusă pentru finalul gimnaziului este nivelul de competență A2 – Utilizator elementar (nivel intermediar sau de supraviețuire) prevăzut de CECRL, care presupune următoarele competențe¹:

- înțelegerea frazelor izolate și expresiilor folosite frecvent care țin de domeniile priorităților individuale nemijlocite (de exemplu, informații personale și familiale simple, cumpărături, anturajul apropiat, munca);
- înțelegerea și ducerea la bun sfârșit a unor sarcini care nu cer decât un schimb de informații simple și directe despre subiecte familiare și obișnuite;
- redarea unor informații cu mijloace simple despre studiile proprii, anturajul apropiat și evocarea unor subiecte care corespund nevoilor individuale imediate.

Data fiind miza pe care o asumă studiul limbilor, inclusiv legătura cu parcursul liceal, contextele de învățare vizate până acum în gimnaziu au fost cele care s-au bazat pe menținerea în planurile-cadru a unui număr de cel puțin 2 ore de limba modernă (1 sau 2). Prin curriculumul integrat, există posibilitatea nu doar de a crește numărul de ore, dar, mai ales, de a se putea proiecta un demers de învățare motivant, care se bazează pe antrenarea unor

¹ Formulările sunt preluate din documentul de lucru *Contribuția domeniilor de cunoaștere/disciplinelor la formarea competențelor din profilul de formare al absolventului de gimnaziu*, utilizat ca punct de plecare pentru elaborarea noilor programe de gimnaziu.



abilități noncognitive importante pentru încrederea elevului în propriul demers de învățare.

Fuziunea mai multor discipline, sub forma integrării curriculare, cu posibilitatea constituirii, în timp, a unui nou mod de abordare a cunoașterii reprezintă o tendință actuală a educației, care asumă conectarea la viața reală. Una dintre mizele acestei abordări este formarea de competențe personale, cognitive, profesionale și sociale, utile pentru viața reală. Numeroase sisteme de educație au optat pentru o abordare integrată a curriculumului, una dintre cele mai des întâlnite forme de integrare fiind organizarea disciplinelor pe arii/domenii curriculare, pornind de la premisa că există o serie de elemente comune unor discipline, așa cum sunt conceptele sau demersurile de cunoaștere, care pot conduce la competențe generale comune unui grup de discipline. În afara disciplinelor clasice, în unele țări, în special cele nordice, s-au introdus teme transversale și demersuri de învățare bazate pe rezolvarea de probleme în cadrul unor proiecte.

1.4.1. Programe pentru învățământul bilingv

Parcursurile școlare liceale bazate pe programe de învățământ bilingv funcționează în România de douăzeci de ani. Ele au fost inițiate în 1998 (OMEN 5166/08.12.1998) și au devenit tot mai atractive. Modul de organizare pe care se bazează a rămas, în linii mari, același, așa cum rezultă din cel mai recent document normativ, citat în continuare:

„O parte dintre orele de limbă modernă la clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, sau una din disciplinele nonlingvistice care se predau obligatoriu în limba modernă studiată poate fi predată și de cadre didactice native, în baza acordurilor culturale dintre România și țările ale căror limbi moderne se studiază în unitatea de



învățământ și a prevederilor legale privind încadrarea acestora sau a acordurilor de colaborare încheiate de MEN cu instituții educaționale guvernamentale/neguvernamentale.” (art.15, OMEN 4797/2017, vezi Anexa II.)

Analiza pe care o prezentăm în continuare include 13 programe ale unor discipline studiate la liceele cu clase bilingve (vezi Anexa I). Potrivit specificului acestui parcurs liceal, programele sunt incluse în aria curriculară *Om și societate*. Acest cadru de învățare le face să poată fi explorate din perspectiva principiilor pe care se bazează un curriculum integrat. Modelul de proiectare folosit în prezent pentru programele de liceu a determinat anumite opțiuni de concepție – preluarea ca atare a competențelor generale și specifice din programele cursurilor generale de istorie și geografie. Astfel, din perspectiva rezultatelor învățării, putem aprecia că este defavorizată componenta de învățare a limbii și contribuția acestor experiențe de învățare la creșterea performanțelor lingvistice ale elevilor. Valoarea adăugată a acestor experiențe de învățare ar trebui să fie în zona medierii și a înțelegerii altor culturi, dar și pentru îmbunătățirea competențelor generale de comunicare.

Opțiunea pentru construirea corpusului de programe a fost condiționată de accesul la aceste documente.

Designul programelor analizate este specific liceului, incluzând următoarele elemente:

Notă de prezentare

Prezintă statutul obiectului de studiu în planul-cadru de învățământ, structura programei și principalele mesaje pe care le transmite aceasta.

Competențele generale ale disciplinei

Sunt definite pe niveluri de școlaritate și reprezintă particularizări ale



competențelor generice ale ariei curriculare, având roluri diferite în etapele de școlaritate și pentru parcursurile specifice ale elevilor.

Valori și atitudini

Orientează activitatea de predare-învățare-evaluare.

Competențe specifice și conținuturi

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora.

Conținuturile reprezintă mijloace prin care se dobândesc competențele, valorile și atitudinile din programă. Pot fi organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestii metodologice

Au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare, oferind suport pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Criteriile care au stat la baza analizei permit identificarea modului în care elementele componente ale programelor răspund unor principii de proiectare curriculară în măsură să asigure coerența la nivelul practicilor pe care se fundamentează curriculumul național. Acestea se referă, pe de o parte, la elementele componente și la articularea lor în structura programelor școlare și, pe de altă parte, la valorificarea metodologiei CLIL în proiectarea curriculară.

În mod concret, problemele la care încercăm să răspundem prin prezenta analiză sunt:

- Măsura în care programele respectă modelul de proiectare valabil pentru etapa de școlaritate pe care o vizează;
- Concretizarea modelului de proiectare în contextul pedagogiei CLIL.



Prezentăm, în sinteză, concluziile analizei, însoțite de exemple, pentru trei discipline școlare. Pentru a face mai vizibile aspectele care ne interesează în analiză, am grupat rezultatele pe discipline școlare.

Programele școlare analizate respectă structura programelor de liceu, iar fiecare dintre elementele componente exprimă clar aspectele specifice pe care le vizează.

Notele de prezentare includ precizări referitoare la statutul disciplinei și trimiteri la documente care întemeiază studiul disciplinei respective. Sunt identificate beneficiile studierii acestor discipline, așa cum sunt: accentul pe învățarea prin proiecte de cercetare ale elevilor, care pot fi valorificate în diferite contexte și extinderea referențialului elevilor la elemente din zona interferențelor culturale.

Exemplul 1. Geografia Franței (OMEN 5241/01.09.2008)

„În același timp, demersul didactic propus corespunde unor ținte specifice claselor bilingve, care vizează dezvoltarea capacității elevilor de a utiliza limba franceză ca instrument de informare și de comunicare a achizițiilor specifice din domeniul geografiei. Acest fapt conduce la extinderea vocabularului elevilor cu elemente de limbă franceză, pe competențe specifice.”

Exemplul 2. Elemente de cultură și civilizație portugheză (OMEN 5024/12.09.2013)

„Abordarea disciplinei Elemente de cultură și civilizație portugheză se bazează pe documente și resurse autentice pentru a înțelege mai bine ansamblul fenomenelor sociale: morale, religioase, estetice, științifice, tehnice, caracteristice Portugaliei și portughezilor. Temele propuse vor avea o strânsă legătură cu fapte de civilizație ale epocii contemporane și vor fi prezentate în mod argumentativ.”



În privința *competențelor generale* sunt utilizate două abordări: majoritatea programelor de *Istorie și Geografie* preiau ca atare competențele generale ale programelor disciplinelor de trunchi comun, iar pentru disciplina *Elemente de cultură și civilizație* sunt concepute competențe generale care vizează achiziții noi.

Competențele specifice sunt adecvate pentru nivelul de dezvoltare a elevului și oferă posibilitatea manifestării unui comportament cognitiv și atitudinal specific domeniului de studiu.

Programele includ mai multe categorii de *conținuturi*. Cele de tip *organizare tematică* sunt relevante din perspectiva universului referențial al elevului și oferă contexte de comunicare valabile pentru elevul care știe să comunice în limba modernă studiată, iar temele recomandate sunt relevante din perspectiva universului referențial al adolescentului și pot conduce la contexte motivante pentru exersarea competențelor.

Exemplul 1. Elemente de cultură și civilizație engleză (OMEN 4775/13.10.2014)

„Tipuri de interacțiuni: Conversații, la viteză normală, în diverse registre, privind teme de actualitate. Contexte: întâlniri informale cu nativi, ipoteze, predicții, preferințe, evaluări de procese, chestionare, interviuri, webquest.”

Exemplul 2. Istoria Franței (OMEN 5241/01.09.2008)

„Popoare și spații istorice

Les origines. Probleme de atins: l'homme prehistorique, les premiers villages, L'age du Bronze, les Celtes, L'age du Fer, les Gaulois.

La Gaule romaine. Probleme de atins: la conquete romaine, Jules Cesar, Vercingetorix, Alesia, la romanisation, les Gallo-Romains, Francs et Alamans au III-e siecle.”



Sugestiile metodologice oferă repere suficient de clare pentru o învățare centrată pe elev, dar acestea sunt formulate în termeni generali, fără a se descrie contexte de învățare care să vizeze aspecte precum nivelurile diferite de performanță (de exemplu, elevi cu ritm înalt de învățare, elevi care au nevoie de învățare remedială) sau scenarii didactice care articulează diferite sarcini de lucru. Nu se face referire explicită la contexte nonformale de învățare. Nu se alocă componentei *evaluare* foarte multă atenție (de exemplu, nu apar referiri la autoevaluare, modalitate de evaluare importantă în contextul biografiei lingvistice, componentă a Portofoliului European al Limbilor - PEL).

Exemplul 1. Geografia Franței (OMEN 5241/ 01.09.2008)

„Evaluarea trebuie să se axeze pe dezvoltarea acelor competențe specifice prevăzute de actualul curriculum în vederea susținerii probei orale de geografie în limba franceză la bacalaureat.

Evaluarea se poate face prin utilizarea tipurilor de itemi în proporții și structuri diferite, evaluarea continuă, dar și folosirea unor instrumente și procedee complementare: portofoliu, referat, eseu, mini-proiecte interdisciplinare etc.”

Exemplul 2. Istoria Spaniei (OMEN 4926/ 29.08.2013)

„Documentele scrise sunt un element esențial în realizarea competențelor disciplinare, iar lectura lor - un mijloc eficient de apropiere a limbii. Totodată, ele constituie un instrument la îndemâna profesorului pentru verificarea asimilării conținutului și a limbii de către elevi, de aceea este de dorit ca aceștia să fie obișnuiți cu tehnica lecturii textelor în limba străină. A-i solicita pe elevi să prezinte documentul îi plasează într-o situație nouă, de valorificare a capacităților de comunicare, creată pentru a completa demersurile structurate, tipice cursurilor de limbi străine. Apare însă riscul unor redundanțe în prezentarea documentelor. Pentru a evita repetarea întocmai a cuvintelor și structurilor lingvistice este de preferat ca elevii să fie solicitați să prezinte documentele prin parafrază, care are avantajul de a ameliora competențele lingvistice.”



Prin coroborarea elementelor componente se pot realiza documentele de planificare și proiectare care permit desfășurarea activităților de predare-învățare-evaluare în absența manualelor școlare.

Deși nu sunt incluse exemple ale unor documente de proiectare, se fac referiri generale la modul în care programele sunt aplicate la clasă. Această componentă include cadrul teoretic, referințe la principii de organizare a categoriilor de sugestii privitoare la demersuri didactice recomandate, inclusiv sugerarea unor metode de predare-învățare-evaluare relevante pentru domeniul de studiu, enunțarea unor metode și prezentarea activităților de învățare asociate. În textele programelor școlare analizate, metodele alternative de evaluare sunt invocate frecvent, dar lipsesc referirile la dimensiunea nonformală. Sugestiile referitoare la demersurile didactice sunt relevante în raport cu competențele specifice incluse, dar este evidentă nevoia explicitării activităților de învățare, prin prezentarea unor situații concrete și a modului în care se pot dezvolta competențele.

Referințele bibliografice constituie un suport informațional relevant și actual. Sunt incluse doar lucrări în format tipărit. Nu se fac referiri la surse online sau proiecte CLIL derulate.

Deși competențele generale formulate diferă ca număr și focalizare, toate programele consultate includ elemente comune din punct de vedere al concepției. Astfel, pentru fiecare dintre cele trei discipline, *Istorie, Geografie, Cultură și civilizație*, putem identifica unele caracteristici comune.

Programele de Istorie:

- contribuie la dobândirea de către elevi a capacității de a asculta puncte de vedere diferite, de a-și apăra poziția personală, de a susține prin argumente o decizie;
- facilitează demersuri didactice realizate din perspectiva educației pentru drepturile omului, a educației pentru diversitate, a



perspectivelor multiple asupra istoriei, a problemelor sensibile și controversate, a strategiilor de argumentare, negociere și cooperare, a utilizării surselor multiple de informare și documentare;

- susține o abordare flexibilă a timpului istoric prin: ponderarea studierii evenimentelor în favoarea ansamblului și a perspectivei asupra trecutului, aprofundarea și interpretarea trecutului în locul memorării unor serii cronologice și al istoriei de tip narativ și enciclopedic;
- stimulează interesul și motivația elevilor, contribuind astfel la formarea conștiinței culturale și la înțelegerea realității în sensul toleranței față de alte perspective.

Programele de Geografie:

- oferă reperele cognitive, științifice și lingvistice necesare înțelegerii mediului geografic specific țărilor la care se referă;
- oferă suport pentru dezvoltarea unor competențe necesare în perspectiva integrării pe piața europeană a muncii sau în sistemul universitar european, prin rezultatele obținute la examenul de bacalaureat;
- antrenează abilitățile elevilor de a utiliza limbile moderne studiate ca instrumente de informare și de comunicare a achizițiilor specifice din domeniul geografiei, având ca rezultat așteptat extinderea vocabularului elevilor;
- includ, în componenta *conținuturi*, resurse autentice care facilitează înțelegerea spațiilor geografice studiate (de exemplu, modele grafice și cartografice);
- antrenează elevii în situații de comunicare relevante pentru obținerea unor rezultate bune la examenul de bacalaureat (proba orală).



Programele de Cultură și civilizație:

- au ca punct de plecare faptul că elevii din clasele cu program bilingv au fost expuși deja unor noțiuni de civilizație (de exemplu, obiceiuri, sărbători, gastronomie, mentalități, stil de viață, preocupări cotidiene, domenii de interes etc.) prin intermediul orelor de geografie și de istorie studiate în clasele a IX-a și a X-a;
- includ, în componenta *conținuturi*, documente și resurse autentice care facilitează înțelegerea spațiilor culturale în ansamblul fenomenelor sociale caracteristice: morale, religioase, estetice, științifice sau tehnice;
- articularea dintre competențe și elementele de conținut permite elevilor realizarea de analize bazate pe fapte sociale; astfel, programele oferă contexte favorabile pentru manifestarea unor atitudini personalizate și recunoașterea unor valori. Acestea devin definitorii pentru formarea unei gândiri independente, obiective, a unor opinii liber exprimate și le dezvoltă elevilor capacitatea de a lua decizii (de exemplu, prezentarea argumentată a unor fapte de cultură și civilizație ale epocii contemporane);
- componenta *competență digitală* este slab reprezentată, în condițiile în care elevii sunt nativi digitali și ar fi nevoie de ocazii prin care ei să-și extindă *înțelegerea și cunoașterea naturii, a rolului și a posibilităților noilor tehnologii*;
- pun accentul pe competențe cu implicații transversale, de exemplu: competențe interculturale, demonstrarea gândirii critice, demonstrarea creativității, folosirea informațiilor și a tehnologiilor de comunicare, cooperarea cu ceilalți din echipă.



1.4.2. Valorificarea metodologiei CLIL în proiectarea integrată a programelor școlare

Față de principiile de proiectare curriculară specifice programelor școlare pentru parcursul școlar bilingv, metodologia CLIL are ca punct de plecare îmbinarea dintre elementele de conținut și cele de învățare a unei limbi nematerne, care devine instrument de învățare a unui nou conținut. Din perspectiva modelelor de abordare integrată, metodologia CLIL combină abordarea interdisciplinară cu cea bazată pe rezolvarea de probleme. Astfel, elevii nu doar că învață un lexic nou și contextele în care îl pot folosi, dar limbajul nou învățat este utilizat în rezolvarea de probleme.

Inovațiile curriculare din învățământul românesc au vizat mai puțin abordările integrate, care presupun armonizări între obiecte de studiu care aparțin unor arii curriculare diferite. În schimb, au fost preferate abordări inovative la nivelul fiecărui obiect de studiu sau introducerea unor obiecte de studiu care aparțin așa-numitei *noi educații*. Componenta CDS a planurilor de învățământ a fost deosebit de permisivă în această privință. Este și cazul programei „Fizica@Physik”, elaborată de o echipă de profesori de la CN „Ion Măiorescu”, din Giurgiu, ca parte a proiectului inițiat de Goethe Institut din București. Proiectul a inclus mai multe școli care au elaborat diferite materiale curriculare pentru a susține desfășurarea orelor de fizică în limba germană. Unul dintre acestea este programa de CDS menționată.

Fiind realizată înainte de aplicarea în școală a noului plan-cadru de învățământ pentru gimnaziu, programa este elaborată pe baza modelului de proiectare anterior care include: *notă de prezentare, competențe generale, valori și atitudini, competențe specifice*, cărora le sunt asociate *conținuturi și sugestii metodologice*.



Următoarele aspecte fac din această programă un caz exemplar de proiectare curriculară care are la bază metodologia CLIL, constituind o premieră în peisajul curricular românesc:

- componentele acestei abordări vizează elemente noi de limbaj și domenii de conținut organizate în acord cu logica internă a domeniului *Fizică*. Prin modul în care sunt structurate, domeniile de conținut se constituie în contexte de învățare semnificativă, bazate și pe un instrumentar propus prin proiect (trusa de fizică). Domeniile de conținut incluse sunt: *mecanică, mecanica lichidelor, mecanica gazelor, termodinamică, optică, electricitate, magnetism*. Aceste domenii sunt concretizate în 21 de teme orientative, fiecare temă având precizate competențe specifice (care vor fi respectate în proiectarea secvențelor de învățare, indiferent de tema aleasă). Fiecare temă este abordată interdisciplinar (fizică-limba germană) și implică un vocabular german de cel puțin cinci cuvinte și structuri lexico-gramaticale corespunzătoare ariilor tematice respective.
- abordează explicit strategii de predare-învățare-evaluare care conduc la valori asumate de către elevi. Așa cum apare în *nota de prezentare, programa urmează metoda învățării prin descoperire, oferind un conținut atractiv și de interes pentru elevi, astfel încât să-i apropie pe aceștia de învățarea fizicii ca **știință aplicată** și a limbii germane **ca limbă de comunicare**, cu scopul dezvoltării de competențe și atitudini*. Strategiile de predare-învățare-evaluare indicate își propun să contribuie la construirea nivelului de limbă necesar înțelegerii fenomenului fizic studiat.

Sugestiile metodologice includ propuneri de activități și sarcini de lucru pentru fiecare dintre cele 21 de teme orientative.



În exemplul de mai jos, referitor la tema „Comprimarea, dilatarea”, putem analiza relația dintre competențele specifice propuse de programă, tema orientativă, exemplele de activități și sarcinile de lucru care contribuie la construirea nivelului de limbă necesar înțelegerii fenomenului fizic studiat.

„Competențe specifice:

Identificarea de termeni specifici fizicii în limba germană și înțelegerea unor instrucțiuni simple;

Formularea unor observații proprii asupra tehnicilor de măsurare utilizate;

Exemple de activități și sarcini de lucru:

Observarea fenomenelor de comprimare și dilatare a gazelor și identificarea diferențelor dintre ele;

Descrierea celor două fenomene (comprimarea și dilatarea);

Realizarea unui mic dicționar cu termeni și expresii în limba germană (comprimare, dilatare și expresii de legătură).” („Fizica@Physik”, CN „Ion Măiorescu”, Giurgiu)

Autorii programei au elaborat proiecte de lecție care concretizează schema de proiectare exemplificată. Ceea ce atrage atenția este scenariul didactic în cinci pași (introducere-conștientizare-realizare-generalizarea experienței-aplicare/reflecție/extindere) care susține, deopotrivă, interesul pentru domeniul de conținut și pentru cel de învățare a limbii.

1.4.3. Proiectele ca relație între curriculum formal și contextele nonformale de învățare

Sunt numeroase studiile care demonstrează faptul că achizițiile elevilor din afara școlii afectează modul în care se realizează învățarea școlară și, de aceea, „școala este provocată să-și caute parteneri la nivelul instituțiilor



culturale, administrative sau al agenților economici, devenind ea însăși o instituție care învață” (Costea, O. (coord.), 2009 și Căpiță, L.E. (coord.), 2011). Proiectele realizate în școală prezintă ocazii pentru stabilirea de punți de legătură între diferitele medii de învățare. Ca activitate complexă de învățare, proiectul reprezintă un context de învățare care favorizează un grad înalt de participare a elevilor la construirea cunoașterii școlare și personale, prin faptul că aceștia trebuie să gestioneze propria activitate de învățare; ei sunt puși în situația de a conștientiza problemele ce trebuie rezolvate, de a explora diferite scenarii disponibile și de a rezolva probleme.

Relația dintre învățarea bazată pe proiecte și programele școlare de învățământ bilingv/CLIL este importantă pentru că elevii învață un lexic nou și contextele în care îl pot folosi, iar limbajul nou asimilat este utilizat în rezolvarea de probleme. De aceea, chiar dacă nu sunt menționate explicit ca proiecte individuale sau de grup, o serie de activități de învățare recomandate, care sunt incluse în programele școlare pentru învățământul bilingv, pot aparține acestei categorii: *jocuri de rol; realizarea de postere, hărți, desene, afișe; activități de scriere creativă (afișe, referate, compuneri, eseuri); realizarea unor modele grafice și cartografice*. În programele analizate, tuturor acestor activități le lipsesc exemplele concrete, care să pună în valoare experiențele de învățare pe care le parcurg elevii.

O altă caracteristică a programelor școlare analizate este că sunt puține trimiterile la activitățile extracurriculare, care au meritul de *a combina influențele educative de tip formal cu cele de tip nonformal și informal*, așa cum sunt modalitățile de mediere/influențare în dinamica învățării între egali (*peer learning*), dar și mecanisme de interacțiune de tip comunicativ și comportamental proprii mediului familial sau mediului comunitar.

Capitolul 2

Metodologia cercetării

2.1. Scopul studiului

„*Contexte de învățare a limbilor străine: Experițe CLIL în România*” este o cercetare care continuă o serie de preocupări mai vechi ale Institutului de Științe ale Educației, dar și alte investigații din domeniul educației, din țara noastră și din străinătate, materializate în studii care vizează dezvoltarea competențelor de comunicare în limbi străine. Dintre acestea, amintim:

- *Content and Language Integrated learning (CLIL) at School in Europe*, Eurydice, 2006;
- Nasta, D.I., *Domeniul de competență cheie Comunicare în limbi străine (CLS) din perspectiva politicilor lingvistice europene în domeniul educației. Ghid metodologic*, ISE, București, 2009;
- *Key Data on Teaching Language at School in Europe – 2012*, EACEA, 2012.

Scopul proiectului este de a identifica, sistematiza și prezenta diverse experiențe CLIL derulate în ultimii ani în România și de a evidenția principalii factori care au influențat desfășurarea lor:

- factori care țin de școlile implicate (de exemplu, management instituțional și implicarea structurilor școlare, modalitățile de diseminare a rezultatelor);
- factori care țin de profesori (de exemplu, motivația și dorința de dezvoltare profesională, dar și o serie de limitări în formarea inițială sau continuă);



- factori de reușită care depind de elevi (de exemplu, preferințe pentru anumite teme, discipline sau tipuri de activități, interes de studiu pentru o limbă modernă).

La acestea se adaugă aspecte legislative mai generale, dar și reglementări specifice pentru organizarea claselor cu învățământ bilingv.

2.2. Obiectivele cercetării

Obiectivele cercetării au fost următoarele:

- *Identificarea și analizarea unor experiențe CLIL din sistemul românesc de învățământ*

Cursurile de tip CLIL organizate în ultimii ani în școli românești, ca urmare a inițiativelor locale, prin proiecte internaționale sau ca urmare a parteneriatelor cu diverse instituții sunt destul de diferite, fiind organizate uneori la nivelul unei singure școli sub formă de curs opțional sau cerc, altele fiind preluate în rețele școlare (de două sau mai multe școli). Cursurile CLIL au fost oferite pentru a răspunde nevoilor de învățare ale elevilor, însă au avut la bază și disponibilitatea unor profesori de a se implica în asemenea activități. Școlile în care s-au desfășurat activități CLIL au primit uneori sprijin extern, din partea unor instituții culturale sau a altor parteneri.

- *Descrierea principalelor avantaje, dar și a dificultăților apărute în proiectele CLIL derulate în țara noastră*

Beneficiile aduse elevilor de cursurile de tip CLIL, indiferent de domeniul nonlingvistic ales, în termenii pedagogiei care are la bază competențele-cheie sunt: dezvoltarea competenței de comunicare într-o limbă străină, simultan cu dezvoltarea competențelor-cheie specifice diverselor discipline școlare din alte arii curriculare. De aceleași beneficii s-au bucurat și cadrele didactice implicate în aceste activități. S-a adăugat, mai ales pentru elevii implicați, șansa dezvoltării altor competențe, precum cele digitale, de



cercetare și de transfer. În derularea cursurilor au existat o serie de dificultăți întâmpinate de profesori sau de elevi.

- *Elaborarea unor recomandări adresate mai multor categorii de beneficiari: cadre didactice și elevi care se implică în proiecte CLIL, directori de școli, decidenți*

Înțelegerea situațiilor problematice apărute în activitățile CLIL și modul în care ele au fost depășite conduc la recomandări pentru alți profesori care vor să realizeze activități similare, dar și pentru directorii de școli care doresc să promoveze astfel de activități în școlile pe care le conduc; recomandările pot fi valorificate și în activitățile unor reprezentanți ai MEN sau de către experți din centre culturale interesați de promovarea și susținerea unor programe CLIL.

- *Analizarea experiențelor de predare și de învățare CLIL din perspectiva unei abordări integrate a obiectelor incluse în planurile-cadru de învățământ pentru gimnaziu*

Considerând că modul de proiectare a unor programe sau materiale didactice specifice cursurilor CLIL pot fi transformate în modele pentru profesorii care doresc să proiecteze cursuri opționale integrate, unul dintre obiectivele acestei cercetări a fost de a studia amănunțit unele experiențe disponibile; analiza sistematică a cursurilor/programelor CLIL devine astfel o etapă importantă în producerea unor cursuri moderne, integrate, care să răspundă exigențelor curriculare actuale.

- *Explorarea potențialului unor categorii diverse de școli de a dezvolta programe/module CLIL*

Condițiile necesare pentru desfășurarea cursurilor CLIL evidențiate de practicile descrise de persoanele implicate în asemenea activități pot constitui primul element de explorare a potențialului managerial și uman al altor școli care doresc implementarea unor programe sau cursuri de tip CLIL.



2.3. Ipoteze de lucru

Experiențele CLIL din țara noastră, în diversitatea lor, reflectă preocuparea profesorilor pentru învățământul integrat și pentru facilitarea unor situații autentice de învățare.

Comunicarea și colaborarea sunt stimulate prin experiențele CLIL, atât în cazul elevilor, cât și al cadrelor didactice implicate.

Înțelegerea demersurilor de proiectare curriculară bazate pe metodologia CLIL poate contribui la dezvoltarea competențelor de proiectare curriculară la nivelul școlii și al clasei.

2.4. Etapele cercetării

Etapa întâi, cu următoarele activități subsumate:

- documentarea bibliografică, prelucrarea materialelor bibliografice pentru fundamentarea investigației privind proiecte CLIL din România;
- elaborarea unui chestionar (online) pentru inspectori școlari, experți în educație, pentru identificarea cât mai multor experiențe CLIL derulate în țara noastră în ultimii 3-5 ani;
- elaborarea și pilotarea unei grile de analiză a documentelor de tip curriculum intenționat (programe școlare, planificări) care valorifică metoda CLIL;
- aplicarea chestionarului pentru inspectori/experti în educație;
- prelucrarea rezultatelor obținute din ancheta prin chestionar și identificarea unei tipologii a experiențelor CLIL din România;
- analizarea documentelor curriculare colectate;
- sintetizarea rezultatelor obținute din analiza documentelor curriculare;



Etapa a doua, cu următoarele activități subsumate:

- identificarea școlilor și a cadrelor didactice care vor fi implicate în a doua etapă a cercetării;
- realizarea și pilotarea instrumentelor de investigație;
- aplicarea instrumentelor de cercetare pe eșantionul selectat în proiect;
- prelucrarea datelor rezultate în urma anchetei;
- elaborarea raportului de cercetare;
- diseminarea rezultatelor cercetării.

În cadrul primei etape, inspectorii școlari chestionați au oferit informații relevante despre școlile din județ în care există clase cu învățământ bilingv, respectiv intensiv al limbilor moderne și despre școli care derulează proiecte ce au la bază metodologia CLIL.

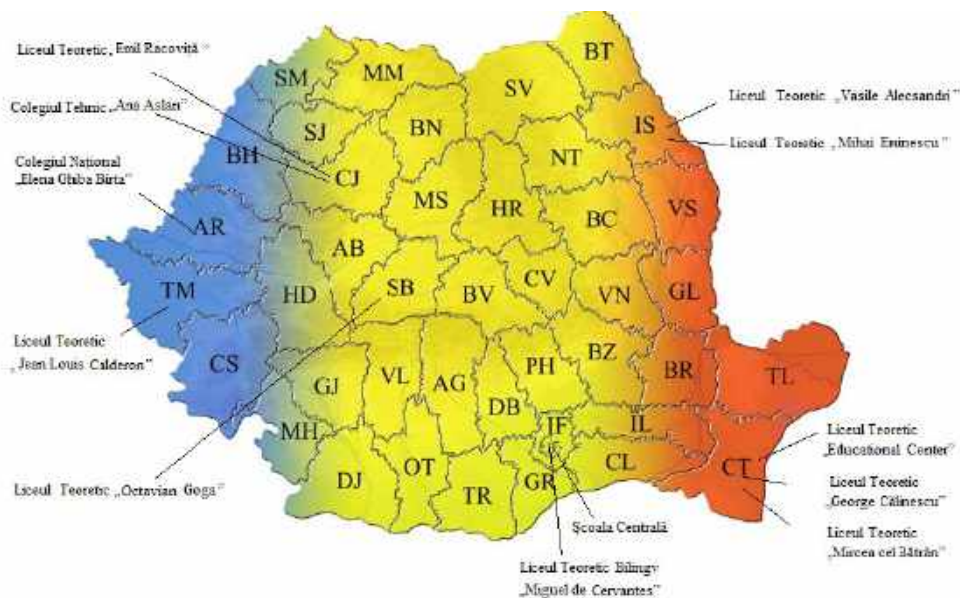
Reprezentanții institutelor culturale au oferit informații despre proiectele susținute în România de aceste instituții și despre politicile de promovare a limbii lor în țara noastră.

În urma derulării proiectului „*Un laborator de fizică și limba germană*”, Institutul Goethe din București a pus la dispoziția cercetătorilor ISE o bază de date complexă și valoroasă, care cuprinde informații din cele opt școli în care s-a derulat acest proiect CLIL, materiale curriculare pentru un curs opțional integrat de fizică și limba germană: programe, fișe de lucru, înregistrări video ale unor experimente și ore derulate etc. Toate aceste materiale au fost utilizate pe parcursul prezentei cercetări.

În cadrul celei de-a doua etape s-a realizat investigația de teren, prin care au fost colectate informații relevante despre experiențele CLIL din școlile românești. Au fost incluse în cercetare 12 școli, care au fost prezentate succint după următoarea structură: profilul școlii, contextul specific în care s-au derulat cursurile/activitățile bazate pe metodologia CLIL, măsurile prin care au fost sprijinite, principalele rezultate obținute și impactul lor.



Fig. nr. 1. Harta școlilor care au participat la ancheta



2.5. Metode utilizate

Metodologia utilizată în cercetare a vizat două metode de colectare a datelor: metoda analizei de documente și metoda anchetei.

2.5.1. Metoda analizei de documente

Metoda analizei de documente a evidențiat informațiile din documentele de reglementare a studiului unei limbi moderne în regim bilingv, respectiv intensiv și documentele colectate din mai multe școli din țară, prezentate în lucrare:

- legislația în vigoare (*Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a claselor cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv în unitățile de învățământ preuniversitar/31.08.2017*);
- documente care definesc profilul școlii (prezentările școlii de pe site, articole mass media, pliantele școlilor);



- materiale sau informații despre cursurile de tip CLIL care s-au desfășurat în unitatea de învățământ;
- programe ale cursurilor opționale sau liste de teme care sugerează o anumită distribuție tematică și ponderile temelor respective;
- rezultate ale elevilor.

2.5.2. Metoda anchetei

Ancheta s-a realizat prin interviuri individuale și de grup cu mai multe categorii de persoane implicate în activități CLIL sau cunoscătoare ale acestora: elevi, profesori, directori de școli, inspectori școlari, experți în domeniul educației din diverse instituții.

Prin utilizarea acestei metode s-a urmărit evidențierea unor aspecte de ordin calitativ, subiective: opinii și atitudini referitoare la cursurile de acest fel, motivele implicării în proiecte, așteptările participanților, rezultatele obținute, intenția de a continua implicarea în astfel de activități. S-au realizat, în ansamblu:

- un chestionar pentru inspectorii școlari, administrat online, la care au răspuns inspectori din 38 de județe; pe baza informațiilor obținute s-a realizat o hartă a proiectelor și a unităților școlare în care s-au desfășurat diverse activități de tip CLIL;
- opt interviuri cu experți în educație și reprezentanți ai centrelor culturale;
- 12 interviuri individuale cu directori de unități școlare, care s-au preocupat de susținerea proiectelor CLIL în școli;
- 18 interviuri individuale sau de grup cu profesorii care s-au implicat în proiecte CLIL și/sau în învățământul bilingv; scopul a fost de a detalia motivele implicării lor și aspectele specifice derulării acestor activități;



- 12 interviuri cu elevii care au participat în proiecte CLIL sau care sunt înscriși în învățământul bilingv; scopul a fost de a colecta opiniile elevilor referitoare la modul în care s-au desfășurat cursurile respective, la avantajele și dificultățile sesizate în urma participării la aceste activități.

2.6. Instrumente utilizate pentru colectarea datelor

Chestionarul online pentru inspectorii a presupus colectarea unor informații despre școlile care au avut, în ultimii cinci ani, proiecte de tip CLIL. Au fost colectate informații despre titlul proiectului, perioada de desfășurare, nivelul de învățământ al elevilor cărora li s-a adresat și disciplinele/limbile moderne vizate prin proiect.

Ghidul de interviu pentru inspectorii școlari de specialitate din județe a fost construit din cinci întrebări care vizau importanța activităților CLIL derulate la nivelul județului, modul în care au fost susținute aceste inițiative de către inspectorat, avantajele implicării școlilor în experiențe de tip CLIL, dificultățile întâmpinate, precum și interesul de a sprijini în continuare asemenea activități.

Ghidul de interviu pentru directorii școlilor a fost format din șase întrebări referitoare la importanța proiectului/activităților CLIL pentru școală, motivele implicării în proiect, modul în care a decurs procesul decizional de implicare în proiect, avantajele înregistrate și dificultățile întâmpinate. Ultima întrebare vizează interesul conducerii școlii pentru continuarea activităților de tip CLIL. Scopul a fost de a evidenția, din perspectiva conducerii, modul în care s-a intervenit, la nivel managerial, pentru buna derulare a proiectului/activităților CLIL.

Ghidul de interviu individual/de grup pentru profesori a constat tot în șase întrebări referitoare la: percepția despre activitățile CLIL, motivele



implicării, principalele aspecte urmărite, monitorizarea și evaluarea activităților CLIL, avantaje și beneficii pentru cei implicați, dificultățile și modul în care au fost depășite, disponibilitatea de a continua acest tip de activități. Scopul a fost de a obține informații referitoare la motivele implicării cadrelor didactice în proiect și la modul în care s-au desfășurat efectiv activitățile organizate după metodologia CLIL, precum și eventualele conexiuni făcute cu orele de trunchi comun.

Ghidul de interviu pentru elevi a fost format din cinci întrebări referitoare la: motivul alegerii cursului, descrierea activităților CLIL, beneficiile avute, dificultățile întâmpinate, modul în care a fost realizată evaluarea elevilor, precum și o apreciere generală despre cursul (opțional) respectiv.

Ghidul de interviu pentru reprezentanții instituțiilor culturale și experți în domeniul educației a cuprins patru întrebări referitoare la modul de promovare a metodologiei CLIL (de instituția respectivă), impedimentele/obstacolele pentru extinderea activităților de tip CLIL, oportunitățile/avantajele aduse de aceste activități și perspectivele de dezvoltare pentru viitor. Interveniurile au avut ca scop evidențierea modului în care aceste instituții au promovat metodologia CLIL în ultimii ani, prin politici specifice și măsuri concrete.

2.7. Modul de eșantionare

În eșantion au fost incluși:

- inspectorii școlari care au furnizat informații din 38 de județe, identificând unitățile școlare cu învățământ intensiv/bilingv și cursuri/cercuri/activități de tip CLIL;
- doi inspectori școlari care au participat la interviul individual pentru inspectorii școlari;



- opt reprezentanți ai centrelor culturale/universități/ambasade care sprijină proiecte și programe ce utilizează metodologia CLIL;
- 12 unități școlare din șase județe și din Municipiul București, în care s-au derulat interviuri individuale/de grup cu elevi, cadre didactice și directori de școală, astfel:

Tabel nr. 1. Instrumentele aplicate în școlile participante la anchetă

Județ	Școală	Interviu individual cu directorul unității școlare	Interviu cu profesorii (număr de participanți)	Interviu de grup cu elevi (7-10 elevi)
Arad	Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”	✓	4 interviuri individuale	✓
București	Școala Centrală	✓	Interviu de grup – 8 participanți	✓
București	Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”	✓	Interviu de grup – 2 participanți	✓
Cluj-Napoca	Colegiul Național „Emil Racoviță”	✓	Interviu de grup – 2 participanți	✓
Cluj-Napoca	Colegiul Tehnic „Ana Aslan”	✓	2 interviuri individuale	✓
Constanța	Liceul Teoretic „George Călinescu”	✓	Interviu de grup – 6 participanți	✓
Constanța	Liceul Teoretic „Educational Center”	✓	Interviu de grup – 6 participanți	✓
Constanța	Liceul Teoretic „Mircea cel Bătrân”	✓	Interviu de grup – 9 participanți	✓
Iași	Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”	✓	Interviu de grup – 6 participanți	✓
Iași	Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”	✓	Interviu de grup – 3 participanți	✓
Sibiu	Liceul Teoretic „Octavian Goga”	✓	Interviu de grup – 3 participanți	✓
Timișoara	Liceul Teoretic „Jean-Louis Calderon”	✓	3 interviuri individuale	✓



Tabel. nr. 2. Reprezentanți ai unor instituții culturale/ambasade/universități

Instituție	Reprezentant	Limba modernă
British Council, România	Director al British Council București	engleză
	Expert British Council, consultant științific „ <i>English for the Community</i> ”	
	Manager de proiect „ <i>English for the Community</i> ”	
Institutul Francez, București	Atașat de cooperare educativă și coordonator al Alianțelor franceze din România	franceză
Universitatea Ruhr, Germania	Profesor universitar, Facultatea pentru Fizică și Astronomie a Universității Ruhr din Bochum, Germania, consultant științific pentru „ <i>Un laborator de fizică și limba germană</i> ”	germană
Goethe Institut, București	Director adjunct al Institutului Goethe București, director al Departamentului de limba germană	
Institutul Cervantes, București	Profesor, Institutul Cervantes București	spaniolă
Ambasada Spaniei în România	Atașat educațional	

2.8. Limitele cercetării

Această cercetare investighează o realitate dinamică, nuanțată, variată din sistemul de învățământ românesc, care, datorită bugetului de timp limitat și a resursei umane modeste, nu a putut fi surprinsă decât în oarecare măsură. Principala limită a cercetării este, prin urmare, faptul că nu a putut fi exhaustivă, nu a surprins decât o parte dintre programele, proiectele, cursurile, activitățile care utilizează metodologia CLIL în România. De asemenea, numărul de școli investigate, de centre culturale, de experți în educație implicați în cercetare a fost redus.



Au fost utilizate preponderent metode calitative de investigare, urmărind ca, prin răspunsurile participanților la interviurile individuale și de grup, să se ajungă la o înțelegere mai bună a acestei realități policrome. Chestionarul online adresat inspectorilor școlari, singurul instrument cantitativ utilizat în cercetare, a colectat doar informații generale despre experiențele CLIL derulate în țara noastră și a fost returnat de o parte dintre reprezentanții ISJ.

Doar patru limbi moderne au fost selectate, cele cu cea mai mare răspândire în școlile din România: limbile engleză, franceză, germană și spaniolă. Nu au fost investigate experiențe CLIL în unități de învățământ cu limbă de predare a unei minorități naționale, direcție care ar fi putut oferi, cu certitudine, exemple relevante de experiențe CLIL.

În ceea ce privește nivelul de învățământ, investigația s-a redus la activități de tip CLIL din învățământul gimnazial și din cel liceal. Gimnaziul a fost relevant în special din perspectiva cursului opțional integrat care apare în noile planuri-cadru pentru învățământul gimnazial și pe care profesorii l-au configurat în funcție de interesele de studiu ale elevilor și de resursele locale ale școlii. Liceul a fost relevant în special din perspectiva claselor cu studiul intensiv, respectiv bilingv al limbilor moderne, dar și al cursurilor opționale CLIL oferite la acest nivel. Învățământul primar, unde învățătoarele cunosc cel puțin o limbă modernă și au formarea necesară pentru a preda integrat, nu a fost investigat, deși în interviuri mai mulți respondenți au atins tangențial problematica metodologiei CLIL aplicată la nivel primar. De asemenea, nu ne-am oprit asupra învățământului universitar, cu toate că și acolo apar exemple relevante de cursuri CLIL, în special la universitățile care oferă linii de studiu în limbi de circulație internațională, tot mai solicitate de către studenți, în perspectiva șanselor mai mari de angajare pe piața muncii.

Din cauza numărului mic de interviuri realizate și a reprezentativității teritoriale/categoriale a grupurilor de respondenți, relevanța concluziilor obținute este relativă.



În ciuda acestor limite, cercetarea schițează unele tendințe din sistemul nostru de educație, în special în legătură cu politicile și practicile în domeniul limbilor moderne, cu formarea cadrelor didactice, cu motivația pentru învățare a celor implicați în procesul de educație. *„Contexte de învățare a limbilor străine: Experițe CLIL în România”* aprofundează problematica investigată, fără a o epuiza.

Capitolul 3

Experiențe CLIL în școlile din România

3.1. Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”, Arad

1. Profilul școlii

Colegiul Național „Elena Ghiba Birta” este unul dintre liceele de prestigiu din Arad, situate în ultimii ani în jurul locurilor 4-5 pe municipiu, din punct de vedere al mediilor la admitere și al promovabilității la bacalaureat. Din punct de vedere al viziunii asumate, colegiul își propune să devină unul dintre liderii în materie de instrucție și educație de excelență, care să formeze tineri cu profil european, capabili să parcurgă cu succes rute academice și să participe activ la viața comunității.

La nivel liceal, oferta școlară cuprinde în anul școlar 2017-2018 două clase de matematică-informatică, dintre care una cu limba engleză intensiv, două clase de științe ale naturii, dintre care una cu limba engleză intensiv, o clasă de filologie bilingv (limba engleză) și o nouă clasă de filologie (cu limbile engleză și spaniolă). Media minimă de admitere s-a situat în ultimul an între 8.22 și 8.33, în funcție de profil, în creștere semnificativă față de anii anteriori. Rata de promovare a bacalaureatului este, de regulă, de peste 90%, uneori peste 95%, clasele de filologie promovând, de obicei, în procent de 100%.

Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”, prin intermediul *Asociației Alunni „Elena Ghiba Birta”*, este acreditat ca centru ECDL RO504 (*European Computer Driving Licence*). Liceul administrează și organizează în colaborare cu Consiliul Britanic, București, examenul *Cambridge First Certificate in English*. Colegiul



este, de asemenea, unul dintre primele licee care a aderat la proiectul de parteneriat cu licee al Academiei CREDIS.

Școala se preocupă în mod constant de dezvoltarea profesională a corpului profesoral, prin participarea la proiecte europene și prin interesul manifest față de promovarea deschiderilor interculturale, a parteneriatelor, a formării continue, a racordării la evoluțiile tehnologice cu implicații educaționale și la dezvoltările moderne ale teoriilor și practicilor pedagogice. Cadrele didactice au arătat o foarte mare deschidere în ceea ce privește contactele formative cu alte culturi, cu alte sisteme de educație, cu persoane și instituții-resursă, pentru abilitarea conceptual-metodologică cu tot ceea ce poate fi actual și util pentru a favoriza o educație cât mai adecvată pentru elevii contemporani.

2. Contextul derulării activităților CLIL

În anul școlar 2015-2016, Colegiul Național „Elena Ghiba Birta” din Arad a fost beneficiarul proiectului Erasmus+ cu titlul „*Specialiști pentru un curriculum integrat*”, *Acțiune cheie 1: Proiecte de mobilitate, Domeniul: Educație școlară, Tip acțiune: Mobilități ale cadrelor didactice*. Proiectul s-a derulat în perioada august 2015 - iulie 2016. Scopul proiectului a fost formarea unei echipe de cadre didactice abilitate în dezvoltarea competențelor-cheie digitale și lingvistice de comunicare într-o limbă de circulație internațională. Ținta strategică a fost aceea de a alcătui două echipe de specialiști la nivelul școlii, prin participarea a 12 profesori din diverse arii curriculare la două cursuri tematice oferite de furnizorul de formare ETI Malta, partener în cadrul proiectului.

În perioada 19-30 octombrie 2015 s-a desfășurat prima mobilitate a cadrelor didactice, cinci profesori luând parte la cursul de formare „*CLIL-Methodology & ICT Tools for Teachers Working with CLIL*”, alături de cadre didactice de diverse specialități din alte țări europene. A doua mobilitate a



avut loc în primăvara lui 2016, șapte profesori participând la cursul „TEL: *Technology Enhanced Learning*”, urmărind angajarea acestora în noi experiențe de învățare, conectate la lumea digitală, pentru a facilita integrarea didactică eficientă a resurselor online și a celor oferite de softurile educaționale.

Echipa de proiect susține că a ales cursul „*CLIL- Methodology & ICT Tools for Teachers Working with CLIL*” în urma analizei nevoilor de formare a profesorilor școlii și cunoscând nevoile și așteptările elevilor. Ideea formării pentru metodologia CLIL a fost sugerată de un cadru didactic de limba engleză, care participase în Malta la un proiect Comenius. S-a intenționat deprinderea unor noțiuni, metode și competențe de integrare curriculară a unei limbi străine (limba engleză) cu conținuturile nonlingvistice, precum și expunerea elevilor, mijlocită de către profesori pregătiți în acest sens, la experiențe interculturale care să-i ajute la lărgirea perspectivelor cognitive.

„În Arad, CN „Elena Ghiba Birta” este recunoscut pentru rezultatele deosebite pe filiera umanistă. Mulți copii se gândesc să studieze în străinătate. Avem clase cu profil bilingv. Toate aceste lucruri ne-au făcut să credem că e necesar, pe lângă ceea ce deja oferim, ca acești copii să fie expuși la ceea ce înseamnă interculturalitate, la ce înseamnă altă cultură, pe care să o perceapă din altă perspectivă. Cam acestea erau gândurile de început. Dar nu ne putem lăuda că avem o secție bilingvă adevărată – ar trebui ca toate materiile să se facă în limba engleză, nu doar ce putem oferi acum prin planul-cadru – istoria și geografia - și un gram de CDS. Și atunci am văzut-o ca pe o oportunitate ideală, ca cei care merg acolo să facă lucrurile îmbinând conținutul materiei pe care o predau cu expunerea copiilor la limba engleză, astfel încât să-i formăm global - și cultural, și lingvistic, și legat de conținutul fiecărei materii.” (manager de proiect, profesor de engleză, CN „Elena Ghiba Birta”)



Printre factorii motivaționali ai profesorilor participanți am identificat și ethosul de autoperfecționare profesională activat de nemulțumirea constructivă, de rezultatele obținute până la acel moment. Totodată, nu lipsește dorința mărturisită de a descoperi o abordare inedită, stimulativă și captivantă pentru elevi, capabilă de a le trezi o motivație puternică și mai stabilă pentru învățare.

„M-am decis pentru o abordare CLIL la disciplina Geografia Marii Britanii și a SUA, deoarece îmi place să experimentez, să aduc ceva nou, diferit de vechea cale bătută, ceva care să stârnească interesul elevilor, să le dezvolte creativitatea, să-i motiveze. Predam această disciplină din patru în patru ani și încercasem o mulțime de materiale auxiliare, chiar manuale care nu m-au convins”. (profesor de engleză, CN „Elena Ghiba Birta”)

„Trebuie să găsim metode noi pentru a-i atrage pe elevi spre învățare, fiindcă cele tradiționale nu mai merg. Elevii devin din ce în ce mai plictisiți dacă profesorul nu-și schimbă metoda de lucru.” (director, CN „Elena Ghiba Birta”)

Modul în care s-a concretizat didactic experiența mobilității din Malta pe tema metodologiei CLIL a comportat trei direcții:

- a) Propunerea unui **curs opțional de matematică în limba engleză**, cu durată de un an (2016-2017), care nu mai continuă, fiindcă nu a avut susținabilitate, dar care a vizat, mai degrabă, implementarea demersurilor didactice de tip *TEL (Technology Enhanced Learning)*, integrarea aplicațiilor informatice în procesul de predare-învățare-evaluare a matematicii, pentru a-i crește acesteia nu doar atractivitatea, dar și potențialul formativ, prin centrarea pe formarea de competențe cognitive superioare. În acest caz, nu se pune accentul pe dezvoltarea competenței lingvistice, folosirea limbii engleze fiind mai degrabă fortuită.



Obiectivele urmărite: Provocarea intelectuală a elevilor, care ajută la dezvoltarea deprinderilor cognitive; dezvoltarea deprinderilor sociale și dezvoltarea deprinderilor de gândire laterală (*thinking out of the box*).

- b) Susținerea unui curs **opțional integrat de geografie în limba engleză**, inițial la clasa a XI-a, cu **tema „Hazarde naturale și antropice”**, ce utilizează metodologia CLIL și constă într-o temă din manualul de clasa a XI-a care era aprofundată prin acest opțional. Opționalul a venit ca o etapă de implementare în comunitate a cursului de formare din Malta, pe o materie care se afla în legătură cu problemele actuale ale omenirii.

„Elevii sunt interesați, pentru că sunt bombardati zilnic cu informații la televizor și vor să afle ce se întâmplă în spatele procesului. Nu e suficient să vadă știrea că a erupt un vulcan în Islanda, ci vor să știe ce se întâmplă din perspectiva geomorfologiei și a dinamicii plăcilor tectonice. Multe materiale de dinamică sunt în engleză. Sunt studii de nișă – eu sunt profesor de geografie, dar am învățat și climatologie, și meteorologie, și geomorfologie – m-am dezvoltat la modul general pe toate direcțiile. Materia de clasa a XI-a asta face, dezvoltă (logica) și elevul trebuie să înțeleagă ce este în spatele procesului. Și aici ne ajută studiile, manualele de dincolo, în limba engleză cu care interacționăm noi, profesorii, care suntem transmițătorii, intermediarii dintre materie și rezultatul final. (...) CLIL-ul te ajută pe tema care te interesează ca elev. Elevii dau de aceste bibliografii, cercetări care sunt în engleză. Și este o modalitate prin care se îmbină foarte bine materiile, se folosește limba engleză”. (profesor de geografie, CN „Elena Ghiba Birta”)

- c) La clasa de bilingv, aplicarea unor **elemente ale abordării CLIL la disciplina Geografia Marii Britanii și a SUA**, cu predare în limba engleză la clasa a IX-a, sub forma unui „*curs interdisciplinar integrat*”, precum și aplicarea unor „*insertii*” metodologice de tip CLIL pe partea de evaluare a



disciplinei **Istoria Marii Britanii și SUA** la aceeași clasă. Această modalitate de valorificare a formării realizate în cadrul proiectului „Specialiști pentru un curriculum integrat” se dovedește și cea mai serioasă și mai consistentă conceptual, mai asumată metodologic și mai sustenabilă în calitate de abordare CLIL, datorită motivației puternice și a angajamentului profesional al profesorului care avea în intenție inclusiv publicarea acestui curs integrat, proiectat conform metodologiei CLIL. Printre **obiectivele** vizate de acest curs se numără formarea/dezvoltarea unor competențe transversale, pe lângă cele specifice disciplinelor Geografie și Limba engleză.

„Am urmărit dezvoltarea gândirii critice, a modului de selectare a informațiilor și utilizarea acestora în realizarea unor sarcini de învățare. De asemenea, am dat importanță modului în care elevii își gestionează propria învățare, dar și sensibilizării și exprimării culturale. Am insistat, de asemenea, pe conștientizarea conceptului de învățare pe tot parcursul vieții, chiar și prin exemplul personal. Apoi, am avut în vedere alegerea conținuturilor științifice și metodice, încercând să mă pliez pe interesele și nevoile elevilor, fără a face rabat de la calitate”. (profesor de engleză, CN „Elena Ghiba Birta”)

Din punct de vedere al metodelor și tehnicilor didactice folosite, profesorul cursului integrat arată că a încercat „strategii de învățare holistice, constructive, active, experimentale, de cooperare”. În ceea ce privește metodologia de evaluare, a folosit „grila de evaluare: un set de descriptori de performanță care permite profesorului să plaseze pe o scală anterior construită un element al performanței unui elev în funcție de mai multe sub-competențe. Am alocat foarte mult timp acestei grile și consemnării rezultatelor, ceea ce m-a făcut să renunț la această modalitate. Am conceput un set de descriptori de performanță mai simpli, pe baza unui număr redus de criterii. Am încercat și



evaluarea online la disciplina Istorie. Am apelat des la peer și self-assessment pe baza grilei simplificate pentru o evaluare sumativă și formativă.” (profesor de limba engleză, CN „Elena Ghiba Birta”)

3. Măsuri și mijloace de sprijin

Conducerea școlii a sprijinit cadrele didactice interesate prin cooptarea lor în echipele participante la proiectul Erasmus+ „Specialiști pentru un curriculum integrat” la cursurile de formare oferite de ETI Malta, despre care managerul de proiect declară:

„E un institut de formare pe care eu îl recomand cu toată căldura. ETI din Malta oferă, ca formare pentru dascăli, ceea ce nici un alt institut european nu oferă. Sunt foarte serioși și riguroși, trainerii sunt foarte bine formați – ,native speakers’. Nu pot decât să laud și să recomand ceea ce ni s-a oferit acolo. Așadar, ieșirea dintr-un context personal și intrarea într-un alt context, interacțiunea cu oameni de tot felul, livrare de cursuri la nivel de top și la care adaug și dorința noastră de a învăța ceva. Am venit cu toții îmbogățiți și plini de un entuziasm greu de măsurat.” (manager de proiect, profesor de engleză, CN „Elena Ghiba Birta”)

4. Rezultate și impact

Produsele realizate de elevi și feed-back-ul primit de la aceștia au arătat că aceste demersuri îmbunătățesc calitatea actului didactic. Referatele și prezentările elevilor la final de semestru sau de an, ori expunerile lor în cadrul unor concursuri reprezintă modalități de control al output-urilor acestui proces, din perspectiva celor aflați în centrul educației.

„În primul rând, concursul și simpozionul ,Probleme actuale ale omenirii’ putem să spunem că are legătură în special cu materia de clasa a XI-a, pe care



s-a dezvoltat opționalul ‚Hazarde naturale și antropice’, dar are legătură și cu celelalte materii. Poate să fie un loc în care să fie verificate, cuantificate și evaluate activitățile elevilor în fața unei comisii. Sunt echipe de câte doi liceeni care își aleg o temă pe care doresc să o cerceteze, dintr-o listă de teme propuse. Temele pot fi teme politice, de mediu, sociale. Echipa își alege o temă și sunt coordonați de un profesor. Pregătesc un material pe care îl prezintă în fața juriului și în fața colegilor cu care intră în competiție. În juriu sunt reprezentanți din partea unor universități.” (profesor de geografie, CN „Elena Ghiba Birta”)

Implementarea acestor metode alternative de predare a avut **un impact calitativ, formativ pentru elevi**: promovarea învățării și predării personalizate, flexibile, stimularea entuziasmului pentru studiu într-o atmosferă de colaborare, dar și asumarea inițiativei în procesul de învățare, prin accesarea de acasă a exercițiilor sau site-urilor create de profesori. S-a constatat o sporire a interesului elevilor pentru învățarea disciplinelor abordate într-o manieră nouă, atractivă, integrativă și focusată pe dobândirea de competențe cognitive superioare și de cunoștințe cu relevanță, cu aplicabilitate la viața reală, la problemele contemporane ale lumii. De asemenea, s-a constatat că aduce beneficii formative pentru elevi: dezvoltarea unor competențe transversale, precum: gândirea critică, creativitatea, rezolvarea de probleme, evaluarea riscului, luarea deciziilor și exersarea autonomiei în învățare.

„Aceste activități duc la o reală colaborare elev-elev, elev-profesor, la o mare implicare a elevilor, poate chiar peste așteptările profesorilor, în activitățile propuse și, nu în ultimul rând, la convingerea lor că învață lucruri utile pentru viață.” (director, CN „Elena Ghiba Birta”)

Din perspectiva directorilor și a cadrelor didactice implicate, **activitățile de diseminare și elaborarea ghidului metodologic**



„**Metodologie CLIL și abordări TEL**” au reprezentat modalități de a împărtăși experiențele profesorilor și elevilor în ceea ce privește integrarea principiilor CLIL în proiectarea didactică și de a arăta cum pot fi folosite noile tehnologii în scop educațional.

Impactul calitativ și de durată asupra activității profesorilor se referă la transformările profesionale, la stimularea creativității didactice și la deschiderea unor noi orizonturi de abordare a procesului educativ.

„În ceea ce îi privește pe profesori, beneficiile țin de ieșirea din rutină, de acceptarea unor noi provocări curriculare, de schimbare a stilului didactic, de asumare a conceptului de învățare pe tot parcursul vieții.” (profesor de engleză, CN „Elena Ghiba Birta”)

Pentru instituția școlară, implicarea în proiectul Erasmus+ „*Specialiști pentru un curriculum integrat*” se consideră a fi ajutat foarte mult la vizibilitatea colegiului.

„Noi, în general, suntem văzuți ca un reper. Suntem chemați la tot felul de manifestări că să facem un workshop la care dascălii se simt bine.” (manager de proiect, profesor de engleză, CN „Elena Ghiba Birta”)

Principalele dificultăți întâmpinate, care au făcut și mai greu sustenabilă continuarea unor forme de valorificare a proiectului „*Specialiști pentru un curriculum integrat*” sunt:

- **Timpul insuficient** pentru proiectare și pentru aplicare, dar și pentru ca profesorii să poată colabora la un curs integrat. Se reclamă supraaglomerarea activității cadrelor didactice, constrângerile programelor naționale, coroborate cu absența unei remunerații adecvate, în special pentru implicarea suplimentară în elaborarea și



implementarea unor cursuri care să transpună efectiv și sistematic la clasă noile abordări.

„Integrarea principiilor CLIL și a noilor tehnologii în predare-învățare-evaluare presupune mult timp alocat proiectării activităților, un număr important de ore alocate desfășurării și evaluării acestora, ceea ce limitează posibilitatea utilizării lor. Programele nu ne permit întotdeauna să lucrăm în această manieră.” (director, CN „Elena Ghiba Birta”)

- **Problemele de finanțare și de organizare** a orelor și normelor școlare, care nu fac fezabilă predarea în tandem, interdisciplinară;

„La noi, orele nu sunt proiectate a fi lucrate interdisciplinar, integrat, e foarte greu de încadrat în programă, în orar, în posturi, în fonduri. Sunt multe lucruri care s-ar putea face și s-a mai încercat, dar nu s-a reușit. Ar fi ideal să se poată lucra în tandem, dar nu prea este realizabil, ar trebui să fie un singur profesor, cu dublă calificare, care să integreze.” (director, CN „Elena Ghiba Birta”)

- **Probleme de dotare a școlii** și, mai ales, de acces la dotările existente, dar insuficiente pentru a fi accesibile în același timp tuturor celor care au nevoie de ele;

„Primele dificultăți întâmpinate au fost legate de dotare, depășite oarecum odată cu posibilitatea de a accesa internetul din fiecare sală de clasă, cu achiziționarea de plasme TV și cu alocarea unei săli de clasă pentru derularea cursului.” (profesor de limba engleză, CN „Elena Ghiba Birta”)



„Bineînțeles că am avut dificultăți, chiar de la început! Entuziasmul poate să dispară când nu ești pus chiar în sala care are dotările de care ai nevoie, atunci când tu nu ai mereu timpul necesar să proiectezi în acel fel... Poți găsi soluții ca problemele să se diminueze, dar pentru asta îți trebuie timp, pricepere, îți trebuie energie și un cadru în care să poți implementa. Au fost piedici, dar fiind atât de mulți, cred că a contat foarte tare și că ne-am sprijinit unii pe alții. Dar ar fi ipocrit să zici că le poți face pe toate. Eu sunt privilegiată, pentru că am ore acolo unde sunt calculatoare, videoproiectoare, televizoare și e mai simplu. Nu e peste tot așa în școală. Dar ne îndreptăm într-acolo, încercăm.” (manager de proiect, profesor de engleză, CN „Elena Ghiba Birta”)

Marea provocare o reprezintă aici tocmai ideea de continuitate și de sustenabilitate a unor asemenea inițiative. În ciuda entuziasmului inițial, pe parcurs, confrunțați cu realitatea „procustiană” a constrângerilor școlii românești, cu lipsa cronică a resurselor, profesorii tind să se descurajeze și să abandoneze proiectul – cel puțin la nivel de implementare specifică – sau să se resemneze cu ceea ce se poate „strecura” în cadrul orelor de la clasele bilingve. Conducerea școlii se așteaptă și recomandă ca Ministerul să vină cu un sprijin țintit și chiar cu impunerea integrării în oferta școlară a unor cursuri de tip CLIL.

„Drumul ar trebui să fie așa: Institutul de Științe ale Educației face acum o cercetare în care să demonstreze utilitatea unui curs CLIL. Ministerul vine și spune să îl punem pe lista de oferte și atunci, dintre acelea, tu poți să alegi să-l faci la anumite clase. Acum nu intră în obligativitatea ta de a-l alege.” (director, CN „Elena Ghiba Birta”)

Ceea ce rămâne mai durabil și mai cert este infuzia de experiență a unor demersuri europene care largesc perspectivele, sursa de inspirație pentru



inserarea unor idei, metode și tehnici în practica de la clasă. Iar, în acest caz, rămân pasiunea, convingerea și implicarea personală a unui cadru didactic puternic interesat, care a găsit și a fructificat oportunitatea oferită de profilul bilingv, de a construi și a publica un curs integrat – *Geografia Marii Britanii și a SUA*, cu predare în limba engleză – proiectat conform metodologiei CLIL.

3.2. Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”, București

1. Profilul școlii

Această instituție de învățământ a fost înființată în anul 1959 sub denumirea de *Școala generală nr. 165*, a devenit ulterior *Liceul Teoretic nr. 42* (1965 – 1974), iar apoi *Școala generală cu clasele I - X nr. 201* (1974 – 1990). Din 1990, școala primește denumirea de *Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”* și devine prima școală din România cu predare intensivă a limbii spaniole (ciclul primar și gimnazial), respectiv predare bilingvă a limbii spaniole (ciclul liceal).

Potrivit *Raportului privind activitatea instructiv-educativă, an școlar 2016/2017* (<https://www.liceulcervantes.ro/>), școala organizează în prezent învățământ primar (371 de elevi), gimnazial (315 elevi) și liceal (411 elevi). Aici predau 75 de cadre didactice, dintre care 52 de titulari ai școlii, 21 de profesori suplینitori și 2 pensionari. Oferta educațională pentru clasa a IX-a a fost în ultimii ani constantă – la profilul real: o clasă matematică-informatică bilingv spaniolă, o clasă matematică-informatică; la profilul uman: o clasă filologie bilingv spaniolă, o clasă filologie. Mediile de admitere în anul 2017 (prima/ultima medie): matematică-informatică bilingv spaniolă: 9,92/7,28; matematică-informatică: 9,16/9,02; filologie bilingv spaniolă: 9,66/6,59; filologie: 9,02/8,72.



Pe durata școlarității, se studiază limba spaniolă ca LM1, iar limba engleză ca LM2. Indiferent de ciclul de învățământ, cursurile opționale oferite de școală implică cel mai adesea și dezvoltarea competențelor de spaniolă: *Lumea mea în limba spaniolă, Joc și comunicare în limba spaniolă* (în ciclul primar), *Literatura spaniolă pentru copii, Cultură și civilizație spaniolă/hispanică* (în ciclul gimnazial), *Gramatică și ritmuri spaniole, Introducere în lumea hispanică, Atelier de scriere creativă* etc. (în ciclul liceal). Pe lângă aceste cursuri se oferă, potrivit programelor pentru clasele bilingve, *Geografia Spaniei, Istoria Spaniei, Cultură și civilizație spaniolă* – pentru elevii care studiază această limbă în regim bilingv (clasele IX – XII).

Un aport important la dezvoltarea competențelor lingvistice, dar și la dezvoltarea personală și profesională a cadrelor didactice și la dezvoltarea generală a elevilor îl are implicarea școlii în proiecte internaționale. Între acestea, menționăm doar câteva dintre proiectele derulate în ultimii ani: „*School: Future Labs*” (2014-2016), „*Laboratorios de Humanidad*” (2016-2018), „*Model United Nations*” (2017), „*Cruzando fronteras con el Arte y la Tecnología*” (2017-2019), „*Vivre Ensemble/ Living Together*” (2017-2019), „*Minus Cyberbullying*” (2017-2019). Multe dintre aceste proiecte beneficiază de finanțarea Comisiei Europene prin programul Erasmus+ și utilizează platforma de comunicare eTwinning, iar temele abordează aspecte esențiale ale societății contemporane: promovarea respectului reciproc și a toleranței, relația tinerilor cu noile tehnologii, stimularea creativității și a curiozității de învăț.

Clasele cu predarea limbii spaniole în regim intensiv/bilingv

Școala este prima din România în care se studiază limba spaniolă ca LM1 pe durata întregii școlarități, din clasa a V-a în regim intensiv, din clasa a IX-a în regim bilingv.



„Anul școlar 1990/1991 reprezintă o dată de referință în istoria acestei unități de învățământ, pentru că a devenit primul liceu din țară cu predare intensivă a limbii spaniole (ciclul primar și gimnazial) și predare bilingvă a limbii spaniole (ciclul liceal) sub denumirea de Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”. Din anul școlar 2004/2005 Acordul de cooperare bilaterală în domeniul educației semnat între Ministerul Educației din Spania și Ministerul Educației din România intră în vigoare și include în programele sale și Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes” din București, alături de alte licee din sud-estul Europei. Începând cu acest an școlar, elevii acestui liceu beneficiază de prezența unui profesor spaniol care predă disciplinele de specialitate (Geografia Spaniei, Istoria Spaniei, Istoria artei spaniole). În luna septembrie a anului 2007 se semnează Acordul între Ministerul Educației și Cercetării din România și Ministerul Educației și Științei din Spania privind crearea și funcționarea secțiilor bilingve româno-spaniole în liceele din România și privind organizarea examenului de Bacalaureat în aceste instituții. Acest acord deschide o nouă etapă în evoluția liceului, fiind menit să acorde elevilor din această instituție oportunități deosebite de formare și să apropie și mai mult învățământul românesc de standardele europene.”
(<https://www.liceulcervantes.ro/>)

În acest context, există o stabilitate destul de mare a elevilor în școală, ceea ce are ca efect o **comunitate educațională puternică și activă**.

În oferta Liceului Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes” pentru liceu există clase cu studiul limbii spaniole în regim bilingv la specializările filologie și matematică-informatică. Aceste clase sunt deosebit de atractive pentru elevi care au parcurs deja ciclul gimnazial aici, deoarece pun accent pe disciplinele de profil, dar și pe însușirea/aprofundarea limbii spaniole. La finalizarea studiilor, elevii au posibilitatea de a susține în cadrul școlii examenul de *Limba Spaniolă ca Limbă Străină (ELE)*, bacalaureatul românesc și pe cel spaniol, în



forma negociată la nivelul ministerelor educației din cele două țări partenere și recunoscut la nivel internațional. Ambele țări sunt implicate în organizarea și derularea examenelor, în certificarea rezultatelor obținute de elevi.

„Bacalaureatul include probe scrise și orale. Se desfășoară în două etape, în două perioade de timp distincte. Prima parte este în luna februarie, este partea cea mai dificilă. Toți elevii care fac parte din acest program (nb. bilingv) trebuie să participe. Această parte reflectă competențele lingvistice ale elevilor; este de fapt, Examenul de Limba Spaniolă ca Limbă Străină. Acei elevi care au trecut prima parte (nb. au obținut nivelul B2 potrivit CECRL) au dreptul să participe și la partea a doua, în care se testează și cunoștințele de geografie, istorie, cultură și civilizație spaniolă.” (atașat pentru educație, Ambasada Spaniei în România)

Cursurile opționale sunt concepute astfel încât să susțină învățarea limbii spaniole încă din ciclul primar până la finalizarea liceului, în mod complementar față de oferta curriculumului național. Se distinge încercarea de a aborda conținuturile în mod trans- și interdisciplinar, așa încât copiii să-și dezvolte nu doar competențele lingvistice, ci să-și lărgescă și orizontul de cunoaștere, în general, să experimenteze diferite moduri de a se raporta la lumea înconjurătoare. Ele sunt exemple de bune practici în privința adaptării curriculumului școlii la nevoile elevilor și la realitățile acestei școli.

Vom analiza în continuare proiectul „*School: Future Labs*”, adresat elevilor din ciclul gimnazial (clasele a V-a și a VI-a).

2. Contextul derulării cursului opțional „Fizica în limba spaniolă”

Proiectul „*School: Future Labs*” s-a derulat între 2014-2016 și a fost coordonat de Institutul Goethe din Atena. Proiectul a avut sprijin financiar din partea Comisiei Europene, prin programul Erasmus+. În total, proiectul a avut



13 parteneri din Bulgaria, Grecia, Polonia și România, incluzând centre culturale (Goethe-Institut, Instituto Cervantes din Atena, Grecia și București, România), ministere ale educației (din România și Spania), universități (din Atena, Grecia și Shumen, Bulgaria), un centru educațional (din Polonia) și școli/colegii din cele patru țări partenere în proiect.

„School: Future Labs” a pornit de la experiența pozitivă a proiectului „Un laborator de fizică și limba germană”, derulat între 2012-2016 în opt școli din România (Brăila, Constanța, Craiova, Galați, Giurgiu, Drobeta Turnu-Severin, Ploiești) cu susținerea financiară a Germaniei, prin Institutul Goethe din București. Parteneriatele au fost extinse la nivel internațional, limbile moderne și domeniile abordate s-au înmulțit (fizică, chimie, biologie și germană/spaniolă), dar principiile fundamentale și obiectivele avute în vedere au rămas similare.

Obiectivele proiectului au vizat, în principal, sensibilizarea și creșterea motivației elevilor pentru învățarea disciplinelor din ariile curriculare *Știință* și *Limbă și comunicare* prin abordarea integrată a acestora și prin schimbarea paradigmei metodologice utilizate, creșterea nivelului de satisfacție a elevilor și a cadrelor didactice pentru activitatea de la clasă, consolidarea/inițierea unor relații de colaborare la nivel național și internațional, dezvoltarea competențelor de comunicare în limbi străine (inclusiv aplicate într-un domeniu științific), dezvoltarea competențelor de utilizare a noilor tehnologii. S-a urmărit implementarea unei metodologii inovative (utilizând TBL și CLIL) în abordarea integrată a disciplinelor din ariile curriculare *Știință* (biologie/fizică/chimie) și *Limbă și comunicare* (germană/spaniolă), elaborarea unui curs de formare a profesorilor și derularea unor sesiuni de formare a profesorilor pentru această metodologie, elaborarea de către cadrele didactice din școli a unor lecții interactive și a unor materiale didactice



specifice utilizând această metodologie și aplicarea lor la clasă, elaborarea unui raport de evaluare a rezultatelor obținute și diseminarea rezultatelor.

Din România au participat la acest proiect Institutul Goethe, Institutul Cervantes, Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes” din București și Colegiul Național „Ion Măiorescu” din Giurgiu. Ambele școli din România au ales ca disciplină exactă (STEM) fizica, iar ca limbă modernă spaniola (Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”), respectiv germana (Colegiul Național „Ion Măiorescu”).

„Împreună cu profesorii din celelalte țări participante, au fost concepute lecții interactive în care elevii descoperă prin experimente simple noțiuni din domeniul fizicii pe care le explică și le aplică la alte situații folosind limba spaniolă.” (<https://www.liceulcervantes.ro/2017/04/05/school-future-labs/>)

Grupul țintă vizat s-a constituit din elevi de gimnaziu (aici, clasele a V-a și a VI-a) și cadre didactice din școlile implicate în proiect, iar după pilotarea materialelor elaborate (cursul pentru cadre didactice, planurile de lecție, materialele didactice etc.), acestea au devenit accesibile publicului larg.

3. Măsuri și mijloace de sprijin

Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes” are deja o tradiție îndelungată în colaborarea cu instituțiile care reprezintă Spania și promovează cultura spaniolă în țara noastră: **Ambasada Spaniei și Institutul Cervantes**. Această colaborare vizează aspecte diverse, de la sprijin în formarea continuă a cadrelor didactice prin cursuri/sesiuni de formare, organizate în mod regulat de aceste instituții, la trimiterea unui cadru didactic vorbitor nativ de limba spaniolă pentru sprijinirea programului bilingv din școală, organizarea și asigurarea condițiilor de bună derulare a examenului ELE/de bacalaureat în școală. Prin urmare, participarea liceului la acest



proiect în care s-a implicat și Institutul Cervantes a venit în mod firesc și a fost necesară pentru a ajunge la beneficiarii primari, elevii. Institutul Cervantes a sprijinit **dezvoltarea competențelor lingvistice pentru limba spaniolă ale profesoarei de fizică** din școală.

Formarea profesoarei de fizică și a celei de limba spaniolă pentru metodologia CLIL a fost asigurată prin proiectul „*School: Future Labs*”. Sprijinul financiar de la Comisia Europeană, prin programul Erasmus+ a permis întâlniri de proiect/vizite de lucru, formarea formatorilor, formarea profesorilor, organizarea expozițiilor, elaborarea raportului de evaluare, organizarea conferinței finale și diseminarea rezultatelor.

„Ideea a fost să pregătim echipe de profesori pentru a crea niște unități de învățare în cadrul metodologiei CLIL. (...) În România s-a lucrat pe partea de fizică, germană și fizică, respectiv spaniolă și fizică. Toți trainerii ne-am format la Atena și după aceea am venit în România pentru a dezvolta patru seminare de formare pentru profesori de la CN „Ion Măiorescu” și de la LTB „Miguel de Cervantes”. Aceste patru seminare s-au derulat în doi ani, deci două seminare pe an. În primă fază am făcut o parte teoretică, după aceea am început cu workshop-uri, să facem unități de învățare, (...) s-a făcut un mentoring pe parcurs, s-au corectat, s-au îmbunătățit și s-au pus în practică. Rolul Institutului Cervantes a fost unul de formare a profesorilor pe partea de spaniolă și în ce privește metodologia CLIL, dar și de comunicare cu școlile pilot.” (profesor, Institutul Cervantes, București)

„Sunt profesor de fizică în această școală din 1980, de când am terminat facultatea. Știu și spaniolă. Când s-a înființat liceul am avut niște cursuri timp de un an, în care am învățat noțiuni de bază. În plus, pe parcursul proiectului, am fost la Institutul Cervantes la cursuri, pe nivelul B1.” (profesor de fizică, LTB „Miguel de Cervantes”)



„Proiectul ne-a fost propus de către Institutul Cervantes. Întrucât noi avem o foarte bună colaborare cu Institutul Cervantes, am aplicat pentru a fi parteneri în acest proiect. La început, întreaga metodologie ne era necunoscută. În timpul proiectului s-au desfășurat o serie de sesiuni de formare la Institutul Cervantes. În cadrul lor am început să deslușim treptat în ce constă metodologia, care sunt elementele cu care putem să lucrăm, cum trebuie structurată o lecție de acest tip, ce metode se recomandă a fi folosite, pentru că există o anumită tipologie a acestei lecții, cu etape bine definite. (...) Nu am avut în formarea inițială nici un reper privind această metodologie, totul am învățat prin programul de formare continuă. Din 1991, de când sunt profesoară de spaniolă aici, am participat la multe cursuri de formare atât în țară, cât și în străinătate. Majoritatea cursurilor s-au axat însă pe limbă și literatură hispanică, cursuri pentru filologi. Nu a existat până acum o ofertă care să îmbine niște domenii atât de diferite.” (profesor de spaniolă, LTB „Miguel de Cervantes”)

Dotarea laboratorului cu truse de fizică a fost o altă măsură prin care s-a sprijinit derularea acestui curs opțional în școală. Cursul opțional propunea activități „hands-on” și urmărea, în egală măsură, dezvoltarea competențelor lingvistice în limba spaniolă și a celor disciplinare (de fizică). Elevii realizau experimente științifice, își consolidau noțiunile asimilate prin exerciții, realizau lucrări practice/machete, pe care le prezentau/explicau apoi în limba spaniolă.

„Am primit un laborator mobil în cadrul proiectului – truse pentru diverse teme (un set pentru un grup de zece copii). Folosim și acum aceste seturi.” (profesor de fizică, LTB „Miguel de Cervantes”)



4. Rezultate și impact

Produsele finale realizate în cadrul proiectului au fost: un curs de formare pentru profesori privind metodologia CLIL, planuri de lecție și materiale didactice pentru cursul opțional integrat realizate de echipele de profesori implicați în proiect (pilotate și aplicate la clasă), raportul de evaluare a proiectului, expoziții cu lucrări realizate de elevi, precum și pagina web a proiectului care a asigurat informarea privind activitățile desfășurate și diseminarea rezultatelor obținute.

Impactul proiectului s-a putut observa la fiecare dintre instituțiile partenere. La Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes” s-a derulat **cursul opțional integrat „Fizica în limba spaniolă”** care a fost oferit în anii școlari 2014-2015 și 2015-2016 elevilor din gimnaziu (clasa a V-a și a VI-a), ca un **curs de inițiere în fizică, curs practic, bazat pe experimente și desfășurat în limba spaniolă**. Elevii studiaseră deja în ciclul primar această limbă, așa încât stăpâneau deja vocabularul de bază, iar adăugarea unor termeni specifici fizicii în limba spaniolă a fost privită ca un avantaj al participării la curs.

„Ne-a ajutat să înțelegem mai bine fizica, pe care am început-o în clasa a VI-a. De asemenea, am mai exersat cuvinte în limba spaniolă.” (elev, LTB „Miguel de Cervantes”)

„Deja copiii vorbeau spaniolă între ei când realizau experimentul, a fost foarte bine. În clasa a V-a au deja patru ore de spaniolă pe săptămână, deci copiii aveau o bază serioasă de limba spaniolă. Se descurcau bine să se exprime în spaniolă. Acesta a fost într-adevăr un avantaj pentru elevii noștri, pentru că nu erau stresați de vocabularul uzual.” (profesor de spaniolă, LTB „Miguel de Cervantes”)

Cursul a avut un impact pozitiv asupra **colaborării și comunicării** dintre elevi, dintre elevi și profesori, dintre cadrele didactice care au pregătit și livrat în tandem cursul opțional.



„Noi am făcut ceva nou, am lucrat cu colega mea de spaniolă, mi s-a părut o colaborare foarte bună, ne-am completat una pe alta și a fost bine. Ne înțelegeam ‚din priviri‘, care cum să intervină.” (profesor de fizică, LTB „Miguel de Cervantes”)

„Am învățat să colaborăm, lucrând în echipe. Unele clase nu sunt atât de unite. Am învățat să ne înțelegem mai bine.” (elev, LTB „Miguel de Cervantes”)

„Mi se pare mai ușor pentru că facem fizica cu aceeași profesoară cu care am făcut și cursul opțional, știm deja ce vrea de la noi, cum predă, ne-a ajutat să ne acomodăm.” (elev, LTB „Miguel de Cervantes”)

Un impact pozitiv asupra participanților l-a avut și **paradigma metodologică nouă**, care a stimulat înțelegerea fenomenelor fizicii, plăcerea și motivația elevilor pentru învățare.

„Am realizat (nb. am conștientizat) unele fenomene care se întâmplă în jurul meu, am văzut că este și în realitate ce am învățat la școală.” (elev, LTB „Miguel de Cervantes”)

„Nu învățam pentru note, învățam de plăcere.” (elev, LTB „Miguel de Cervantes”)

„Mi-a plăcut această provocare, mi s-a părut o formă atractivă pentru elevii noștri de a descoperi și lumea științei. Prima promoție cu care am început erau elevi din clasa a V-a, i-am văzut cât sunt de entuziasmați în realizarea proiectelor. Lecțiile nu erau teoretice, erau de descoperire a diverselor noțiuni și fenomene. Prin descoperire, prin experimente pe care foarte încântați le realizam în clasă, au început să folosească vocabularul limbii spaniole pe care îl acumulaseră deja la orele de pregătire lingvistică.” (profesor de spaniolă, LTB „Miguel de Cervantes”)

Școala a beneficiat de **dotarea laboratorului de fizică** cu truse specifice pe care elevii le-au folosit și în afara cursului opțional integrat „Fizica



în limba spaniolă”, în cadrul orelor de fizică, după finalizarea proiectului „Schools: Future Labs”. Cadre didactice din școală au beneficiat de **formare** în domeniul limbii spaniole și al metodologiei CLIL, dobândind competențe transferabile în diverse situații. Totodată, **vizibilitatea școlii** a avut de câștigat prin participarea la acest proiect european.

„Pentru școală a fost un plus pentru că am fost implicați într-un proiect european, formarea resursei umane a fost tot un plus – acum știm ce înseamnă această metodologie, am avut lecție deschisă în cadrul liceului pentru profesorii de limbi străine și de științe din liceu. Am avut și o lecție deschisă pe municipiul București la care am invitat profesori de limbă spaniolă și unii dintre ei au venit însoțiți de profesorii de fizică din școlile lor.”
(director/profesor de spaniolă, LTB „Miguel de Cervantes”)

Dificultățile pe care profesorii participanți la acest proiect le-au menționat au fost legate, în principal, de **timpul suplimentar** alocat, neremunerat: formarea profesorilor pentru acest curs opțional integrat, elaborarea planurilor de lecție și a materialelor didactice, intrarea la clasă (în tandem) au presupus un buget de timp destul de consistent și o disponibilitate constantă.

„Ne pregăteam lecțiile și adunam materiale (o problemă este și lipsa materialelor!) – toate fișele de activități, toate experimentele, cum să le abordăm – ni le-am pregătit noi amândouă... ceea ce cerea o resursă de timp considerabilă. Am lucrat benevol la clasă cu elevii pe durata acestui proiect, ceea ce nu poți să soliciți unui profesor: să se angajeze ca timp de un an de zile să consilieze profesorul de științe sau invers, ca să ducă la bun sfârșit un asemenea program.” (director/profesor de spaniolă, LTB „Miguel de Cervantes”)



De un **buget de timp mai mare a fost nevoie și în cazul elevilor**, care au putut, prin participarea la acest curs opțional, să experimenteze învățarea prin descoperire și învățarea în ritm propriu. Pentru ei, acest lucru nu a constituit o dificultate, dimpotrivă, a fost ceva ce le-a făcut plăcere și i-a motivat. Mai dificil li s-a părut elevilor să lucreze în echipă, să devină responsabili și autonomi.

„Copiii au primit foarte bine acest curs, erau foarte motivați și foarte încântați de proiectele desfășurate, de activitățile care le acordau timp să descopere prin experimente, să ajungă să fie autonomi, să aibă ceva de spus, de lucrul în echipă. Dar comentariul era următorul: Acesta este un curs opțional și nu sunt presați de timp, dar când vine vorba de probe standardizate, acolo ce ne facem cu timpul? Pentru că, într-adevăr, o metodă ca aceasta are nevoie de timp. Copiii au nevoie să se gândească, să reflecteze, au nevoie de ajutorul profesorului și nu de informația pe care o furnizează. Rezultatele sunt excelente, dar este nevoie de timp și de răbdare.” (profesor, Institutul Cervantes, București)

„Cel mai dificil mi s-a părut că trebuia să ne organizăm ca să facem respectivul experiment. Au existat și neînțelegeri, dar până la urmă ne-am pus de acord și a ieșit un rezultat frumos.” (elev, LTB „Miguel de Cervantes”)

Dificultățile menționate au fost, prin urmare, mai degrabă sistemice, legate de normarea didactică (imposibilitatea de a remunera doi profesori care intră în tandem la clasă) sau legată de resursa umană care trebuie pregătită în mod special pentru predarea unui asemenea curs opțional integrat. Cursul nu s-a mai oferit în școală după finalizarea proiectului „*Schools: Future Labs*”, dar există intenția de a întocmi documentația necesară aprobării sale de către inspectoratul școlar și de a-l oferi din nou în viitor.



3.3. Școala Centrală, București

1. Profilul școlii

Școala Centrală este singurul liceu din București care permite studierea limbii franceze în regim bilingv. Programul este susținut de Ambasada Franței în România și de Institutul Francez, printr-un acord bilateral. Școala are învățământ primar, gimnazial și liceal. La liceu se oferă clase cu studiul intensiv al limbii engleze la filiera teoretică, profil real, specializarea matematică-informatică și profil uman, specializarea filologie, precum și clase cu studiul bilingv al limbii franceze, la profil real, specializarea matematică-informatică și la cel uman, specializarea filologie.

Școala Centrală este și Centru de Excelență, fiind recompensată cu distincția *Label FrancÉducation*; este centru regional de evaluare DELF și partener permanent al Institutului Francez din București, aparținând rețelei francofone internaționale *AEFE*.

Ca activități extrașcolare desfășurate în această școală se pot menționa: „*Lycéens au cinéma: éducation à l'image*”, proiect dezvoltat cu Ambasada Franței; „*La francophonie chez nous*”, proiect regional de promovare a limbii franceze și a francofoniei; *Club de dezbateri* în limbile franceză și engleză; ateliere interdisciplinare de învățare a limbii franceze prin teatru, muzică, artă plastică; voluntariat în cadrul activităților organizate de Institutul Cultural Francez; *Revista școlii* în limbile franceză și română.

Derularea cursurilor de limba franceză începe de la clasa pregătitoare, la care se oferă o oră în planul-cadru și o oră de curs opțional de limba franceză. Există în intenția conducerii școlii să introducă în următorii trei ani câte o disciplină nonlingvistică în limba franceză la nivel primar; la nivel gimnazial, se oferă disciplina *Matematică în limba franceză*, iar elevii participă la concursul internațional *Mathematique sans frontieres* și rezolvă probleme de



matematică în limba franceză. Metodologia CLIL se utilizează cel mai mult la nivel liceal.

2. Contextul derulării activităților CLIL

Parteneriatul cu Ambasada Franței a demarat în anul 1990, când directoarea școlii, profesoară de limba franceză, a propus implicarea în programul bilingv, având acordul colegilor din Consiliul Profesorial și din cel de Administrație. Profesorii au apreciat ideea de a se implica în ceva nou, de a preda altfel decât în mod clasic, cu atât mai mult cu cât toți studiaseră în școală limba franceză.

„A fost dorința profesorilor de a face ceva deosebit, foarte mulți profesori au fost elevi ai acestei școli.” (director, Școala Centrală)

„Pentru noi a fost o provocare; studiaserăm în școală limba franceză.” (profesor, Școala Centrală)

Proiectul bilateral franco-român *„De la învățământul bilingv către filierele universitare francofone”* a debutat în anul școlar 2003-2004, când instituția a beneficiat de formatori, profesori francezi pensionari, cu rolul de a asista profesorii de DNL în desfășurarea orelor și de a-i ajuta pe aceștia să-și perfecționeze abilitățile de comunicare în limba franceză.

3. Măsuri și mijloace de sprijin

Măsurile de sprijin din partea partenerilor francezi constau în facilitarea prezenței în școală a unui stagiar vorbitor nativ de limbă franceză pentru câteva luni, dotarea *Centrului de Documentare și Informare* cu materiale în limba franceză (cărți, cd-uri, diverse materiale didactice) și perfecționarea profesorilor de DNL. În ultimii ani, perfecționările s-au desfășurat în București, la Institutul Francez, dar la începutul derulării acestui program profesorii au beneficiat de stagii de pregătire în Franța.



Buna desfășurare a activităților ține mai ales de colaborarea dintre cadrele didactice de DNL și profesorii de limba franceză din școală. Acest fapt se explică prin existența unor obiective disciplinare și a unora care țin de limba franceză, prin care elevilor li se dezvoltă mai multe tipuri de competențe.

„Este forțată formularea ‚disciplină nonlingvistică’, pentru că nu există așa ceva. Există modulul interdisciplinar la clasa a XI-a, care este susținut extraordinar de limbă; am realizat, ca profesoară, că pot să explic niște lucruri mult mai simplu în franceză. La cursul de fizică în franceză am învățat să pun accent pe anumite aspecte pe care în limba maternă nu le făceam. Eu, ca profesor, mi-am îmbogățit cunoștințele și activitatea, tehnicile de lucru cu elevii s-au diversificat predând în limbă străină.” (profesor de fizică, Școala Centrală)

Pentru modulul integrat din clasa a XI-a există o metodologie de lucru elaborată în cooperare de către cele două părți – cea română și cea franceză. Se propune o desfășurare a activităților, dar nu există o programă la nivel național pentru această disciplină. Profesorii clasei propun o listă cu teme generale, îmbogățită cu propuneri din partea elevilor; tema generală a proiectului și produsul final al clasei sunt stabilite de către elevi. Profesoara de fizică lucrează în echipă cu profesoara de matematică.

„Elevii sunt cei care vin către profesori, sunt dornici să afle și să abordeze teme de maximă actualitate, iar noi îi încurajăm să lucreze și să ajungă la un rezultat: inteligență artificială, robotică, inversiunea polilor, colonizarea planetei Marte, subiecte cu care nici noi nu suntem familiarizați și trebuie să ne documentăm. De multe ori, absolvenții doresc să își continue studiile universitare în domenii legate de acest proiect.” (profesor de matematică, Școala Centrală)



La liceu se oferă ca DNL cu limbă franceză *Geografia Franței* (la clasa a IX-a), *Istoria Franței* (la clasa a X-a); la ciclul superior al liceului, cei de la profilul real aleg între matematică și fizică, iar cei de la profilul uman aleg între geografie și istorie. Profesorii care susțin aceste ore nu sunt remunerați suplimentar sau recompensați în vreun fel pentru faptul că își exercită meseria într-o limbă străină, deși fac adesea o muncă suplimentară.

Monitorizarea activităților se realizează diferit la disciplinele nonlingvistice față de modulul integrat. La DNL, profesorii evaluează corectitudinea din punct de vedere al materiei și al utilizării limbii. Din răspunsurile primite de la elevi, orele sunt interactive, iar notele nu sunt primite doar pentru teste, ci reflectă întreaga activitate de la clasă.

La modulul integrat, activitatea se desfășoară pe grupe de elevi, iar evaluarea se desfășoară în două etape: evaluarea pe parcursul anului școlar și proba anticipată de bacalaureat. Evaluarea pe parcursul anului școlar se concretizează prin notele din catalog, obținute pentru proiecte și pentru activitatea de la clasă. Proba anticipată de bacalaureat se referă la rezultatele obținute prin intermediul unui examen ce se desfășoară în luna mai și care valorifică munca elevilor de clasa a XI-a, pe parcursul anului școlar, din octombrie până în mai. Pentru pregătirea acestui tip de evaluare au loc prezentări în avans, în cadrul altor activități precum „Ziua Școlii”. În general, se punctează:

- *carnetul de bord* (un jurnal al elevului în care acesta notează tot ce a făcut pentru elaborarea proiectului);
- o sinteză personală (elevul trebuie să explice condensat contribuția personală pe parcursul anului școlar la proiectul interdisciplinar);
- susținerea orală a proiectului respectiv;
- prezentarea produsului final (de cele mai multe ori, o revistă care conține interviuri, dispozitive etc.).



Nota de la proba anticipată se adună cu nota de la bacalaureat specifică profilului (matematică sau fizică pentru profilul real, respectiv istorie sau geografie la profilul uman) și se obține o notă pentru bacalaureatul bilingv francofon.

4. Rezultate și impact

Rezultatele derulării proiectului bilingv francofon sunt prezente pe site-ul Școlii Centrale (https://scoala-centrala.ro/pr_bilingv.php).

Participarea la învățământul bilingv are următoarele **avantaje**, potrivit răspunsurilor actorilor educaționali investigați:

- disciplinele nonlingvistice (Geografie, Istorie, Cultură și civilizație, Matematică, Fizică) studiate în limba modernă;
- pregătirea suplimentară pentru susținerea diplomelor internaționale de atestare lingvistică;
- prezența în școală a unui stagiar, vorbitor nativ de limbă franceză;
- posibilitatea de a susține bacalaureatul francofon, de a obține o certificare a studiilor bilingve printr-o diplomă recunoscută în Europa oferă posibilitatea admiterii la facultăți din țară și străinătate;
- apartenența la o rețea internațională de învățământ bilingv francofon, acreditată de statul francez prin *Agencia pentru învățământ în limba franceză în străinătate (AEFE)*;
- participarea la proiecte internaționale (în parteneriat cu Institutul Francez);
- dezvoltarea personală a profesorilor și a elevilor;
- se lucrează pe grupe de elevi (de 15 elevi), profesorul lucrează mai ușor, poate să îi cunoască mai bine pe elevi. Activitățile în echipă stimulează cooperarea, comunicarea, creativitatea și responsabilitatea individuală.



„Profesorul poate să lucreze mai bine cu 15 elevi, ne acordă timp fiecăruia.”
(elev, Școala Centrală)

Dezavantajele enumerate țin de următoarele aspecte:

- Profesorii de discipline nonlingvistice sunt nemulțumiți de formularea subiectelor la bacalaureat și de faptul că nu sunt consultați suficient.

„De multe ori se depășește nivelul. La matematică este aceeași programă, dar elevii iau note foarte mari, 8 sau 9 la matematică în română, dar nu reușesc să promoveze examenul de matematică în franceză și pierd bacalaureatul bilingv. Abordarea matematicii este diferită, deși subiectele sunt făcute tot la CNEE.” (profesor de matematică, Școala Centrală)

- Absolvenții profilului bilingv francofon au o probă în plus la bacalaureat, la care se adaugă și proba anticipată de la clasa a XI-a; în general, programul elevilor de la clasele bilingve este mai încărcat ca volum de muncă și ca timp petrecut în școală.
- Diploma de susținere a bacalaureatului francofon nu este recunoscută de toate universitățile din România, iar candidații trebuie să susțină proba de limbă franceză; se propune implicarea Ministerului Educației pentru recunoașterea bacalaureatului bilingv de către facultăți la nivel național.

„Nu există o recunoaștere la nivel național, chiar dacă există o mențiune specială pe diploma de bacalaureat. Nu este posibil ca absolvenții acestui tip de învățământ să nu aibă o recunoaștere, nu vorbim de aspecte filozofice, ci de aspecte practice, vis-a-vis de integrarea lor în instituțiile de învățământ superior. Este foarte bine pentru devenirea lor, mai ales dacă unii ajung să studieze în străinătate, dar pentru viitorul apropiat, cei care se duc la facultățile din București, ASE, Politehnică (în limba franceză), ar fi de ajutor



să fie recunoscută această diplomă de bacalaureat bilingv francofon. Nici măcar FILS nu-i scutește pe absolvenții noștri de susținerea examenului de limbă. Această situație o experimentează și studenții candidați la Erasmus care au fost absolvenții noștri. Facultățile din Iași au un parteneriat cu liceele bilingve din Iași și absolvenții acestora nu au astfel de probleme.” (profesor de fizică, Școala Centrală)

- Efortul profesorilor nu este suficient recunoscut, deși aceștia lucrează suplimentar pentru predarea DNL în limba franceză.

„Acest proiect s-a bazat pe entuziasmul și voluntariatul unor profesori care acum au o vârstă și în curând vor ieși din sistem, prin pensionare. Cei tineri nu mai sunt atât de implicați într-o astfel de muncă de voluntariat. La vremea la care am început eram entuziaști, voiam să încercăm și altceva, am făcut cursuri de perfecționare în acest sens.” (profesor de fizică, Școala Centrală)

„Nici în grila de acordare a gradației de merit nu apare acest criteriu și este frustrant.” (profesor de matematică, Școala Centrală)

- Resursele financiare sunt insuficiente, ceea ce are impact negativ asupra desfășurării procesului didactic și asupra dotării cu o bază materială corespunzătoare.

„Avem nevoie în școală de table Smart, videoproiector, internet wireless, la reabilitarea clădirii au distrus legăturile de internet și nu mai avem în fiecare clasă.” (director, Școala Centrală)

- Mediile de admitere la clasele de bilingv sunt în ultimul timp mai mici decât la clasele cealalte. Posibile cauze ar fi faptul că limba franceză nu este suficient de căutată pe piața muncii (comparativ, de exemplu,



cu limba engleză), programul elevilor este mai încărcat, există evaluări suplimentare, iar diploma nu este general recunoscută.

- Formările pentru profesorii de DNL în Franța, pentru consolidarea competențelor de limba franceză, nu au mai fost făcute în ultimii ani.

„Colegele mai noi nu au beneficiat de formări, au învățat de la colegi.”
(director, Școala Centrală)

Impactul este reliefat de faptul că, încă din anul 1990, de când școala a demarat acest program, s-a dezvoltat o experiență bogată pentru întregul colectiv de cadre didactice. Profesorii de DNL s-au preocupat de învățarea și aprofundarea limbii franceze. Învățământul bilingv a contribuit la creșterea vizibilității școlii.

La clasele de învățământ bilingv, elevii au un nivel ridicat al motivației pentru învățarea limbii franceze și pentru implicarea în activitățile desfășurate în cadrul programului. Elevii integrați în aceste clase dezvoltă o gândire sintetică, focusată pe aspectele care îi interesează. Proiectul interdisciplinar duce la dezvoltarea capacităților de investigație științifică, exploratorie.

Profesorii au dezvoltat o atitudine proactivă în procesul educațional. S-a intensificat comunicarea și colaborarea dintre cadrele didactice.

„Mi-am făcut o tradiție din a lucra proiecte care sunt complementare cu proiectele pe care le fac colegele noastre de discipline nonlingvistice. Mi se pare extrem de profitabil pentru că, pe de o parte, copiii au o nouă perspectivă asupra limbii, au apriori niște elemente pe care le pot folosi ulterior la proiectele din clasa a XI-a pe care le fac cu colegele noastre și, pe de altă parte, noi, în calitate de profesori de franceză, ne implicăm foarte mult în aprofundarea limbii în cadrul proiectelor pe care le desfășoară pe parcursul clasei a XI-a.” (profesor de franceză, Școala Centrală)



„Eu cred că aceasta e modalitatea normală a unui învățământ modern, pentru că limba devine un instrument extraordinar de important de învățare și, devenind instrument, este prima aplicație directă a ceea ce se face în ora clasică de limbă franceză; eu nu văd rostul bilingvului fără DNL. La proiectele interdisciplinare este un volum de muncă crescut, interdisciplinaritatea în sine este complicată. Când apare și franceza ca vehicul de comunicare, alături de 2-3 discipline, deja discutăm de o altă deschidere a elevilor. În opinia mea, nu mențiunea în sine pe o diplomă este cea mai importantă pentru elevi, nici recunoașterea ei, ci faptul că ei se pot descurca foarte bine într-un context mult mai larg în utilizarea acestei limbi.” (profesor de fizică, Școala Centrală)

3.4. Colegiul Național „Emil Racoviță”, Cluj-Napoca

1. Profilul școlii

Colegiul Național „Emil Racoviță” este o școală de elită din municipiul Cluj-Napoca și are o istorie de aproape 100 de ani. În prezent, școala organizează învățământ primar (14 clase), gimnazial (10 clase) și liceal (12 clase). Pentru anul școlar 2017-2018 oferta educațională pentru clasa a IX-a a cuprins trei clase, astfel: o clasă de științe ale naturii – intensiv limba engleză, o clasă de matematică - informatică; o clasă de matematică - informatică – intensiv limba engleză.

În școală se studiază limbile engleză (LM1) și franceză/germană (LM2). Cursurile opționale oferite la nivel gimnazial („*Complemente de matematică*”; „*Prietenul meu calculatorul*” – primii pași în programare; „*Creative Drama*” – curs opțional în limba engleză) și liceal („*Maths & Languages*”) promovează pregătirea elevilor în domeniile de excelență ale acestei școli, dar urmăresc și dezvoltarea generală a participanților. Unele dintre aceste cursuri utilizează metodologia CLIL, care a fost pilotată și utilizată apoi cu succes în proiecte internaționale.



Școala se mândrește cu rezultatele elevilor săi, dar și cu revista școlii, „Orizonturi” (lansată în 1999), cu *Asociația absolvenților și profesorilor Liceului „Emil Racoviță”*, înființată în 1997, care are ca scop „promovarea ‚spiritului racovițist’ și organizarea de acțiuni prin care să fie stimulați elevii și profesorii cu rezultate deosebite” (<http://ler.ubbcluj.ro/index.php/istoric>), precum și sărbătorirea în fiecare an a „Zilelor școlii”, în cadrul cărora au loc diferite manifestări (întreceri sportive, serbări, sesiuni de comunicări științifice etc.) la care participă și foști elevi ai școlii, astăzi personalități de seamă ale vieții publice din România.

2. Contextul derulării proiectului „*Doing Math as Researchers Do It (MatReLan)*”

Proiectul „*Doing Math as Researchers Do It (MatReLan)*” s-a derulat între 2016 și 2017 și a reprezentat unul dintr-o serie de proiecte internaționale derulate de Colegiul Național „Emil Racoviță” în parteneriat cu Lycée d'Altitude de Briançon din Franța. Proiectul a implicat 80 de liceeni, precum și profesori de matematică și engleză din cele două unități de învățământ.

Proiectul „*MatReLan*” a pornit de la experiența acumulată de cele două școli partenere în cadrul proiectului Erasmus+ „*Learning Math and Languages Through Research and Cooperation (MatLan)*”, derulat între anii 2014 și 2016 și finanțat de Comisia Europeană. În cadrul proiectului „*MatLan*”, a fost elaborat curriculumul disciplinei opționale *Atelier de cercetare matematică/Studiul matematicii prin cercetare* și ambele școli partenere au inclus această disciplină opțională în propria ofertă educațională. *Atelierul de cercetare matematică* oferă elevilor de liceu oportunitatea de a realiza cercetare matematică și de a discuta cu cercetători din domeniul matematicii. Potrivit site-ului proiectului, s-a urmărit sprijinirea cele două școli partenere



în următoarele direcții: „să dezvolte liceenilor înscriși la cursul opțional competențe matematice, competențe transversale și de comunicare într-o limbă străină prin derularea activității de cercetare matematică și colaborarea online cu elevii din școala parteneră; să ofere profesorilor de matematică care derulează cursul opțional oportunitatea de a împărtăși experiențe și de a îmbunătăți lecțiile din cadrul disciplinei opționale Atelier de cercetare matematică.”

Obiectivele proiectului „MatReLan” se referă la „dezvoltarea competențelor de rezolvare de probleme prin colaborare, utilizarea de mijloace auxiliare și instrumente (inclusiv IT), comunicare în, cu și despre matematică, colaborare online, metacogniție, comunicare în limbile franceză și engleză (pentru elevii români), comunicare în limba engleză (pentru elevii francezi); sprijinirea profesorilor de matematică în utilizarea învățării prin investigație (IBL – Inquiry Based Learning – metoda de predare-învățare prin investigație) în context colaborativ și interactiv.”

În cadrul acestui proiect s-au derulat următoarele **tipuri de activități**: „întâlniri săptămânale în cadrul atelierelor de cercetare matematică, întâlniri cu cercetători din domeniul matematicii, video-conferințe între elevii care cercetează aceeași temă, prezentarea rezultatelor cercetării la diferite manifestări științifice (Congresul MeJ de la Marsilia, Congresul MeJ de la Cluj-Napoca, Festivalul Științei Cluj-Napoca), elaborarea articolelor de cercetare matematică.”

Contextul mai larg al dezvoltării acestui proiect îl reprezintă dorința și deschiderea cadrelor didactice și a elevilor din școală de a se implica în **proiecte europene** și de a dezvolta **colaborări internaționale**. Această deschidere este dată de o **nouă realitate**, pe care atât adulții, cât și copiii o sesizează și la care elevii doresc să se adapteze.



„Trăim acum, mai ales după deschiderea europeană, o dorință grozavă de a merge la studii în alte părți. Una din dorințele mele, pentru care am sprijinit dezvoltarea acestor proiecte aici, în școală, este aceea de a vedea ei, copiii noștri, cum arată lumea de acolo, de a nu crede în fantasmе, de a vedea cu ochii lor ce se întâmplă, astfel încât deciziile pe care le iau să le ia în cunoștință de cauză. (...) Relația pe care o stabilește grupul de copii angrenați într-un proiect cu grupul de copii din altă parte le dă posibilitatea de a se compara, referitor la percepții, nivelul de competențe, de înțelegere, de capacități pe care le au. Această dimensiune de cunoaștere a lor în raport cu ceilalți este un fapt pozitiv.” (director, CN „Emil Racoviță”)

„M-a atras faptul că se explică exact ceea ce presupune să faci o cercetare, am vrut să văd la ce se referă această activitate. Trebuie să colaborezi, să-ți dezvolti spiritul de echipă și să rezolvi problemele care pot apărea, când lucrezi cu mai multe persoane trebuie să faci compromisuri, să înțelegi și viziunile celorlalți și să te întâlnești undeva la mijloc.” (elev, CN „Emil Racoviță”)

„Eu am intrat în acest program în clasa a X-a și ce m-a atras a fost partea de matematică neconvențională, noi cercetăm probleme pe care nu le facem în mod normal la clasă și ne gândim la situații la care în mod normal nu ne-am gândi în clasă. Pe de altă parte, mă atrage foarte mult și partea aceasta de socializare, nu numai între noi, în interiorul clasei noastre, ci la nivelul întregii școli (clasele X-XII) și socializarea dintre oameni din țări diferite – România și Franța.” (elev, CN „Emil Racoviță”)

Iată câteva dintre proiectele derulate în școală în ultimii ani, unele cu sprijin financiar european, altele cu autofinanțare: *„Teaching Maths and Science through English”* (2011-2012), *„CLIL – Under the Sea Animals”* (2012-2013), *„Prejudices and Realities”* (2014-2016), *„Learning Math and Languages through Research and Cooperation (MatLan)”* (2014-2016), *„Doing*



Math as Researchers Do It (MatReLan)” (2016-2017), „*Pokemon Go – Cultural Hunting*” (2016-2017), „*Learning from Europe’s Best Classroom – Classroom Layout*” (2016-2017), „*Maths & Languages*” (2017-2020).

3. Măsuri și mijloace de sprijin

Deschiderea pentru participarea la proiecte europene a profesorilor și elevilor din școală a constituit premisa pentru dezvoltarea acestui proiect. Deși „*MatReLan*” a fost un proiect **autofinanțat**, el reprezintă unul dintr-o serie cu tematică asemănătoare, obiective apropiate și, în unii ani, cu susținere financiară din partea Comisiei Europene prin programul Erasmus+: „*Teaching Maths and Science through English*” (2011-2012, autofinanțat, dar cu susținere prin programul Comenius și eTwinning), „*Learning Math and Languages through Research and Cooperation (MatLan)*” (2014-2016, finanțat de Comisia Europeană prin programul Erasmus+ Parteneriate strategice – Domeniul școlar), „*Doing Math as Researchers Do It (MatReLan)*” (2016-2017, autofinanțat, cu susținere prin programul Erasmus+ și eTwinning), „*Maths & Languages*” (2017-2020, finanțat de Comisia Europeană prin programul Erasmus+ KA2). Susținerea financiară prin programul Erasmus+ acoperea, de regulă, realizarea și diseminarea produselor proiectului, precum și mobilitățile elevilor și cadrelor didactice. Prin programul Comenius s-a asigurat participarea profesoarei de matematică la un curs de formare pentru metodologia CLIL, iar prin eTwinning platforma de comunicare între școlile partenere.

„Între vremea savantului închis în bibliotecă și omul comunicativ de astăzi este o deosebire enormă. Ei își dezvoltă competențe de comunicare, pentru ei par să fie egale ca importanță aceste lucruri (nb. competențele disciplinare și cele de comunicare). Consider aceste proiecte interesante în măsura în care reprezintă o variantă în dezvoltarea pentru societate a copiilor noștri.”
(director, CN „Emil Racoviță”)



Școala a sprijinit activitățile acestui proiect în diferite feluri: prin **aprobarea derulării** proiectelor în școală, prin **alocarea de fonduri** (în cazul proiectelor cu autofinanțare), prin **introducerea disciplinei opționale** *Atelier de cercetare matematică/Studiul matematicii prin cercetare* în oferta educațională a școlii (curriculumul pentru acest curs opțional fusese elaborat în cadrul proiectului „MatLan”) și prin **reorganizarea orelor** pentru recuperarea cursurilor în situațiile în care elevii aveau activități de proiect care îi împiedicau să participe la ore.

„În general, urmăresc extern procesul, ceea ce se întâmplă în proiecte, având grijă ca elementele necesare pentru desfășurare să fie susținute de către școală. Aici vorbesc despre finanțarea proiectelor, pot fi cu finanțare europeană, dar și cu finanțare internă, fondurile acestea trec prin Consiliul de administrație al școlii și urmărim ca ele să se desfășoare în mod coerent și corect. Avem în vedere asigurarea posibilității participării elevilor și profesorilor la proiecte, la programe de recuperare, rearanjarea de ore și intervenția materială, unde este necesar.” (director, CN „Emil Racoviță”)

Esențială a fost **formarea** profesoarei de matematică pentru metodologia CLIL printr-un curs de două săptămâni în Marea Britanie (bursă prin programul Comenius), precum și „*dragul de limba engleză*” care a asigurat motivația cadrului didactic de a învăța în continuare și de a folosi limba engleză în diferite contexte, chiar și după finalizarea studiilor.

„Foarte important a fost dragul de limba engleză, am învățat limba engleză la școală, când eram elevă. Am oscilat în clasa a XI-a între a da la matematică sau la engleză... mi-a plăcut să citesc în engleză și în continuare.” (profesor de matematică, CN „Emil Racoviță”)

„Un al doilea aspect este că am participat la un curs de formare CLIL în Marea Britanie (în 2009-2010) pe științe și limba engleză. Era un curs Comenius, pe



vremea aia exista un catalog de cursuri, am aplicat pentru o bursă, a fost aprobată, două săptămâni a durat cursul. Asta mi-a dat idei și m-a făcut să înțeleg cum se desfășoară CLIL. Nu-i suficient doar vorbitul în limba engleză, pentru că ai de fapt niște obiective de învățare atât la disciplină, cât și la limba străină. Faptul că doar vorbești în limbă străină, asta nu-i puțin, doar că nu acoperă CLIL în totalitate.” (profesor de matematică, CN „Emil Racoviță”)

La reușita proiectului au contribuit **experiența acumulată în domeniul lucrului în proiecte internaționale și relațiile de bună colaborare cu parteneri mai vechi.**

„Proiecte în care se utiliza limba engleză fac din 2002. Dar după cursul din 2009/10 am devenit mai atentă la aceste aspecte și am învățat care sunt beneficiile abordării CLIL. Am înțeles că nu trebuie doar să utilizăm limba, ci, de fapt, să-ți propui să învețe copiii ceva, să fii atent la obiectivele de învățare ale limbii și ale disciplinei. Eu priveam lucrurile din perspectiva profesorului de matematică, principalele obiective erau legate de matematică sau, cel mult, de matematică și științe. Eu nu aveam nici un obiectiv pentru limba engleză, până când n-am făcut acel curs. Atunci am înțeles că ar merita văzut cu profesorii de limba engleză ce anume să urmărim în cadrul acestor activități de proiect care se întâmplă în timpul lecțiilor, ca să putem să combinăm.” (profesor de matematică, CN „Emil Racoviță”)

„Finanțarea este necesară pentru că după finalizarea cercetărilor, copiii merg la congrese internaționale ca să-și prezinte rezultatele cercetărilor. (...) „Perechea’ noastră este o școală din Franța, cu care colaborăm din 2013.” (profesor de matematică, CN „Emil Racoviță”)

În derularea proiectului „MatReLan”, elevii și profesorii au folosit **platforma eTwinning** pentru a face schimb de idei și materiale. Sprijin



pentru elevi a venit din partea **profesorilor implicați în acest proiect** (profesoara de matematică și cele de limba engleză, care au colaborat), din partea unui **cercetător român** din cadrul Universității Babeș-Bolyai, prezent în mod regulat la *Atelierul de cercetare matematică*, dar și a **partenerilor francezi**, care alegeau aceeași temă de cercetare și cu care elevii colaborau.

„În limba engleză au loc videoconferințe cu școala parteneră: elevii de aici, care cercetează o temă discută cu elevii francezi care cercetează aceeași temă. Mergem pe varianta eTwinning, pentru că oferă instrumente bune de colaborare între elevi. Videoconferința este organizată cam de două ori pe aceeași temă, deci elevii se întâlnesc online și povestesc de două ori. Profesoara de limba engleză a monitorizat toate videoconferințele. După ce s-a derulat prima tură de videoconferințe, pe toate temele, a venit doamna profesoară la opțional și le-a spus ce ar trebui să meargă mai bine, cum să obțină o ameliorare a comunicării, unde ar trebui să corecteze, care sunt greșeli de comunicare pe care ei le fac (de limbă/ de relaționare). Tot în limba engleză sunt și prezentările pentru congrese, atunci comunicarea este în limba engleză și între mine și ei. La acestea n-au participat doamnele profesoare de engleză. La cursul opțional eu sunt tot timpul, uneori vine și doamna profesoară de engleză. Nu este aceeași doamnă de engleză: una se ocupă de videoconferințe, alta se ocupă de comunicarea scrisă pe forum.... Opționalul îl țin deocamdată numai eu, colegii mă ajută când e vorba de pregătirea congreselor, ei nu participă în mod constant.” (profesor de matematică, CN „Emil Racoviță”)

4. Rezultate și impact

Rezultatele proiectului „MatReLan” s-au materializat în **produsele finale** realizate de elevi pe parcursul derulării cursului opțional *Atelier de cercetare matematică*: cercetări în domeniul matematicii, prezentări la congrese, articole de cercetare publicate în reviste de specialitate.



Impactul proiectului se poate constata **la nivelul elevilor** prin dezvoltarea competențelor matematice, digitale, lingvistice, de comunicare și colaborare, de cercetare, de învățare prin investigație, transferabile și în alte situații, potrivit declarațiilor elevilor intervievați.

Profesoara de matematică a semnalat utilizarea curriculumului elaborat în cadrul proiectului „*MatLan*” și ameliorarea modului de livrare a cursului opțional, utilizarea metodologiilor inovative (CLIL și IBL), creșterea gradului de colaborare între profesorii școlii (engleză și matematică) și cu partenerii străini, sensibilizarea culturală a tuturor participanților la acest proiect.

„Produse finale și rezultate obținute: progres în dezvoltarea competențelor elevilor, 10 articole de cercetare scrise în colaborare de elevii români și francezi, prezentări interactive ale temelor de cercetare matematică și a rezultatelor obținute, îmbunătățirea modului de livrare a cursului opțional Atelier de cercetare matematică, progres în dezvoltarea competenței profesorilor de matematică în utilizarea învățării prin investigație în cadrul procesului de predare-învățare, dezvoltarea competențelor internaționale (deschidere, flexibilitate, transparență, cunoaștere culturală) ale elevilor și profesorilor din echipa de proiect, certificat de calitate eTwinning.”
(<https://twinspace.etwinning.net/25444/home>)

Cursul opțional este foarte solicitat de elevi. El le este oferit în principal celor din clasele a XI-a și a XII-a, care sunt notați în evaluare și prin notă în catalog. Elevilor din clasele a IX-a și a X-a, activitatea le este oferită sub formă de **cerc**, căci ei nu mai pot avea un curs opțional din cauza schemei orare.

„Elevii din clasele a IX-a și a X-a, din cauza schemei orare, nu mai pot avea încă un curs opțional. Ei participă la toate orele ca la un fel de activitate de



cerc, nu au medie încheiată în catalog pentru această activitate. Din clasa a IX-a n-am mai luat anul acesta, căci sunt foarte mulți, lucrez cu 33 de elevi din clasele a X-a – a XII-a.” (profesor de matematică, CN „Emil Racoviță”)

Principalele avantaje ale participării la acest curs, potrivit celor intervievați, sunt legate de **comunicarea și colaborarea cu elevi din altă țară, lucrul în echipă, modul neconvențional în care se derulează orele și noutatea abordării metodologice, participarea la congrese internaționale de matematică și elaborarea unor articole științifice** în acest domeniu care contribuie la **dezvoltarea personală și profesională** a celor implicați. Motivația pentru învățare nu reprezintă o problemă pentru participanții la acest curs opțional. La curs vin și elevi din clasa a X-a ca la un *cerc de cercetare matematică*.

„Unul dintre cele mai mari avantaje este că-ți dezvoltă limba franceză/engleză. Te ajută foarte mult și dacă ai frică de comunicare, nu știi cum să te exprimi, te ajută foarte mult să gândești, îți formează un anumit tip de gândire, de vreme ce trebuie să rezolvi singur o temă sau împreună cu colegii.” (elev, CN „Emil Racoviță”)

„Eu am învățat să lucrez în echipă, să ne împărțim sarcinile, să elaborez un articol științific, să fac un poster științific – lucruri pe care probabil nu le învățam altundeva. Astea consider că sunt avantajele participării mele în acest proiect.” (elev, CN „Emil Racoviță”)

„Principalul avantaj, din punctul meu de vedere, este partea de matematică. Mi-a plăcut foarte mult că am avut șansa să particip la congres. A fost un congres mare pe toată partea de sud a Franței, foarte mulți oameni cu idei noi, elevi, profesori și cercetători. Mi-a plăcut în mod deosebit, pe lângă prezentarea pe scenă și întrebările de la final, că, cine era interesat a venit după aceea la sesiunea de postere și au fost oameni cu care am discutat chiar



și o oră pe unele generalizări sau pe alte abordări.” (elev, CN „Emil Racoviță”)
„Din punct de vedere lingvistic, am avut avantajul de a învăța limbaj de specialitate, termeni specifici și, pe parte practică, să privesc altfel matematica, să văd modul ei de aplicare.” (elev, CN „Emil Racoviță”)
„În plus, faptul că ești expus la mentalități și culturi noi. Când mergi la un forum te întâlnești cu oameni din Franța și din alte țări, poți să vorbești, să compari cum este la ei sistemul de învățământ și cum este la noi.” (elev, CN „Emil Racoviță”)
„Atelierul de cercetare aduce copii foarte diverși: copii cu rezultate foarte bune la matematică, motivați în învățarea matematicii, dar și copii care au dorit să participe, deși nu sunt foarte buni la matematică. Ceea ce am perceput eu că le place la această abordare a matematicii este că aici nu te grăbește nimeni, este ca în cercetare... trebuie să te gândești. Asta îi motivează pe elevi în învățarea matematicii și acesta este marele meu avantaj în acest proiect.” (profesor de matematică, CN „Emil Racoviță”)

Dificultățile menționate sunt legate în principal de **numărul mare de elevi** interesați să participe la acest curs opțional raportat la capacitatea de cuprindere a lor în activități, respectiv **numărul mic de elevi implicați în proiect, raportat la numărul total al elevilor din școală.**

„O deficiență este scară mică la care acționează aceste proiecte. Noi avem 1000 de elevi în această școală, dintre aceștia sunt doar 10-15 elevi implicați în mod direct. Chiar dacă participarea la cursul opțional este mai mare, ei nu au toți legătura directă cu exteriorul.” (director, CN „Emil Racoviță”)
„Din clasa a IX-a n-am mai luat anul acesta, căci sunt foarte mulți, lucrez cu 33 de elevi din clasele a X-a – a XII-a. (...) Tare mi-ar plăcea să mai fie și alți colegi care să-și dorească să mai facă așa ceva. Eu mă pregătesc să ies la pensie.” (profesor de matematică, CN „Emil Racoviță”)



„Toți elevii trebuie să scrie articolul, dar nu toate articolele ajung să fie publicate. Prezentarea în engleză este făcută de toți elevii care participă la congres. Anul acesta, din 33 de elevi participanți la curs, au participat la congres 16.” (profesor de matematică, CN „Emil Racoviță”)

„Nu toți ajung la congres. Există un număr limitat, nu toți ajung. Dar se încearcă să se distribuie participările în mod egal. Ideea este să meargă cât mai mulți.” (elev, CN „Emil Racoviță”)

O altă dificultate o reprezintă faptul că unele activități se suprapun peste programul școlar al elevilor și este necesară **reorganizarea activităților școlare**.

„Dificultățile sunt legate, în special, de faptul că nu există un program european al școlilor, astfel încât perioadele alese pentru activitățile proiectelor să fie alese dintre perioadele care nu perturbă orele. De regulă, la noi se întâmplă în timpul orelor și la ei în timpul vacanțelor sau al unor săptămâni în care au alte tipuri de activități. Asta este o deficiență în desfășurarea proiectelor și asta va rămâne așa atâta timp cât fiecare sistem de învățământ are formele sale proprii. Poate se vor găsi și la noi perioade mai potrivite, cum ar fi săptămâna „Școala altfel”. S-ar putea încerca proiectarea activităților de ieșire a elevilor în acea perioadă, asta ar implica un minim de reorganizare a activităților școlare.” (director, CN „Emil Racoviță”)

Timpul suplimentar necesar pentru pregătire și nivelul de cunoaștere a **limbii engleze** reprezintă și aici impedimente pentru extinderea acestui tip de activitate.

Limbajul de specialitate, deși „o noutate pentru toți elevii, indiferent de nivelul inițial de limbă” nu a fost menționat de elevi ca element de dificultate.



Ideea de a transpune probleme din viața reală în limbaj matematic, de a specula, de a gândi „*totul de la zero*”, în mod propriu, adesea neconvențional, de a „*construi rezolvarea*” este ceea ce le place foarte mult elevilor și ceea ce consideră a fi cel mai interesant. Bucuria lor de a lucra astfel o potențează și pe cea a cadrelor didactice, așa încât toți participanții intervievați și-au manifestat **interesul de a continua și a dezvolta aceste activități**. Există deja un proiect inițiat („*Maths & Languages*”) ce va fi finanțat de Comisia Europeană prin programul Erasmus+ KA2 în intervalul 2017-2020.

3.5. Colegiul Tehnic „Ana Aslan”, Cluj-Napoca

1. Profilul școlii

Școala a suferit în decursul timpului multe modificări în denumire și structură. Prima clasă a liceului a luat naștere în cadrul *Liceului nr. 14* în anul 1972. Clasa cu profilul *tehnologie chimică organică*, cu durata de studii de 5 ani, a fost formată după începerea anului școlar 1972-1973, prin selectarea elevilor pasionați de chimie care au reușit la examenul de admitere în cadrul altor licee. În 1973 s-a înființat *Liceul Industrial de Chimie* din Cluj care funcționa în aceeași clădire cu *Școala Generală nr. 7*. Liceul a fost subordonat Ministerului Învățământului și tutelat de Ministerul Industriei Chimice, numele „*Terapia*” fiind dat de întreprinderea patronatoare „*Terapia*”, care a sprijinit constant această instituție de învățământ. Din anul școlar 1981-1982 liceul s-a mutat într-una din cele două clădiri ale *Școlii Generale nr. 26*. În 2002, ca urmare a scăderii numărului de elevi, s-a realizat comasarea *Grupului Școlar de Chimie Industrială „Terapia”* cu *Școala „Sfântul Andrei”*. După comasare s-au desființat progresiv nivelul primar și cel gimnazial. Din 1 septembrie 2010, instituția a primit statutul de colegiu, denumirea sa devenind *Colegiul Tehnic „Ana Aslan”*, datorită relației de colaborare avută de școală cu întreprinderea „*Farmec*”, unde Ana Aslan a lucrat o perioadă.



Școala are în prezent 17 clase, 435 de elevi și 34 de cadre didactice (mai 2018). Este un liceu tehnologic, care oferă specializările *tehnician ecolog și protecția calității mediului și tehnician chimist de laborator*. Alternativ, școala mai propune și clasa de *tehnician de chimie industrială*. Totodată se oferă și clase de învățământ profesional: *operator în fabricarea medicamentelor și produselor cosmetice* și, în domeniul serviciilor, specializările de *coafor-stilist, manichiuristă-pedichiuristă*. Domeniul de estetică este destul de solicitat, așa încât școala a înființat și învățământ postliceal în domeniul igienei corpului omenesc, specializările *cosmetician și coafor-stilist*.

Colegiul tehnic beneficiază de susținerea unor companii, în special „Farmec S.A.” și „Terapia S.A.” din Cluj, care sprijină școala cu aparatură modernă, cu produse, permit elevilor să deruleze activitatea practică, le oferă burse de studii și locuri de muncă în domeniile studiate.

Mediile de admitere pentru liceu au fost între 9,40 și 7,40. Școala este frecventată și de copii care vin din afara orașului Cluj, mulți elevi provin din medii defavorizate economic și social.

Managementul școlii a rămas stabil o perioadă îndelungată de timp. Atât directoarea școlii, cât și cadrele didactice s-au arătat interesate de dezvoltarea instituțională prin proiecte internaționale. Acestea au avut întotdeauna o componentă importantă de pregătire profesională a profesorilor, ceea ce a contribuit la creșterea permanentă a calității educației oferite elevilor. Până în anul 2017 Colegiul Tehnic „Ana Aslan” a primit de trei ori titlul de „Școală Europeană”.

2. Contextului derulării proiectului CLIL

Proiectul „**Math Around Us** (*Matematica din jurul nostru*)”, derulat între 2015 și 2017, a fost coordonat de Colegiul Tehnic „Ana Aslan” din Cluj-Napoca și a fost co-finanțat de Comisia Europeană prin programul Erasmus+. În acest



proiect au fost implicate școli din opt țări europene: Danemarca, Grecia, Italia, Lituania, Polonia, Portugalia, România și Ungaria. Grupul țintă l-au reprezentat circa 4000 de elevi de liceu cu vârste cuprinse între 14 și 18 ani, dintre care aproximativ un sfert proveneau din medii dezavantajate social și economic.

Obiectivele proiectului au vizat ameliorarea abilităților și a competențelor elevilor în domeniul matematicii, creșterea motivației lor de a învăța matematica (cu posibil impact favorabil asupra notelor la examenele naționale). Pentru profesori, proiectul a urmărit lărgirea orizontului lor profesional prin participarea la ateliere/seminare de dezvoltare profesională pe teme de *peer-learning*, *CLIL* și *blended learning*, crearea unor materiale de predare noi, inovatoare. S-a urmărit de asemenea, atât pentru elevi, cât și pentru profesorii implicați în proiect, îmbunătățirea competențelor TIC și de comunicare în limba engleză.

3. Măsuri și mijloace de sprijin

Directoarea și o parte dintre profesorii școlii au observat schimbări la nivelul comunității în care trăiesc și își desfășoară activitatea: orașul a devenit atractiv pentru companiile internaționale care caută forță de muncă calificată și vorbitoare de limbi străine, elevii sunt interesați să urmeze facultăți de profil cu linii de studii în limbi străine sau chiar universități din afara țării. Politica școlii s-a îndreptat spre satisfacerea acestor nevoi ale elevilor și spre formarea profesorilor pentru actualizarea metodelor de predare-învățare. A apărut astfel **deschiderea pentru participarea la proiecte europene** a directoarei și a profesorilor din școală.

„Cea mai mare schimbare în învățământ a fost această deschidere internațională către valorile europene. Încă din 2002 a început un proiect Socrates. Am avut norocul să am oameni pasionați de așa ceva și capabili.



I-am sprijinit atât cât am putut și i-am mobilizat să intrăm în cât mai multe proiecte. Temele au fost alese în funcție de nevoile pe care le-am constatat în școală. (...) Ele răspund nevoilor de pregătire a profesorilor, a elevilor, pentru a face față la niște cerințe și la competiția tot mai mare de pe piața muncii.”
(director, CT „Ana Aslan”)

Un alt factor favorizant a fost **formarea** profesoarei de limba engleză, care a beneficiat în cadrul studiilor universitare de **pregătire privind metodică CLIL în predarea limbii engleze**. Ca beneficiară a învățământului bilingv, a cunoscut avantajele acestuia încă din liceu, iar studiile universitare au consolidat o experiență pozitivă preexistentă.

„În cadrul disciplinei Limba engleză, CLIL este parte din metodologie. Învățăm încă din facultate, de la cursurile de metodică, că această predare a limbii engleze trebuie făcută în mod integrativ, interdisciplinar și, automat, folosind limba engleză în altă disciplină ajungi la CLIL. Eu am terminat Facultatea de Limbi Străine la Arad, am urmat în Cluj două masterate. Pentru CLIL formarea inițială de la Arad (studiile de licență) a fost relevantă. (...) Când am început activitatea didactică a venit ca un lucru normal. Eu am absolvit un Colegiu Național în Arad care avea o specializare exotică pe vremea aceea: secția de chimie-biologie, intensiv engleză. Încă din liceu am amestecat astfel engleza în alte domenii pentru că, având clasă de intensiv engleză, ni se predau ore de Cultură și civilizație americană, Geografie, Istorie în engleză... A fost natural pentru mine să dau mai departe ceea ce am primit. (...) Am început să lucrez după metodologia CLIL încă de la început, din primul an de predare.” (profesor de engleză, CT „Ana Aslan”)



Reușita proiectului se datorează și **experienței acumulate în domeniul lucrului în proiecte internaționale** și unor relații de **bună colaborare cu parteneri** mai vechi.

„CLIL la liceu a început în 2013 cu proiectul ‚Training for Life’, care și-a dorit să implementeze CLIL din perspectiva leadership-ului, a vorbirii în public și a calităților de lider. Proiectul s-a derulat între 2013 și 2015, am avut un opțional aprobat de ISJ în acești doi ani, pentru că în perioada aceea am avut singura clasă de intensiv engleză aprobată și atunci aveam o oră pe săptămână la dispoziție să fac cu ei materialele. (...) Am fost 10 parteneri. A fost primul meu proiect european în care am fost coordonator european. A fost o provocare, dar am avut o echipă foarte bună și din echipa aceea am rămas în continuare partenerii de atunci și în celelalte proiecte. Plus-minus. Întotdeauna aducem și o școală-două noi și mereu sunt 1-2 parteneri care vor o pauză. N-am mai făcut după aceea parteneriate cu 10 școli, ne-am limitat la 5-8 școli. S-a transformat între timp în Erasmus acest program și altele sunt regulile acum, nu mai se pot face așa multe mobilități, ești limitat de anumiți parametri financiari. (...) Acesta a fost primul proiect care viza elevii de liceu și care ne-a permis să ducem elevii în mobilități.” (profesor de engleză, CT „Ana Aslan”)

Derularea proiectului „Math Around Us” a presupus pregătirea de către parteneri a unor materiale didactice pentru tema aleasă: în primul an de proiect: Matematica în laboratorul de științe (România), Matematica în arte (Italia), Matematica în mediul înconjurător (Danemarca), Matematica în muzică (Polonia); în al doilea an: Matematica în astronomie (Lituania), Matematica în informatică (Ungaria), Matematica în arheologie (Grecia) și Matematica în geografie (Portugalia). În timpul întâlnirilor de proiect, țara gazdă a prezentat lecțiile dezvoltate pe tema aleasă, timp de cinci zile elevii



străini au participat la ore, profesorii au participat la ateliere/seminare de lucru pe aceste teme, dar și pe teme legate de metodică predării. După ce s-au întors în țara de origine, profesorii și elevii din fiecare țară au predat, pe parcursul următoarei luni, aceste teme colegilor lor și claselor implicate în proiect. Elevii și profesorii au folosit platforma eTwinning pentru a face schimb de idei și materiale.

4. Rezultate și impact

Rezultatele proiectului s-au materializat în **produsele finale** realizate pe parcursul derulării proiectului și puse la dispoziție pe site-ul acestuia, iar **impactul său** se poate analiza din perspectiva participanților investigați: elevi, profesori, directoarea colegiului.

„Produsele finale ale proiectului constau din:

- website-ul proiectului, aflat pe platforma educațională eTwinning <https://twinspace.etwinning.net/9782/home> de unde se pot descărca gratuit lecțiile dezvoltate;*
 - o carte digitală conținând opt capitole, câte unul pentru fiecare temă studiată;*
 - un nou curriculum pentru orele de matematică opțional;*
 - un joc-aplicație pentru mobile/tablete, disponibil gratuit pe App Store și Google Play.”*
- (<http://colegiulaslancluj.ro/math-around-us-20152017-parteneriat-strategic-erasmus>)*

Produsele finale ale proiectului au asigurat transparența și au permis celor interesați de activități să se informeze și, eventual, să se inspire din acest demers. Ele s-au adresat deopotrivă elevilor și cadrelor didactice, specialiștilor și publicului larg.



În privința impactului, toți cei investigați au subliniat efectul pozitiv pe care l-a avut participarea în acest proiect și, în general, în proiectele internaționale. **Motivația pentru învățare** a participanților a crescut considerabil, **implicarea** în activitățile propuse a condus la **ameliorarea rezultatelor elevilor** la disciplinele vizate de proiect, a scăzut vizibil **absenteismul**, s-au ameliorat **competențele de comunicare în limba engleză** și cele de **utilizare a TIC**, atât în rândul elevilor, cât și al cadrelor didactice, a fost stimulată **învățarea interculturală**.

„Era ca și când copiii ar fi primit o pereche de aripi. Motivația lor a crescut. Pentru a se implica în acest proiect trebuiau să-și îmbunătățească cunoștințele de limba engleză, să muncească pe tema respectivă, să-și aducă aportul sub formă de eseu, proiect sau prezentare. Întotdeauna a fost un proces de selecție a candidaților. (...) Avem exemple pozitive de elevi care, datorită acestor proiecte și acestor materiale, și-au dorit mai mult, au fost mai atenți, mai motivați, nu lipsesc de la orele respective, sunt serioși.” (profesor de engleză, CT „Ana Aslan”)

„În primul rând, ne-am lovit de un interviu serios, pentru care a trebuit să ne facem un CV în format european, complex, să ne depunem dosarul la comisia proiectului, formată din profesorii implicați în proiect. Interviul a fost în limba engleză, ne-au evaluat competențele lingvistice. Al doilea mare hop a fost cazarea noastră la o familie străină. Fiind forțați să vorbim în limba engleză, ne-am dezvoltat mai bine în această direcție. Felul cum se preda în altă țară, cum mergeau copiii la școală, noi mergeam odată cu ei, făceam exact ce făceau ei. Ne-a ajutat să ne facem prieteni noi, încă mai ținem legătura cu copiii familiilor la care am fost cazați. A fost o experiență interesantă și plăcută.” (elev, CT „Ana Aslan”)

„Tot timpul un elev străin era asociat cu un elev din țara noastră, care îl ajuta



să înțeleagă și (nb. îl ajuta) la calcul. Noi pe ei, ei pe noi și așa, vorbind în engleză, reușeam să ducem treaba la bun sfârșit.” (elev, CT „Ana Aslan”)
„Mi-am îmbunătățit engleza, am avut ocazia să cunoaștem persoane noi, să vedem alte perspective, cu ce sunt diferiți din punct de vedere cultural.” (elev, CT „Ana Aslan”)

În afara aspectelor enunțate mai sus, a existat de cele mai multe ori o **dezvoltare personală** a participanților, stimulată de situațiile inedite în care s-au aflat. Rezolvarea de probleme practice, realizarea unor prezentări în limba engleză, vorbitul în public, dezvoltarea creativității și depășirea unor limite personale au fost doar câteva dintre beneficiile participării la acest proiect, potrivit celor intervievați.

„Fiind ‚obligat’ să utilizez doar limba engleză, mi-am depășit frica de a vorbi în engleză în fața oamenilor și de a purta un dialog într-o limbă străină. Acest rezultat s-a văzut la bacalaureat, la proba orală de engleză.” (elev, CT „Ana Aslan”)
„Am început să nu mai fiu așa timidă. După ce am interacționat cu mai multe persoane din familia aceea, am devenit mai deschisă.” (elev, CT „Ana Aslan”)
„În primul rând, vedem ce fac alții, cum lucrează alții... La copii am observat o schimbare radicală. Sunt mulți copii la noi în școală care vin de la țară, n-au ieșit peste graniță niciodată. S-au împrietenit cu alți copii, țin legătura cu ei, dobândesc un altfel de comportament, văd ce fac alții, învață de la ei, văd lumea.” (inginer, profesor de chimie, CT „Ana Aslan”)
„Asta îi stimulează să-și arate creativitatea, vezi perspectiva lor, cum văd ei anumite subiecte și nu de puține ori am văzut în posterele lor lucruri în plus față de ceea ce am predat noi, dovadă că ei s-au documentat, au vrut să meargă dincolo de ceea ce au primit, au vrut să descopere și singuri. Ce poți să îți dorești mai mult decât să vezi că ai elevi motivați care citesc și mai mult pe o anumită temă?” (profesor de engleză, CT „Ana Aslan”)



„Atunci când copiii lucrează cu entuziasm, mă entuziasmez și eu când îi văd implicați. La început nici nu vorbeau – nici ei, nici eu, dar am făcut cursuri (...) și am zis că nu mă las... Mi-am îmbunătățit sigur limba engleză.” (inginer, profesor de chimie, CT „Ana Aslan”)

S-a creat o emulație în rândul participanților, elevi și profesori, care a potențat învățarea. **Competențele dobândite de profesorii** implicați în proiect, vizând mai ales limba engleză, colaborarea internațională, utilizarea metodelor de lucru activ-participative și a metodicii CLIL, sunt transferabile și în alte situații din cadrul și din afara școlii, contribuind la o învățare durabilă, bazată pe experiența practică.

„Am văzut cum sunt organizate mai multe școli; profesorii au văzut că există și un alt mod de a aborda disciplina predată și anumite teme. Și la cursurile de perfecționare facem metode active de predare, dar una este să faci teoretic și alta este să fii pus în situația să faci practic și să vezi la alții, care probabil au experiență mai mare.” (director, CT „Ana Aslan”)

„Profesorii de la clasă au încercat să adopte metoda profesorilor străini, care ne-au predat lucrurile într-un anume fel, nu cum facem noi matematica ,clasică’.” (elev, CT „Ana Aslan”)

„Totul era mult mai aplicat. Au fost opt țări implicate în proiect și din fiecare țară câte doi profesori. Fiecare profesor era obișnuit cu stilul de predare din țara din care venea, total diferit de cel al profesorilor noștri și ne explicau aceleași lucruri pe care ni le explicau profesorii noștri, dar altfel. Uneori înțelegeam mai bine de la profesorii români, alteori înțelegeam mult mai bine de la profesorii străini. Cred că și profesorii au avut de învățat unii de la alții, cum să ne explice nouă ca să înțelegem cât mai bine lecțiile.” (elev, CT „Ana Aslan”)



Principalele dificultăți menționate de participanții la acest proiect țin de **cunoașterea și utilizarea limbii engleze**. În cazul profesorilor: pentru că nu au studiat în școală această limbă, ci ulterior, în cadrul unor programe de formare continuă de scurtă durată, nu au lejeritatea utilizării limbii străine în comunicare și în predare. În cazul elevilor: pentru că nu au studiat în gimnaziu limba engleză, dar, potrivit reglementărilor în vigoare, pot urma din clasa a IX-a limba engleză ca prima limbă străină. Urmarea este că există **diferențe de nivel foarte mari între elevi**. Colegiul oferă ca primă limbă străină engleza și ca a doua limbă străină franceza. Cei care au studiat alte limbi străine în gimnaziu trebuie să se muleze pe oferta școlii și să recupereze în timp, prin efort propriu, cunoștințele pe care nu le au. Soluțiile vin însă tot de la participanții la proiect.

„Cunoașterea unei limbi străine – asta este cea mai mare dificultate. În această școală sunt profesori mai în vârstă, nu cunosc limba engleză, nu au curajul să comunice în engleză și să scrie un proiect.” (director, CT „Ana Aslan”)

„Colegii mai în vârstă nu au studiat limba engleză în școală. Dacă au studiat, s-a întâmplat mai târziu, după ce au terminat universitatea, pe parcurs, ca dezvoltare personală. Am încercat să-i sprijinim să participe la cursurile CCD de limba engleză, au făcut un sacrificiu de timp și financiar pentru că nu mereu școala a avut buget să aloce pentru asemenea formări”. (profesor de engleză, CT „Ana Aslan”)

„La început nici nu vorbeau – nici ei, nici eu, dar am făcut cursuri (...) și am zis că nu mă las... Mi-am îmbunătățit sigur limba engleză.” (inginer, profesor de chimie, CT „Ana Aslan”)

„La intrarea în liceul nostru nu sunt opțiuni, prima limbă studiată este engleza, a doua este franceza. Sunt unii care vin de la școli unde nu au făcut



deloc aceste limbi, dar sistemul așa permite – să intre ca și când ar fi studiat ca limba I. Ei trebuie să recupereze, școala nu le pune la dispoziție un tutore. Eu le dau pe parcursul clasei a IX-a timp să-și recupereze din cunoștințele din anii din urmă, la oră lucrăm diferențiat și evaluarea o fac tot diferențiat, notez progresul individual al fiecărui copil... evaluare formativă. În general, ei sunt motivați să-și îmbunătățească engleza – și datorită proiectelor.”
(profesor de engleză, CT „Ana Aslan”)

Învățarea limbii străine a presupus pentru mulți participanți **alocarea unui buget suplimentar de timp și financiar**. Timp suplimentar a presupus și colaborarea dintre profesori, elaborarea în comun a materialelor didactice, predarea în tandem (pentru care doar unul dintre cei doi profesori a fost remunerat). Acest timp a fost alocat din bugetul propriu al fiecărui profesor și a rămas adesea neplătit.

„Unele ore le-am predat în tandem, câte doi – și acesta a fost unul dintre lucrurile pe care ni le-am propus între obiective: să lucrăm la partea de dezvoltare profesională, inclusiv profesorii să predea în echipă – ceea ce nu se întâmplă în mod obișnuit în România. Aceste ore în tandem nu au fost plătite decât pentru unul dintre profesori. Dar a fost ok, am făcut-o cu plăcere. Dacă am dorit să implementăm acest proiect a fost și pentru că era un beneficiu pentru noi – nu întotdeauna beneficiile sunt financiare, pot fi de altă natură.”
(profesor de engleză, CT „Ana Aslan”)

O dificultate majoră care ține de **reglementările din sistemul de educație** este faptul că în învățământul tehnic din România nu se permite organizarea cursurilor opționale din alte arii curriculare, decât cele tehnice/ale materiilor de specialitate.



„Prima dificultate este faptul că învățământul tehnic din România nu permite, ca în alte țări, să organizezi alte opționale, opționale din alte arii curriculare, decât strict din materiile de specialitate, tehnice. Trebuie atunci să găsești soluții, fie din cei 25% din timpul de predare care sunt la dispoziția profesorului, fie să combini ceea ce studiezi la clasă, să faci o legătură, să aduci un material, pentru că avem voie să aducem fișe de lucru ș.a., atunci alegi să le aduci pe acestea din proiect, fie să lucrezi în afara orelor, ca și un cerc, cum am mai lucrat și noi și să pregătești elevii extracurricular. Atunci trebuie să ai acordul părinților să rămână copilul o oră în plus la școală, ora nu este remunerată... la fel cum nu este remunerat nici timpul de întâlnire pe care îl avem cu toți profesorii în fiecare săptămână, ca să ne pregătim lecțiile. (...) În afară de dificultățile de sistem, dificultățile locale, care țin de noi, încercăm să le depășim. Avem exemple pozitive de elevi care, datorită acestor proiecte și acestor materiale, și-au dorit mai mult, au fost mai atenți, mai motivați, nu lipsesc de la orele respective, sunt serioși.” (profesor de engleză, CT „Ana Aslan”)

Există cu certitudine un grad mare de satisfacție la elevi și la cadrele didactice participante la acest proiect, o anumită doză de idealism, dar și avantaje și recunoașterea meritelor profesionale. Acestea contribuie la opinia exprimată de toți cei intervievați: **ar dori să continue acest gen de activitate și ar recomanda-o și altora.**

„Au fost și beneficii financiare, ne-am și dotat din unele proiecte. Am luat de trei ori titlul de Școală Europeană, am fost premiați cu diferite sume de bani din care am făcut dotări. Și apoi recunoașterea școlii pe plan local, pe plan național și în comunitate.” (director, CT „Ana Aslan”)

„Mi-a adus recunoaștere profesională pe plan local. CLIL este parte din



profesia mea, cu siguranță îl voi continua, fie că aleg să fac asta la orele mele sau prin proiecte și în afara orelor. (...) Scopul școlii nu este doar să informeze, ci să formeze. Ca să formăm cetățenii relevanți pentru zilele noastre, cu soluții pentru problemele zilelor noastre, din școală trebuie să pornim cu toate pregătirile.” (profesor de engleză, CT „Ana Aslan”)
„Ne-a plăcut această experiență, am repeta-o și am recomanda-o și altor elevi.” (elev, CT „Ana Aslan”)

3.6. Colegiul Național „Mircea cel Bătrân”, Constanța

1. Profilul școlii

Colegiul Național „Mircea cel Bătrân” organizează învățământ primar, gimnazial și liceal. Oferta educațională la nivel liceal conține filiera teoretică, profilul real, respectiv uman, precum și clase cu studiul bilingv al limbilor franceză, engleză și germană. La nivel gimnazial se oferă clase cu învățământ intensiv al limbilor engleză, franceză și germană.

Colegiul Național „Mircea cel Bătrân” este școală PASCH. Inițiativa Școlilor Partenerie pentru Viitor (PASCH) este coordonată de către Biroul Federal al Afacerilor Externe și este implementată în comun cu Centrul pentru Școli Germane din Străinătate (ZFA), Institutul Goethe, Serviciul de Schimburi Pedagogice (PAD) și Serviciul German de Schimburi Academice (DAAD).

Colegiul își asumă misiunea să ofere absolvenților șansa de a studia mai departe oriunde în lume. Existența claselor cu regim bilingv este un răspuns la solicitarea pieței educaționale și a pieței muncii. În Constanța a existat în ultimii ani o mare cerere de absolvenți buni cunoscători ai limbii germane, ceea ce a influențat oferta acestei școli.

Colegiul are profesori valoroși și bine pregătiți pentru toate cele trei limbi moderne oferite în regim bilingv. Piața muncii nu oferă însă oportunități



de angajare egale, astfel încât interesul părinților și al elevilor se îndreaptă preponderent către limbile engleză și germană.

2. Contextul derulării activităților CLIL

Colegiul Național „Mircea cel Bătrân” are trei linii de studiu în limbi moderne organizate sub formă de învățământ bilingv și anume engleză, franceză și germană.

Experiențele CLIL cele mai variate sunt cele de la clasele cu studiul bilingv al limbii franceze. Pe când erau elevi, profesorii de fizică, biologie, geografie, istorie, economie au învățat în școală limba franceză, astfel încât cunosc limba și pot preda aceste discipline în franceză. Ei s-au implicat în modulul interdisciplinar din dorința de a face ceva diferit.

Pentru clasele cu studiul bilingv al limbilor engleză și germană liceul nu are profesori specializați de DNL cunoscători ai acestor limbi. Prin urmare, disciplinele *Istorie, Geografie, Cultură și civilizație* sunt predate de către profesorii de limbă modernă, care au urmat programe de formare continuă, respectiv de profesori din străinătate.

3. Măsuri și mijloace de sprijin

Acordul de parteneriat cu instituturile germane menționate mai sus prevede sprijinul școlii prin **programe de formare a profesorilor și susținere materială**. Formările în Centrul de formare de la Mediaș sunt atractive pentru profesorii de limba germană. Pe de altă parte, școala beneficiază de **profesori din Germania, vorbitori nativi de limbă germană**, precum și de **voluntari germani**. Rolul lor este extrem de important din punct de vedere lingvistic, cultural și educațional. Acești profesori sunt implicați și în predarea DNL specifice claselor cu studiul bilingv al limbii germane.

Există **parteneriate cu British Council** care oferă franciza pentru examenele de limba engleză, cu recunoaștere internațională susținute în



școală. Profesori din Catedra de limba engleză a liceului sunt membri în *Uniunea Internațională a vorbitorilor de limbă engleză*. De doi ani școala are **mentori** de la „*English Speaking International*”, care au venit în iunie 2018 pentru o săptămână pentru perfecționarea profesorilor, dar și ca să îi învețe pe elevi cum să dezvolte anumite teme. Activitățile au fost organizate sub formă de dezbateri.

Programul bilingv francez a creat oportunități mai ales în privința perfecționării cadrelor didactice. S-au oferit burse de pregătire pentru profesorii de matematică, fizică, biologie. Performanțele obținute au fost evidențiate de rezultatele la bacalaureatul francofon. În urmă cu trei ani, Colegiul Național „Mircea cel Bătrân” a obținut *Label FrancÉducation*, o dovadă a nivelului înalt al performanțelor elevilor acestei școli.

Institutul francez sprijină învățământul bilingv și prin trimiterea unor profesori vorbitori nativi de limbă franceză care predau câteva luni la această școală. În timpul anului școlar 2017 – 2018, filiera bilingvă francofonă a beneficiat de prezența unui stagiar, masterand din Franța. El a fost un element de sprijin pentru învățarea limbii franceze de către elevi și o sursă de inspirație pentru profesorii școlii. Cursurile susținute de acesta au fost inedite prin faptul că activitățile propuse au fost interactive și diferite de cele susținute în mod obișnuit (de exemplu, redactarea de articole într-un ziar digital). Clasele participante (a XI-a și a XII-a) au fost organizate în echipe, care au redactat articole cu subiecte la alegere. Publicația de tip magazin a apărut online (<https://madmagz.com/fr/magazine/1337600>).

Un alt proiect demarat în contextul acestei colaborări româno-franceze a fost un atelier foto, care a avut ca subiect cele zece cuvinte ale francofoniei 2018. Fotografii făcute de elevi au fost valorificate într-o expoziție la nivelul școlii (<http://www.cnmbct.ro/index.php/theme/istoric>).



Profesori de DNL ai acestei școli, de la clasele cu studiul bilingv al limbii franceze au participat la *Școală de vară* de la Alba Iulia, organizată de Institutul Francez în 2017.

Pentru învățământul bilingv în limba franceză, liceul oferă doar profil real, specializarea științe ale naturii. La modulul integrat, profesorul de franceză îi coordonează pe elevi, iar temele sunt alese împreună cu profesorii de DNL (fizică, chimie, economie, științe sociale, biologie, geografie). Profesoara de geografie din școală are dublă specializare: geografie – franceză; predarea la clasele de bilingv în franceză reprezintă pentru ea o provocare, dar și un avantaj. Aceasta a menționat faptul că la clasa a IX-a, unde se învață *Geografia Franței* se urmărește asimilarea vocabularului specific.

„Îmi place că îi învăț pe elevi să fie independenți. Ei știu că vor avea un grafic, nu știu despre ce va fi, dar în toți anii aceștia facem interpretare de grafice. Îi învăț interpretarea de hărți, dar ei nu știu ce hartă vor avea la examenul de bacalaureat. La bilingv (franceză), elevii învață să gândească, să lucreze independent”. (profesor de geografie, CN „Mircea cel Bătrân”)

La clasele de învățământ bilingv în limbile engleză și germană, în clasele a IX-a și a X-a se învață geografia, respectiv istoria țării respective.

„Noi suntem la bilingv engleză - uman. Am făcut Geografia Marii Britanii și Istoria Marii Britanii, am avut multe prezentări la aceste discipline. În orele clasice de limbă engleză facem și vocabular, și gramatică, și lectură, iar în orele opționale am dezvoltat proiecte pe care doamna profesoară ni le-a recomandat sau ni le-am ales noi.” (elev, CN „Mircea cel Bătrân”)

Aceste discipline sunt predate de profesorii de limbă modernă. Pentru profesorii de limbă germană și pentru cei de engleză este o provocare să predea la clasele de bilingv pentru că nu au avut în formarea inițială o



pregătire specifică pentru a preda *Geografia, Istoria, Cultura și civilizația țărilor a căror limbă o predau.*

„Asta înseamnă întâi să ne perfecționăm noi, la germană nu avem un manual anume, materialele ni le pregătim singuri, în principiu învățăm odată cu elevii, uneori și de la ei, sau mai cerem ajutorul profesorilor de specialitate.”
(profesor de germană, CN „Mircea cel Bătrân”)

La clasele cu studiul bilingv al limbilor franceză/germană elevii realizează un proiect integrat. Într-un an se parcurg niște etape și se rezolvă anumite cerințe. Profesorii îi dirijează în căutarea și selectarea informațiilor. Elevii lucrează și învață în echipă pentru elaborarea unor proiecte științifice.

„Parcurgem niște etape și ne documentăm pentru realizarea proiectului. Ei învață să facă niște demersuri de cercetare, să culeagă date, să redacteze concluzii. Învață că este interzis plagiatul, inserează note de subsol, învață să redacteze o lucrare științifică.” (profesor de fizică, CN „Mircea cel Bătrân”)

Evaluarea activităților se face oral și în scris. La modulul integrat de la clasele cu studiul bilingv al limbii franceze se urmărește, în principal, evaluarea cunoștințelor de specialitate: profesorul de franceză corectează proiectul din perspectivă lingvistică, iar profesorul de DNL urmărește corectitudinea conținutului științific.

La clasele cu studiul bilingv al limbii engleze, la geografie se lucrează în clasa a IX-a pe bază de portofolii personale. La orele de limba engleză se urmărește, în principal, dezvoltarea competențelor de citire, scriere, vorbire și înțelegere.

„Proiectele sunt în grup sau individuale, iar proiectele cu care copiii vin sunt foarte interesante.” (profesor de engleză, CN „Mircea cel Bătrân”)



4. Rezultate și impact

Avantajele directe ale școlii au fost generate de schimburile de experiență și de posibilitatea de formare a profesorilor în alte țări, ceea ce le-a adus acestora un plus de experiență. Unele cadre didactice de profil lingvistic, dar și de DNL au urmat cursuri de formare în străinătate, uneori în cadrul unor proiecte Comenius sau Erasmus sau a unor proiecte inițiate de parteneri germani și/sau francezi.

Pentru elevi, un prim avantaj este dat de numărul mai mare de ore în limba străină (șase ore în loc de două), asociat cu oportunitatea de a-și dezvolta mai bine competențele lingvistice. S-a accentuat faptul că elevii ajung să stăpânească limba străină și în alt context decât cel oferit de studiul limbii moderne respective. Orele de discipline nonlingvistice în limba modernă le oferă elevilor cunoștințe de cultură generală.

Un alt avantaj este dat de faptul că se lucrează pe grupe, cu efective mai puțin numeroase decât clasele. Absolvenții claselor de bilingv se pot orienta către universități din țară (inclusiv cele cu linii de studiu internaționale) sau din străinătate, având astfel mai multe opțiuni pentru continuarea studiilor.

„Cred că învățând în profunzime o limbă străină se dezvoltă capacitatea de înțelegere a anumitor lucruri. Acest lucru mă va ajuta și pe viitor, mă gândesc să fac rezidențiatul în Germania și faptul că am făcut secția matematică – informatică bilingv germană îmi oferă avantajul de a cunoaște și termeni tehnici în această limbă, nu doar noțiuni de conversație și de gramatică.”
(elev, CN „Mircea cel Bătrân”)

Un alt avantaj îl reprezintă faptul că școala are profesori vorbitori nativi de limbă germană, cu care profesorii români colaborează bine. De asemenea, la clasele cu studiul bilingv al limbii engleze au fost voluntari jurnaliști englezi. Pentru profesorii de DNL care predau la clasele de bilingv franceză,



schimburile de experiență și stagiile de perfecționare în Franța reprezintă un plus considerabil.

„Vine un stagiar, vorbitor nativ, pentru stagiul de perfecționare.” (profesor de franceză, CN „Mircea cel Bătrân”)

Elevii au numit ca avantaj faptul că au mai multe ore în care exersează limba străină și că se lucrează pe proiecte, aplicat pe aspecte practice care sunt de interes pentru ei.

„Am făcut multe ore de engleză și multe proiecte. Pe mine m-a ajutat foarte mult și încă din clasa a VIII-a mi-am propus să studiez la facultate în afară și acum am fost admis la o facultate din Londra și prezentarea mea de la proiect este despre partea tehnologică și de IT – pe ce vreau eu să studiez mai departe. M-au ajutat foarte mult orele de engleză. De asemenea, mi-au permis să pot organiza multe activități în afara școlii, pentru că mă ocup și de un club de tineret.” (elev, CN „Mircea cel Bătrân”)

Utilitatea deosebită a competențelor lingvistice, în special a celor de limba engleză, s-a văzut la proiectarea stațiilor spațiale pentru concursurile NASA, la care elevii colegiului au participat sub coordonarea profesorului de fizică, Ion Băraru. Din 2004 până în 2018 s-au obținut în jur de 150 de premii NASA, câteva sute de copii au lucrat în echipe, au elaborat proiecte acordând atenție atât aspectelor tehnice, cât și celor de comunicare a rezultatelor în limba engleză.

Există, din păcate, o contradicție la clasele de bilingv: legal se impune lucrul pe grupe de elevi, dar financiar nu este mereu posibil, pentru că **alocarea financiară** este pentru toată clasa, nu pentru grupe.

„Când reușim să ne încadrăm în buget, facem încadrarea pe grupe; când avem fonduri insuficiente, nu putem.” (director, CN „Mircea cel Bătrân”)



Un alt aspect problematic este cel legat de **formarea inițială** pentru cariera didactică. Profesorii ar trebui să aibă și cunoștințe lingvistice într-o limbă de circulație internațională, ca să poată fi integrați în sistemul de predare bilingv, să poată ține ore STEM în limba străină.

„Sunt colegi care la matematică, fizică, informatică stăpânesc limba engleză cât să poată face o inițiere, nu o predare permanentă.” (director, CN „Mircea cel Bătrân”)

Pentru profesorii cu dublă specializare este o oportunitate să poată preda la clasele de bilingv.

„Din punctul meu de vedere, care am specializarea franceză–geografie, nu sunt dificultăți. Doresc să continui experiența pentru că am ambele specializări și este modalitatea ideală de a le exercita pe ambele.” (profesor de geografie, CN „Mircea cel Bătrân”)

Elevii consideră că nu au avut dificultăți, programul a fost echilibrat, au învățat termeni de specialitate, au dobândit competențe lingvistice și disciplinare deosebite. Prestigiul școlii a crescut, astfel încât Colegiul Național „Mircea cel Bătrân” este recunoscut ca școală de elită atât în Constanța, cât și la nivel național și internațional.

3.7. Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanța

1. Profilul școlii

Liceul Teoretic „George Călinescu” a fost înființat în anul 1990. Obiectivul principal a fost crearea unui liceu cu profil axat pe învățarea limbilor străine. La începutul anilor 1990, liceul avea secții de învățământ



bilingv pentru franceză, engleză, germană, spaniolă, portugheză, rusă, limbi clasice, neogreacă.

În prezent, școala are clase de ciclu primar, gimnazial și liceal. La liceu există clase cu studiul bilingv al limbilor franceză și engleză la profilul uman, specializările filologie și științe sociale.

„Înainte a fost școală generală și când s-a luat decizia transformării în liceu s-a luat decizia creării unui liceu cu acest specific – predarea limbilor străine; putem spune că am fost unicat la acea vreme. Aveam clase de bilingv franceză, engleză, germană, spaniolă, portugheză, rusă, limbi clasice, neogreacă. Pe parcurs am rămas doar cu franceza și engleza.” (director, LT „George Călinescu”)

Din anul 2016, această școală este recompensată cu distincția *LabelFrancÉducation* pentru calitatea învățământului bilingv francez; în lume există doar 115 licee care au această distincție.

2. Contextul derulării activităților CLIL

Până în anul 1990, instituția de învățământ a fost școală generală. Când s-a luat decizia transformării în liceu, s-a propus crearea unui liceu având ca specific predarea limbilor străine. S-au înființat clase cu studiul bilingv al limbilor moderne încă din anul 1992.

Această școală face parte din grupul liceelor pilot din țară care au demarat proiectul interdisciplinar *De l'Enseignement bilingue vers les filières universitaires francophones*. Propus de Serviciile Culturale Franceze de pe lângă Ambasada Franței la București și adoptat de Ministerul Educației din România, acest program de susținere a bilingvismului francofon în România a fost implementat inițial în 15 licee-pilot din țară, printre care și Liceul Teoretic „George Călinescu” din Constanța.



3. Măsuri și mijloace de sprijin

Instituțiile franceze sprijină școala prin dotarea Centrului de Documentare și Informare (CDI) cu volume în limba franceză, suporturi audio, precum și prin facilitarea venirii în școală a unor profesori, vorbitori nativi de limbă franceză, implicați în predarea la clasele cu studiul bilingv al limbii franceze.

„Anul acesta, în 2017 – 2018, am avut pentru două luni un stagiar, tânăr francez, care și-a făcut practica la noi și la CN „Mircea cel Bătrân”. Noi a trebuit să îi asigurăm cazare și masă, cheltuielile pentru acestea au fost suportate de părinții copiilor, prin Asociația de părinți. Pentru cazare am avut o colaborare cu Universitatea Maritimă care ne-a pus la dispoziție o cameră în căminul lor.” (profesor de franceză, LT „George Călinescu”)

Institutul Francez a făcut dotări consistente pentru CDI: cărți, dicționare, 2500 de volume în limba franceză. În școală s-a organizat și un cerc de lectură în limba franceză.

„Avem videoproiectoare în toată școala și fiecare catedră are două laptop-uri pe care le utilizează profesorii prin rotație și se duc cu ele la clasă.” (director, LT „George Călinescu”)

Specializări pentru profesorii de DNL au fost făcute în Franța la începutul colaborării; în ultimii ani cursurile de perfecționare au fost organizate în mod sporadic la București. Unii profesori au dublă specializare: profesoara de geografie a terminat secția geografie-franceză, așa că este calificată să predea *Geografia Franței* la clasele de bilingv franceză.

„Am mai avut acum câțiva ani o profesoară de chimie, care preda chimia în limba franceză, dar a plecat din școală și, în consecință, s-a renunțat la secția de bilingv franceză la profilul real.” (director, LT „George Călinescu”)



La clasele de bilingv engleză se utilizează metodologia CLIL în predare la disciplinele *Geografia*, respectiv *Istoria Marii Britanii și a SUA* și, la clasele a XI-a și a XII-a, *Cultură și civilizație*, discipline care sunt predate de profesorii de limba engleză. Ore de *Cultură și civilizație* există și la clasele de liceu la care se studiază intensiv limbile italiană și spaniolă, pentru care la sfârșitul liceului se susțin atestate specifice de limbă.

Principalele aspecte urmărite la clasele bilingve, atât la engleză, cât și la franceză, sunt stăpânirea de către elevi a noțiunilor specifice disciplinelor studiate, utilizarea limbajului științific adecvat și folosirea cât mai corectă a limbii moderne.

Elevii de la clasele cu studiul bilingv al limbii franceze încep să studieze în clasa a IX-a *Geografia*, iar în clasa a X-a *Istoria Franței*. În primii doi ani de liceu, elevii de la secția bilingv francofon pornesc pe drumul studiului aprofundat al limbii și culturii franceze, iar în următorii doi ani aceștia sunt integrați în proiectul interdisciplinar, în două etape:

- În clasa a XI-a, elevii studiază o DNL (geografie, economie) în limba franceză și realizează proiectul de cercetare a unei problematice specifice regiunii, pe parcursul întregului an, finalizat cu proba anticipată a bacalaureatului bilingv francofon;
- În clasa a XII-a, elevii continuă studiul unei DNL (geografie, economie) în limba franceză. Ei susțin bacalaureatul bilingv francofon. Proba de limba franceză din cadrul acestuia este echivalată cu examenul DELF B2, ce se susține pe parcursul anului la Alianța Franceză, Constanța.

La disciplina nonlingvistică, clasa se separă în două grupe, respectiv doi profesori de DNL, unul de geografie și unul de economie; se propun mai multe teme, pe baza noțiunilor învățate în anii anteriori, care sunt dezvoltate.



„Studiul DNL se finalizează cu un examen de bacalaureat. Este foarte greu de decis în clasa a XI-a ce aleg; îi lăsăm pe elevi să aleagă. Am convenit cu colega mea în ultimii ani, să îi lăsăm 2-3 săptămâni să se obișnuiască, este greu să se hotărască, dacă își aleg economie sau geografie. Trebuie să vadă despre ce este vorba la bacalaureat, este oarecum diferit față de ce au ei la probele de limba română, aici sunt dificultățile.” (profesor de economie, LT „George Călinescu”)

Pentru realizarea proiectului integrat sunt implicați 4-5 profesori, doi profesori de limba franceză de la clasă și profesori de DNL. Profesorii prezintă programa de DNL (programa este elaborată la nivel de școală) și elevii, sprijiniți de profesori, își aleg tema. Deciziile se iau de comun acord. Elevii trebuie să facă referire la regiunea în care stau. Proiectul de la modulul integrat conține o parte de cercetare, aplicații pe teren, documentare, elaborarea produsului final. Documentarea pentru proiectul de la modulul integrat se face pe teren, prin excursii tematice, elevii văd concret, la fața locului, ceea ce au studiat și interpretat în limba franceză; se lucrează „*altfel*”, mai aplicat.

„Partea de modul este cea mai atractivă, dar și DNL, pentru că fac lucruri în limba franceză, limbă pe care ei o îndrăgesc și sunt interesați de aprofundarea ei. Pe partea de modul, dintr-a XI-a, ei sunt interesați pentru ieșirea pe teren, pentru că este diferit de ceea ce fac ei la clasă, lucrează în echipă.” (profesor de economie, LT „George Călinescu”)

„În timpul modulului, anul acesta, am făcut activități în care au confecționat obiecte de artizanat, tema era multiculturalitatea etnică specifică Dobrogei. În cadrul proiectului acesta, ei au prezentat și un produs final.” (profesor de geografie, LT „George Călinescu”)



„Avem 2 ore de modul pe săptămână în care avem niște carnete de bord în care notăm exact ceea ce facem la fiecare oră. În cele mai multe ore căutăm informații, traducem articole, discutăm cu colegii. În clasa a IX-a am făcut Geografia Franței și în clasa a X-a Istoria Franței. Anul acesta avem DNL – geografia franceză și economia franceză; în clasa a XII-a, la fel.” (elev, LT „George Călinescu”)

4. Rezultate și impact

În clasele a IX-a și a X-a se fac evaluările obișnuite, în scris și oral, dar și evaluări prin proiecte și portofolii. Evaluarea modulului interdisciplinar de la clasa a XI-a se face printr-un examen care se desfășoară la sfârșitul lunii mai. La sfârșitul clasei a XII-a, elevii susțin bacalaureatul francofon, unde au o probă de DNL, pentru care se pregătesc pe parcursul claselor a XI-a și a XII-a.

„Sunt cele două mari probe specifice, proba anticipată și bacalaureatul francofon; rezultatele la aceste probe ne spun ce avem de făcut cu generațiile următoare.” (profesor de geografie, LT „George Călinescu”)

La modulul interdisciplinar, notele pe cele două semestre se pun pe baza activității elevilor și pe ceea ce au notat aceștia în jurnalele de bord.

„Notele se pun pe baza a ceea ce am făcut în decursul semestrului și pe jurnalele de bord. Pe semestrul I am avut de făcut niște proiecte, pe baza cărora am fost evaluați și am primit note. Notele de la sinteză se obțin astfel: întâi se dă la corectat pentru a se vedea dacă sunt greșeli gramaticale; apoi aceste sinteze au fost prezentate în fața clasei. Am avut, de asemenea, activități în aer liber, atunci când am fost să vizităm obiectivele, am făcut și niște prezentări în PowerPoint despre obiective; toate acestea au fost evaluate și am obținut note pe ele.” (elev, LT „George Călinescu”)



Elevii susțin proba anticipată de bacalaureat în fața unui juriu format din profesori ai școlii. La examen intră întreaga grupă, fiecare elev are o subtemă și fiecare își susține cercetarea. Din juriu fac parte o profesoară de franceză și doi profesori de DNL (economie și geografie), dar nu profesorii clasei. Ei nu pot fi evaluatori la propriile clase. Elevii își susțin proiectul, iar apoi juriul adresează întrebări legate de proiect; proba se derulează sub forma unui dialog. Examenul face parte din bacalaureatul francofon și presupune:

- Elaborarea unor carnete de bord, care îi ajută pe elevi în realizarea unei sinteze;
- Sinteza;
- Un produs final (o emisiune radio, un site, o machetă etc.);
- Susținerea orală în fața unui juriu care pune întrebări.

„Eu sunt profesor de franceză și, practic, colaborez cu profesorii de DNL în cadrul modulului din clasa a XI-a, la elaborarea sintezei și îi ajut pe copiii de clasa a XII-a pentru susținerea bacalaureatului francofon, la lămurirea unor noțiuni.” (profesor de franceză, LT „George Călinescu”)

„Proiectele la modulul integrat le alegem pe baza unui concurs. Anul acesta am ales tema pe baza unui concurs care s-a desfășurat anul trecut, unde a trebuit să prezentăm diversitatea culturală și etnică din orașul nostru. Am ales să prezentăm așa-numitele comori ascunse ale Constanței, obiectivele de patrimoniu din centrul vechi. Am fost împărțiți în șase grupe și fiecare grupă a trebuit să promoveze într-un mod specific obiectivul de patrimoniu ales. La examen am prezentat sinteza, un produs final, carnetele de bord.” (elev, LT „George Călinescu”)

Este o experiență benefică și, din perspectiva profesorului de limba franceză, este o oportunitate de a-i face pe elevi să studieze mai mult la



franceză, să își îmbogățească vocabularul cu noțiuni de economie, istorie, geografie.

În anul 2006 a fost pentru prima dată când absolvenții claselor de bilingv franceză ai Liceului Teoretic „George Călinescu” au susținut bacalaureatul francofon.

Profesorii de DNL privesc această activitate ca pe o provocare și o fac din dorința de a face și altceva în afara predării clasice. Motivația elevilor contează foarte mult. Ei percep însă că munca lor nu este suficient de mult recunoscută și apreciată. În timp, cererea pentru studierea limbii franceze a scăzut, iar unii dintre elevi nu mai sunt suficient de motivați. În acest context, munca profesorilor devine mai dificilă.

„Chiar dacă lucrăm pe grupe și avem 15 în grupă, nu reușim să îi aducem pe toți la același nivel pentru că nu sunt toți motivați să învețe. Ne străduim să găsim argumentele, stimulările și modalitățile specifice fiecărei persoane pentru a-i face să învețe.” (profesor de franceză, LT „George Călinescu”)

Dintre **avantajele învățământului bilingv**, la această școală au fost menționate următoarele aspecte: elevii claselor de bilingv studiază, pe lângă limba modernă, și DNL în aceeași limbă și ajung astfel să cunoască elemente legate de economia, istoria, geografia țării a cărei limbi o învață; crește motivația pentru învățare a elevilor; se lucrează în echipă și pe grupe, facilitându-se comunicarea și colaborarea; cresc oportunitățile de angajare sau/și de continuare a studiilor. La clasele de bilingv engleză vin elevi foarte buni și motivați să învețe, astfel încât profesorii pot lucra mai ușor cu ei.



„Am învățat să colaborăm, să ne ascultăm colegii, să nu luăm decizii unilaterale, să ne consultăm.” (elev, LT „George Călinescu”)

„În ultimul timp au venit elevi mai slabi la clasa a IX-a și este de apreciat efortul profesorilor școlii, care au reușit să le ridice nivelul și la bacalaureat, după prima sesiune să avem un procent de promovabilitate de 85%, destul de aproape de „Mircea cel Bâtrân” și „Ovidius”, dar ei lucrează cu elevi care intră cu medii foarte mari, ultima medie 9,60, în timp ce noi avem elevi care vin cu 8.50 la engleză, iar la franceză, anul trecut au rămas patru locuri neocupate.” (director, LT „George Călinescu”)

Elevii consideră că au mai multe oportunități datorită faptului că ajung să stăpânească limba modernă – franceză, respectiv engleză, în funcție de profil. Unii elevi (care au studiat limba modernă în regim intensiv la gimnaziu) au apreciat faptul că au continuitate în aceeași școală.

„Am făcut gimnaziul tot aici, îmi place franceza și îmi plac profesorii.” (elev, LT „George Călinescu”)

„Eu vreau să urmez Facultatea de Științe Politice care are o linie de studiu în limba franceză. De asemenea, dacă aplic la facultate într-o țară francofonă, cunoașterea acestei limbi mă va ajuta pe parcursul studiilor.” (elev, LT „George Călinescu”)

Ca **aspecte problematice** s-au menționat următoarele:

- Baza de selecție a elevilor este foarte restrânsă.
- Deși există în continuare interes din partea elevilor și a părinților, există riscul ca, din cauza dificultăților financiare, clasele cu studiul bilingv al limbilor moderne să nu se mai constituie.
- Proba de bacalaureat de la clasa a XI-a este destul de dificilă, implică o bună stăpânire a limbii franceze, iar orele de DNL nu sunt suficiente pentru pregătirea temeinică a elevilor.



- În ultimii ani, profesorii de DNL nu au mai beneficiat de programe de perfecționare pentru limba franceză.

Procesul educațional, pus sub semnul cultivării spiritului liber în gândire, urmărește adaptarea și reușita fiecărui elev, contribuind astfel la asigurarea unei educații de calitate. Acest tip de învățământ este benefic, atât pentru copii – pentru că aprofundează limba, se adaptează mai ușor la diverse situații de învățare – cât și pentru profesorii care dobândesc astfel experiențe de predare diferite, inovative. Pentru liceu, învățământul bilingv este deja o tradiție. În fiecare an, școala a avut reprezentanți la olimpiadele naționale.

Elevii liceului sunt interesați să-și continue studiile. Școala are bune colaborări cu Ambasada Franței, Institutul Francez și, prin acestea, sunt facilitate diverse activități, reuniuni sau colaborări. La sfârșitul lunii octombrie 2018, directorul campusului *Sciences Po Dijon*, filială a *Institutului de Științe Politice* din Paris, specializat în științe sociale și umaniste, le-a explicat elevilor cum pot ajunge să studieze la universități de prestigiu din Franța. Acestea i-ar putea pregăti pe absolvenți pentru cariere în administrație, diplomație, jurnalism, finanțe, management, comunicare.

3.8. Liceul Teoretic „Educational Center”, Constanța

1. Profilul școlii

Liceul Teoretic „Educational Center”, Constanța este o unitate de învățământ particular, acreditată de Ministerul Educației Naționale prin O.M. nr.4893/26.08.2013, pentru toate nivelurile de învățământ (preșcolar, primar, gimnazial și liceal). În prezent, școala are următoarele clase: nivel preșcolar – 4 clase; primar – 18 clase; gimnazial – 5 clase; liceal, cu profil teoretic, real/științe ale naturii, învățământ de zi – 4 clase. Predarea este în limba engleză pentru toate disciplinele și nivelurile, conform curriculumului



național și curriculumului University of Cambridge. Alte limbi studiate în școală sunt franceza, spaniola, germana, araba și româna.

Școala oferă examinare Cambridge la toate disciplinele: engleză, matematică, biologie, fizică, chimie, economie, TIC, psihologie, istorie, geografie, perspective globale, călătorie și turism, managementul mediului etc. Liceul este recunoscut de University of Cambridge drept unitatea de învățământ „*Cambridge School of Constanța*”, fiind și centru de testare. Acest lucru oferă oportunități elevilor cu vârsta cuprinsă între 12 și 18 ani de a obține certificate *International General Certificate of Secondary Education - IGCSE* și, mai apoi, certificate *Advanced International Certificate of Education - AICE*, care permit accesul la orice universitate din lume.

2. Contextul derulării activităților CLIL

Proiectul Erasmus+ „**Promoting CLIL (Content and Language Integrated Learning) Implementation in Europe**”, în care Liceul Teoretic „Educational Center” este partener, reprezintă o oportunitate în care școala s-a implicat la solicitarea partenerilor din Grecia. Școala experimentală din Grecia (*3rd Experimental Primary School of Evosmos*), citind prezentarea școlii românești pe siteul agenției Cambridge, a propus conducerii acesteia să colaboreze în proiectul privind implementarea CLIL în școală. Decizia s-a luat în Consiliul de Administrație, la propunerea direcțiunii școlii. Liceul participă ca partener în cadrul acestui proiect Erasmus+ alături de școli din Grecia, Lituania, Cehia, Italia și de Universitatea „Aristotel” din Salonic. Proiectul are drept scop promovarea și implementarea metodei CLIL prin realizarea unei platforme online, accesibilă cadrelor didactice din Europa.

3. Măsuri și mijloace de sprijin

Prima activitate a proiectului s-a desfășurat în perioada 21-26 noiembrie 2016. Trei cadre didactice ale „*Cambridge School of Constanța*” s-au întâlnit cu reprezentanții școlilor parteneri în orașul Salonic, Grecia.



Întâlnirea a vizat asistarea la orele susținute de profesorii școlii gazdă, *3rd Experimental Primary School of Evosmos*, urmate de susținerea de lecții de către toți profesorii prezenți din celelalte școli partenere, feed-back în urma lecțiilor susținute, precum și discutarea anumitor aspecte legate de desfășurarea activităților din proiect. Schimbul de experiență a fost încheiat cu participarea la seminarul cu tema „*Promoting CLIL Implementation in Europe (Implementarea CLIL în Europa)*”, unde fiecare partener a susținut o prezentare pe tema „*CLIL Implementation and Practices*”.

Următoarea activitate din proiect a constituit-o vizita partenerilor, susținerea de activități și schimburi de modele de bună practică în cadrul „*Cambridge School of Constanța*”, predarea făcându-se exclusiv în limba engleză, cu excepția orelor de limba română. Profesorii angrenați în acest proiect promovează schimbul de bune practici între școlile care aplică CLIL.

Principalele aspecte urmărite au vizat limba engleză și disciplina predată. A avut prioritate înțelegerea noțiunilor în limba engleză, prin utilizarea dicționarelor și prin explicațiile profesorilor. Monitorizarea activităților din proiect s-a realizat prin teste și discuții libere.

Evaluarea proiectării didactice s-a realizat în cadrul proiectului, de către toți partenerii implicați. Se încărcau pe platformă proiectele didactice realizate după un model agreat de toți partenerii, acestea erau evaluate de către celelalte echipe, se făceau adnotări, se operau modificările de către echipa propunătoare, urma o dezbatere și se ajungea la un numitor comun. Se realiza o evaluare și o reevaluare, astfel încât totul să fie în consens.

Fișele de lucru și parcurgerea unor proiecte noi, precum și materialele foto-video, au fost sincronizate internațional, folosindu-se o platformă online.

Activitățile desfășurate cu elevii de către „*Cambridge School of Constanța*” au constat în ore desfășurate pe Skype, la disciplinele *Matematică*, respectiv *Dezvoltare personală*.



„Am avut ca proiect să facem un parc de aventuri și să ne încadrăm într-un buget de 100 de mii de dolari. Am făcut o hartă care să respecte anumite criterii. Am făcut și o machetă. Am detaliat cât costă fiecare construcție. Am discutat pe Skype cu alți elevi din alte țări, am schimbat idei. Am stabilit dinainte intervalul orar în care să ne putem întâlni virtual.”

„Avem un cont Skype al școlii, îi puteam vedea și noi pe ei, și ei pe noi. Ceilalți elevi erau din Italia. Înainte cu o săptămână am pictat la ora de desen câte un copac care să ne reprezinte, iar doamna profesoară a trimis picturile scanate profesoarei din Italia. La întâlnirea Skype am discutat cu elevii din Italia, au fost întrebări despre programul de școală, despre cum decurg orele, despre ce ne place și ce nu ne place, au fost discuții libere pentru a ne cunoaște. Am avut apoi niște fișe, poze cu pictori celebri și poze cu picturi-copaci și trebuia să asociem fiecare copac cu artistul care l-a pictat. După aceea, a noi am primit poze cu copacii elevilor din Italia, iar elevii din Italia poze cu copacii desenați de noi. A urmat un concurs în care trebuia să asociem copacul desenat cu elevii cu care ne-am întâlnit pe Skype. În final, am primit un trofeu pentru echipă, care simboliza un copac. Am fost lăudați, dar nu am primit note. Ne-a plăcut, au fost interesant, distractiv, am învățat multe lucruri.” (elevi, LT „Cambridge School of Constanța”)

4. Rezultate și impact

În cadrul orelor care au implicat metodologia CLIL s-au accesat noi moduri de abordare a lecției și noi metode de lucru cu elevii.

O componentă a proiectului a presus strângerea de materiale – planuri de lecții, lecții Skype, experiențe acumulate, precum și un curs online care urmează să fie introduse pe o platformă cu exemple de bună practică, unde alți profesori interesați de CLIL să găsească aceste resurse utile.



Între **avantajele** menționate de participanții la acest proiect sunt: perfecționarea profesională, socializarea (mai ales prin mediul online), încrederea și motivația sporită a cadrelor didactice.

„Colegii mei sunt mult mai încrezători în ceea ce fac, ca urmare a colaborării la acest proiect.” (director, LT „Cambridge School of Constanța”)

Ca urmare a vizitelor de studii, atât profesorii, cât și elevii au avut oportunitatea de a cunoaște alte sisteme de educație, de a face comparații și de a folosi experiența acumulată ca sursă de inspirație pentru propria activitate. Lecțiile Skype au fost o noutate pentru profesori și pentru elevi și au prezentat mult interes pentru cei din urmă. Principalul câștig formativ pentru elevi l-a reprezentat bucuria de a interacționa cu copii din alte țări, de a învăța alți termeni decât cei folosiți uzual la clasă și de a experimenta metode diferite de învățare.

Dificultățile au fost mai degrabă de natură tehnică, din cauza problemelor de continuitate a conexiunii Skype (întreruperi ale semnalului audio/video). De asemenea, au fost și unele aspecte de sincronizare între cele cinci țări.

Ca urmare a participării la acest proiect, liceul s-a implicat în activități de diseminare și de promovare a metodologiei CLIL în școlile din Constanța. Profesoara de matematică a susținut ore model de acest tip. Pe parcursul lunii octombrie 2017 au fost invitate alte școli din județ și, în fiecare zi a săptămânii, au venit elevi și profesori din câte o școală, atât din mediul urban, cât și din cel rural, pentru a participa la lecții de tip CLIL. În noiembrie s-a desfășurat un seminar cu profesorii participanți. Activitățile de diseminare a rezultatelor proiectului pot încuraja și alte cadre didactice să implementeze metodologia CLIL în propria activitate.



3.9. Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Iași

1. Profilul școlii

Colegiul Național „Mihai Eminescu” oferă clase de învățământ primar, gimnazial – cu studiul intensiv al limbilor engleză, franceză, germană – și învățământ liceal teoretic cu profilul real, specializările științe ale naturii și matematică-informatică – cu o clasă de bilingv matematică-informatică, jumătate engleză și jumătate franceză, și profilul uman, specializarea filologie bilingv franceză și filologie bilingv engleză. Colegiul este liceu pilot în cadrul proiectului bilingv francez din anul 2003. Pentru calitatea învățământului bilingv francofon este distins cu *LabelFrancÉducation*.

„În februarie 2009, Colegiul Național „Mihai Eminescu” a fost premiat de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și de către Comisia Europeană, prin Comisia de Multilingvism, cu premiul Certificatul lingvistic european (European Language Label) pentru calitatea învățământului bilingv din școală.” (director, CN „M. Eminescu”)

Ca facilități de care dispun elevii care învață la această unitate de învățământ se pot enumera: posibilitatea de a studia în sistem intensiv și bilingv limbi străine (franceză, engleză, germană); posibilitatea de a obține diplome recunoscute internațional; bacalaureat cu mențiunea „bilingv franceză”, cu recunoaștere internațională. Școala este: Centru regional DELF școlar, Centru de examen DSD-B1, Centru de examen Cambridge, Centru acreditat ECDL. Există parteneriate în cadrul unor proiecte europene de tip Comenius și Elos din 1999, colaborări cu colegii, licee, universități europene, precum și parteneriate tradiționale cu centre culturale, universități și alte instituții de cultură. Școala oferă burse pentru elevii supradotați din mediul rural, prin intermediul unor asociații non-guvernamentale; premii și alte



recompense elevilor cu merite deosebite, prin intermediul Asociației „Oltea Doamna”; program „After School” pentru învățământul primar (din 2007); programe educaționale: „Eco-școală”, „Alimentație sănătoasă”; cursuri opționale care răspund unei game largi de solicitări ale elevilor și părinților; activități extra-curriculare organizate în cadrul diverselor cluburi școlare (*Clubul Elevilor Juriști, Clubul de Dezbateri Academice, Clubul de Teatru francofon Les Apos, trupe de teatru în limbi străine, Clubul Eco-Speranța*). Școala este poziționată central și dispune de o bază materială modernă. (<https://lequipedefrancais.wordpress.com/le-projet-bilingue/>)

2. Descrierea contextului

Proiectul bilingv „*De l’enseignement bilingue aux filières francophones*” a fost implementat la Colegiul Național „Mihai Eminescu” din Iași la propunerea Serviciilor Culturale Franceze de pe lângă Ambasada Franței la București și cu aprobarea Ministerului Educației din România. Aderarea la proiect se datorează implicării conducerii liceului și a departamentului de limbi moderne.

3. Măsuri și mijloace de sprijin

Programul de studiu bilingv al limbii franceze este deosebit de apreciat de participanți pentru că introduce noi experiențe și metode de lucru pentru DNL; absolvenții pot opta pentru susținerea examenului de bacalaureat francofon. La aceste clase, franceza devine un instrument de lucru, adaptat oricărei materii, științifice sau umaniste, pe care elevii o parcurg în liceu. Prin proiectul integrat, multi- și interdisciplinar, se propun teme pentru o DNL (matematică, fizică, chimie, biologie, geografie, istorie, economie, cultură și civilizație) care se abordează în limba franceză. Catedra de limba franceză are zece profesori de specialitate și un profesor documentarist.



Se oferă elevilor din clasele bilingve șansa obținerii în cadrul școlii a unei certificări a studiilor bilingve la nivel european printr-o diplomă de bacalaureat francofon și a unei atestări a nivelului de limbă (B2) în conformitate cu CECRL.

Aspectele urmărite de profesorii care predau la clasele de bilingv țin de aprofundarea limbii străine prin disciplinele nonlingvistice. La grupa de bilingv engleză, disciplinele nonlingvistice sunt predate de profesorii de engleză, în timp ce la grupa de bilingv franceză există profesori de specialitate. Aceștia au beneficiat de stagii de perfecționare în Franța, cu mai mulți ani în urmă; în ultimii ani, perfecționările au avut loc în România.

„Profesorii de DNL care predau la clasele de bilingv franceză au participat la stagii de perfecționare în Franța. În ultimii ani, perfecționările s-au făcut în România.” (profesor de fizică, CN „M. Eminescu”)

Monitorizarea activităților se face continuu, iar evaluarea, atât la DNL, cât și la franceză/engleză/germană se face în mod tradițional, prin evaluări orale, scrise, dar și prin portofolii sau proiecte. Monitorizarea modulului integrat de la clasele cu studiul bilingv al limbii franceze are specificitatea sa: notele se dau de-a lungul anului pentru jurnalul de bord, activitățile de documentare pentru proiect, realizarea propriu-zisă a proiectului. Ele sunt consemnate în catalog. În luna mai se stabilește la nivelul școlii o zi în care elevii susțin în fața unei comisii proiectul realizat pe parcursul anului școlar. Nota obținută reprezintă o parte din nota obținută la bacalaureatul francofon.

„Proiectele integrate ne-au învățat cum se realizează o cercetare, cum trebuie să ne documentăm, cum se fac citările și cum trebuie respectate regulile de copyright.” (elev, CN „M. Eminescu”)



Avantajele participării la acest proiect menționate de profesorii din catedra de franceză sunt: o nouă strategie și o nouă perspectivă asupra învățării limbii franceze; DNL în limba franceză extinde vocabularul elevilor și îi pune pe aceștia în situații inedite de comunicare în limba franceză; bacalaureat bilingv francofon le oferă elevilor o mai mare deschidere pentru studii universitare în limba franceză și oportunități mai bune de angajare pe piața muncii; vizibilitatea mai bună a școlii pe plan național și internațional prin conferirea distincției *LabelFrancÉducation*.

Provocările sunt legate, în principal, de formarea cadrelor didactice pentru predarea DNL în limba modernă. Au fost menționate și alte aspecte problematice: profesorii de discipline nonlingvistice nu au mai participat în ultimii ani la stagii de perfecționare în Franța; profesorii care predau în limba modernă la secțiile de bilingv nu sunt recompensați pentru munca suplimentară pe care o depun.

„Este o provocare să fim absolvenți de filologie și să predăm alte discipline; am avut la facultate cursuri de cultură și civilizație, de literatură. De acestea elevii sunt deosebit de interesați.” (profesor de engleză, CN „M. Eminescu”)

4. Rezultate și impact

Elevii au rezultate meritorii și participă la olimpiade naționale și internaționale precum *„Olympiades de la francophonie”, „Dictees des Ameriques”, „Allons en France”*.

Școala derulează numeroase proiecte europene, printre care: *„Prix littéraire des jeunes lecteurs”, „Chanson sur scene”*. Școala oferă pregătire pentru susținerea examenelor *DELF scolaire A1, A2, B1, B2, Cambridge* (pentru limba engleză) și *Deutsches Sprachdiplom* (pentru limba germană).

Aprofundarea limbilor moderne se face și prin activități extrașcolare organizate prin *Cinamatecă, Cuisine Bocuse, Concours Trivial Pursuit*. La nivelul



școlii a fost înființată o trupă de teatru francofon, *Mooz*, care participă la diverse festivaluri naționale și internaționale.

Mulți dintre absolvenții liceului urmează studii în limbi străine, atât în țară, cât și în străinătate. Cunoașterea bună a unei limbi moderne le crește considerabil oportunitățile de angajare.

3.10. Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”, Iași

1. Profilul școlii

Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri” din Iași are clase de învățământ primar, gimnazial și liceal. Oferta educațională la nivel liceal conține filiera teoretică, profil real, matematică-informatică și științe ale naturii, respectiv uman, filologie. Sunt organizate clase de bilingv pentru limbile franceză, engleză și germană. O particularitate a claselor de bilingv din acest liceu este faptul că se pot studia toate cele trei limbi cerute de piața muncii ieșene.

„Noi avem jumătate de clasă bilingv engleză, intensiv franceză, iar a doua limbă este germană, astfel încât să se poată integra ușor ulterior, la facultate. La engleză avem 6 ore, iar la franceză avem 8 ore de limbă străină. La clasa a XI-a se mai studiază Cultura și civilizația franceză și Geografia Franței.”
(profesor de franceză, LT „V. Alecsandri”)

2. Contextul derulării activităților CLIL

Din 2006 Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri” a avut clase de învățământ bilingv în limbile franceză, engleză și germană. Inițial a fost o singură clasă, cu o grupă de franceză și o grupă de germană. Implicarea în acest program s-a făcut la inițiativa conducerii școlii, precum și a Consiliului profesoral.



„Atunci când am început, ne-am gândit în primul rând la binele copiilor, la faptul că dacă vorbesc limba germană bine, fluent, au mai multe șanse în viață.” (profesor de germană, LT „V. Alecsandri”)

3. Măsuri și mijloace de sprijin

British Council are un program global și o multitudine de resurse disponibile pentru profesori, accesibile direct pe site-ul instituției.

Institutul Francez facilitează trimiterea pentru câteva luni din an a unui specialist vorbitor nativ de limbă franceză (un asistent sau masterand), dar susținerea financiară a acestuia (cazare, cheltuieli de întreținere) cade în sarcina asociației de părinți a școlii. La clasele de bilingv franceză, profesorii de DNL consideră că este important designul lecției și colaborarea cu profesorul de limba franceză.

Învățământului bilingv german este sprijinit de Centrul pentru Școli Germane din Străinătate (ZFA), Institutul Goethe, Serviciul German de Schimburi Academice (DAAD) și Serviciul de Schimburi Pedagogice (PAD). La nivel de țară au loc perfecționări pentru profesorii de limba germană (anual, multianual sau când este nevoie). Școala beneficiază de un profesor vorbitor nativ de limba germană, care este susținut financiar de Guvernul german prin Ambasada Germaniei. Conform unui acord din 2007 între școală și Ambasadă, atât profesorii de germană, cât și elevii claselor de bilingv germană beneficiază de o pregătire specială. Cele trei profesoare de limba germană au participat, măcar o dată pe an, la cursuri de perfecționare pe diverse teme în Germania.

„Eu am fost în toamna aceasta la Freiburg și am participat la un proiect, alături de alți 20 de colegi de DNL din România; erau aspecte legate de mediul înconjurător, de probleme ecologice, de rezolvarea acestor probleme; Freiburg este un etalon pentru întreaga Germanie. Am realizat proiecte comune, pe



grupe de lucru, care puteau fi puncte de plecare în realizarea unor prezentări pentru nivelul B2/C1, pe care îl ating sau ar trebui să îl atingă elevii noștri. Scopul nostru este, în primul rând, ca elevii să obțină nivele lingvistice cât mai bune, respectiv C1.” (profesor de germană, LT „V. Alecsandri”)

La sfârșitul clasei a IX-a s-a reușit atingerea nivelului B1 de către toți elevii și se intenționează atingerea nivelului C1 la sfârșitul clasei a XI-a. Profesorii de germană nu sunt specializați pentru geografie și istorie, dar au participat cu ani în urmă la un curs de *Geografia Germaniei*, susținut la *Liceul Național* din Iași.

De doi ani, clasele de bilingv s-au organizat și pentru profilul matematică-informatică, ceea ce reprezintă un câștig din punctul de vedere al nivelului de performanță al elevilor din aceste clase, dar și al diversificării perspectivelor oferite. În Iași există o filială a firmei Continental și alte câteva firme germane care încadrează absolvenții profilului real ai acestui liceu.

La învățământul bilingv francofon, conform spuselor profesoarei care predă *Istoria Franței*, elevii au oportunitatea de a utiliza limba în alte contexte decât cele propuse de orele de limba franceză.

„Copiilor chiar le place și mie, ca profesor, îmi vine foarte ușor, îi încurajez să vorbească, chiar dacă mai fac greșeli.” (profesor de istorie, LT „V. Alecsandri”)

Și la clasele cu studiul bilingv al limbii franceze s-a migrat către profilul real, tocmai pentru a crește calitatea claselor, pentru că elevii vin la acest liceu în principal pe baza notelor obținute la evaluarea națională. La clasele cu profil uman, mediile sunt, în general, mai mici.

În cadrul modulului integrat de la clasa a XI-a, bilingv franceză, elevii au avut diverși invitați (psihologi, preoți etc.) care au ținut prelegeri, s-au organizat dezbateri. Pentru realizarea proiectului au fost necesare mai multe



etape: prima a fost documentarea despre tema propusă; apoi elevii au relatat ceea ce au aflat în urma documentării; ulterior a fost alcătuită sinteza și produsul final. Aspectele urmărite țin de **dezvoltarea competențelor specifice DNL, dar și de dezvoltarea competențelor de limbă modernă.**

„Avem un proiect integrat, care reprezintă și probă de bacalaureat francofon, „Școala familiei”, în care prezentăm cum a evoluat familia din antichitate până în prezent, contextul social, problemele familiei contemporane și soluții pentru ameliorarea lor. Vom scoate și o broșură în limba franceză numită „Cum să avem o viață de familie sănătoasă.” (elev, LT „V. Alecsandri”)

Evaluarea rezultatelor se realizează atât tradițional, cât și prin metode moderne, neconvenționale (participare la diverse activități, concursuri etc.).

4. Rezultate și impact

Potrivit elevilor, **avantajele** participării la acest program sunt legate de dorința lor de a urma studii universitare în limbi străine în țară sau în afara ei. Firmele multinaționale din Iași sunt interesate de absolvenți de liceu și de facultate, buni cunoscători de engleză, germană și franceză.

„Am ales secția de bilingv pentru că vrem să ne folosim abilitatea de a ne exprima într-o limbă străină, atât în scris, cât și oral, pentru a putea studia sau a ne putea angaja ulterior la nivel internațional.” (elev, LT „V. Alecsandri”)

Învățământul bilingv francez, care presupune predarea unor discipline nonlingvistice de către profesori de specialitate – fizică, chimie, biologie, matematică – reduce barierele lingvistice și permite elevilor să discute despre ariile lor de interes, care nu sunt limitate la conținuturile întâlnite în



manualele de franceză. Elevii apreciază faptul că la filiera bilingvă au mai mult timp și oportunități pentru aprofundarea limbii moderne.

Dezvoltarea competențelor lingvistice ale profesorilor reprezintă, pe de o parte, un proces de evoluție personală și profesională importantă, pe de altă parte, permite translatarea acestor competențe către elevi, conducând la achiziții în domenii nonlingvistice și la utilizarea instrumentelor lingvistice în aceste domenii.

Engleza este atât de la îndemână pentru elevi, încât doresc să învețe și altfel de conținuturi, diferite de cele de la orele de limba engleză.

Un alt avantaj punctat de profesori și de elevi este legat de lucrul în echipă, care se ameliorează în contextul utilizării metodologiei CLIL.

Cele mai mari **dificultăți** sunt cele financiare, deoarece la aceste clase se lucrează pe grupe, ceea ce înseamnă fonduri suplimentare pentru plata profesorilor. Liceele bilingve/clasele bilingve sunt finanțate pe sistemul liceelor teoretice, iar fondul de salarii nu ajunge întotdeauna pentru organizarea orelor de limbi moderne pe grupe.

„Până acum am primit finanțări de la primărie. Acum salariile sunt de la minister și nu le mai putem susține. Prin ordinul de ministru din august anul trecut, se stipulează că se pot face clase de bilingv doar dacă directorul declară că se încadrează în buget. Noi nu ne încadrăm în buget și atunci le vom desființa.” (director, LT „V. Alecsandri”)

Profesorii de DNL nu sunt calificați pentru a preda disciplina lor într-o limbă străină.

„A solicita unui profesor calificat pentru o anumită disciplină să predea discipline din arii diferite este foarte dificil; noi nu putem pretinde de la colegii noștri să predea ceea ce nu știu.” (director, LT „V. Alecsandri”)



Se propune ca perfecționările profesorilor de DNL să fie pe un timp mai îndelungat și susținute pe parcursul anilor. Sunt necesare reglementări mai clare și susținere financiară pentru aceasta.

„Din punctul de vedere al managementului școlii, dacă nu se schimbă ceva la nivel legislativ, nu putem să continuăm acest tip de învățământ. Se fac aceste experiențe cu sprijinul financiar al partenerilor, al statului german, al statului francez, al asociațiilor de părinți, dar trebuie și statul român să se implice și să sprijine în această direcție.” (director, LT „V. Alecsandri”)

La clasele de real (a XI-a și a XII-a) cu studiul bilingv al limbii franceze, trebuie ca un profesor de matematică/fizică/chimie/biologie să predea în limba franceză, dar aceștia nu sunt cunoscători de limbă franceză la nivelul necesar pentru predarea la clasă. Astfel, profesorii de DNL din învățământul bilingv au beneficiat de programe de pregătire pentru limba franceză. Pe baza acordului bilateral între statul român și cel francez, profesorii specializați în DNL beneficiază de perfecționare pentru limba franceză. În cazul claselor de bilingv germană și engleză, profesorul de limbă modernă predă DNL.

„Este o provocare să fim absolvenți de filologie și să predăm alte discipline; am avut cursuri la facultate de cultură și civilizație, de literatură, de care elevii sunt deosebit de interesați. Este un efort deosebit pentru noi să predăm alte discipline.” (profesor de engleză, LT „V. Alecsandri”)

La orele de DNL se pune accent pe însușirea noului conținut și pe dezvoltarea abilităților lingvistice ale elevilor; acestea suplimentează și completează noțiunile de limbă, ceea ce îi ajută pe elevi, chiar dacă uneori li se pare dificil.

„La chimie, spre exemplu, am întâmpinat probleme, dar a fost foarte interesant.” (elev, LT „V. Alecsandri”)



Există un impact pozitiv asupra motivației pentru învățare a elevilor la aceste clase și, în ciuda dificultăților întâmpinate, elevii apreciază aceste clase care le oferă o pregătire lingvistică mai complexă, mai aprofundată.

Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri” din Iași a fost implicat în proiectul ERASMUS *„School Media Center - Taming the Fourth Power”* (015-1-PL01-KA219-017040_4). Participarea la acest proiect s-a făcut din dorința de a învăța noi metode de predare și de a utiliza limbile moderne în contexte inedite. Proiectul a avut o perioadă de implementare de 24 de luni (între 31.08.2015 și 31.08.2017). Scopurile sale au fost: îmbunătățirea calității și relevanței ofertei de predare/învățare, prin elaborarea de abordări inovatoare în procesul didactic și diseminarea celor mai bune practici; utilizarea strategică a tehnologiilor TIC și a resurselor educaționale deschise; dezvoltarea și evaluarea competențelor-cheie, inclusiv competențe transversale, în special în domeniul anteprenoriatului, limbilor străine și a competențelor digitale. Parteneri au fost licee din Polonia, Italia, Cehia, Turcia, alături de Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri” din Iași. Proiectul a fost coordonat de partenerul din Polonia, iar limba de comunicare a fost engleza.

Principala miză a fost înțelegerea de către elevi a faptului că bariera lingvistică poate fi depășită, că este important să utilizeze limba dincolo de clasă, că ea poate fi folosită pentru perfecționare în orice domeniu. Secundar, a fost urmărită familiarizarea elevilor cu diverse aplicații pentru perfecționarea abilităților digitale. La liceu a fost înființată o stație radio cu emisii în limbile română și engleză, cu perspective de extindere în limbile franceză și germană.

Elevii care au participat la acest proiect au fost, mai ales, de la clase cu studiul bilingv al limbii engleze; ei au participat la diverse activități, ore de biologie, fizică, chimie, matematică în limba engleză și au efectuat experimente.



„Am putut să cunoaștem și alte obiceiuri, instituții, să ne îmbunătățim comunicarea, în general.” (elev, LT „V.Alecsandri”)

„Cu toate că eu nu sunt la bilingv, doream să particip la aceste activități deoarece vreau să studiez într-un domeniu în limba engleză (...) și chiar m-a ajutat foarte mult.” (elev, LT „V.Alecsandri”)

Elevii au participat la mobilități în Polonia și Cehia. În Polonia, după o sedință în cadrul căreia au învățat cum să se comporte în fața unui public, au avut mai multe activități, precum: o lecție de fizică organizată sub forma unei competiții între grupe de 4 – 5 elevi; la biologie, o lecție practică în care elevii au pregătit soluri specifice dezvoltării anumitor plante; la matematică, elevii au realizat anumite corpuri geometrice din hârtie colorată; activități legate de jurnalism; ore de fizică și de chimie realizate într-un institut de cercetare, unde au făcut experimente care implicau hidrogenul lichid, folosirea substanțelor chimice și a unor facilități informatice. Au utilizat o aplicație distractivă, numită Turtle (<https://www.turtle.ox.ac.uk/>), și au învățat să programeze prin intermediul acestui soft.

În Cehia, elevii au avut inițial un workshop despre istoria Cehiei, apoi a fost realizat un concurs pe echipe, cu întrebări de cultură generală. Acesta a fost facilitat de un portal pe internet, un site cu întrebări la care elevii trebuiau să răspundă. Elevii au participat și la un workshop despre programul Animoto în care au învățat să facă filme din poze sau cu ajutorul unui meniu specific.

Monitorizarea activităților s-a realizat prin intermediul facilităților disponibile pe internet (chestionare online, Google+, aplicația Quizlet) sau prin metode clasice (chestionare pe hârtie, participarea la activități). În primul an de proiect, profesorii de DNL au beneficiat de sesiuni de formare (în ateliere de lucru) pe componenta digitală și pe cea lingvistică.

Proiectul *School Media Center: Taming the Fourth Power* a presupus experiențe de tip CLIL, atât în școală, cât și la nivel internațional. Profesorii de biologie, fizică, matematică, chimie au colaborat cu profesorii de limba engleză



și cu elevi foarte buni la limba engleză pentru a diminua/elimina problemele de comunicare care ar fi putut apărea. Buna stăpânire a limbii engleze a fost și singura dificultate amintită de participanții la acest proiect.

Proiectul a conținut și activități destinate dezvoltării abilităților digitale; elevii liceului au ținut workshopuri în limba engleză, atât în cadrul proiectului, cât și ca activități de colaborare cu alte licee din Iași, pentru utilizarea unor aplicații precum Flipsnak sau Animoto.

„Eu am predat, am susținut un workshop în limba engleză la Colegiul Economic 2, despre programul Animoto și am realizat o aplicație practică pentru ca cei din public să poată învăța cum să folosească această aplicație.”
(elev, LT „V. Alecsandri”)

Proiectul a redus barierele lingvistice și a permis elevilor să discute despre ariile lor de interes, care nu sunt limitate la conținuturile întâlnite în manual. Activitățile au presupus dezbateri sau experiențe integrate de fizică, biologie, chimie, întâlnirea cu aceste domenii în contexte noi de învățare, ceea ce i-a ajutat pe elevi foarte mult. Principalele aspecte apreciate de elevi au fost experiența dobândită și aplicarea practică a unor cunoștințe acumulate anterior.

„Noi, la școală, facem mai mult teorie și la aceste activități CLIL am putut aplica în practică, am răspuns la diverse întrebări.” (elev, LT „V. Alecsandri”)
„Cred că este foarte folositor să participăm la astfel de activități, învățăm lucruri noi, ne ajută să ne dezvoltăm pe viitor, personal și profesional, să fim mai deschiși, să comunicăm mai mult.” (elev, LT „V. Alecsandri”)

Cadrele didactice au apreciat participarea la acest proiect ca pe o oportunitate de dezvoltare personală și profesională.



„Avantajele au fost legate de experiență, precum și de îmbunătățirea abilităților noastre ca profesori.” (coordonator de proiect, profesor de engleză, LT „V. Alecsandri”)

3.11. Colegiul Național „Octavian Goga”, Sibiu

1. Profilul școlii

Colegiul Național „Octavian Goga” este o școală de elită din Sibiu. Iată misiunea fundamentală asumată de acest colegiu: *„Școala noastră asigură tinerilor, printr-o educație de calitate, dezvoltarea capacităților intelectuale și formarea competențelor-cheie care să le permită integrarea cu succes în societate.”* (<http://cnogsibiu.ro>) Prin întreaga activitate se promovează spiritul și valorile europene, care sunt componente definitorii în politica școlii. Școala are clase cu predare în limbile română, germană și maghiară, reflectând eterogenitatea etnică din oraș. La liceu se oferă linia de studii în limba română și cea în limba maghiară, precum și studiu în regim bilingv și intensiv al limbii engleze. Școala a derulat în decursul timpului numeroase proiecte internaționale, prin care au fost susținute, între altele, studierea limbilor moderne, dezvoltarea competențelor tehnice și modelarea pentru cetățenia europeană. Colegiul este centru de examinare în care elevii pot susține examenele pentru obținerea certificatelor *ECDL*, examenele *Cambridge English*, examenele *DELE*, examenele pentru obținerea atestatului de limba germană *DSD II*. Toate examenele de limbi moderne atestă nivelul cunoașterii acestora conform CECRL și sunt recunoscute în lumea întreagă de către școli, universități și angajatori din mediul public și privat. Colegiul este membru al Academiei Oracle România. Deschiderea europeană a școlii este confirmată



prin atribuirea în mai multe rânduri a titlului de „Școală Europeană” (2004, 2007, 2010, 2013, 2016).

În prezent, școala are 71 de clase (26 de învățământ primar, 17 de gimnaziu și 28 de liceu), 1926 de elevi și 127 de cadre didactice. La liceu se oferă filiera teoretică, profil real și profil uman, ambele și cu studiul suplimentar al limbii engleze, atât în regim intensiv, cât și bilingv (științele naturii și filologie, engleză intensiv și engleză bilingv). În afară de aceste clase, se mai oferă clase de matematică-informatică intensiv informatică, științele naturii și științe sociale.

Clasele cu predarea limbii engleze în regim intensiv/bilingv

În oferta Colegiului Național „Octavian Goga” există clase care oferă **studiul limbii engleze în regim bilingv, respectiv intensiv** (filologie și științele naturii). Aceste clase sunt deosebit de atractive pentru elevi, deoarece pun accent pe disciplinele de profil și pe însușirea/aprofundarea limbii engleze. Elevii au posibilitatea de a susține și examenele *Cambridge English* în cadrul școlii. **Cursurile opționale** concepute după metodologia CLIL („*Business English*”, „*Media Education*”) s-au adresat preponderent elevilor din aceste clase, pentru extinderea vocabularului și în alte domenii decât cele prevăzute prin programele în curs (Istorie/Geografie/Cultură și civilizație anglo-americană în limba engleză).

„Eu voiam să învăț mai bine limba engleză și știam că la acest profil vom studia istoria și geografia țărilor respective. La istorie și geografie folosim termeni specifici și voi înțelege mai bine limba engleză, iar dacă voi lucra într-o țară în care se vorbește această limbă mă voi descurca mai bine.” (elev, CN „O. Goga”)

„Limba engleză este din ce în ce mai căutată, pe viitor vom călători, vom ajunge la facultăți din străinătate, vom avea nevoie de ea.” (elev, CN „O. Goga”)



Elevii sesizează că există **diferențe în derularea orelor, în modul de predare și de evaluare** între limba engleză și materiile de specialitate predate în engleză. În general, datorită specificului disciplinelor respective și al numărului redus de ore alocate, elevii lucrează mai mult independent, evaluarea se face prin proiect și printr-un test, care cuprinde informația dintr-un întreg semestru.

„Avem de făcut proiecte, de exemplu despre regi și regine, despre președinții Americii. La începutul semestrului ni se spune ce vom face și definim temele de proiect. Primim pe bilețele o anumită dată și o personalitate, din cele învățate, le tragem la sorți. Fără prea mult text, mai multe imagini și explicații. Le pregătim acasă și le prezentăm în timpul orei. Prezentările trebuie să fie de 5-10 minute. Lucrăm individual, nu în echipă. Avem un site pentru limba engleză și acolo le postăm, dacă nu avem timp să le prezentăm pe toate.” (elev, CN „O. Goga”)

Dificultățile elevilor nu sunt legate de aceste discipline, deși recunosc că uneori **vocabularul** este mai dificil, ci mai degrabă de volumul mare de informații pe care trebuie să le acumuleze, în general, de lipsa timpului de pregătire temeinică la toate disciplinele, de modul în care se face evaluarea rezultatelor în sistemul românesc de învățământ.

„De obicei apar teme cu care nu suntem familiarizați și nu sunt tocmai cuvintele cele mai uzuale pe care le întâlnești când așculți ceva în engleză. Dar nu este o problemă majoră.” (elev, CN „O. Goga”)

„Sunt foarte multe materii și note de obținut într-un semestru, de exemplu la engleză, pentru că avem 5 ore/săptămână, ne trebuie șase note, plus alte cinci note la matematică, respectiv română. Asta înseamnă că ar trebui să dăm săptămânal câte un test – e prea mult! Este un stres foarte mare. Am colegi



care sunt extrem de stresați că nu apucă să învețe decât în ziua de dinaintea orei.” (elev, CN „O. Goga”)

Profesorii se plâng de **lipsa unor module de formare pentru metodologia CLIL** în cadrul formării inițiale. Formarea continuă vine cu unele cursuri pe această temă, de regulă cursuri online oferite de universități din afara țării și accesate de profesori din interes propriu.

„Predau de 12 ani, aici în colegiu de 10 ani. Încă din primul an, din 2007/08 am predat aceste discipline la clasele de bilingv, respectiv la a IX-a Geografie Angliei și a Americii, la a X-a Istoria Angliei și a Americii, la a IX-a pe vremea respectivă se studia Human Rights și la a XII-a Cultură și civilizație. Lucrurile s-au schimbat puțin din 2014, când s-a modificat programa pentru cursul de Cultură și civilizație, în așa fel încât să cuprindă și clasa a XI-a și a XII-a. Practic, nu s-a mai mers pe Human Rights în clasa a XI-a; conform programei, cursul de Cultură și civilizație e gândit pentru 2 ani. De atunci, le-am predat pe toate eu, până anul trecut. Eu am terminat facultatea aici, la Universitatea „Lucian Blaga”, am avut în formare cursurile pe care le are orice student al Facultății de Litere și Arte, Limba și Literatura Engleză/Limba și Literatura Română, dublă specializare. (...) Mi-au trebuit mulți ani să mă informez, să caut materiale și surse de informare pentru ceea ce trebuia să predau. Nu am avut în formarea inițială module care să mă ajute în predarea acestor discipline. Doar cursurile care se ofereau în facultate, dar nimic special pentru aceste discipline. Mi-ar fi fost însă de mare folos... Nici acum nu mi-ar prinde rău, aș vrea să știu dacă ce am făcut până acum este bine și dacă mai sunt și alte lucruri pe care aș putea să le adaug, să le aduc cu succes la clasă.” (profesor de engleză, CN „O. Goga”)



Alte dificultăți sunt legate de **nivelul de limbă engleză al elevilor**, relativ eterogen. În timp, profesorii ajung să cunoască nivelul fiecăruia și, prin sarcini individualizate, să stimuleze progresul lor individual.

În general, dificultățile întâmpinate de profesori și de elevi au putut fi depășite prin **efort individual, prin tatonare proprie și prin activitate susținută. Comunicarea și colaborarea** dintre participanți și **resursele de informare bogate** în aceste domenii au venit în ajutorul celor aflați în dificultate.

„Încercăm să venim în întâmpinarea nevoilor elevilor și să facem aceste ore cât de cât atractive, ca să nu le tăiem avântul și entuziasmul pentru limba engleză. (...) Am luat programele și m-am orientat după ele. Ele nu sunt foarte descriptive, avem o libertate destul de mare în a găsi materiale și surse pentru a ne organiza activitatea în cadrul acestor cursuri, ceea ce am și făcut. Pentru Geografie există și un soi de manual agreat la nivelul localității noastre, am discutat și cu alți colegi din școli care derulează programul de engleză bilingv în Sibiu. În rest, nu am mers pe un anume manual aprobat. (...) Materialele le am în principal din cercetare individuală, mi-am făcut și eu lucrarea de gradul I pe Cultură și civilizație și am elaborat în 2012 un curs opțional (cu materiale înregistrate online cu ISSN). Pe acestea le-am folosit până anul trecut la clasa a XII-a și colega mea cred că mai folosește, parțial, materiale din el. Acela este un curs creație proprie, pe baza căruia mi-am scris și lucrarea de gradul I. Surse sunt din belșug. Prin încercare și eroare, ce a mers, ce n-a mers, am adăugat în fiecare an câte ceva, am scos altceva... am încercat să ținem cont de nevoile elevilor, de feed-back-ul lor, am făcut înainte de cursul de Cultură și civilizație și o analiză de nevoi, am aplicat un chestionar. Mulți ani de zile a tot fost în variantă de schiță, până când a luat forma finală.” (profesor de engleză, CN „O. Goga”)



Toți cei intervievați au admis că există o serie de **avantaje** ale abordării unei discipline nonlingvistice prin limba engleză. Elevii au recunoscut **utilitatea sensibilizării culturale** pentru învățarea limbii, profesorii au admis un grad înalt de **satisfacție** în special în privința impactului pe care aceste cursuri le au în timp asupra elevilor (stăpânirea unui limbaj de specialitate, integrarea în alte spații culturale, orientarea în carieră etc.), dar și **nevoia de a se manifesta creativ și reflexiv** în procesul de educație. Direcțiunea a subliniat rolul acestor activități pentru stimularea unui „*spirit competitiv, în sensul bun al termenului...*” și pentru **vizibilitatea școlii**.

„Putem înțelege mai bine cultura și obiceiurile unei țări în măsura în care îi cunoaștem istoria și geografia. Ne putem orienta mai ușor, dacă vrem să plecăm în țara respectivă.” (elev, CN „O. Goga”)

„Este important pentru cultura noastră generală, mai ales că suntem într-o clasă bilingvă, este important să cunoaștem țările în care se vorbește această limbă. Privești limba altfel, dacă îi cunoști și rădăcinile.” (elev, CN „O. Goga”)

„Ne ajută să ne îmbogățim vocabularul în limba engleză.” (elev, CN „O. Goga”)

„Suntem o unitate școlară de elită în județ. Ne-am câștigat deja renumele în comunitate, trebuie să ni-l păstrăm.” (director, CN „O. Goga”)

2. Descrierea contextului derulării cursului opțional „Business English”

În Colegiul Național „Octavian Goga” s-au derulat o serie de proiecte CLIL. Ne vom opri asupra proiectului „**Business English**”, care a fost propus de una dintre profesoarele de limba engleză în oferta de cursuri opționale a școlii și s-a derulat, în funcție de cererea elevilor, între 2009 și 2017. Prezentând acest curs, inițiatorul s-a exprimat astfel: *„O propunere care îmbină aria curriculară Limbă și comunicare cu aria Om și societate; este un curs de limba engleză pentru afaceri, destinat elevilor de liceu. Axat pe sarcini de lucru și proiecte care să îi angreneze pe elevi în discutarea și rezolvarea unor probleme*



ale lumii reale, un asemenea curs este o îndepărtare de abordările tradiționale, fragmentare, bazate pe discipline separate unele de altele și o îndreptare spre o abordare holistică, expunându-i pe elevi la mai multe domenii de studiu, astfel încât ei să poată lua decizii mai informate privind alegerea specializării universitare și a unei cariere.” (Almășan, C. , 2016) Cursul a fost predat în special la clasele de filologie intensiv/bilingv engleză.

„Sunt în CN „Octavian Goga” din 2003, am predat încă de la început și la clase de bilingv, și la clase de intensiv engleză. Eu n-am predat materiile „speciale” niciodată, dar, pentru că știu că există interes pentru cursurile opționale, am dezvoltat asemenea cursuri. Mi s-au părut utile mai ales pentru clasele de filologie, la care am predat până acum. (...) Cursul l-am predat din 2009, la solicitarea elevilor până anul trecut, în anul școlar 2016/17.” (profesor de engleză, CN „O. Goga”)

3. Măsuri și mijloace de sprijin

Elaborarea cursului opțional „*Business English*” a fost **inițiativa unui cadru didactic al școlii, sprijinită de conducerea acestui colegiu**. Motivația care a stat la baza elaborării cursului a fost interesul personal și dorința de dezvoltare profesională a cadrului didactic, observația că, la vremea elaborării cursului, mulți elevi ai colegiului se îndreptau după finalizarea liceului către domeniul economic, dorința managementului școlii de a înscrie colegiul în competiția pentru titlul de „*Scoală Europeană*” – CDS trebuia să reflecte adeziunea la valorile europene, interesul și deschiderea pentru perspectiva europeană și transpunerea acesteia în procesul educațional.

„Am observat acum 7-8 ani, când am început să predau cursul de „*Business English*”, era mult interes la clasele de filologie, paradoxal, pentru Facultatea de Științe Economice. M-am gândit atunci la acest curs de „*Business English*”,



care să le ofere o introducere în lumea afacerilor și, poate, să-i orienteze în carieră. Am început să studiez pe cont propriu diverse materiale de Business English disponibile pe piață, am făcut o analiză de nevoi, mi-am și scris lucrarea de gradul I pe tema aceasta, am realizat un curs din diverse surse pe care le-am găsit pe piață, iar cursul l-am predat de prin 2009, la solicitarea elevilor.” (profesor de engleză, CN „O. Goga”)

„Suntem singura unitate școlară din județ, în rândul celor șapte la nivel național, care am câștigat competiția ‚Școală Europeană’ la toate edițiile la care ne-am prezentat, începând cu 2004, 2007, 2010, 2013, 2016 – și pe locuri onorante (...). Aceasta este o dovadă a interesului și deschiderii noastre către perspectiva europeană și a asumării acestei perspective în procesul educațional. Acesta este motivul pentru care i-am rugat pe colegii din catedra de limbi moderne (engleză, franceză, spaniolă) să propună cursuri prin care să dezvoltăm abilitățile de comunicare într-o limbă străină, având în vedere că ele fac parte din cele opt competențe cheie pe care trebuie să le dezvoltăm pentru că suntem stat membru UE. A fost o mare bucurie că s-au propus cursurile, ‚Business English’ și ‚Media Education’, care au contat inclusiv în câștigarea competiției ‚Școală Europeană’”. (director, CN „O. Goga”)

Formarea profesoarei de limba engleză în domeniul metodologiei CLIL s-a realizat prin efort propriu, printr-un curs online.

„Am participat la un asemenea curs de formare la o universitate din Oregon – ‚Engleza pentru afaceri’. A fost o formare mai îndelungată, online. Din aprilie până în iunie, două luni de zile. Cursul m-a ajutat și în elaborarea cursului opțional. Temele de discuție au fost: cum pornim de la analiza de nevoi și cum structurăm un curs, cum căutăm materialele, cum propunem activitățile și cum evaluăm elevii și cursul în sine.” (profesor de engleză, CN „O. Goga”)



4. Rezultate și impact

Produsul final realizat pentru acest curs a fost un material publicat de autoare, folosit pentru cursul opțional, dar și pentru anumite ore din cadrul orelor de limba engleză. Produsul final permite celor interesați să se informeze și, eventual, să utilizeze acest material.

Impactul cursului, potrivit spuselor autoarei, a fost unul pozitiv și a generat interes pentru activitățile de tip CLIL. Elevii care au beneficiat de acest curs nu mai sunt elevi ai școlii și nu au putut fi investigați.

„Este vorba și despre o oarecare orientare în carieră. Elevii mei au avut o inițiere în lumea afacerilor și a jurnalismului. Am avut satisfacții mari când am avut absolvenți, studenți apoi la studii economice sau jurnalism, care au venit și mi-au spus că s-au descurcat bine pentru că știau despre ce e vorba, aveau deja un background, limbajul de specialitate.” (profesor de engleză, CN „O. Goga”)

Principalele dificultăți menționate de inițiatorul acestui curs opțional și confirmate de direcțiunea școlii țin de **reglementările din sistemul de educație**. Potrivit *Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a claselor cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv în unitățile de învățământ preuniversitar/31 august 2017*, art. 3, pct. 1, orele suplimentare față de numărul de ore prevăzut în trunchiul comun prin planul-cadru de învățământ pot fi de tip extindere, curriculum diferențiat sau opțional la nivelul disciplinei. Ca atare, elevii din clasele de engleză intensiv/bilingv trebuie să aleagă un curs opțional în limba engleză, dar care să fie de tip extindere sau aprofundare și nu un curs opțional nou.

„Elevii de la clasele de intensiv și bilingv trebuie să-și aleagă un opțional, obligatoriu în limba engleză, care este din curriculum diferențiat. Noi am



interpretat acel curriculum diferențiat ca fiind destul de flexibil, după care am constatat că trebuie să fie totuși cursuri de aprofundare sau extindere și nu cursuri opționale noi. Aceste două cursuri erau discipline noi. Prin urmare, din momentul acela, noi nu le-am mai oferit la clasele de filologie (bilingv și intensiv) decât pe lângă cursurile de limba engleză din trunchiul comun și curriculum diferențiat. (...) Nu este posibil ca elevii să-și aleagă un curs opțional nou pentru clasele de bilingv și intensiv.” (profesor de engleză, CN „O. Goga”, Sibiu)

„Așa cum este gândit acum planul-cadru îmi permite alocarea unei singure ore de opțional pe care o pot distribui în mod real doar la clasele de științe sociale unde, având în vedere specializarea, de regulă elevii preferă ‚Autocunoaștere și dezvoltare personală’, curs propus de colegii din aria curriculară Om și societate. De aceea, elevii noștri au renunțat la cele două cursuri opționale.” (director, CN „O. Goga”)

O altă dificultate ține de modul de **organizare a cursurilor opționale**: ele sunt oferite la nivelul clasei și nu la nivel individual, datorită unor probleme de gestionare a spațiului din școală și a timpului elevilor.

„Cursurile opționale din România se desfășoară la alegerea majorității clasei, ceea ce nu este tocmai în regulă. Dacă este opțional, să fie opțiunea individului și nu a grupului. Este o chestiune de organizare în școală, logistic este însă foarte complicat.” (profesor de engleză, CN „O. Goga”)

Au existat și dificultăți legate de **însușirea și utilizarea limbajului de specialitate** și de percepția elevilor că un **curs opțional nu este la fel de „important”** ca alte cursuri. Ele au fost depășite prin efortul comun al elevilor și profesorului, prin colaborare și prin plăcerea provocată de activitățile „alternative”.



„Apare și aici vocabular specializat, anumite structuri. De exemplu, la ‚Business English’ învățăm să vorbim la telefon în context de business, scopul este ca ei să transmită informația, nu e o testare strictă pe vocabular, chiar dacă se învață un vocabular specific.(...) Am răspunsuri oferite de elevi la un chestionar de evaluare: ce au învățat din acest curs și activități care le-au plăcut în mod deosebit: proiectul ‚My Business’, unde și-au elaborat un plan de afaceri, lucrul în echipă, jocurile de rol, activitățile practice, deci activitățile ‚alternative’. Ce li s-a părut dificil: vocabularul de specialitate le-a plăcut mai puțin.(...)La unii elevi există percepția că un curs opțional nu este la fel de important ca celelalte cursuri, că este un curs la care ei trebuie să ia nota 10 pentru că au optat pentru el – dar e vorba de o minoritate. Pe parcurs, își dau seama că este un curs ‚serious’ și majoritatea îl consideră interesant, chiar dacă nu e așa de simplu cum au crezut inițial.” (profesor de engleză, CN „O. Goga”)

Deși există avantaje certe ale unui asemenea curs opțional, atât direcțiunea, cât și profesoara de limba engleză care a propus cursul admit că **reglementările în vigoare privitoare la clasele cu predare în regim bilingv/intensiv nu sunt favorabile pentru propunerea unor cursuri inter- și transdisciplinare, care să se deruleze în limba engleză și care să ofere activități de tip CLIL.** Prin urmare cursurile, deși aflate în oferta școlii, nu sunt promovate în mod real, pentru că există prea puține clase/prea puțini elevii care ar putea să le aleagă.

3.12. Liceul Teoretic „Jean Louis Calderon”, Timișoara

1. Profilul școlii

Liceul Teoretic „Jean Louis Calderon” din Timișoara este o instituție de învățământ de elită, considerată emblematică pentru învățarea limbilor



străine nu doar în Timiș, dar pentru tot vestul țării. În această unitate învață aproape 1000 de elevi, cuprinzând nivelul primar, gimnazial și liceal.

La sesiunile de bacalaureat, procentul de promovare este de peste 90%, iar abandonul școlar este zero. Școala este atractivă în special pentru elevii care doresc să studieze temeinic franceza, spaniola sau italiana. La ciclurile de învățământ primar și gimnazial, limba franceza este preferată. De la clasa pregătitoare până la clasa a IV-a se predă limba franceză în regim normal, iar în ciclul gimnazial se predă limba franceză în regim intensiv. Cine vine din afara școlii trebuie să treacă un test de limba franceză.

Se lucrează și suplimentar, extracurricular, la dezvoltarea lingvistică pentru limba franceză prin diverse proiecte, încă din învățământul primar. În plus, liceul oferă și un curs de sensibilizare sau de familiarizare cu limba franceză, în colaborare cu diverse grădinițe, pentru a asigura pepiniera pentru clasele primare ale școlii, precum și cursuri gratuite la nivel gimnazial, în vederea participării la testul de limbă străină necesar admiterii la clasele bilingve ale liceului „Jean Louis Calderon”.

La liceu sunt predate trei limbi străine în regim bilingv și intensiv – franceză, italiană și spaniolă. Oferta educațională este de mare interes pentru părinții și copiii din județul Timiș. Cererea este mare, iar tendința este una de creștere. Conform directorului adjunct, clasele sunt la efective maxime, uneori chiar depășind acest nivel, pentru că în timpul anului școlar survin solicitări suplimentare de la copii care se întorc din Spania sau Italia, unde au studiat aceste limbi. Pentru instituție, învățământul bilingv este văzut ca o oportunitate extraordinară: *„Fiind singuri pe zona de vest, atragem copii foarte buni, capabili să facă performanță, capabili să facă un efort în plus față de un elev de la o secție obișnuită. Se văd rezultatele în timp, au medii în creștere, merg la universități foarte bune, străine și românești, rata de promovare la bacalaureat este de peste 90%, ceea ce ne ajută să ne construim un prestigiu și*



să atragem copii buni.” (director, LT „Jean-Louis Calderon”)

Există două clase de matematică-informatică, unde se studiază intensiv două limbi străine, două clase de filologie bilingve (una cu limba spaniolă, alta cu limba italiană) și o clasă de științe sociale bilingvă (cu limba franceză).

Se susține **bacalaureat în limbile franceză și spaniolă**, iar în prezent se fac demersuri și pentru un bacalaureat în limba italiană. La bacalaureatul bilingv, rata de reușită este în creștere de la an la an: în anul școlar 2016-2017, la o clasă de limba franceză bilingv, din 33 de elevi, 24 au intrat în bacalaureatul francofon bilingv, dintre care 22 au promovat. La secția de spaniolă predau lectori veniți din Spania, iar la limba franceză, periodic, predau masteranzi trimiși de diferite universități din Franța.

Liceul Teoretic „Jean Louis Calderon” este centru regional de examen internațional DELF, centru DELE pentru examenul de limba spaniolă și, de asemenea, centru regional CELL, pentru examenul de limbă italiană. Elevii mai pot susține aici și testul pentru ECDL, cuprinzând șase module.

Elevii ai acestei școli participă și obțin premii la olimpiadele naționale de limba spaniolă, italiană sau franceză. Numai în ultimul an școlar încheiat (2017-2018) s-au obținut, la faza națională, un premiu I (la limba spaniolă), trei premii II, trei premii III și o mențiune.

2. Contextul derulării activităților CLIL

Prima clasă bilingvă a fost cea francofonă, în primii doi ani după înființare, după 1990. După aceea, au urmat clasele bilingve de **italiană** și de **spaniolă**. Au fost câteva expertize de la Ambasada Franței înainte ca secția să devină bilingvă. În această perioadă, liceul se află într-o procedură de expertizare în scopul dobândirii titlului de „*Label European*”. Această recunoaștere măsoară performanțele de la secția bilingv franceză, pe o grilă stabilită de statul francez, prin Ambasada Franței.



La început, vreme de circa un deceniu, au existat clase de bilingv franceză la profilul real (matematică-informatică). Deși inițial a mers foarte bine, ulterior situația s-a schimbat în rău, în sensul ca era prea dificil pentru elevi să facă față la bacalaureatul de matematică-informatică și să facă performanță la limbă, astfel că au ajuns ca din clasa a XI-a să se retragă din aceste clase. Explicația consta în faptul că elevii se simțeau suprasolicitați, iar rezultatele la matematică la examenul de bacalaureat erau tot mai slabe, pentru că era dificil de îmbinat performanța la matematică și informatică cu performanța la limba străină. Așa încât s-a ajuns la decizia de a schimba profilul claselor de bilingv pe științe sociale.

În sistemul bilingv, elevii de liceu beneficiază de 5 ore de limba franceză - 3 ore din trunchiul comun și 2 specifice pentru bilingv. În afară de cele 5 ore pe care elevii le au, din clasa a IX-a până în clasa a XII-a, ei mai beneficiază, în clasa a IX-a, de un curs de *Geografia Franței* - predat de un cadru didactic format în acest sens și care beneficiază de curs gratuit de limbă la Institutul Francez, din momentul în care a venit în LT „Jean-Louis Calderon” - iar în clasa a X-a de un curs de *Istoria Franței*.

În clasa a XI-a la secția bilingv franceză intervine o altă materie, *modulul interdisciplinar*. Este un cadru în care elevii lucrează cu mai mulți profesori în paralel, pe lângă cel de limba franceză și profesorii de DNL – în principal cei care predau istorie, geografie, dar și biologie, chimie și fizică. Anul școlar trecut (2017-2018) au lucrat șase cadre didactice pe acest modul, altele echipele erau de patru profesori, în grupuri de câte doi (în tandem): profesorul de limbă și profesorul de DNL. Coordonator este o profesoară de istorie, care a predat înainte limba franceză, beneficiind de o dublă calificare. La început de an se adună toată echipa, stabilesc tema pentru anul respectiv; clasa se împarte în grupe de 4-5 elevi și de fiecare grupă răspunde un profesor care va controla pas cu pas munca pe care elevii și-o consemnează în *caietele de bord*. În aceste caiete ei își notează ceea ce au lucrat cu fiecare profesor de-a



lungul semestrului/anului, activitățile derulate pentru proiect (munca de documentare și de microcercetare) și contribuția fiecăruia pentru produsul final. Fiecare subgrupă are de realizat un produs final, care este un produs unic pentru o echipă întreagă de elevi.

„Modulul interdisciplinar este o experiență foarte interesantă, având în vedere că sunt șase materii... Anul acesta a fost ecologia ca tema principală, interdisciplinară și fiecare grupă și-a ales câte o subtemă legată de ecologie: despre poluarea naturii, despre dezastrele naturale... Fiecare grup, împreună cu profesorul coordonator, a lucrat pe proiecte, cercetări, a făcut excursii de documentare pentru a ne pregăti pentru proba de bac. Facem lucru de echipă, dar ne-am și împărțit sarcinile. Pentru produsele finale, am avut de făcut, de exemplu, un afiș, o planșă sau o machetă și ne-am împărțit să facem fiecare câte ceva. Ținând cont că erau șase profesori care se schimbau, făceau prin rotație și abordau fiecare din alt unghi subiectul care să aibă legătură cu ecologia. Și, cam pe la jumătatea semestrului al doilea, fiecare profesor a început să lucreze mai mult cu grupa pe care o are pentru produsele finale, pentru sinteză.” (elev, LT „Jean-Louis Calderon”)

Printre tipurile de activități sau situații de învățare care conferă o identitate pedagogică modulului interdisciplinar și care constituie punctele principale de atracție și interes pentru copii se numără **excursiile de documentare**, pe de o parte, precum și **construirea și aplicarea unor instrumente de (micro)cercetare**, ca interviul sau chestionarul, prin care se urmărește transformarea elevilor în agenți activi ai obținerii cunoașterii, pe baza propriilor demersuri de explorare, descoperire sau anchetă (cvasi)științifică asupra unor fenomene sau teme de interes.

„Inițial, copiii vor să găsească informațiile cel mai rapid și atunci internetul este cel mai la îndemână. Și, pentru a evita produsele finale copiate, informații



gata găsite pe internet, de-a lungul timpului am început să-i introducem în această microcercetare, pentru a avea informații pe care ei le găsesc, le prelucrează, le analizează și apoi fac ceva cu acele informații: un PowerPoint sau un articol. Am avut ca produs final o revistă școlară sau un blog, iar ei își publicau rezultatele cercetării sub această formă. Chestionarul n-a rămas așa, doar aplicat, ci l-au și interpretat.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

Clasa bilingvă în **limba spaniolă** a fost înființată în 2007 cu sprijinul Ministerului Educației din Spania, folosind o programă elaborată după modelul uneia spaniole. La această clasă, se predau în limba spaniolă: *Geografia* la clasa a IX-a, *Istoria* la clasele a X-a și a XI-a, respectiv *Cultură și Civilizație* la clasa a XII-a.

3. Măsuri și mijloace de sprijin

Conducerea școlii sprijină în mod sistematic derularea programelor bilingve cu toate activitățile complementare asociate lor, dat fiind că acestea aduc beneficii liceului din punct de vedere al prestigiului, al competitivității elevilor atrași către acest liceu și, nu în ultimul rând, al fondurilor și resurselor „captate” în urma diverselor colaborări și roluri asumate la nivel educațional și comunitar.

Se investesc resurse în dotarea materială cu mijloace didactice necesare claselor de bilingv. Liceul este susținut de „Asociația de Sprijin a Liceului Calderon”, prin intermediul căreia se făcea inițial premiarea elevilor cu performanțe deosebite. Din acest fond, în anul școlar 2017-2018 a fost finanțat examenul DELF pentru copiii cu dificultăți financiare, iar toți cei ajutați au luat certificarea la care s-au înscris, de prima dată.

„E un început mic, dar care îi motivează și pe ceilalți să vadă că sunt susținuți, numai să învețe o limbă străină.” (director, LT „Jean-Louis Calderon”).



Există multe **parteneriate** solide, care au dobândit deja vechime – cu consulatele, ambasadele și centrele culturale ale statelor ale căror limbi dau profilul claselor bilingve ale liceului, cum ar fi Institutul Cultural Francez, Ambasada Franței, Ambasada Spaniei, Consatul Onorific al Italiei din Timișoara, Consatul Onorific al Spaniei în Timișoara, Institutul Cervantes, dar și cu Universitatea de Vest din Timișoara, prin facultățile specifice.

Există o preocupare evidentă de asigurare a unui nivel înalt al calității profesionale a corpului profesoral destinat claselor bilingve și pare să funcționeze o politică informală de păstrare a contactului și stimulare a revenirii în școală, în calitate de profesori, a foștilor elevi care au urmat o astfel de carieră.

„În clasa a X-a, elevii fac Istoria Franței cu o colegă care a fost eleva liceului. În general, ne aducem foștii elevi în instituție și păstrăm o legătură, deoarece ei se leagă afectiv de școală. Cei care au afinități pentru limbi străine merg la universitate și se întorc tot la noi, pentru că suntem și școală de aplicație și facem practică pentru studenții Universității de Vest.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

La clasa bilingvă francofonă, este angajat un profesor masterand care face cursuri și activități extracurriculare. Acesta este în școală în semestrul al II-ea, disponibil pentru diverse activități.

„Beneficiem la secția bilingvă franceză, prin intermediul Ambasadei Franței, și de un stagiar nativ. De trei ani de zile încoace, avem succesiv, în fiecare an, câte un masterand care stă trei luni în școală și face lecții cu elevii, intervine în cursuri, la început asistă la ore și apoi lucrează cot la cot cu profesorul. În general, sunt studenți (francezi) care învață limba franceză ca să o predea ca limbă străină.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)



Pentru limba spaniolă există și un profesor nativ spaniol, care stă timp de cinci ani în România și care are de predat 22 de ore la clasele bilingve de limbă spaniolă. Pentru limba italiană, se duc tratative cu Consulul Onorific al Italiei pentru a fi ajutați să realizeze un parteneriat în același sens, astfel ca elevii să poată interacționa educațional cu un vorbitor nativ de italiană.

Cel mai strâns și mai productiv parteneriat este cel cu **Institutul Francez din Timișoara**. Acesta oferă, pe de o parte, stagii de formare și de specializare pentru profesorii de DNL care predau în sistemul bilingv, acordă sprijin prin furnizarea de resursă umană (profesori și stagiați din Franța sau din țări francofone), dar și cursuri sau ateliere pentru elevi și diverse alte facilități pentru aceștia: abonamente foarte ieftine la mediатеca Institutului, sponsorizări de materiale didactice și alte dotări. În același timp, cele două instituții colaborează bine într-o varietate de proiecte extracurriculare cu valențe educaționale (concursuri și festivaluri extrașcolare cu caracter cultural-artistic sau științific).

„În acest sens, Institutul ne ajută, mai intervin cu formatori de-ai lor, avem activități gratuite la Institut pe baza colaborărilor pe care le semnăm, din 2011, an de an. Pot să vă spun că m-am implicat direct și de aceea știu, iar tot ce am prevăzut punctual acolo cu directorul Institutului Francez a fost realizat. S-au făcut multe lucruri în colaborare cu Institutul Francez și Ambasada, cu beneficiu mare pentru copii.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

„Avem colaborări importante cu Institutul Francez, elevii noștri participă la ateliere acolo în fiecare an, la evenimentele legate de francofonie – festival de film, bienală de artă, expoziții.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

Alte parteneriate instituționale pe activități legate de bilingvism francofon au avut loc, la nivel internațional, prin schimburi școlare cu secția bilingvă francofonă de la SZTE Sagvari Gimnaziium, Szeged, Ungaria, cu liceele Jean Jaurès și Aucouturier, Carmaux, Franța, iar la nivel național, de exemplu,



prin proiectele regionale din seria „Realitate și reprezentare”. Acestea din urmă au presupus schimburi școlare vizând dezvoltarea competențelor lingvistice în limba franceză și descoperirea obiectivelor de interes cultural. Ele au fost derulate împreună cu alte două școli din rețeaua bilingvă francofonă, Colegiul Național „Unirea” din Brașov și Colegiul „Horea, Cloșca și Crișan” din Alba-Iulia.

„Am avut ani de zile schimburi școlare cu Franța, cu Belgia. Acum ne-am mai restrâns. Facem colaborări de tipul corespondențe, video streaming cu un liceu din Franța. Anul trecut am avut un proiect de jurnalism pe platforma Globe Reporter, am făcut reportaje despre Belgia. Noi, aici, cu echipa, făceam întrebările și acolo aveam un jurnalist care mergea, pune întrebările și ne trimitea răspunsurile, iar noi, aici, le prelucram și se publicau pe Globe Reporter. Am făcut lucruri interesante. În fiecare an mai adăugăm ceva, în funcție de evoluția societății.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

Un rol important în formarea continuă a profesorilor de la secția bilingvă l-au avut întâlnirile profesionale din timpul verii ale cadrelor didactice implicate în rețeaua școlilor francofone, întâlniri organizate periodic de Ambasada Franței, în colaborare cu Ministerul Educației, până în 2012, dar sistate ulterior din motive financiare. La aceste întâlniri aveau loc nu doar schimburi utile de experiență, dar se și elaborau documentele și materialele curriculare necesare sistemului bilingv.

„Atunci când aveam în fiecare an, vara, Universitatea Bilingvului – acum nu se mai organizează, din lipsă de bani – și ne întâlneam într-un oraș din țară – la început două săptămâni, după aceea o săptămână – profesori de franceză și de DNL, care discutau despre cum să predăm, ce facem, ce activități, cum realizăm modulul interdisciplinar. Făceam fișe de exerciții și le schimbam între noi, discutam cu formatori francezi, cu formatori români. Era foarte



interesant și foarte util. Cred că de prin 2013 nu se mai face, după ce criza economică a venit cu restricții financiare. Deci, efectiv, noi, profesorii care predam la bilingv, ne-am întâlnit la Sibiu și am făcut programa pentru bacalaureatul bilingv la toate disciplinele, deci și pentru DNL. Asta mi-a plăcut de la început: întâlnirile acestea profesionale, schimburile între noi, plecările în Franța.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

Se încearcă **promovarea școlii la nivel local**, direcțiunea face promovare prin mass-media și pe alte căi, pentru ca oferta și performanțele liceului să fie cunoscute, în scopul de a atrage elevi cât mai buni.

4. Rezultate și impact

Rezultatele pozitive ale elevilor de la clasele bilingve sunt reflectate, potrivit factorilor de decizie și cadrelor didactice ale școlii, de mediile în creștere, de rata de promovare foarte ridicată la bacalaureat, de premiile la olimpiade, concursuri școlare județene, naționale sau internaționale, de procentajul mare de burse în străinătate primite de elevii liceului pentru a urma școli pregătitoare din Franța sau Facultatea de Științe Politice Dijon, Poitiers, de rata de succes a absolvenților la admiterea în universități străine și românești. Se estimează că, în proporție de 95%, absolvenții liceului se integrează în învățământul superior.

„În general, se îndreaptă spre diferite facultăți, nu neapărat spre Litere, Filologie, Istorie, unii merg la Drept, la Jurnalism, la Psihologie, chiar la Politehnică.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

Profesorii intervievați subliniază **avantajele de ordin profesional pentru elevi** ale formării bilingve:



„Deja din clasa a XI-a ei pot să-și găsească locuri de muncă, să lucreze part-time sau să facă practică. Firme francofone sau Call Center-uri – Nokia, Alcatel, firme mai mici sau mai mari – îi doresc pe elevii noștri pentru că știu că sunt formați într-un anumit fel, că sunt deschiși la minte, vorbesc engleza bine, au experiența din cadrul secției, diploma bilingvă, diplomele DELF de nivel minim B1.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

Din punct de vedere calitativ, **impactul** bilingvismului se poate constata **la nivelul elevilor** prin dezvoltarea unui spectru larg de competențe, care nu se limitează la cele de ordin lingvistic, de înțelegere și de exprimare într-o limbă străină a unor conținuturi științifice. Mai mult decât atât, este vorba, potrivit declarațiilor elevilor și profesorilor intervievați, în special **prin parcurgerea modului interdisciplinar**, despre beneficiile unui „*altfel de învățare*”, mai ancorat în viața reală, mai atractiv și dinamic, care pune accentul pe căutare, explorare, descoperire, observație participativă, pe efortul de culegere, interpretare și sinteză personală a datelor, pe ieșirea din spațiul strict al școlii. Mai ales excursia de documentare a reprezentat un puternic factor de stimulare a interesului pentru subiectele sau domeniile studiate.

„Faptul că se predă geografia în altă limbă îi face mai relaxați, mai curioși, pentru că și noi folosim un manual din Franța pentru Geografia Franței, cu altă structură, cu altă abordare. Le place foarte mult că este altfel, văd că deja pot să facă și altfel. Elevilor le place să fie în afara școlii, să fie alt cadru, să fie și altceva.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

„E mai interesant modul acesta de a lucra. E mai multă libertate. Nu e ca atunci când vii și scrii. E o oră mai relaxantă și învățăm de plăcere, învățăm pentru că ne dorim să aflăm informații noi. Și sunt lucruri mai utile pentru noi.” (elev, LT „Jean-Louis Calderon”)



În același timp, vorbim și despre beneficiile abordării pluri-perspectiviste, inter- și transdisciplinare a unor teme de studiu, care facilitează accesarea unor competențe operaționale transferabile și în alte situații. Ne referim, printre altele, la achiziționarea unui set minimal de competențe de cercetare, la formarea unor deprinderi intelectuale de reflecție, de selectare a surselor și de culegere inteligentă (filtrată) a informațiilor relevante, de documentare temeinică asupra unor subiecte contemporane de larg interes. Apoi, avem în vedere câștigurile educaționale indirecte, **psihosoziale**, care privesc dezvoltarea autonomiei și responsabilității în gestionarea procesului de învățare, a competențelor sociale, de comunicare și de lucru în echipă. Metodologia aplicată în cadrul modulului interdisciplinar implică stimularea și **consolidarea motivației intrinseci de învățare**.

„Beneficiile acestui curs sunt extraordinare. În primul rând, ei învață cercetare științifică la modul adevărat. Apoi se implică în această muncă alături de colegi, învață să lucreze în echipă, își câștigă autonomia, pentru că au dreptul să își expună părerile. Învață să meargă și să lucreze la mediatecă, să vorbească cu persoane adulte, pentru că fac interviuri, iar rezultatul este un examen. Dau prima probă a bacalaureatului – proba anticipată – în clasa a XI-a. Dau o probă care le dă posibilitatea ca în clasa a XII-a să intre în examenul de bacalaureat bilingv.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

O viziune profundă asupra unui **rol esențial în dezvoltarea personală, dar și a unui tip de potențial impact cultural-civilizațional, de construcție societală**, atribuit formării bilingve o oferă profesorul de *Cultură și civilizație spaniolă*:

„Liceul Calderon a devenit din ce în ce mai mult un liceu de elită, deși nu îmi place cuvântul elită, dar este un liceu căutat, pentru că este un loc unde se fac



lucrurile la modul serios și copiii, după ce ies din liceu, sunt mult mai bine educați. Țasta ar trebui să fie scopul școlii, nu ca elevii să intre, să adune o serie de cunoștințe și când termină să fie la fel cum erau când au intrat, doar cu niște cunoștințe în plus. De fapt, centrele de excelență din lume se bazează mai mult pe dezvoltarea caracterului și a competențelor personale decât pe asimilarea de cunoștințe. (...) Educația bilingvă este extrem de utilă pentru dezvoltarea intelectuală, în general. Orice persoană bilingvă este ca și cum ar avea două creiere în loc de unul, care interacționează mereu. În orice moment în care vrem să rezolvăm o problemă, în loc de a avea o singură perspectivă, avem două. Acest lucru este de neprețuit, spre exemplu în Uniunea Europeană ar dispărea orice urmă de xenofobie, dacă oamenii ar avea 2-3 perspective în același timp; pentru că nu pot să urăsc pe cineva din moment ce-i cunosc cultura așa de bine. (...) Este o experiență care îi îmbogățește pe copii, pentru că lecțiile de cultură și civilizație, istorie, geografie lărgesc orizontul de cunoștințe la modul general; și dacă asta se face și într-o altă țară decât țara ta nativă, rezultatul este cu atât mai important, pentru că se creează o perspectivă. Nu ne mai gândim doar la ce avem în țara noastră, ci vedem și alte lucruri, cum a evoluat istoria în altă parte, ce structură au lucrurile în altă țară și asta creează o perspectivă foarte bună ca să vedem că nu există numai contextul în care ne aflăm noi.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

Din punctul de vedere al profesorilor angrenați în secțiile bilingve, beneficiile majore sunt mai degrabă în zona **formării și dezvoltării profesionale** prin experiențe noi, de depășire a limitelor proprii, a viziunilor înguste monodisciplinare și axate pe transmitere de cunoștințe, prin provocarea la inovare didactică și la regândirea propriei poziții în procesul curricular, în sensul de a balansa către rolul preponderent de facilitator și ghid al situațiilor de învățare ale elevilor. De asemenea, impactul asupra profesorilor se poate regăsi, eventual, în plusul de prestigiu câștigat, precum și



în satisfacțiile personale provocate de reușita unor abordări alternative, de ameliorare a motivației și a gradului de activare a elevilor în desfășurarea orelor de curs.

„E o provocare, în lumea aceasta în care se vorbește atât de mult în termeni negativi despre munca unui profesor, bineînțeles că e un beneficiu și pentru noi, ca profesioniști. Până la urmă, e importantă și recompensa sufletească, satisfacția că ai făcut ceva diferit și că nu vezi copiii ieșind plictisiți de la tine de la oră.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

Nu în ultimul rând este importantă și **recunoașterea**, inclusiv prin recompense pecuniare, a **contribuției și meritelor personale** în performanțele elevilor la concursuri și olimpiade, ori în rata de succes a acestora la examenele de limbă sau de bacalaureat.

„Profesorii sunt foarte bine cotați. Pe baza muncii pe care o depun, au rezultate foarte bune, îi ajută pentru obținerea gradațiilor de merit, îi ajută pentru progresul în gradele didactice, dar este și o mulțumire personală, și o satisfacție profesională. Din școală avem și profesori care au fost recompensați an de an pentru rezultatele la olimpiadele școlare. Rezultatele se văd atât la nivelul olimpiadelor naționale, cât și la nivelul concursurilor regionale și județene, de asemenea la DELF. Apoi, profesorii mai sunt recompensați și bănește - a avut loc o gală de premiere, „Maratonul inteligenței”, un proiect foarte bun al Consiliului Județean cu Mitropolia, un parteneriat pentru a pune în valoare atât elevul, cât și dascălul. Ambasada Franței a acordat de-a lungul anilor „Palmele academice” (o distincție specială) unui număr de profesori din liceu.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)



Dintre **dificultățile** reclamate de conducerea liceului și de profesorii implicați în secțiile bilingve se detașează, în principal, două mari impedimente: **lipsa finanțării adecvate**, ținute pentru clasele de tip bilingv și **lipsa timpului și a oportunităților de realizare a colaborării în echipele de profesori**, respectiv de perfecționare de ordin practic prin vizite, întâlniri, cercuri și schimburi de experiență locale, naționale și internaționale între profesorii care fac parte din rețeaua bilingvismului.

„Mai e problema financiară, pentru că nu avem cost pe elev, diferențiat pentru bilingv. Noi cheltuim mai mult în acest regim, având ore mai multe și facând pe grupe, asta atârână la buget. În fiecare an am încercat să sensibilizăm Inspectoratul și Ministerul. Din păcate, nu s-a luat decizia să se schimbe, așa cum a fost la minorități, spre exemplu. Să fie ceva adaptat specificului nostru, ceva ce ar ajuta toate liceele cu predare bilingvă din țară. Aceasta ar fi problema principală - resursa financiară care ne constrânge foarte mult să ne încadrăm în buget. Corpul profesoral, fiind de foarte bună calitate, ,costă' mai mult (sunt mai experimentați, au doctorate etc.) și atunci începem să avem mici probleme.” (director, LT „Jean-Louis Calderon”)

„An de an, în luna octombrie, avem o reuniune națională a coordonatorilor de sisteme bilingve, la care vin la București reprezentanții ministerului și ai ambasadei, în care se discută despre problemele care apar și acolo ne luptăm pentru a obține dotările, diverse. Eu le explic domnilor de la minister că banii pe care îi dau per capita la un sistem bilingv nu ajung. La secția noastră ar trebui suplimentați, dâșii ne ascultă, zâmbesc și într-un final... nu ne dau banii. Acum dotări avem. Nu ne putem plânge nici din perspectiva susținerii din partea școlii. Singura problemă e că banii sunt cam puțini, ajung doar de salarii. (...) Nu se găsesc ușor profesorii de DNL care să se implice, fiindcă nu sunt numai niște ore în plus care se plătesc ca ore suplimentare, ci este munca



din spate, care e titanică! La o oră de DNL sau de modul munca este foarte intensă! Este cercetare - și pentru profesor, trebuie să caute materiale, trebuie să se adapteze în funcție de nivel. De la an la an trebuie să schimbi, apar lucruri noi. Ce am făcut acum doi ani la clasa la care am predat nu se va aplica anul viitor. E mult mai greu, e muncă mai multă.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

„Legat de echipa de profesori, unele dificultăți sunt legate de organizare, fiindcă nu avem timp să ne întâlnim, trebuie să găsim mijloace să comunicăm mai mult pe mail, la telefon, să suplinim cumva lipsa reuniunilor. Ceea ce lipsește, de exemplu, la istorie sau la geografie... avem acele cercuri metodice, dar mi se par foarte puțin interactive și au devenit prea formalizate.” (profesor, LT „Jean-Louis Calderon”)

3.13. Institutul Goethe: „Un laborator de fizică/chimie și limba germană”

1. Descrierea contextului derulării proiectului

Proiectul „*Un laborator de fizică/chimie și limba germană*”, susținut financiar prin fonduri ale Ministerului Afacerilor Externe din Germania și spijinit logistic de Ministerul Educației din România, s-a derulat între 2012 și 2016. La el au participat opt școli din zona extracarpatică a României în care se învață limba germană.

Scopul proiectului a fost de a susține profesori de fizică din școli românești să desfășoare orele de fizică în limba germană, insistând în același timp pe latura experimentală a activităților și pe învățarea activă, prin aplicarea metodologiei CLIL.



Obiectivele proiectului se referă la: „promovarea limbii germane în România, modernizarea didacticii fizicii și dotarea școlilor selecționate cu seturi de material didactic pentru laboratoarele de fizică, susținerea lingvistică și metodologică a profesorilor de discipline nonlingvistice, susținerea colaborării în echipele de profesori și inter-școli”. (Cuciureanu (coord.), 2017, p.39)

Proiectul s-a adresat școlilor care organizează învățământ gimnazial, respectiv liceal. Au fost vizați în mod direct profesorii de fizică și cei de limba germană, elevii, dar și comunitățile educaționale ale școlilor selecționate, în ansamblu. Din anul 2014, proiectul s-a extins și asupra chimiei, un domeniu nou față de oferta inițială (la Colegiul Național „Jean Monnet”, Ploiești).

2. Profilul școlilor implicate în proiect

La proiectul „Un laborator de fizică/chimie și limba germană” au participat: Colegiul Național „Traian”, Drobeta Turnu Severin, Colegiul Național „Frații Buzești”, Craiova, Colegiul Național „Gheorghe Munteanu Murgoci”, Brăila, Școala Gimnazială „Mihai Viteazul”, Constanța, Colegiul Național „Carol I”, Craiova, Colegiul Național „Vasile Alexandri”, Galați, Colegiul Național „Ion Măiorescu”, Giurgiu, Colegiul Național „Jean Monnet”, Ploiești.

Oferta de participare la proiect a fost lansată public, iar selecția s-a realizat în urma unei competiții naționale de către reprezentanți ai Institutului Goethe, în colaborare cu cei ai Ministerului Educației. Numărul de școli prevăzut inițial (cel mult patru) s-a dublat pe parcursul derulării proiectului, semn al unui interes ridicat al profesorilor de a se implica în proiect.

Școlile participante au intrat eșalonat în program, astfel: din 2012 – Colegiul Național „Traian”, Drobeta Turnu Severin și Colegiul Național „Frații Buzești”, Craiova; din 2013 – Colegiul Național „Gheorghe Munteanu Murgoci”, Brăila, Școala Gimnazială „Mihai Viteazul”, Constanța, Colegiul Național „Carol I”, Craiova, Colegiul Național „Vasile Alecsandri”, Galați și Colegiul Național „Ion Măiorescu”, Giurgiu; din 2014 – Colegiul Național „Jean Monnet”, Ploiești.



„S-au selectat școli cu următoarele trăsături comune:

- școli de elită, cu performanțe școlare deosebite ale elevilor (vizibile prin mediile obținute de elevi la Evaluarea Națională, promovabilitatea la examenul de Bacalaureat, premii și diplome obținute la olimpiadele școlare și la diverse alte competiții organizate la nivel internațional, național sau regional);*
- școli dotate cu laboratoare de știință și cu deschiderea profesorilor de discipline nonlingvistice de a desfășura activități practice în aceste laboratoare;*
- școli cu deschidere și interes pentru promovarea limbilor moderne în cadrul instituțional (unele dintre ele organizează examene de certificare, recunoscute la nivel internațional);*
- școli cu o comunitate educațională (profesori, elevi, părinți) interesată de limba germană, respectiv școli în care se predă limba germană;*
- școli cu interes pentru inovare metodologică și pentru experimentare;*
- școli cu o echipă profesorală activă, inovativă, deschisă la cooperare, dispusă a participa la stagii de formare/perfecționare în metodologia CLIL și în domeniul limbii germane, dispuse de a lucra în rețea; s-a avut în vedere asumarea învățării limbii germane de profesorii de DNL, asumarea lucrului în echipă a profesorilor de limbă modernă și a profesorilor de DNL și disponibilitatea pentru formare în metodologia CLIL și TBL;*
- școli cu management performant: s-a avut în vedere deschiderea manifestată de conducerea școlii față de proiect, interesul pentru a asigura sustenabilitatea proiectului.” (Cuciureanu (coord.), 2017, p.82)*

Colegiul Național „Traian” (Drobeta Turnu Severin) a intrat în proiect din 2012. Proiectul a funcționat la nivel gimnazial, iar forma adoptată a fost **cursul opțional** „Jocuri în laboratorul de fizică”, ulterior „Experimente captivante”. Numărul claselor implicate a crescut în mod constant (două clase în 2012-2013, trei clase între 2013-2015, patru clase în 2015-2016 și cinci în



2016-2017). Echipa de cadre didactice implicată în proiect, bine sudată, și-a dorit continuarea activităților și în următorii ani școlari. Inițiativa intrării în proiect i-a aparținut profesorului de limba germană și a fost susținută de cel de fizică. Profesorul de fizică, care la debutul proiectului nu cunoștea deloc limba germană, a ajuns, în urma programelor de formare la care a participat, să atingă nivelul B2. Interesul elevilor pentru limba germană a crescut constant, ceea ce a condus la reluarea cursului opțional în fiecare an școlar.

Colegiul Național „Frații Buzești” (Craiova) a intrat în proiect din septembrie 2012. Anual au participat câte 15 elevi din clasa a IX-a și 15 elevi din clasa a X-a, adică aproximativ 150 elevi pe perioada derulării proiectului. **Cursul opțional** a fost oferit elevilor de la specializarea matematică-informatică cu predare în regim bilingv germană, diversificând și consolidând competențele lingvistice și disciplinare ale celor implicați.

Colegiul Național „Gheorghe Munteanu Murgoci” (Brăila) s-a implicat în proiect din anul 2013, sub forma unui **curs opțional** predat de profesoara de fizică, în primul an numai pentru clasa a V-a, apoi, din al doilea an, s-a extins la încă o clasă de gimnaziu și la una de liceu (clasa a IX-a). În 2015-2016 s-a lucrat cu clasa a V-a, a VII-a și a IX-a, iar în anul școlar 2016-2017 de cursul respectiv au beneficiat o clasă de gimnaziu (a VI-a) și două de liceu (a X-a și a XI-a). La liceu, o mare parte dintre elevi studiau ca limbă secundară franceza, nu germana, deci s-a lucrat în cadrul cursului opțional atât cu elevi care studiau limba germană, cât și cu elevi care abia prin acest curs opțional au luat contact cu limba germană, dar care își doreau să o învețe. Astfel, dificultățile cele mai mari din cadrul proiectului au fost legate de insuficiența cunoștințelor lingvistice. Ele s-au depășit cu ajutorul cadrelor didactice implicate, a elevilor care cunoșteau mai bine limba și prin folosirea curentă a dicționarelor la ore.

Școala Gimnazială „Mihai Viteazul” (Constanța) s-a implicat în proiect din anul 2013, la inițiativa profesoarei de limba germană și a celei de fizică,



care, la vremea respectivă, era și directoarea școlii. Activitatea a debutat sub formă de **cerc** oferit elevilor de clasa a V-a și a continuat în anul școlar următor în aceeași formă. Ulterior, profesoara de fizică s-a îmbolnăvit și a decedat. În anii școlari 2015-2016 și 2016-2017 școala a oferit în continuare această activitate sub forma unui **curs opțional**, datorită interesului suscitată în rândul copiilor de activitățile cercului. La baza ofertei au stat câțiva factori favorizanți: materialele elaborate de inițiatorii proiectului din această școală, susținerea profesoarei de limba germană, deschiderea manifestată de conducerea școlii și de noul cadru didactic de fizică, interesul de a păstra baza materială dobândită, vizibilitatea sporită a școlii, obținută în urma participării la acest proiect. Însă cadrul didactic care a preluat activitățile cursului opțional nu era vorbitor de limba germană și nu era nici titular al școlii, ceea ce a adus instabilitate și a constituit un factor major de perturbare a activității cursului opțional.

Colegiul Național „Carol I” (Craiova) a intrat în proiect din 2013 datorită inițiativei profesorului de fizică, care cunoștea deja metode de predare a fizicii utilizate în Germania și era interesat și cunoscător de limba germană. Activitățile se desfășurau sub formă de **cerc** și se organizau, de obicei, la sfârșitul orelor de curs.

Colegiul Național „Vasile Alecsandri” (Galați) a lansat proiectul în anul școlar 2013-2014. Au beneficiat inițial elevii clasei a V-a, care începeau să învețe limba germană în același an. Deoarece numărul total de ore admis la clasa a V-a era deja atins, activitățile s-au desfășurat ca **cerc**, iar profesorii au lucrat în regim de voluntariat. Cursul s-a ținut în primii doi ani în tandem de către cadrul didactic de limba germană și de cel de fizică. Din anul școlar 2015-2016, la clasele a VI-a și a VII-a prezența elevilor a scăzut, punându-se aceasta pe seama supraîncărcării elevilor, dar și a lipsei de motivare financiară a cadrelor didactice. Din acel an, cursul a fost preluat la clasa a V-a de o altă



profesoară de fizică, desfășurându-se tot sub formă de cerc. Ea a început să urmeze și cursul de limba germană. Din anul școlar 2016-2017, profesorul de fizică ce inițiasse proiectul a fost numit director adjunct, iar cursul de la clasele a VII-a și a VIII-a a fost suspendat. La clasele a V-a și a VI-a el a continuat, fiind coordonat de noua profesoară de fizică. Ulterior, a fost prevăzut în planul de școlarizare drept **curs opțional** pentru clasa a V-a.

Colegiul Național „Ion Maiorescu” (Giurgiu) s-a implicat în proiect din anul 2013, introducând la nivel gimnazial, la clasele a V-a și a VI-a, **cursul opțional** „*Laborator de fizică și limba germană*”. Majoritatea profesorilor de fizică din această catedră (trei din cinci) au dorit să intre în proiect și, pe parcursul derulării proiectului, echipa a rămas unită și activă. Membrii echipei au colaborat foarte eficient și cu profesoara de limba germană, și cu direcțiunea școlii, care a sprijinit toate activitățile proiectului. Ulterior, această școală s-a implicat și în proiectul european „*Schools: Future Labs*”, extinzând activitățile prin noi parteneriate internaționale (vezi și 3.2. Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”).

Colegiul Național „Jean Monnet” (Ploiești) a participat în 2012 la selecția pentru participarea la acest proiect, dar nu a fost acceptat într-o primă fază, deoarece profesorul de fizică nu a manifestat disponibilitate pentru învățarea limbii germane. În 2014, datorită interesului deosebit al profesoarei de chimie din această școală, devenită în același an și directoare, școala s-a implicat în proiect, aplicând metodologia CLIL la chimie și limba germană. Tot atunci s-au făcut demersurile necesare pentru a introduce limba germană în ciclul primar, începând cu grupa pregătitoare și s-a introdus limba germană la clasa a V-a, în regim de studiu intensiv. Toate aceste măsuri au întărit achizițiile lingvistice ale elevilor și le-au permis învățarea și exersarea limbii germane în diferite contexte de comunicare. „*Un laborator de chimie și limba germană*” s-a desfășurat ca un **curs opțional** la nivel gimnazial.



Se constată, prin urmare, că au existat două **forme de organizare** a activităților cu elevii: ca **cerc** sau **curs opțional integrat**, oferit în CDS. Avantajele **cercului**, față de cursul opțional constau în gradul mai mare de libertate pe care îl conferă profesorilor și elevilor în toate aspectele derulării sale (planificare, realizarea activităților, evaluare) și o motivație intrinsecă puternică a participanților. Dezavantajele acestei forme de organizare vizează remunerarea cadrelor didactice, uneori spațiul și timpul alocat acestor activități facultative.

Cursul opțional, mai riguros în toate aspectele derulării sale (planificare vizată de inspectorat, realizare conform planificărilor, evaluare prin note trecute în catalog), oferă un grad de stabilitate mai mare, posibilitatea de a plăti cadrele didactice, continuitate în activitate.

Modul de derulare a activităților a fost similar pentru ambele forme de organizare menționate mai sus. Planificările au fost făcute de profesorii implicați în proiect și au urmat, pe cât posibil, temele mari din fizica/chimia din trunchiul comun. Motivele pentru această opțiune: dorința de a sensibiliza elevii pentru fizică/chimie și pentru limba germană, de a-i pregăti pentru materia pe care o vor studia în anii școlari următori, de a-i familiariza cu experimentul științific, cu limbajul de specialitate în limba germană, de a le dezvolta competențele de comunicare, de colaborare, creativitatea și gândirea critică. Profesorii au lucrat în echipă pentru elaborarea de materiale didactice necesare, în unele cazuri au intrat în tandem la clasă. La ore s-au folosit trusele de laborator, materiale elaborate de profesori și materiale de pe internet. Elevii au lucrat mult în echipă, au realizat și prezentat proiecte, au făcut experimente și au completat fișe de lucru. Profesorii au monitorizat în permanență activitatea elevilor și i-au sprijinit la nevoie. Evaluarea activităților s-a făcut, în principal, prin portofolii, dar și prin prezentare de proiecte/obiecte realizate de elevi (singuri sau în echipă), prin evaluare



colegială și autoevaluare. Expozițiile și concursurile (inter)școlare au avut, de asemenea, o importantă componentă de evaluare. În evaluare s-a avut în vedere produsul final realizat de elevi, dar și procesul de realizare în sine, potrivit metodologiei CLIL. Criteriile de evaluare au vizat comunicarea în limba germană, abilitățile practice dovedite, implicarea în activitate, creativitatea și lucrul în echipă.

3. Măsuri și mijloace de sprijin

Toate școlile cuprinse în proiect au beneficiat de sprijinul Institutului Goethe din București și de susținerea Ministerului Educației din România. Finanțarea s-a realizat din fonduri ale Ministerului Afacerilor Externe din Germania, prin Institutul Goethe.

Principalele măsuri de sprijin din partea inițiatorilor proiectului au mers în următoarele direcții:

- asigurarea cadrului legal de funcționare a proiectului prin încheierea unor parteneriate instituționale;
- dezvoltarea competențelor lingvistice ale profesorilor de fizică/chimie, prin cursuri de limba germană;
- formarea pentru metodologia CLIL și lucrul în echipă a profesorilor de limba germană și de DNL, în sesiuni comune și prin vizite de studiu în Germania (formarea a fost realizată cu ajutorul unor experți din România și Germania);
- susținerea activităților CLIL derulate prin dotarea școlilor cu truse specifice pentru activități practice în laboratorul de fizică/ chimie și cu literatură de specialitate;
- susținerea elaborării unor documente curriculare și materiale didactice necesare bunei derulări a activităților CLIL de la clasă;
- susținerea anuală, din 2013, a concursului „*Experimente altfel*”, în cadrul săptămânii „*Scoala Altfel*”, a expozițiilor pe teme științifice;



- susținerea (online și față în față) cu expertiză în domeniile științelor și limbii germane, prin seminare, conferințe, întâlniri comune; susținerea colaborării și a lucrului în rețea;
- asigurarea vizibilității proiectului și sensibilizarea decidenților, a altor membri din comunitățile educaționale respective, a opiniei publice pentru științe, pentru limba germană și pentru abordarea integrată a disciplinelor vizate de proiect;
- asigurarea obiectivității și a transparenței în privința progresului înregistrat și a cheltuirii fondurilor, prin raportări periodice, prin evaluarea intermediară și prin cea finală.

De mare importanță au fost schimbul de experiență și inter-învățarea, mai ales în contextul intrării eșalonate a școlilor în proiect și a proximității unora dintre școli (unul dintre criteriile inițiale de selecție, pentru a permite schimburi de materiale de laborator, vizite reciproce ș.a.).

4. Rezultate și impact

Produsele finale ale acestui proiect au fost multiple: la nivelul elevilor, au fost **lucrări practice** realizate de copii în cadrul cursului opțional/cercului, valorizate prin **expoziții și competiții** interșcolare; la nivelul cadrelor didactice, au fost elaborate **materiale pentru cursul opțional propus** (curriculum specific pentru cursul opțional integrat, planuri de lecție, materiale didactice etc.), care au permis integrarea cursului în oferta de cursuri opționale a celor mai multe dintre școlile implicate și buna derulare a activităților de laborator; totodată, profesorii au realizat **filmări** ale unor secvențe de lecție, care au fost ulterior analizate și comentate de didacticieni, experți în metodică fizicii și a limbii germane. Ele pot constitui surse de inspirație și de învățare pentru alți profesori interesați de această problematică. Întregul proiect a beneficiat, după finalizarea sa, de o evaluare externă, realizată de specialiști din Institutul de Științe ale Educației. Produsul



final al procesului de evaluare l-a constituit **raportul de evaluare externă** „Un laborator de fizică și limba germană”, publicat în anul 2017.

Impactului cursului a fost pozitiv și a generat interes pentru activitățile de tip CLIL și în viitor.

Elevii care au urmat acest curs opțional l-au ales în special datorită modului interactiv în care se desfășura, dar și din curiozitate sau pentru că aveau interes pentru una dintre disciplinele vizate de curs. Ei au apreciat mult dotarea cu truse de laborator, faptul că făceau experimente, că puteau comunica între ei și lucra în echipă, că în timpul activităților era un climat pozitiv, că erau încurajați și că relația cu profesorii era foarte bună. Motivația pentru învățare a elevilor a crescut, s-au acomodat mai ușor cu fizica/chimia din trunchiul comun, și-au extins vocabularul cu termeni de specialitate în limba germană, și-au dezvoltat abilitățile de lucru practic și îndemânarea, lucrul în echipă, și-au dezvoltat creativitatea, gândirea logică și abilitatea de rezolvare a problemelor, au acumulat experiențe de învățare inedite. Competențele, cunoștințele și abilitățile dobândite în urma participării la proiect sunt transferabile și în alte contexte de învățare și de viață, le sunt utile în viitor.

„Și eu doresc să continui cu acest opțional pentru că mi se pare util și interesant în același timp. În afară de vocabularul în limba germană îmi dezvolt și capacitatea de a învăța fizică prin proiecte. Prin proiecte, fizica se înțelege mult mai ușor, fenomenele fizice sunt mai greu de înțeles prin pură teorie și prin probleme, decât prin ceva practic.” (FG elevi, CN „Ion Măiorescu”, Giurgiu)

„Noi vrem să continuăm acest opțional pentru că este foarte interesant, lucrăm în echipă, legăm prietenii cu copii cu care până acum nu eram foarte buni prieteni. Este bine să lucrezi în echipă, ies rezultate mult mai bune. Dacă sunt copii mai puțin activi în echipă, poți să-i motivezi și pe ei, să ajungă să le



placă și lor.” (FG elevi, CN „Ion Maiorescu”, Giurgiu)
„Un alt avantaj pentru copii: mai târziu, la liceu, le vine mult mai ușor să învețe Geografia, Istoria Germaniei cu profesori nativi germani (nb. în clase cu regim bilingv), care nu vorbesc deloc româna, totul în limba germană, pentru că au mai trecut cândva printr-o experiență similară și știu ce înseamnă să înveți anumite cuvinte în contextul unei realități palpabile și nu rupte din context.” (FG profesori, Școala Gimnazială „Mihai Viteazul”, Constanța)

Pentru **profesori**, participarea la acest proiect a însemnat un prilej de **dezvoltare profesională și personală**. Profesorii de fizică/chimie au beneficiat de cursuri de limba germană și au ajuns, de la nivelul de începători absoluți la nivelele A2/B2/C1, în funcție de data intrării în proiect și de propriul parcurs de învățare. Toți profesorii implicați în proiect au beneficiat de **formare pentru metodologia CLIL**, au avut experiența unei abordări diferite, inovatoare, integrate, experimentale, orientate pe rezolvarea sarcinii, fundamentate pe colaborare și comunicare. Această paradigmă metodologică nouă i-a pus în situația de **a colabora și comunica** mai mult decât o făceau, pentru pregătirea activităților cursului, pentru predarea în tandem și pentru pregătirea competițiilor interscolare și a expozițiilor. Competențele lingvistice și principiile care stau la baza acestei paradigme metodologice noi (simplificarea informației, caracterul pragmatic și practic, experimental, abordarea interdisciplinară) sunt transferabile și utile în alte situații, chiar în predarea disciplinelor specifice din trunchiul comun. Profesorii au recunoscut **rolul stimulat**iv pe care l-a avut proiectul și oportunitatea de a ieși din rutina profesională, de a fi mai liberi, mai atenți la nevoile, așteptările și particularitățile elevilor lor.

„La orele acestea am putut să-mi aleg temele, subiectele, am putut să mă mulez mai bine pe dorințele elevilor, față de orele obișnuite, unde nu avem



prea multă libertate de mișcare.” (FG profesori, CN „Gheorghe Munteanu Murgoci”, Brăila)

„Beneficiul este formarea noastră profesională, evitarea rutinei și a plictiselii.” (FG profesori, CN „Ion Maiorescu”, Giurgiu)

„Vin în clasă și ei mă inspiră. Nu este ceva regizat dinainte, prin întrebările pe care mi le pun copiii, mă determină să le spun și mai mult. Curiozitatea lor ne stârnește și pe noi și ne menține în formă. Apare la ei motivația, care ne motivează, ne mobilizează și pe noi.” (FG profesori, CN „Jean Monnet”, Ploiești)

Profesorii au apreciat dotarea laboratoarelor, dar și fondul de carte donat (cărți de specialitate), care i-au ajutat în elaborarea planificărilor și a materialelor didactice realizate. Colaborarea și comunicarea dintre profesorii școlii, dar și în rețea, cu cei din alte școli, au avut un impact pozitiv asupra culturii organizaționale și asupra comunității profesionale din care făceau parte. **Schimbul de experiență și întâlnirile periodice** (cursuri de formare, seminare, expoziții și concursuri interșcolare) au sudat echipele de cadre didactice, au contribuit la învățarea colegială, la emulație și la constituirea unui grup activ de profesioniști.

„Profesorii învață să colaboreze, să lucreze în echipă, ceea ce în învățământul românesc nu este foarte răspândit. Este nevoie ca cei doi profesori să colaboreze pentru o perioadă destul de lungă, cel puțin la început, până când cel de specialitate stăpânește limba suficient. În practică, în diverse școli s-a mers pe diverse modele. Chiar team-teaching, la modul de a fi ambii în același timp în clasă, se întâmplă mai rar. Este dificil, pentru că, practic, nu sunt plătiți. Dacă s-ar schimba ceva la nivel legislativ... dar este dificil, știu, e vorba de fonduri. Dar un fel de team-teaching se face și aici în sensul că ei colaborează în faza de elaborare a programei și a materialelor de lecție.” (Interviu individual inspector, Prahova)



Impactul proiectului asupra școlilor a fost pozitiv: laboratoarele au fost dotate cu truse specifice pentru elevi, oferta școlară s-a diversificat prin introducerea unui curs opțional integrat de fizică și limba germană (în majoritatea școlilor), vizibilitatea școlii a crescut în comunitate.

„Părinții sunt foarte încântați de proiecte care implică și limbă străină, pentru că au înțeles că limba străină este un ajutor mai departe pentru copiii lor: o limbă străină aduce un plus, indiferent ce ai face. Școala a câștigat copii, material didactic și profesori mai bine pregătiți. Este un plus și pentru școală.”
(FG profesori, Școala Gimnazială „Mihai Viteazul”, Constanța)

Principalele **dificultăți ale elevilor** au vizat învățarea termenilor tehnici în germană, uneori lipsa îndemnării în realizarea activităților practice, prezentarea în public în limba germană a obiectelor realizate sau lucrul în echipă (implicarea insuficientă a unor colegi de echipă). Dificultățile au fost depășite cu sprijinul profesorului, cu susținerea colegilor de echipă sau de clasă, de copiii înșiși, fără niciun ajutor sau prin exercițiu suplimentar, în încercarea elevilor de a deveni mai autonomi.

Dificultățile profesorilor au fost minime, potrivit celor declarate, dat fiind faptul că intrarea în proiect a fost voluntară și asumată. Ele au fost „*etape depășite*”, dar și **probleme cronice ale sistemului** românesc de învățământ, cu care profesorii sunt obișnuiți, dar pe care au simțit nevoia să le menționeze: numărul mare de copii la clasă, finanțarea insuficientă a învățământului (care se răsfrânge în dotarea pauperă a laboratoarelor din școli), birocrăția, dificultăți organizatorice legate de ofertele de cursuri opționale (lipsa spațiilor, orarul etc.), care fac ca opționalul să fie ales de majoritate, nu de fiecare elev în parte, în funcție de înclinațiile proprii. Dificultatea principală semnalată de majoritatea profesorilor a fost **timpul suplimentar de pregătire** necesar în cazul acestui curs. Unii profesori de fizică au menționat și dificultățile avute la început, la folosirea limbii germane în timpul



activităților CLIL. Aceste dificultăți au fost depășite, cel mai adesea, prin lucrul în echipă, prin studiu individual, dar și prin sprijinul experților cooptați în derularea acestui proiect. Studiul limbii germane în cadru organizat, întâlnirile periodice și schimburile de experiență, dotarea cu material didactic, susținerea instituțională au fost căi de soluționare a problemelor apărute pe parcurs.

În ansamblu, experiența a fost una pozitivă pentru majoritatea celor implicați, ceea ce a contribuit la continuarea activităților și după finalizarea proiectului în anul 2016.

3.14. British Council: „Engleza pentru comunitate”

1. Descrierea contextului derulării proiectului

Proiectul „*Engleza pentru comunitate*” se derulează între 2017 și 2020 cu sprijinul British Council și a organizației Romanian-American Foundation, urmând ca după această perioadă să funcționeze în continuare prin autosusținere.

După o analiză de nevoi preliminară, realizată în 2016, s-a propus acest proiect în cadrul unui program mai larg al British Council de susținere a formării continue a profesorilor de limba engleză numit „*Teaching for Success*”. Acesta din urmă cuprinde o gamă variată de servicii, de la elaborarea și oferirea unor programe de formare și mentorat până la programe de reformă pentru sistemul de educație, în ansamblu. El se adresează atât decidenților din domeniul educației, cât și profesorilor de limba engleză, oferind sprijin pentru realizarea unei educații de calitate, pentru implementarea politicilor naționale în domeniu, pentru ameliorarea predării și învățării limbii engleze, în general, dar și în condiții deosebite, pentru



integrarea noilor tehnologii în procesul educațional, pentru dezvoltarea sustenabilă și de calitate a cadrelor didactice.

Scopul proiectului „*Engleza pentru comunitate*” este de a îmbogăți experiențele de predare și învățare a limbii engleze în câteva locații cu înalt potențial de dezvoltare a ecoturismului, urmărindu-se ca, prin educație, să se obțină consolidarea și dezvoltarea economico-socială a comunității locale, în ansamblu. Proiectul implică comunități din nouă județe din România: Suceava, Neamț, Harghita, Hunedoara, Maramureș, Bihor, Mureș, Sibiu și Brașov.

Contextul mai larg al derulării acestui proiect se bazează pe constatarea că există diferențe economico-sociale majore între populația din marile orașe și cea din mediul rural, unde gradul de sărăcie este mult mai ridicat, iar condițiile de viață considerabil mai proaste. În mediul rural s-au înregistrat în ultimele decenii îmbătrânirea populației, depopularea satelor prin migrația către marile orașe din România și în afara țării, modificarea structurii familiei nucleare, în contextul plecării unuia sau a ambilor părinți la lucru în străinătate. S-au văzut, însă, ca oportunități faptul că în județele respective există zone cu potențial turistic ridicat (datorită ariilor naturale protejate), că există disponibilitatea unora dintre membrii comunității de a se implica în acțiuni care pot ameliora situația la nivel local, precum și interesul populației pentru învățarea limbii engleze, în general.

Printr-un **studiu de fundamentare a acestui proiect realizat în 24 de școli** în ianuarie 2018 s-a evidențiat că există la profesorii de limba engleză din comunitățile investigate un nivel destul de bun al limbii engleze, precum și interesul de a participa la programe de formare continuă propuse de inițiatorii proiectului. Din investigația de teren a rezultat nevoia profesorilor de a se aborda probleme de ordin pedagogic, de managementul clasei, nevoia de a primi sprijin pentru diversificarea activităților de predare-învățare-evaluare a limbii engleze, pentru a le dezvolta celor care învață anumite competențe



transversale, nu doar pe cele lingvistice, și pentru a accentua aspectele comunicaționale în învățarea acestei limbi.

Obiectivul general al proiectului se referă la promovarea limbii engleze în comunitățile selectate, în vederea sprijinirii ecoturismului din zonă. Proiectul și-a propus formarea continuă a peste 150 de profesori printr-un program de formare continuă care să răspundă principalelor nevoi ale cadrelor didactice, corelate cu realitățile din zonele în care trăiesc și își desfășoară activitatea.

În acest context, școala apare ca factor de influență în comunitate, profesorul ca agent al schimbării și întregul demers educațional dobândește un sens profund pragmatic: prin educație se poate ajunge la creșterea șanselor de angajare (în mediul rural și în orașe mici), prin dobândirea/perfecționarea limbii engleze, la creșterea calității serviciilor oferite (de exemplu, pentru turiști din afara țării), prin mobilizarea comunității educaționale, la activarea comunității locale. Un model în care sunt valorizate atât autoformarea și învățarea independentă, cât și inter-învățarea și sprijinul reciproc pentru creșterea calității procesului de educație, scăderea abandonului școlar, dezvoltarea economico-socială din mediul rural, cu posibil impact asupra creșterii calității vieții populației locale.

2. Profilul localităților implicate în proiect

Localitățile alese pentru derularea acestui proiect sunt: Făgăraș (județul Brașov), Hațeg (Hunedoara), Miercurea Ciuc/Tușnad (Harghita), Remeți (Bihor), Sighetu Marmăției (Maramureș), Sighișoara (Mureș), Sibiu (Sibiu), Târgu Neamț (Neamț) și Vatra Dornei (Suceava). Majoritatea sunt orașe mici, cu populație activă în scădere, toate cu un potențial turistic deosebit datorită ariilor naturale protejate din zonă, unele dintre ele și cu un potențial ridicat pentru turismul cultural (Sighișoara, Sibiu). Remeți este singura localitate din



mediul rural, un sat aparținând de comuna Bulz din județul Bihor. În toate locațiile există pensiuni care, prin activitatea specifică, promovează turismul local și contribuie la bunăstarea economică a populației din zonă.

„În acest proiect sunt implicate nouă județe: Hunedoara, Brașov, Harghita, Bihor, Sibiu, Maramureș, Mureș, Suceava și Neamț. Nu și municipiul București. Proiectul derulat cu Romanian-American Foundation s-a concentrat pe mobilități. Toate locațiile sunt în zone în care migrația este deosebit de ridicată, în care numărul populației a scăzut considerabil (Făgăraș -23%). Dar sunt totodată zone în care angajarea pe piața muncii poate fi crescută prin agroturism/ecoturism.” (expert, British Council)

Școlile participante la studiul de fundamentare a proiectului se află la o distanță cuprinsă între unu și treizeci de kilometri de centrul localității, motiv pentru care s-a evidențiat și fenomenul navetismului, atât la elevi, cât și la cadrele didactice. Populația investigată este predominant de etnie română, au apărut însă și etnici romi în toate școlile cuprinse în investigație (cu procente mai ridicate în Sihișoara, Sibiu, Făgăraș) și etnici maghiari (în județul Harghita). Unitățile de învățământ în care s-a realizat investigația de teren oferă învățământ gimnazial și liceal. Ele sunt, în general, în stare bună și relativ bine dotate (unele dintre ele cu table inteligente, video-proiectoare și calculatoare/tablete, conexiune internet etc.). Există variații mari între școli din punct de vedere al dotării și utilizării acesteia, al numărului de elevi la clasă (7 clase cu 10-15 elevi, 7 clase cu 15-20 de elevi, 8 clase cu 21-25 de elevi, 5 clase cu 26-30 de elevi, o clasă cu 31-35 de elevi, în medie: 20,28 elevi/clasă) și al sprijinului dobândit din partea comunității.

Populația țintă a acestui proiect nu vizează însă doar școlile participante la studiul de fundamentare și profesorii de limba engleză din aceste școli, ci se adresează unei populații mai largi: este binevenit orice cadru didactic din



localitate care dorește să participe la întâlnirile grupurilor de susținere a activității profesorilor („*Teacher Activity Group*”) și care cunoaște suficient de bine limba engleză ca să poată comunica și să se poate integra în aceste grupuri de lucru și de inter-învățare.

3. Măsuri și mijloace de sprijin

Proiectul „*Engleza pentru comunitate*” se derulează cu sprijinul Fundației Româno-Americane (The Romanian-American Foundation) și al British Council România, în baza unui acord de parteneriat între cele două entități. Acest parteneriat se bazează pe preocupări comune și pe politici convergente în ceea ce privește sprijinirea autorităților și a populației pentru abordarea provocărilor din societatea românească, inclusiv a celor din economie și educație.

„Am lucrat cu Romanian-American Foundation, ei au susținut mai multe proiecte educaționale. Esențial și comun tuturor acestor proiecte educaționale este faptul că dezvoltă competențele profesorilor, accentuând lucrul în rețea și schimburile dintre profesori.” (director, British Council)

„Din feed-back-ul pe care l-am primit la cursul de formare pe care îl derulăm acum, participanții au apreciat în primul rând faptul că au beneficiat de formare specifică pentru limba engleză, iar în al doilea rând că au avut ocazia să colaboreze. Unul dintre punctele tari ale programului de formare a fost că profesorii au colaborat, că lucrul în grup a fost posibil.” (expert, British Council)

„S-au dezvoltat foarte multe materiale pentru proiectul de agroturism. A fost o colaborare între experții din partea British Council și cei români, profesori, lectori și consultanți care să-i ajute. Au elaborat materiale și le-au pilotat. Materialele sunt foarte interesante, specializate pe turism și agroturism. Cred că industria turismului din România este în plină dezvoltare.” (expert, British Council)



Derularea proiectului presupune mai multe etape: realizarea unei analize de nevoi și a unui studiu de fundamentare a acestui proiect, elaborarea designului programului de formare, realizarea formării formatorilor naționali, formarea facilitatorilor din județele selectate, derularea întâlnirilor lunare ale grupurilor de activități pentru profesorii de la nivel local, monitorizarea activităților, evaluarea proiectului din punct de vedere al rezultatelor și impactului acestuia. Este un proiect în derulare.

Consultantul științific al proiectului, expert în educație, relatează despre investigația realizată pentru studiul de fundamentare și despre activitățile prevăzute a se desfășura:

„Colaborăm cu inspectoratele școlare. Obiectivul principal este să începem cu Grupurile de activități pentru profesori (Teacher Activity Groups), care sunt un fel de cluburi pentru profesori, dar mai concentrate decât acestea. Sperăm ca începând din aprilie – mai (nb. 2018), câte un grup de 15 – 20 de profesori să se întâlnească în fiecare locație cu câte doi facilitatori locali. Există o oarecare autonomie, statul nu are nicio implicare, input-ul vine în mare măsură din partea profesorilor înșiși, care primesc sprijin. Profesorii par foarte deschiși. Aceste întâlniri vizează în principal profesorii de limba engleză, dar ne așteptăm ca și profesorii de alte discipline să fie interesați să participe (de alte limbi străine, de limba română etc.). Sunt întâlniri deschise oricui are interesul să participe și deține un anumit nivel de limba engleză, ca să poată comunica cu ceilalți. Am derulat deja un program de formare (cinci zile sau două week-end-uri, în unele locuri) în luna februarie. Avem nouă trainerii naționali, iar facilitatorii sunt din rândul cadrelor didactice. Am mai organizat în ianuarie o formare de două zile, pentru a-i forma pe formatorii naționali. Au fost invitați atunci și inspectorii care au fost foarte interesați de workshop, iar feed-back-ul lor a fost foarte util. La Miercurea Ciuc, inspectorul chiar a participat la programul de formare. Și vom mai avea și alte sesiuni



pentru inspectori, nu atât pentru a-i avea ca facilitatori, cât pentru că vrem să ne asigurăm de sprijinul și cooperarea lor. Și ei sunt foarte dornici să contribuie. Ei îi pot încuraja în mod informal pe profesori să participe. Activitățile sunt în afara sistemului. Nu primesc credite, dar se va lua în considerare faptul că profesorii sunt implicați în aceste grupuri. Întâlnirile au loc în școli. Încă este devreme: mai întâi îi vom selecta pe facilitatori, apoi îi vom ajuta pe aceștia să găsească locațiile, probabil tot în cadrul școlilor...

Profilul facilitatorului: foarte bun vorbitor de limba engleză, nu trebuie să aibă în mod obligatoriu cunoștințe metodologice foarte temeinice, pentru că nu sunt formatori. Trebuie să clarificăm acest aspect: ei nu sunt formatori, ci sunt mai degrabă cei care îi strâng laolaltă pe participanți, ajută la dezvoltarea comunicării, fără să fie nevoiți să aibă o contribuție mai mare decât ceilalți profesori.

Rolul lor este să faciliteze întâlnirile, trebuie să aibă abilitatea de a comunica și de a schimba idei. Nu avem pretenția de la ei de a fi lideri sau experți într-un domeniu. Mulți dintre facilitatori vor învăța odată cu profesorii. Rolul lor este de a găsi locația și de a-i menține activi pe participanți. Le punem la dispoziție materiale pe care le pot folosi, ei parcurg materialele și încearcă să anticipeze posibile răspunsuri. Au fost situații în care facilitatorii locali și profesorii au ajuns la puncte de vedere comune.

Foarte multe impulsuri sunt oferite de materialele puse la dispoziție. Acestea implică citirea unui text, vizionarea unor materiale video și discutarea lor, răspunsuri la întrebări... Este rolul facilitatorului local să direcționeze atenția participanților către respectivele întrebări. Răspunsurile la acele întrebări vin însă din partea participanților și pot să fie foarte diferite. Fiecare sesiune include anumite tehnici practice, care pot fi folosite și în sala de clasă. În unele chestiuni, grupul s-ar putea să nu ajungă la consens. În cadrul uneia dintre sesiuni am discutat despre manuale: unii profesori au fost de părere că



manualele sunt esențiale, alții nu au împărtășit această părere. Uneori se poate ajunge la concluzia că nu trebuie să fim cu toții de aceeași opinie, fiecare rămâne la părerea sa.” (expert, British Council)

Expertul din Marea Britanie subliniază că este nevoie de sprijin și colaborare cu inspectorii, la nivel județean, și cu directorii de școli, la nivel local. Întreaga comunitate este invitată să se implice, pentru ca beneficiile și impactul să fie cât mai mari.

„Inspectorii au fost extrem de ‚suportivi‘ până acum. Ei înțeleg foarte bine principiile după care lucrăm. Proiectul nu are legătură cu CCD-urile, ci direct cu școlile. Directorii au fost de mare ajutor în a sugera locațiile. Ca să fim siguri că proiectul se va derula, trebuie să ne asigurăm de sprijinul inspectorilor.” (expert, British Council)

4. Rezultate și impact

Proiectul „*Engleza pentru comunitate*” este în derulare, multe activități nu sunt încă finalizate. În urma parcurgerii etapei inițiale (analiza nevoilor de formare) s-a elaborat de echipa acestui proiect **studiul de fundamentare intitulat „*English for the Community: Baseline study report*”**, (Keedwell, Constantinescu, Stroica, 2018) care a condus la concluzii relevante privind nevoile profesorilor din școlile investigate, cu impact asupra designului pentru programul de formare propus.

Impactul proiectului ar trebui să apară la profesori, care se bucură de sprijin în dezvoltarea profesională, la elevi, ca beneficiari finali ai sistemului de educație, la comunitatea educațională, prin creșterea gradului de comunicare și colaborare dintre membrii acesteia, la comunitatea locală, în ansamblul său, prin creșterea șanselor de angajare pe plan local a unor absolvenți mai bine pregătiți și cu deschidere internațională, prin ameliorarea



competențelor de comunicare în limba engleză. Așa cum subliniază directorul British Council din România, impactul proiectului poate fi consistent, însă este nevoie de timp mai îndelungat pentru a-l înregistra și analiza.

„Ne-am putea implica în formări, dar am putea ajuta și la dezvoltarea de politici. Suntem interesați să ne implicăm mai mult în formarea cadrelor didactice.(...) Proiectul „English for the Community” exact asta face: lucrăm cu 150 de profesori – este o pilotare destul de extinsă, dar îl privim ca pe o pilotare. Vrem să demonstrăm astfel corectitudinea conceptului. Ce ne-am mai propus să facem prin acest proiect este să vedem dacă aduce contribuții la rezultate mai bune ale celor care învață. Este dificil de văzut acest lucru printr-un proiect cu o durată de doi ani. Căutăm tot felul de căi de a identifica asta. Suntem foarte interesați să ne împărtășim experiența cu alți parteneri.”
(director, British Council)

Capitolul 4

Rezultate ale cercetării

4.1. Învățământul bilingv

Învățământul bilingv este reglementat în România prin *Ordinul 4797/2017* privind *Regulamentul – cadru de organizare și funcționare a claselor cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv în unitățile de învățământ preuniversitar.*

La clasele care funcționează în regim bilingv, limba modernă se studiază într-un număr mai mare cu cel puțin 3 ore față de numărul de ore prevăzut în trunchiul comun prin *planul-cadru de învățământ*, ore care pot fi de tip extindere, curriculum diferențiat sau opțional (CDS) la nivelul disciplinei. Clasa este organizată pe grupe de maximum 16 elevi, care pot studia aceeași limbă modernă sau limbi moderne diferite. La aceste clase se studiază cel puțin o disciplină nonlingvistică în limba modernă respectivă.

Admiterea în clasa a IX-a la profilul bilingv se face pe baza *Metodologiei privind organizarea și desfășurarea admiterii în învățământul liceal de stat pentru anul școlar în curs.* Elevii care au promovat examene de competență lingvistică în limba de circulație internațională și au specificat pe certificatul obținut un nivel de competență lingvistică cel puțin egal nivelului A2 corespunzător CECRL sunt admiși fără a mai susține proba de competențe lingvistice.

La clasele cu studiul bilingv al unei limbi moderne se studiază ca DNL:

- Geografia țării a cărei limbă se studiază în regim bilingv - în clasa a IX-a;



- Istoria țării a cărei limbă se studiază în regim bilingv - în clasa a X-a;
- Cultura și civilizația țării a cărei limbă se studiază în regim bilingv - în clasele a XI-a și a XII-a.

Finalizarea studiilor liceale de la profilul bilingv se concretizează printr-un atestat profesional la limba modernă studiată, conform *Metodologiei de organizare și desfășurare a examenului pentru obținerea atestatului de competență lingvistică pentru absolvenții claselor cu studiu intensiv și bilingv al unei limbi străine și pentru absolvenții claselor cu predare în limbile minorităților, precum și a atestatului pentru predarea unei limbi străine la clasele I – IV de către absolvenții claselor cu profil pedagogic, specializarea învățători – educatoare.*

Conform articolului 6 din *Ordinul 4797/ 2017*, probele de atestat constau în:

- elaborarea unui proiect, pe o temă de cultură și civilizație care să reflecte una din temele din programa școlară de Cultură și civilizație;
- contribuția personală în elaborarea lucrării, cu o pondere de 50% din conținutul lucrării.

Cadrele didactice care predau discipline nonlingvistice într-o limbă modernă la clasele cu predare a unei limbi moderne în regim bilingv trebuie să fie titulare, să aibă cel puțin definitivatul și să aibă un atestat de competențe lingvistice, cel puțin la nivelul B2, corespunzător CECRL. Orele de limbă modernă de la clasele cu predare a unei limbi moderne în regim bilingv sau disciplinele nonlingvistice care se predau obligatoriu în limba modernă studiată la aceste clase pot fi predate și de profesori specializați, vorbitori nativi de limba specifică profilului, în baza acordurilor culturale dintre România și țările ale căror limbi moderne se studiază în unitatea de învățământ sau a acordurilor de colaborare încheiate de MEN cu instituții educaționale guvernamentale/negvernamentale partenere.



În cadrul proiectului *Eperiențe CLIL în România* s-au avut în vedere patru limbi de circulație internațională studiate și în regim bilingv/intensiv, fiecare cu particularitățile sale: engleză, franceză, germană, spaniolă. Pentru fiecare dintre aceste limbi există reglementări suplimentare, prevăzute prin acorduri interguvernamentale.

Avantajele existenței, respectiv ale participării la învățământul bilingv au fost reliefate de participanții la această cercetare. S-a menționat faptul că:

- guvernele, ambasadele și/sau institutele reprezentative ale țărilor respective în România sprijină cursuri de formare continuă pentru profesori;
- școli și centre de documentare și informare din școli sunt dotate cu material didactic specific;
- se oferă elevilor o pregătire suplimentară pentru obținerea diplomelor internaționale de atestare lingvistică și școlile sunt încurajate să organizeze la nivel local examenele de atestare lingvistică cu recunoaștere internațională;
- se facilitează participarea la proiecte în parteneriat cu institute de resort din țările a căror limbă se studiază în regim bilingv/intensiv;
- contribuie la dezvoltarea personală a elevilor și a profesorilor;
- le oferă elevilor șanse suplimentare când aplică pentru studii universitare sau pentru un loc de muncă;
- atunci când se lucrează pe grupe, relațiile dintre elevi și profesor au de câștigat, comunicarea și colaborarea sunt înlesnite de numărul mai mic de elevi din grupă.

Au fost menționate și o serie de **provocări/dificultăți** care se asociază cu învățământul bilingv. Dintre dificultățile reclamate de conducerea liceelor și de profesorii implicați în învățământul bilingv se detașează, în principal, două mari impedimente: lipsa finanțării adecvate și lipsa timpului și a



oportunităților de realizare a colaborării în echipele de profesori. Un timp suplimentar ar fi necesar și pentru perfecționarea privind practicile de la clasă prin vizite, întâlniri de lucru, schimburi de experiență locale, naționale și internaționale între cadrele didactice care predau la asemenea clase. Profesorii și elevii au mai menționat și alte provocări:

- programul elevilor de la aceste clase este mai încărcat ca volum de muncă și ca timp petrecut la școală, totodată există și evaluări suplimentare;
- sunt alocate prea puține ore, raportat la volumul mare de informații pe care elevii trebuie să le acumuleze;
- lipsesc adesea materialele specifice pentru predarea DNL în limba modernă: profesorii care își elaborează asemenea materiale o fac frecvent prin efort propriu, iar timpul alocat pentru această activitate nu este remunerat;
- profesorii se plâng de lipsa unor module de formare pentru metodologia CLIL în cadrul formării inițiale.

4.1.1. Învățământul bilingv englez

Învățământul bilingv englez este reglementat de *Ordinul 4797/2017*.

British Council promovează limba engleză în țara noastră. Acest centru cultural oferă cursuri de limba engleză (față în față și online), o bibliotecă consistentă pentru publicul larg, dar și materiale specifice pentru profesori, sprijin în derularea unor proiecte care implică limba engleză, programe de formare pentru profesori din mediul universitar și cercetători etc. Se oferă franciza pentru liceele care au clase cu studiul bilingv al limbii engleze, în vederea susținerii examenelor de competențe lingvistice. De asemenea, pe pagina de internet a British Council se oferă sprijin pentru perfecționarea profesorilor doritori să își dezvolte competențele lingvistice (<https://www.>



britishcouncil.ro/programe/educatie). Universitatea Cambridge a elaborat și a pus la dispoziție un curs gratuit online *Metode de predare CLIL - Content and Language Integrated Learning (CLIL) Essentials* pe site-ul British Council (<https://www.britishcouncil.ro/predare/cursuri-calificari-predare/online/clil>)

Disciplinele nonlingvistice specifice de la clasele cu studiul bilingv al acestei limbi sunt predate de profesorii de limba engleză. Adesea, ei nu sunt specializați prin formarea inițială din universități pentru predarea acestor discipline. DNL vin cu abordări inovative care implică interdisciplinaritatea, simplificarea cunoștințelor din disciplina de specialitate, adaptarea la nivelul de înțelegere al elevilor.

La clasele cu studiul bilingv al limbii engleze, nivelul de limbă engleză al elevilor în clasa a IX-a poate fi foarte neuniform, ceea ce poate reprezenta o provocare atât pentru elevi, cât și pentru cadrele didactice, nevoite să se adapteze acestor nevoi și să individualizeze în procesul educațional. O oportunitate o reprezintă însă posibilitatea de a grupa elevii în funcție de nivelul lingvistic, în grupuri de cel mult 16 copii, în acord cu legislația în vigoare și atunci când condițiile financiare o permit. Multe școli implicate în învățământul bilingv/intensiv în limba engleză dezvoltă activități suplimentare și oferă activități de evaluare IELTS, Cambridge, TOEFL.

Pentru extinderea vocabularului și în alte domenii decât cele prevăzute prin programele în curs pentru limba engleză și pentru Istorie/Geografie/Cultură și civilizație anglo-americană în limba engleză, există școli care au introdus discipline opționale integrate concepute după metodologia CLIL, precum „*Business English*”, „*Media Education*”. Acestea au crescut atractivitatea limbii și utilizarea ei în zone de interes pentru elevi. Evaluarea activităților se face atât tradițional, cât și pe bază de proiecte, portofolii etc.



Stabilirea subiectelor pentru proiectele de atestat se face la nivelul școlii, de către profesori în consultare cu elevii. În selectarea temelor se ține seama de programa școlară pentru disciplina Cultură și civilizație, punându-se accent pe latura practic - aplicativă a domeniului. Elevii aleg, până la sfârșitul semestrului întâi, subiectele lucrărilor (dintre cele propuse de catedra de specialitate) și elaborează lucrările sub îndrumarea profesorilor care predau la clasă. Proiectul este prezentat în fața unei comisii formate la nivel de școală.

4.1.2. Învățământul bilingv francez

Începând cu anul 1990, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului a colaborat cu Serviciile culturale ale Ambasadei Franței în România la realizarea mai multor proiecte în scopul promovării și întăririi poziției limbii franceze în sistemul de învățământ din țara noastră. În acest context, pe 28 septembrie 2006, a fost semnat la București *Acordul Interguvernamental Franco-Român pentru perioada 2007-2011*, acord care prevede, printre altele, și posibilitatea susținerii unui bacalaureat specific pentru elevii claselor cu studiul bilingv al limbii franceze. În urma promovării examenului de bacalaureat, absolvenții obțin un certificat cu mențiunea „bilingv francofon”, recunoscându-li-se astfel competențele lingvistice dobândite.

Și în prezent, învățământul bilingv francofon este susținut de Guvernul francez prin Ambasada Franței în România și Institutul Francez, printr-un acord cu Ministerul Educației din România: *„Metodologia de organizare a secțiilor bilingve francofone incluse în proiectul bilateral franco-român ,De la învățământul bilingv către filierele universitare francofone’ din 28.08.2014”*. Conform acestei metodologii, secțiile bilingve sunt abilitate să pregătească elevii și să organizeze probele specifice de bacalaureat pentru obținerea mențiunii speciale *„Secție bilingvă francofonă”* de pe diploma de bacalaureat.



Acest acord completează cadrul legislativ general care reglementează învățământul bilingv/ intensiv din țara noastră (*Ordinul 4797/2017*).

Liceele care au clase bilingve francofone pot organiza procesul de învățământ pe două profile: real și uman. Orarul săptămânal este similar din punct de vedere lingvistic: câte cinci ore de *Limbă și civilizație franceză* la clasele IX - XII, două ore de *modul interdisciplinar* la clasa a XI-a și câte o oră de DNL la clasele IX – XII.

În clasele a XI-a și a XII-a, indiferent de profil/specializare, DNL care pot fi propuse spre studiu elevilor din secțiile bilingve francofone sunt: matematică, fizică, chimie, biologie, istorie, geografie, economie. La sfârșitul clasei a X-a, elevii aleg dintre acestea disciplina nonlingvistică pe care vor să o studieze în clasele a XI-a și a XII-a, în vederea susținerii examenului de bacalaureat bilingv francofon.

Caracteristic învățământului bilingv francofon este modulul interdisciplinar din clasa a XI-a. Acesta se desfășoară conform unei metodologii de lucru elaborată în cooperare de către cele două părți – cea română și cea franceză, dar nu există o programă pentru această disciplină. Activitatea în cadrul modulului este organizată de o echipă formată din profesori de Limbă și civilizație franceză, profesori de DNL și profesori documentariști, iar activitatea este coordonată de un profesor-coordonator de proiect. Orele din cadrul modulului interdisciplinar corespund profilului/specializării clasei și se alocă din CDS. Profesorii clasei propun o listă cu tematici generale, îmbogățită și cu propuneri din partea elevilor. Tema generală a proiectului și produsul final al clasei sunt stabilite de către elevi. Activitățile îmbină elemente legate de metoda lucrului pe proiecte, cercetare documentară, limbă și civilizație franceză și DNL. Organizarea acestor activități favorizează lucrul în echipă și dezvoltarea autonomiei elevilor, încurajează spiritul lor de inițiativă, contribuie la dezvoltarea simțului critic și



a capacității de argumentare, a competențelor de cercetare și de prelucrare a informației, de comunicare și prezentare a rezultatelor cercetării în fața unui public. Astfel, se permite și exploatarea resurselor documentare existente în cadrul CDI din școala respectivă. În raport cu tema de cercetare, se favorizează cercetarea de teren și exploatarea potențialului comunităților locale.

Modulul interdisciplinar are caracteristici specifice învățământului bilingv francofon, diferite de celelalte DNL. Ele constau în:

- deschiderea către perspective științifice diferite de cele cu care sunt învățați elevii și profesorii la orele obișnuite;
- dezvoltarea competențelor care presupun autonomia elevului, capacitatea lui de a selecta, în funcție de obiectivul propus, libertatea de a construi un proiect, realizarea unui demers științific personal, coerent, argumentat, integrat, care să ateste nivelul de limbă și de cunoaștere la care a ajuns elevul în domeniul studiat;
- antrenarea pentru susținerea probei anticipate de bacalaureat francofon, respectiv a proiectului interdisciplinar, care presupune abilități precum: capacitatea de a analiza, compara și dialoga, de a-și susține punctul de vedere, de a structura un discurs argumentativ;
- dezvoltarea muncii în echipă și a colaborării;
- motivarea elevilor de a realiza un produs concret;
- creșterea motivației pentru învățare prin excursiile de documentare, elaborarea și aplicarea unor instrumente de (micro)cercetare.

Activitatea din modulul interdisciplinar se evaluează pe parcursul anului școlar (evaluarea se finalizează cu notă în catalog) și prin intermediul unui examen, care valorifică munca pe care o desfășoară elevii de clasa a XI-a la clasele cu studiul limbii franceze în regim bilingv. Această evaluare constituie „*proba anticipată a bacalaureatului bilingv francofon*” și se desfășoară la sfârșitul clasei a XI-a; nota minimă pentru promovarea probei



anticipate este 5, la fel ca notele de promovare a oricărei discipline pe parcursul anului școlar. Evaluarea urmărește modul în care au fost realizate:

- „carnetul de bord” (un jurnal al elevului în care sunt consemnate etapele parcurse);
- sinteza personală (în care elevul explică pe scurt contribuția personală la proiectul interdisciplinar; aceasta este document oficial, se înregistrează și se păstrează în arhiva școlii);
- susținerea orală a proiectului respectiv și modul de prezentare;
- produsul final: machete/revistă/drone etc.

Pentru predarea DNL, profesorii lucrează fie cu clasa întreagă, dacă elevii au ales aceeași DNL, fie pe grupe, dar nu mai mult de două grupe/clasă, în situația în care elevii au ales DNL diferite; grupele pot fi alcătuite și din elevi de la mai multe clase.

Pentru obținerea mențiunii speciale „Secție bilingvă francofonă” de pe diploma de bacalaureat, elevul trebuie să se înscrie, să se prezinte și să promoveze examenele la trei probe specifice: proba de evaluare în cadrul modulului interdisciplinar, proba de limba franceză și proba specifică de DNL.

Nivelul elevilor de competență lingvistică în limba franceză minim acceptat pentru obținerea mențiunii speciale „Secție bilingvă francofonă” pe diploma de bacalaureat este B2 (CECRL).

Nivelul necesar de competență lingvistică în limba franceză al cadrelor didactice este B2 (CECRL), atât pentru profesorii de DNL, cât și pentru profesorii documentariști. Un plan de formare continuă a profesorilor care predau în secțiile bilingve francofone este conceput și pus în aplicare de cele două părți implicate în programul de cooperare bilaterală franco-română privind învățământul bilingv. Acesta permite susținerea profesorilor care predau la clasele bilingve francofone în demersul lor obligatoriu de (auto)formare în domeniul învățământului bilingv.



Unitățile de învățământ participante la acest program pot aplica pentru obținerea certificării „*Label FrancÉducation*”, care reprezintă recunoașterea excelenței școlilor cu învățământ bilingv francez din străinătate.

4.1.3. Învățământul bilingv german

Învățământul bilingv german se derulează tot în acord cu cadrul legislativ general care reglementează învățământul bilingv/intensiv din țara noastră: *Ordinul 4797/2017*. Suplimentar, el este susținut de partenerii germani printr-un program cuprinzând suport de formare a profesorilor și sprijin material al claselor bilingve. Școlile beneficiază pe parcursul întregului an școlar de profesori din Germania, vorbitori nativi de limba germană, precum și de voluntari din Germania, implicați în activități educaționale. Rolul lor este extrem de important din punct de vedere lingvistic, cultural și educațional. Adesea, acești profesori susțin DNL la clasele cu învățământ bilingv în limba germană.

Susținerea învățământului bilingv german este realizată în cooperare cu Ambasada Germaniei în România, ZFA – *Centrul pentru Școli Germane din străinătate*, Institutul Goethe, DAAD – *Serviciul German de Schimburi Academice* și PAD – *Serviciul de Schimburi Pedagogice*. Sprijinul se materializează, între altele, în implicarea unor experți din Germania în susținerea de cursuri și seminare de perfecționare a profesorilor, în popularizarea unor concepte și materiale inovative din punct de vedere metodologic și didactic, în consilierea de specialitate și în sprijinul în predarea limbii germane în școli din România (pentru predarea limbii germane ca limbă maternă sau ca limbă străină), în susținerea unor proiecte care asigură dezvoltarea competențelor de comunicare în limba germană și cooperarea internațională, în organizarea de concursuri și evenimente specifice, în alocarea de burse de studiu, în facilitarea schimburilor academice.



Pe site-ul Institutului Goethe (<https://www.goethe.de/ins/ro/ro/spr/unt/for.html>) se propune profesorilor de limba germană o ofertă generoasă de cursuri de perfecționare și de pregătire continuă.

Disciplinele nonlingvistice sunt predate de profesori de limbă germană. În general, nu sunt urmărite doar elementele de vocabular pe teme specifice de geografie, istorie sau cultură și civilizație, ci se urmărește ca, prin structuri specifice, să se ajungă la dezvoltarea unor competențe complexe, precum cele de comunicare și interculturale. În clasa a XII-a, elevii susțin examenul oral și scris pentru obținerea certificatului de limbă germană. Pentru obținerea atestatului de limba germană DSD II (*Deutsches Sprachdiplom II*), absolvenții trebuie să demonstreze competențe lingvistice de nivelul B2/C1 (CECRL).

4.1.4. Învățământul bilingv spaniol

Învățământul bilingv spaniol este reglementat de cadrul legislativ general pentru învățământul bilingv/intensiv din țara noastră: *Ordinul 4797/2017*. Suplimentar, el este susținut de Guvernul spaniol prin Ambasada Spaniei în România și de Institutul Cervantes. În acest scop s-a semnat „*Acordul pentru dezvoltarea secțiilor bilingve spaniolo-române în școlile din România*” din 26 martie 2007, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 997/2007. Programul de susținere a învățământului în limba spaniolă este aplicat în mai multe țări est-europene, precum Bulgaria, Ungaria, Rusia, Republica Cehă, Slovacia ș.a. și are ca obiectiv promovarea limbii și culturii spaniole în școli din țările respective. Partea spaniolă oferă expertiză pentru dezvoltarea unui curriculum mixt româno-spaniol actualizat. Când se vorbește despre „spaniol”, se face referire la „hispanic”, căci sunt vizate cultura spaniolă, dar și cea a Americii Latine.

La terminarea liceului, absolvenții claselor cu studiul bilingv al limbii spaniole au posibilitatea de a obține diploma de bacalaureat spaniol și



românesc, așa cum este stipulat în acordul bilateral, iar nivelul de limbă necesar pentru promovare este B2 (conform CECRL).

Examenul de bacalaureat bilingv spaniol este reglementat de *Metodologia de organizare și desfășurare a probelor specifice din cadrul examenului de bacalaureat, susținute de absolvenții secțiilor bilingve româno-spaniole* din 18.09.2012. Absolvenții secțiilor bilingve româno-spaniole au dreptul să obțină, dacă au promovat examenul de bacalaureat național, și diploma spaniolă de bacalaureat dacă susțin o probă de evaluare a competențelor lingvistice la limba spaniolă și o probă de cultură spaniolă.

Bacalaureatul spaniol include probe scrise și orale, care se desfășoară în două etape, în perioade diferite ale anului. Prima parte are loc în februarie, elevii de clasa a XII-a susțin proba de competențe lingvistice în limba spaniolă - examenele *DELE (Diploma de Spaniolă ca Limbă Străină)*. Doar cei care au promovat și au obținut nivelul B2 au dreptul să susțină examenul în a doua etapă, adică examenul la DNL: Geografie, Istorie, Cultură și civilizație spaniolă.

Clasele cu studiul bilingv al limbii spaniole beneficiază de profesori din Spania pe parcursul întregului an școlar. Aceștia predau DNL și se implică în unele școli și în predarea orelor de limba spaniolă la clasele cu învățământ bilingv în limba spaniolă. Remunerarea lor se face atât de școală, cât și de instituțiile guvernamentale spaniole.

Pe site-ul Institutului Cervantes (https://bucarest.cervantes.es/ro/profesorii_spaniola/profesorii.htm) se oferă profesorilor de limba spaniolă informații despre programele de formare, perfecționare și pregătire continuă sprijinite de această instituție. Între cursurile oferite se află și un curs online de pregătire a cadrelor didactice pentru metodologia CLIL.

Ambasada Spaniei susține și bibliotecile școlare cu manuale și alte materiale didactice. Profesorii sunt încurajați să elaboreze propriile materiale didactice care, în urma unei selecții, pot fi tipărite de un departament



specializat din Ministerul Educației din Spania. Există o rețea de 128 de profesori din țările în care Guvernul spaniol susține învățământul bilingv spaniol. Prin această rețea se diseminează și se oferă acces la baza de date cu materiale didactice în mediul online.

4.2. Cursuri opționale bazate pe metodologia CLIL

4.2.1. Cursuri opționale CLIL

În multe școli din țara noastră există profesori care doresc să răspundă în mai mare măsură **nevoilor constatate la elevii** lor: de a aprofunda unele domenii de interes, concomitent cu dezvoltarea competențelor lingvistice în limba modernă studiată, de a comunica și colabora cu alți elevi (din propria școală, din alte școli din țară și străinătate), de a utiliza noile tehnologii în comunicare și învățare, de a experimenta și a lega învățarea din școală de cea extrașcolară, de a cunoaște și alte realități școlare și culturale, în afară celor proprii. Profesorii implicați au adesea, ei înșiși, **nevoia de a se manifesta creativ** în procesul educațional, de a lucra în mod diferit la clasă, au motivație pentru învățare, curiozitatea de a încerca noi metode de lucru cu elevii și exercițiul de a reflecta asupra propriei activități.

Valorificând resursa umană existentă în școală, ei au introdus în oferta școlii **cursuri opționale** care se bazează pe metodologia CLIL. De cele mai multe ori, cursurile au fost oferite complementar programelor de studiu al limbilor moderne din școală (uneori în regim bilingv sau intensiv), extinzând oportunitățile de comunicare și utilizare a limbilor moderne în situații autentice de învățare.

Propunerea cursurilor opționale s-a făcut după o **formare** prealabilă a cadrelor didactice, după **elaborarea unei programe specifice** și realizarea/ selectarea materialelor didactice necesare pentru buna derulare a cursului.



Uneori, ele au fost mai întâi pilotate în cadrul unor proiecte de scurtă durată și abia apoi introduse în oferta de cursuri opționale a școlii. A fost nevoie în acest demers de **deschidere din partea conducerii școlii, de aprobarea cursului opțional la nivelul școlii și avizarea sa de către ISJ**. Deseori, derularea cursurilor opționale a fost influențată de buna comunicare și colaborare dintre cadrele didactice implicate din școală.

Schimbarea paradigmei de lucru a condus la asumarea unor **roluri noi**: în noile contexte, profesorii au devenit îndrumători, mentori pentru elevii lor, alți specialiști au contribuit uneori la proiectarea/derularea activităților propuse (cercetători, profesori universitari, experți în domeniile abordate); elevii au devenit în mai mare măsură agenții propriei deveniri, iar inter-învățarea a apărut pregnant la elevi și cadre didactice, deopotrivă.

Exemplificări de cursuri opționale integrate

„Business English” și **„Media Education”** sunt cursurile opționale concepute după metodologia CLIL oferite la **CN „Octavian Goga”, Sibiu**. Acestea s-au adresat preponderent elevilor din clase de liceu cu studiul bilingv al limbii engleze, pentru extinderea vocabularului și în alte domenii decât cele prevăzute prin programele în curs (*Istorie/ Geografie/ Cultură și civilizație anglo-americană, în limba engleză*). Ele au fost elaborate în urma unei analize de nevoi ale elevilor și a constatării că mulți absolvenți ai claselor bilingve se orientau după liceu către studii universitare din domeniul economic și către jurnalism. Inițiativa cursurilor a manifestat interes personal în aceste domenii și s-a format prin eforturi proprii pentru metodologia CLIL. Conducerea școlii a încurajat elaborarea și susținerea acestor cursuri opționale. Beneficiile cursurilor au fost multiple: utilizarea unor materiale și tehnici inovative, creșterea motivației pentru învățare a elevilor, crearea unor situații de învățare autentice, legate de viața reală,



dezvoltarea profesională a cadrelor didactice, dezvoltarea competențelor de colaborare și comunicare ale celor implicați. Dificultățile semnalate au fost legate de însușirea și utilizarea limbajului de specialitate și de percepția elevilor că un curs opțional nu este la fel de „important” ca alte cursuri. În ciuda avantajelor unui asemenea curs opțional, atât direcțiunea cât și profesoara de limba engleză care a propus cursul afirmă că reglementările în vigoare privitoare la clasele cu predare în regim bilingv/intensiv nu sunt favorabile pentru propunerea unor cursuri inter- și transdisciplinare, care să se deruleze în limba engleză în regim de curs opțional CLIL. Cursurile, deși aflate în oferta școlii, sunt slab promovate, pentru că există prea puține clase/prea puțini elevi care ar putea efectiv opta pentru ele.

„Atelier de cercetare matematică” este un curs opțional oferit la **Colegiul Național „Emil Racoviță” din Cluj-Napoca**, ca urmare a derulării unei serii de proiecte cu tematică similară (unele cu sprijin financiar european, altele cu autofinanțare). Cursul, derulat sub forma unor activități de cercetare, aprofundează cunoștințele elevilor în domeniul matematicii, le aplică și în alte domenii și contribuie, totodată, la dezvoltarea competențelor de limba engleză a celor implicați. El are la bază un curriculum specific elaborat în cadrul proiectelor „*MatLan*”, respectiv „*MatReLan*”. Acest curs opțional oferit la nivel liceal evidențiază efectele pozitive ale stabilității și continuității preocupărilor unei echipe de profesori și experți/cercetători, ale unui parteneriat de lungă durată între școli și ale susținerii unor asemenea activități de către conducerea școlii.

„Un laborator de fizică și limba germană” (cu denumiri variate: „*Jocuri în laboratorul de fizică*” la CN „Traian”, Drobeta Turnu-Severin, „*Fizică@Limba germană*” la CN „Ion Mănescu”, Giurgiu, „*Un laborator de chimie și limba germană*” la CN „Jean Monnet”, Ploiești) este un curs oferit în opt școli din



România, în urma derulării proiectului „Un laborator de fizică și limba germană”, susținut cu sprijinul Institutului Goethe din București, în cadrul programului „Ofensivă de formare pentru limba germană”. El s-a derulat pe o perioadă de patru ani și s-a axat, în principal, pe abordarea integrată a fizicii (ulterior și chimiei) și a limbii germane, utilizând metodologia CLIL și predarea-învățarea bazată pe sarcini de lucru. Proiectul a funcționat la nivel gimnazial și/sau liceal în școli de excelență, cu un management deschis pentru participarea școlii în acest proiect. În toate școlile alese se studia limba germană, existau laboratoare de fizică/chimie și cadre didactice interesate să aplice metode active la clasă, să organizeze și deruleze experimente cu elevii, dispuse să se formeze pentru a preda DNL în limba germană. **Școlile au fost sprijinite** prin crearea unor parteneriate instituționale, care au permis ulterior dotarea cu material didactic și seturi de experimentare pentru elevi, participarea profesorilor de DNL la cursuri de limba germană și a echipelor de proiect din fiecare școală la seminare, ateliere și vizite de studiu în Germania, pentru formarea cu privire la metodologia CLIL. Pe parcursul derulării proiectului s-au asigurat monitorizarea și coaching-ul, iar, la final, proiectul a fost evaluat extern. În cadrul acestui proiect, profesorii implicați au elaborat un curriculum propriu pentru cursul opțional integrat, materiale didactice pentru lucrul cu elevii, au participat la activități de formare, au organizat și participat la expoziții și concursuri interșcolare („*Experimente altfel*”, edițiile 2014, 2015, 2016), au lucrat în rețea, au diseminat rezultatele obținute. Au existat două **forme de organizare** a activităților cu elevii. În unele școli, proiectul a funcționat ca **cerc** mai mulți ani la rând, sau a funcționat inițial ca cerc și apoi s-a transformat într-un curs opțional. În majoritatea școlilor funcționat pe toată perioada în CDS, luând forma unui **curs opțional**. Avantajele **cercului** față de cursul opțional constau în gradul mai mare de libertate pe



care îl conferă profesorilor și elevilor în toate aspectele derulării sale (planificare, realizarea activităților, evaluare) și o motivație intrinsecă puternică a participanților. Dezavantajele acestei forme de organizare se referă la remunerarea cadrelor didactice, uneori la spațiul și timpul alocat acestor activități facultative. **Cursul opțional**, mai riguros în toate aspectele derulării sale (planificare vizată de autoritățile locale, realizare conform planificărilor, evaluare prin note trecute în catalog), oferă un grad de stabilitate mai mare, posibilitatea de a plăti cadrele didactice, continuitatea în activitate. **Modul de derulare a activităților** a fost foarte similar pentru ambele forme de organizare menționate mai sus. Planificările au fost făcute de profesorii implicați în proiect și au urmat, pe cât posibil, teme mari din fizica/chimia din trunchiul comun. Motivele pentru această opțiune: dorința de a sensibiliza elevii pentru fizică/chimie și pentru limba germană, de a-i pregăti pentru materia pe care o studiau în anii școlari următori, de a-i familiariza cu experimentul științific, cu limbajul de specialitate în limba germană, de a le dezvolta competențele de comunicare, de colaborare, creativitatea și gândirea critică.

„Schools: Future Labs”. Utilizându-se experiența acumulată în cadrul proiectului *„Un laborator de fizică și limba germană”*, s-au extins ulterior parteneriatele și cu alte instituții din țară și străinătate: 13 parteneri din patru țări (Bulgaria, Grecia, Polonia și România), incluzând centre culturale (Goethe-Institut, Instituto Cervantes din Atena, Grecia și București, România), ministere ale educației (din România și Spania), universități (din Atena, Grecia și Shumen, Bulgaria), un centru educațional (din Polonia) și școli/ colegii din țările partenere în proiect. Proiectul a primit sprijinul financiar din partea Comisiei Europene, prin programul Erasmus+. Activitățile s-au diversificat, domeniile abordate s-au extins (incluzând



fizica, chimia, biologia), ca și limbile moderne utilizate: germana și spaniola. Din România au participat Colegiul Național „Ion Măiorescu” din Giurgiu și Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes” din București. Cel din urmă s-a implicat în proiect între 2014-2016 și a organizat un curs opțional integrat de fizică și limba spaniolă, destinat elevilor de gimnaziu, din clasele a V-a și a VI-a. Cursul urmărea acomodarea elevilor cu fizica (care se studiază în trunchiul comun începând cu clasa a șasea), aprofundarea limbii spaniole (pe care elevii din această școală o studiază în regim intensiv/bilingv), utilizarea mai intensă a experimentelor în cadrul orelor de fizică, comunicarea în limba spaniolă, colaborarea mai bună la nivelul elevilor și al cadrelor didactice, elaborarea unor materiale didactice inovative utilizând metodologia CLIL, predarea în tandem, creșterea motivației pentru învățare a participanților la curs. În ciuda impactului pozitiv asupra celor implicați, cursul opțional nu s-a mai oferit după finalizarea proiectului „*Schools: Future Labs*”, în principal din cauza problemelor de normare a orelor și a imposibilității de a remunera această activitate.

Fără excepție, a fost nevoie de **formare pentru cunoașterea și aplicarea metodologiei CLIL**. Din investigația realizată a rezultat că foarte puțini profesori de limbi moderne au beneficiat prin **formarea inițială** de informații despre această metodologie apărută mai recent în peisajul educațional românesc, iar în formarea inițială a profesorilor de diferite discipline nonlingvistice ea nu a apărut deloc. Deci a fost nevoie de interes personal, de întâlniri cu persoane-resursă pentru formarea în această direcție.

Majoritatea profesorilor – de limbi moderne sau DNL – participanți la investigație au beneficiat de formare privind metodologia CLIL prin programe de **formare continuă**, derulate cel mai adesea cu sprijinul centrelor culturale străine din țara noastră: Institutul Goethe, Institutul Cervantes, British Council, Institutul Francez. Există însă și unii profesori care, din propria



curiozitate și dorință de a ieși din tiparele de predare-învățare-evaluare clasice, s-au informat, au urmat cursuri/programe de formare la diferite universități/centre de formare din afara țării, dobândind cunoștințele și competențele necesare pentru a lucra astfel (de exemplu, la CN „Octavian Goga”, Sibiu sau la CN „Elena Ghiba Birta”, Arad).

Premise bune există și la profesorii (mai tineri), care au fost ei înșiși beneficiari ai învățământului bilingv din România, stăpânesc bine limba modernă și una sau mai multe discipline nonlingvistice studiate la nivel preuniversitar superior sau universitar. Modelul este atunci interiorizat, iar metodologia CLIL apare ca o constantă în activitatea acestor profesori, indiferent că este folosită la susținerea unui curs opțional, a unor activități de proiect sau în activitatea de la clasă.

„În cadrul disciplinei Limba engleză, CLIL este parte din metodologie. Învățăm încă din facultate, de la cursurile de metodică, că această predare a limbii engleze trebuie făcută în mod integrativ, interdisciplinar și, automat, folosind limba engleză în altă disciplină ajungi la CLIL. (...) Pentru CLIL formarea inițială de la Arad a fost relevantă. Bibliografia pentru cursurile de metodică și pentru modulul pedagogic este foarte asemănătoare între universități, există acolo capitole speciale dedicate acestei metodologii. Când am început activitatea didactică, a venit ca un lucru normal. Eu am absolvit un colegiu național în Arad care avea o specializare exotică pe vremea aceea: secția de chimie-biologie, intensiv engleză. Încă din liceu am amestecat astfel engleza în alte domenii pentru că, având clasă de intensiv engleză, ni se predau ore de Cultură și civilizație americană, Geografie, Istorie. A fost natural pentru mine să dau mai departe ceea ce am primit.” (profesor, CT „Ana Aslan”, Cluj-Napoca)



4.2.2. Rolul institutelor culturale în formarea profesorilor pentru metodologia CLIL: British Council, Institut Français, Goethe Institut, Instituto Cervantes

Un rol important pentru **susținerea metodologică a profesorilor**, în general, și pentru **formarea lor pentru metodologia CLIL**, în mod special, precum și pentru **dezvoltarea competențelor lingvistice** ale profesorilor de limbi moderne și de DNL l-au avut institutele culturale care promovează în România limbile engleză – **British Council**, franceză – **Institut Français**, germană – **Goethe Institut** și spaniolă – **Instituto Cervantes**. Sprijinirea profesorilor care utilizează în predare aceste limbi în sistemul românesc de învățământ este doar una dintre numeroasele măsuri prin care instituțiile culturale promovează limba și cultura țărilor pe care le reprezintă în România. Ele își dezvoltă propriile politici, pe de o parte, armonizate cu politicile externe ale statelor lor și, pe de altă parte, se adaptează realităților și nevoilor naționale din țările în care își desfășoară activitatea. Din interviurile individuale realizate cu reprezentanții acestor instituții în România a rezultat interesul general de a continua colaborarea cu instituții ale statului român (ministerul educației, inspectorate școlare, casele corpului didactic, școli, universități, institute de cercetare), chiar de a o extinde, în măsura în care partenerii vor găsi căi și mijloace avantajoase de a o face.

Se vor prezenta succint în continuare modalitățile prin care fiecare din instituțiile menționate mai sus sprijină dezvoltarea lingvistică prin cursuri care utilizează metodologia CLIL. Ordinea în care vor fi descrise este dată de răspândirea limbii moderne respective la nivelul României.

„Toate centrele culturale – Institut Français, Goethe Institut, Instituto Cervantes, British Council – toate au fost implicate în formarea profesorilor.”



Predarea limbilor străine trebuie să fi fost domeniul din educația formală din România, în care a existat cel mai intens schimb de idei și sprijin internațional.” (director, British Council, România)

British Council

British Council a susținut mult formarea profesorilor de limba engleză din România după 1990. În ultimii ani, datorită avântului pe care l-a luat deja studiul acestei limbi, a interesului ridicat al copiilor și adulților de aici de a învăța limba engleză, a bunei pregătiri lingvistice constatate la mulți profesori de limba engleză din școlile românești, dar și a unor modificări în politicile interne de finanțare a acestei instituții s-a schimbat și modul în care British Council se implică în susținerea profesorilor din România. Instituția oferă propriile cursuri de limba engleză și organizează examinații pentru certificarea competențelor lingvistice, ca orice alt ofertant de servicii educaționale. Se pun la dispoziția profesorilor și a publicului larg materiale de informare și materiale didactice, cursuri online, prin care cei interesați se pot informa/forma într-o anumită direcție de interes pentru ei. Site-ul instituției, permanent actualizat, buletinele informative, platforma de comunicare online sunt mijloacele prin care noutățile ajung la beneficiari, prin care se realizează comunicarea și se oferă sprijin. Tendința constatată aici este de a adresa probleme și provocări constatate la nivelul societății românești, de a privi limba ca mijloc de comunicare și de atingere a unei înțelegeri comune a problemelor, nu neapărat ca scop în sine. Această abordare pragmatică accentuează latura comunicațională și urmărește susținerea unor grupuri profesionale mai largi, nu doar a profesorilor de limba engleză. Proiectul **„English for the Community”**, descris pe scurt în acest material, se adresează unor probleme economice, sociale și educaționale din localități mici (din



mediul rural și urban) și ilustrează exemplar aceste tendințe din politicile British Council.

Potrivit reprezentanților British Council intervievați, **metodologia CLIL** a fost puternic promovată de această instituție în Spania, fiind introdusă acolo în programul de reformă a educației (derulat pe termen lung). Pe baza rezultatelor obținute și a experienței acumulate cu această metodologie, reprezentanții British Council România au fost mai degrabă precauți: ei au semnalat presiunea ridicată din partea părinților din România de a introduce limba engleză cât mai timpuriu în educația copiilor lor, expunându-i pe cei mici la cât mai multe și variate situații de învățare a limbii engleze, dar au atras atenția asupra faptului că sistemul de învățământ trebuie să fie pregătit pentru o eventuală extindere a metodologiei CLIL la toate nivelele.

„Avem o politică în sensul acesta în țările cu venituri scăzute și medii, mai ales în Africa și Asia, unde am lucrat anterior: nu susținem introducerea English Medium Instruction (predarea tuturor disciplinelor în limba engleză) în școlile primare. Elevii ar trebui să învețe aceste discipline în limba lor maternă.” (expert, British Council)

„Problema esențială este nivelul de limbă străină al profesorilor, care influențează nivelul lingvistic al elevilor. Poziția British Council cu privire la promovarea CLIL în țări cu venituri medii și scăzute se datorează nivelului lingvistic al elevilor, care nu este suficient de ridicat pentru ca CLIL să funcționeze.” (director, British Council, România)

Ei au menționat **avantajele** constatate, dar au atras atenția și asupra potențialelor **dificultăți**, asupra faptului că rezultatele sunt greu măsurabile și se bazează mai degrabă pe percepții și mai puțin pe evaluări obiective riguroase. Rezultatele bune înregistrate au necesitat mult efort și timp, disponibilitate din partea celor implicați.



„Cred că unul dintre punctele tari ale CLIL este că, aplicată corespunzător, această metodologie contribuie la articularea limbii străine. Se articulează limba de care ai nevoie, devine mai explicită, iar acest lucru nu se întâmplă la fel când se predă disciplina respectivă în limba maternă. Acesta este un avantaj al CLIL.” (expert, British Council)

„Unul dintre avantajele este că introducerea acestei noi abordări îi ,obligă’, îi determină pe profesori să colaboreze și să lucreze în rețea - chiar fără să-și dea seama.” (director, British Council, România)

„Primul obstacol este nivelul lingvistic al profesorilor și cel al elevilor. Dar avantajul este că limba folosită în clasă este cea comunicațională. Spun asta pentru că, deseori, în timpul orelor de engleză, se folosesc fraze corecte din punct de vedere gramatical, dar mecanice, forțate, pe care nimeni nu le-ar folosi în situații de viață autentice. Utilizarea limbii ca instrument autentic de comunicare optimizează învățarea. Există însă și riscul ca profesorul să traducă totul, neavând suficientă încredere că elevii înțeleg. El va spune atunci totul în engleză și apoi din nou în română. Dar așa se pierde foarte mult timp în clasă.” (director, British Council, România)

„În ceea ce privește dificultățile - există o cercetare făcută de Simon Borg (de la Universitatea din Leeds), care a lucrat mult analizând sistemele de educație. El și-a exprimat scepticismul cu privire la rezultatele CLIL, este dificil să se evalueze rezultatele.” (expert, British Council)

„Există două căi diferite de a implementa CLIL. O cale este ca unul și același profesor să predea o anumită disciplină în limba engleză, asigurând și dezvoltarea lingvistică a elevilor. Cealaltă cale este ca un profesor de o anumită disciplină și fie sprijinit de profesorul de limba engleză, amândoi aflându-se simultan în clasă și colaborând îndeaproape - așa cum a fost cazul în Spania. (...) Una dintre cele mai mari provocări pentru profesorii care predau după metodologia CLIL, singuri sau în colaborare cu un alt profesor, este că trebuie să poată preda și limba engleză, nu doar să stăpânească limba engleză și



termenii de specialitate în această limbă, să-i poată susține pe elevi în dezvoltarea limbii engleze. (...) Provocarea o constituie toate acele solicitări, de a gestiona simultan cele două aspecte, disciplinare și lingvistice. Există pericolul ca elevii să nu învețe eficient nici la disciplina respectivă, pentru că nu stăpânesc suficient de bine limba străină ca să o poată face, nici la engleză. Este un potențial pericol al CLIL. În concluzie, este nevoie de formări și de sprijin regulat, susținut.” (expert, British Council)

În fine, persoanele intervievate au admis că este **nevoie de sprijin regulat** în continuare și au exprimat disponibilitatea de a-l acorda. Direcția către care își îndreaptă atenția reprezentanții acestei instituții este crearea de capacități la nivel universitar (s-au dezvoltat deja două cursuri: „*Academic Teaching Experts*”, destinat profesorilor din învățământul superior care predau în limba engleză și un altul numit „*Researchers Connect*”, pentru cercetători, căci limba engleză este considerată limba de comunicare în domeniul cercetării), stimularea comunicării și colaborării dintre profesori, văzute ca oportunități de învățare prin cooperare. Acestea ar putea conduce la îmbunătățirea constantă a competențelor lingvistice ale profesorilor și eleviilor, la schimbări relevante ale paradigmelor metodologice utilizate cu impact pozitiv asupra creșterii calității actului didactic.

„În privința perspectivelor pentru viitor, pentru ca metodologia CLIL să aibă succes, cred că este necesar ca profesorii să colaboreze și să schimbe idei. (...) Problema esențială este nivelul de limbă străină al profesorilor, care influențează nivelul lingvistic al elevilor. (...) Pentru ca CLIL să funcționeze și să aibă succes este necesar ca elevii să aibă deja un anumit nivel de limba engleză, altminteri se pierde foarte mult timp. (...) Este important ca profesorii implicați în CLIL să se simtă susținuți în asemenea inițiative. Percepția mea este că nivelul de limbă engleză al românilor din învățământul superior este foarte bun. (...) Vor fi tot mai multe cursuri predate în limba engleză la universitățile din România. Ca rezultat al acestui fapt, cred că școlile de elită



de la care vor veni absolvenții la universități vor oferi tot mai multe cursuri predate în limba engleză, la solicitarea elevilor și a părinților. Cred că va fi o creștere determinată de solicitările consumatorilor și ale pieții. Ca urmare a acestei dezvoltări, va exista o focusare asupra capabilității, deoarece există în mod evident riscul ca nivelul de limba engleză al elevilor să nu fie suficient de înalt, dacă cel al cadrelor didactice nu este îndeajuns de înalt.” (director, British Council, România)

Celelalte trei institute culturale asupra cărora ne vom opri atenția în continuare au în comun faptul că fac un lobby mai puternic pentru limbile moderne pe care le promovează în România, acestea fiind mai puțin răspândite decât limba engleză. Prin activitatea lor specifică și prin parteneriate cu instituțiile guvernamentale din România, ele susțin studiul limbilor franceză, germană, respectiv spaniolă la nivelul sistemului de învățământ, în ansamblu.

Institut Français

Potrivit atașatului de cooperare educativă din cadrul Institutului Francez din România, această instituție coordonează din partea franceză **promovarea învățământului CLIL** în România. Metodologia CLIL este prezentă în special prin învățământul bilingv francofon din țara noastră, care se adresează elevilor de liceu și are ca obiective principale dobândirea de competențe-cheie în limba franceză, deschiderea europeană și internațională a acestora. **Acordul asupra învățământului bilingv** dintre Guvernul Republicii Franceze și Guvernul României stă la baza acestui program. Prin el se reglementează formarea și certificarea obținută. Acordul a fost reînnoit în 28 septembrie 2006. Programul pilot al învățământului bilingv francofon a implicat 15 licee în perioada 2003 – 2007 și s-a extins la 25 până în anul 2017.



Disciplinele nonlingvistice pentru care se utilizează metodologia CLIL sunt istorie, geografie, matematică, fizică, biologie, științe economice și sociale, conform unui curriculum asupra căruia ministerele de resort al celor două țări au căzut de acord. În funcție de rezultatele obținute, aceste licee pot rămâne în program sau pot fi excluse de către comitetul de pilotaj, care este constituit din reprezentanți ai Ministerului Educației din România și ai Ambasadei Franței la București. Școlile care vor să participe la program trebuie să solicite ajutorul Ministerului Educației care face legătura cu partea franceză. Școlile cu secții bilingve sunt aprobate anual, de către comitetul de pilotaj.

Periodic, sunt organizate **reuniuni ale profesorilor**, unde responsabilii secțiilor bilingve din toate școlile se întâlnesc și dezbate despre conținutul disciplinei *Proiecte pluridisciplinare*, despre noutățile apărute în mediul educativ și despre proiectarea unor concursuri și sesiuni de formare a profesorilor.

În ceea ce privește susținerea **formării cadrelor didactice**, ea se realizează în mai multe moduri. În România sunt acordate burse pentru profesorii de discipline nonlingvistice și pentru profesorii de franceză pentru perfecționarea privind metodologia CLIL. Aceasta presupune participarea la cursuri intensive de limbă, care se desfășoară la Institutul Francez din București, la cel din Iași sau în alte locații. Pentru profesorii debutanți se organizează formări care asigură o certificare CLIL. În programele de formare sunt implicați și specialiști din institute pedagogice din Franța.

O altă cale de formare este prin școlile de vară din Franța. În fiecare an, o universitate de vară reunește pentru două săptămâni profesori care predau în cadrul acestui program. Stagiul este organizat într-un liceu francez cu secțiune europeană, context în care se prezintă practici pedagogice și se dezvoltă parteneriate. Scopul acestui tip de formare se subordonează următoarelor obiective: ameliorarea nivelului de competențe de exprimare în limbă franceză ca limbă străină, de cunoștințe specifice disciplinelor nonlingvistice;



formarea profesorilor de DNL (respectiv de istorie, geografie, matematică, fizică, biologie, științe economice și sociale) implicați în program; susținerea profesorilor de limba franceză care doresc pregătirea elevilor în vederea obținerii de certificări DELF; formarea în meseria de documentarist a bibliotecarilor din școlile implicate, care fac parte din programul național al Centrelor de Documentare și Informare; dezvoltarea de colaborări europene care presupun abilități de comunicare în limba franceză a personalului didactic.

Institutul Francez pune la dispoziția celor interesați materiale documentare și didactice. Materialele didactice sunt pentru cursurile de *Limbă, literatură și civilizație franceză* de la clasele IX - XII, pentru cele de DNL și pentru *Proiectul pluridisciplinar* de la clasa a XI-a. Sunt oferite variate resurse de instruire, în format tipărit și digital.

În afara susținerii educației formale în școlile care au învățământ bilingv francofon și în universități (prin colaborări instituționale, proiecte internaționale, burse de studii), Institutul Francez susține și educația nonformală prin diverse acțiuni locale, regionale, naționale sau internaționale.

Ca o formă de recunoaștere a meritelor în domeniu, a fost creată în 2012 distincția **LabelFrancÉducation**. Ea este atribuită de Ministerul de Externe al Franței filierelor de excelență a învățământului bilingv francofon, avându-se în vedere consolidarea limbii franceze și a cel puțin unei discipline nonlingvistice în limba franceză, în conformitate cu programul oficial al țării gazdă. *LabelFrancÉducation* este un instrument de promovare a limbii franceze. Calitatea de membru a școlilor românești într-o rețea globală reprezintă pentru instituțiile acreditate o oportunitate de a contribui cu resurse și bune practici valoroase.



Goethe Institut

Institutul Goethe este instituția culturală a Republicii Federale Germania, care promovează cultura și limba germană la nivel internațional. În România, această instituție este un furnizor de formare pentru limba germană, fiind implicată în organizarea și derularea de cursuri și examene de limba germană, cu recunoaștere internațională. Institutul Goethe promovează cunoașterea limbii germane și prin alte mijloace specifice, precum: consilierea de specialitate și sprijinul în predarea limbii germane la toate nivelele în școli din țara noastră; implicarea în perfecționarea cadrelor didactice; popularizarea unor concepte și materiale inovative din punct de vedere metodologic și didactic; susținerea unor proiecte care asigură dezvoltarea competențelor de comunicare în limba germană și cooperarea internațională; organizarea unor concursuri și evenimente specifice. Potrivit directoarei adjuncte a acestei instituții, concomitent și directoare a Departamentului de predare a limbii germane, **metodologia CLIL** a reprezentat în ultimii ani un centru de interes pentru reprezentanții Institutului Goethe, care au facilitat ca prin limba germană profesorii de DNL să aibă acces la abordări metodologice inovative și în alte domenii decât cele lingvistice.

Între măsurile de promovare a metodologiei CLIL în România au fost menționate: susținerea unei reviste științifice pentru copii „LINGO-MINT”, proiectul „Un laborator de fizică și limba germană” derulat în opt școli din România, expoziția „Germania, țara inventatorilor” („Erfinderland Deutschland”), prelucrată didactic și utilizată de profesorii de limba germană pentru derularea unor activități CLIL la clasă. În școlile cu predare în limba germană ca limbă maternă, experții Institutului Goethe au constatat un număr tot mai scăzut de elevi vorbitori nativi ai limbii germane și tot mai puțini profesori care predau DNL, buni cunoscători ai limbii germane. Prin urmare, o parte dintre măsurile de sprijin se adresează lor: burse de studii pentru



profesorii de DNL care predau în asemenea școli, acces gratuit la cursurile de limba germană, cooptarea profesorilor în proiecte ce au componentă de formare (pentru dezvoltarea competențelor lingvistice și metodologice), susținerea colaborării și a lucrului în rețea.

„În general, pot spune că, între timp, CLIL a devenit ceva foarte apreciat de Institutul Goethe. Se încearcă susținerea STEM și CLIL pe multiple căi. De exemplu, avem o revistă pentru copiii din învățământul primar, se numește LINGO-MINT, în care este vorba tocmai despre astfel de lucruri: să li se explice copiilor pe înțelesul lor și într-o limbă germană accesibilă, de unde vine apa, la ce folosește ea, cum funcționează avioanele etc., ceea ce merge exact în această direcție. (...) Principalul nostru proiect a fost 'Un laborator de fizică și limba germană', pe care îl cunoașteți. A fost un proiect în cadrul programului 'Ofensivă de formare limba germană', care s-a derulat pe perioada a patru ani, axându-se pe fizică și limba germană, extins ulterior și asupra chimiei. Rezultatele sunt date publicității acum, proiectul a fost deja evaluat. (...) În rest – încercăm să extindem puțin aceste preocupări în rețeaua noastră PASCH. Avem două asemenea școli în România și trei în Republica Moldova, în care încercăm să integrăm CLIL. Până acum nu a fost un aspect urmărit expres în școlile PASCH, dar de acum încolo va fi. (...) Mai încercăm să promovăm CLIL și în școlile cu predare în limba germană matern, pentru că, între timp, unele dintre aceste școli au, în fapt, învățământ bilingv și există probleme legate de faptul că mulți profesori de diferite discipline nu mai știu suficient de bine limba germană, fiindcă nu mai sunt reprezentanți ai minorității germane, majoritatea acestora au emigrat. Sprijinim școlile prin aceea că venim în întâmpinarea profesorilor de diferite discipline care vor să învețe limba germană și îi susținem, eventual și cu burse de studiu, pentru a-și ameliora nivelul de limbă germană și pentru a putea preda la clasă disciplina



respectivă în germană. Dacă am avea un număr mai mare de asemenea cazuri, ne-am putea gândi și la un curs de perfecționare pentru ei, pentru a aborda și probleme legate de metodică și didactică acestor discipline. Căci din proiectul nostru, 'Un laborator de fizică și limba germană' a reieșit foarte clar, că nu este vorba doar despre folosirea limbii germane, ci este vorba, de asemenea, despre metodică și didactică, care nu sunt aceleași ca pentru limba germană, deci trebuie făcute formări specifice pentru discipline." (director adjunct, Institutul Goethe, București)

În urma activităților specifice și a experienței extinse a acestei instituții privind perfecționarea profesorilor de limba germană, reprezentanții Institutului Goethe au atras atenția asupra **avantajelor** și a **dificultăților** sesizate în introducerea metodologiei CLIL în școlile românești. **Avantajele** sunt legate, în principal, de ameliorarea competențelor lingvistice ale profesorilor și elevilor, stimularea comunicării și colaborării, modificarea paradigmei metodologice în sensul învățării active, pe bază de experimente, creșterea motivației pentru învățare. **Dificultățile** apărute au fost legate de nivelul insuficient de stăpânire a limbii germane, de timpul suplimentar necesar pentru asemenea activități, de finanțarea limitată a unor astfel de proiecte, de formarea inițială a cadrelor didactice (de regulă monodisciplinară, neactualizată, foarte teoretică), de statutul și veniturile mici ale profesorilor.

„Dacă mă raportează la proiectul nostru, atunci pot spune că cel mai mare avantaj a fost că elevii au fost foarte motivați. (...) Dincolo de asta, și-au ameliorat și cunoștințele de limba germană, ceea ce este foarte bine. Toți participanții au subliniat acest aspect, că și-au ameliorat și nivelul de limba germană. (...) Ceea ce au subliniat profesorii ca fiind un aspect pozitiv important a fost colaborarea dintre profesorii de limba germană și cei de specialitate (fizică/chimie), ceea ce nu pare a fi aici foarte răspândit. A fost



necesar ca ei să lucreze mai mult împreună. Unii aveau cunoștințele de specialitate, ceilalți cunoștințele de limbă. Faptul că au colaborat și s-au sprijinit reciproc în beneficiul elevilor consider că a fost un mare avantaj al proiectului. (...) Dacă ne gândim apoi, cum se derulează cursurile normale de limba germană – se utilizează mereu situații similare de învățare – atunci consider că fiind foarte interesant să se aducă noi situații de învățare și noi conținuturi. CLIL ar putea oferi asemenea conținuturi, transmise în limba germană. (...) Pe de o parte, există obstacole legate de buna stăpânire a limbii germane, ceea ce constat tot mai des și în școlile cu predare în limba germană matern. Apoi, că aici profesorii sunt, de regulă, specializați doar pentru o disciplină și că mulți profesori de specialitate nu dispun de cunoștințele de limbă necesare pentru a preda disciplina respectivă în limba germană. Pe de altă parte, am constatat și prin intermediul proiectului nostru, că nu este suficient să știi bine germana, dacă vrei să ai succes în activitate, ci este necesar să-ți fundamentezi activitatea pe o nouă didactică a disciplinei. După cum am constatat din materialele rezultate în urma proiectului, apreciez că predarea fizicii și a chimiei este aici încă foarte centrată pe profesor, iar elevii nu au voie să facă ei înșiși decât foarte puține lucruri, astfel că sunt prea puțin motivați și încurajați. Cine vrea să aibă succes cred că ar trebui să schimbe și metodică. În opinia mea, CLIL îi solicită pe profesori să abordeze cu totul altfel activitatea de cadru didactic, să fie mai mult moderator și mai puțin atotștiutorii din clasă. Este o altă accepțiune, iar cadrul didactic trebuie să își și dorească acest rol. Pe moment, nu sunt prea sigură că profesorii de aici ar fi dornici de asta. În plus: profesia de cadru didactic nu este prea valorizată și, mai ales, nici bine plătită, ceea ce scade disponibilitatea profesorilor pentru efort suplimentar, iar acest lucru este lesne de înțeles. Deci, dacă ar fi să coroborez toți acești factori, aș putea afirma că viitorul CLIL în România nu arată pe moment prea bine.” (director adjunct, Institutul Goethe, București)



Institutul Goethe și-a exprimat disponibilitatea de a sprijini în continuare introducerea metodologiei CLIL în școlile din România și de a-i susține în continuare, în limitele posibilităților, pe profesorii implicați în proiectul „*Un laborator de fizică și limba germană*”. S-a subliniat nevoia de stabilitate și constanță pentru a putea lucra sustenabil, nevoia de modernizare/actualizare a formării inițiale și continue a cadrelor didactice (inclusiv pentru DNL), nevoia de bună colaborare, în continuare, cu instituții reprezentative din țara noastră.

Instituto Cervantes

Formarea cadrelor didactice pentru metodologia CLIL este susținută de **Institutul Cervantes** din București. Această instituție colaborează îndeaproape cu **Ambasada Spaniei**, atașatul educațional având un rol important în sprijinirea programului de învățământ bilingv spaniol în țara noastră, precum și cu instituții ale statului român: Ministerul Educației, casele corpului didactic, inspectorate școlare județene, școli românești.

La începutul anilor '90 s-a semnat între Ministerul Educației din România și cel din Spania un acord, prin care se crea cadrul legal de derulare a unor programe și proiecte comune: „*Memorandumul de cooperare culturală și educativă româno-spaniolă*”. Ulterior, în anul 2007, s-a semnat un nou acord, prin care se reglementa învățământul bilingv spaniol în școli din România. În cadrul acestui acord este prevăzută, între altele, trimiterea de către statul spaniol a unor profesori vorbitori nativi de limba spaniolă, care să predea DNL prevăzute la clasele cu studiul bilingv al acestei limbi (Istorie, Geografie, Cultură și civilizație spaniolă), asigurându-se astfel în cele zece școli care oferă învățământ bilingv spaniol în țara noastră cadre didactice specializate pentru predarea disciplinelor respective și a limbii spaniole ca limbă străină. Acești profesori se implică în acțiuni ale comunităților educaționale din care fac parte, dar și în acțiuni derulate de Institutul Cervantes în colaborare cu



Ambasada Spaniei pentru schimbul de idei și perfecționarea cadrelor didactice de limba spaniolă din România.

„În 2007 ambele țări, ambele ministere ale educației au semnat un acord numit ‚Acordul pentru dezvoltarea secțiilor bilingve româno-spaniole în școli din România’. Asta în cadrul unui program mult mai amplu derulat în țări est-europene, precum Bulgaria, Ungaria, Rusia, Cehia, Slovacia, România... Este, în fapt, același program derulat în fiecare dintre aceste țări. Ideea de bază a programului este promovarea limbii spaniole în sistemul de educație oficial al țărilor respective. Și noi promovăm limba spaniolă, asemenea Institutului Cervantes, dar ei nu o fac în sistemul de educație. Ei sunt furnizori de servicii educaționale pe piață, își promovează cursurile lor, în timp ce noi lucrăm cu instituții ale statelor respective, precum am menționat.” (atașat educațional, Ambasada Spaniei în România)

Institutul Cervantes este implicat activ în perfecționarea cadrelor didactice de limba spaniolă din țara noastră, sprijinindu-i pe profesori în dezvoltarea competențelor lingvistice, dar și în actualizarea aspectelor metodologice de care aceștia au nevoie. Sprijinul se acordă prin ateliere și întâlniri de lucru, prin seminare de perfecționare, prin materiale informative și didactice puse la dispoziția celor interesați. Participarea la proiectul „*Schools: Future Labs*” trebuie privită din această perspectivă, a inovării metodologice și a susținerii școlilor cu învățământ bilingv în dezvoltarea unor cursuri opționale integrate. Proiectul s-a finalizat, între altele, cu dezvoltarea unui curs opțional integrat „*Un laborator de fizică și limba spaniolă*”, desfășurat la Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes” din București, dar și a unui curs de formare online pentru metodologia CLIL, dezvoltat de experți din cadrul instituțiilor implicate în acest proiect și oferit în prezent de Institutul Cervantes.



„Rolul Institutului Cervantes a fost unul de formare a profesorilor pe partea de spaniolă și în ce privește metodologia CLIL, dar și de comunicare cu școlile pilot. Noi avem resurse informaționale în biblioteca noastră, pentru că, pe parcursul acestui proiect, am făcut niște achiziții și avem câteva titluri ,clasice' din literatura CLIL, în limba engleză, care sunt disponibile publicului. (...) Erau trei produse inițiale: niște unități de învățare, postate pe pagina web a proiectului, al doilea era un portofoliu digital și al treilea produs era un curs de formare pentru profesori. Institutul Cervantes de la București și institutul din Cracovia au lucrat împreună și au dezvoltat un curs online. Acest curs online s-a pilotat și în momentul de față, în cadrul acestui proiect, s-au oferit 400 de burse gratuite pentru profesori, pentru toate cele patru țări implicate. Aici, în România, am vorbit cu Casa Corpului Didactic să se echivaleze în credite, iar profesorii care vor participa la acest curs vor primi credite. Trebuie să îndeplinească condiția de a deține măcar nivelul B2 de limbă spaniolă.” (profesor, Instituto Cervantes, România)

În urma experienței acumulate în cadrul acestui proiect, dar și în urma unei experiențe mai vaste din Spania și din alte țări europene, reprezentanții acestei instituții au subliniat avantajele și dificultățile cu care se asociază metodologia CLIL. **Avantajele** menționate se referă la faptul că este o metodologie flexibilă, care poate fi utilizată pentru abordarea unor capitole, a unor module, implicând una sau mai multe discipline. Elevii își dezvoltă simultan competențele lingvistice și pe cele disciplinare specifice, dar dezvoltă și competențe transversale necesare pentru o învățare durabilă.

„CLIL este o metodologie foarte flexibilă, are diverse grade de intensitate, se poate concepe un ,soft CLIL', un ,hard CLIL', se poate alege o materie într-un semestru și o altă materie în alt semestru. Nu înseamnă că toate materiile din liceu sau gimnaziu trebuie făcute într-o limbă străină. Fiecare unitate de



Învățământul trebuie să-și aleagă modalitatea prin care poate implementa această metodologie. Și este nevoie de o abordare integrată - și formarea profesorilor, și evaluarea să fie realizate pe aceleași criterii. (...) O idee foarte importantă pentru mine la CLIL este că, prin descoperire, copiii învață lucruri foarte utile: adică să fie proactivi, să știe unde să caute informația, să-și pună mintea la contribuție, dezvoltă niște abilități și capacități de lungă durată, pentru toată viața.” (profesor, Instituto Cervantes, România)

Principala **dificultate** în aplicarea metodologiei CLIL este **timpul** suplimentar necesar pentru pregătirea și derularea unor cursuri/activități CLIL. Experimentarea și învățarea prin descoperire întâlnite adesea în aceste activități înseamnă un buget de timp mai ridicat decât în predarea clasică.

„Timpul este principalul impediment în implementarea CLIL. (...) CLIL înseamnă timp și răbdare. E dificil de implementat dacă sistemul nu este unul mai flexibil.” (profesor, Instituto Cervantes, România)

Cursul CLIL online propus de Instituto Cervantes este unul în derulare. Investigarea rezultatelor și a impactului vor putea oferi informații utile în viitor. Chiar organizatorii recunosc că este „*un prim pas*”, că participanții pot găsi astfel „*un impuls pentru aprofundare*” dacă doresc să lucreze în mod integrat la clasă, în timpul orelor din trunchiul comun sau în cadrul unui curs opțional integrat. Perspectivele pentru viitor sunt însă pozitive pentru că abordarea integrată a avut succes în multe cazuri și, în contextul flexibilizării mai mari a sistemului de învățământ, poate oferi celor interesați un model viabil de învățare – în special pentru școlile cu învățământ bilingv.



4.3. Promovarea CLIL prin proiecte europene

4.3.1. Motivații

Proiectele europene au fost privite de managerii și de profesorii școlilor românești drept excelente oportunități de dezvoltare profesională și formare continuă, dar și de dezvoltare și promovare instituțională, nu doar prin abilitarea resursei umane a școlii cu noi competențe plurivalente, dar și prin construirea de parteneriate valoroase la nivel național și internațional. În unele cazuri, care sunt însă mai degrabă izolate, un plus de motivație a constituit-o și beneficiul, concomitent educațional și material, al dotării instituției cu instrumentar didactic specific.

Înscrierea și participarea la proiecte europene de tip Erasmus+ utilizând metodologia CLIL a avut, în cazul unităților școlare cuprinse în acest studiu, o primă motivație legată de oportunitatea unei deschideri formative extracurriculare, atât pentru cadrele didactice interesate, cât și pentru elevi.

Profesorii și directorii intervievați au subliniat nevoia personală de deschidere a noi perspective, deopotrivă culturale și educaționale, pe o arie mai largă decât cea circumscrisă de propria disciplină predată, atingând zone tematice mai puțin accesibile în ofertele locale/naționale de perfecționare. Cadrele didactice participante au fost impulsionate de dorința de a lua contact cu concepte, paradigme, metode și practici noi, cu persoane-resursă care să le faciliteze inițierea sau aprofundarea unor problematici mai puțin familiare până la acel moment, precum și de nevoia de îmbunătățire a competențelor de comunicare în limbi străine (inclusiv aplicate într-un domeniu științific) și a celor de utilizare a noilor tehnologii.

Din punctul de vedere al profesorilor, mobilitățile oferite de proiectele Erasmus+ au reprezentat șanse deosebite de completare a propriei formări profesionale, prin accesul la cursuri de pregătire, ateliere, vizite și sesiuni de



lucru cu experți și parteneri, prin posibilitatea asistenței la lecții-model și la alte tipuri de practici educaționale, prin schimburi de experiență de ordin nonformal și informal, prin utilizarea unor platforme online.

A fost menționată și necesitatea racordării la unele abordări și tendințe contemporane deja consacrate la nivel european, precum și cea a abilitării de a răspunde adecvat cerințelor de formare ale elevilor și de integrare pe „piața” internațională, tot mai competitivă, a cunoașterii și a muncii.

Pentru elevi, implicarea în cadrul proiectelor europene a venit în întâmpinarea unor nevoi de lărgire a orizontului cultural, de cunoaștere a unor sisteme, viziuni și experiențe educaționale diferite, dar și a altor realități culturale, țări și oameni. Curiozitatea intrinsecă, apetitul epistemic și existențial pentru ceea ce este nou și diferit reprezintă trăsături caracteristice ale noii generații, care reclamă multiplicarea ocaziilor de învățare inedite, de tip informal și nonformal.

De asemenea, o motivație pragmatică la fel de importantă pentru elevii responsabil angajați într-un parcurs formativ de durată sau care vizează anumite ținte profesionale o constituie nevoia de perfecționare lingvistică, dincolo de ceea ce poate oferi programa școlară. Mulți elevi sunt conștienți că limba engleză, franceză, germană, spaniolă reprezintă un atu determinant, care poate influența decisiv traseul academic superior, dar și cariera lor viitoare. Ei sunt hotărâți să ia parte la medii de învățare diverse, mai „vii” sau mai apropiate de cele ale vieții profesionale și ale „vieții reale”, care le permit progresul lingvistic și dobândirea unor achiziții considerate utile pentru dezvoltarea lor.

4.3.2. Tematici și activități

Temele legate de învățarea integrată a unei discipline nonlingvistice sau chiar a unei problematici transdisciplinare concomitent cu o limbă străină



s-au numărat printre opțiunile preferate ale școlilor cu clase bilingve și, în general, a celor care și-au construit identitatea educațională accentuând rolul limbilor străine. Temele au fost dintre cele mai diverse, acoperind adesea mai mult de un domeniu sau de o arie curriculară (de exemplu, Colegiul Tehnic „Ana Aslan”: „*Matematica în laboratorul de științe/în arte/în mediul înconjurător/în muzică/în astronomie/în informatică/în arheologie/în geografie*”). Adesea ele se legau de aspecte pragmatice, din viața reală a elevilor și le ofereau acestora, prin activitățile practice propuse și prin experimente, oportunitatea de a înțelege mai bine utilitatea cunoștințelor teoretice dobândite în școală.

Exemplificări

Colegiul Național „Emil Racoviță” din Cluj-Napoca este unul dintre cele mai prolifiche în astfel de activități, fiind angajat de mai mulți ani într-o serie de proiecte – unele cu sprijin financiar european, altele cu autofinanțare. Dintre ele, se evidențiază în mod deosebit lanțul de proiecte dedicate predării și învățării matematicii în limba engleză, sub forma unor activități de **cercetare** și implicând în mod programatic ideea de **cooperare**, de lucru în echipă. Astfel, proiectul „*Doing Math as Researchers Do It (MatReLan)*”, derulat între 2016 și 2017 în parteneriat cu Lycée d'Altitude de Briançon din Franța, a pornit de la experiența acumulată de cele două școli partenere în cadrul proiectului Erasmus+ „*Learning Math and Languages Through Research and Cooperation (MatLan)*”, derulat între anii 2014 și 2016 și finanțat de Comisia Europeană. În cadrul proiectului „*MatLan*”, a fost elaborat curriculumul disciplinei opționale *Atelier de cercetare matematică/ Studiul matematicii prin cercetare* și ambele școli partenere au inclus această disciplină opțională în propria ofertă educațională. Între temele de cercetare alese de elevi în cadrul cursului opțional sunt unele care vizează aspect pragmatice din viața lor, precum „*Eficientizarea transportului public*”



în Cluj-Napoca” sau „Faianțarea unei încăperi, în anumite condiții date”, altele care ating domenii diverse (de exemplu, biologia: „Găsirea numărului maxim de ciuperci într-o pădure” sau „Parcursul optim al furnicilor”).

Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes” din București a derulat între 2014 și 2016 proiectul „**School: Future Labs**”. Proiectul s-a bucurat de sprijin financiar din partea Comisiei Europene, prin programul Erasmus+. În total, proiectul a avut 13 parteneri din Bulgaria, Grecia, Polonia și România, incluzând centre culturale (Goethe-Institut, Instituto Cervantes din Atena, Grecia și București, România), ministere ale educației (din România și Spania), universități (din Atena, Grecia și Shumen, Bulgaria), un centru educațional (din Polonia) și școli/colegii din cele patru țări partenere în proiect. „*School: Future Labs*” a pornit de la experiența pozitivă a proiectului „*Un laborator de fizică și limba germană*”, derulat între 2012 și 2016 în opt școli din România cu susținerea financiară a Germaniei, prin Institutul Goethe din București. Parteneriatele au fost extinse la nivel internațional, limbile moderne și domeniile abordate s-au înmulțit (fizică, chimie, biologie/germană și spaniolă), principiile fundamentale au rămas similare.

În cazul **Liceului Teoretic „Vasile Alecsandri” din Iași**, implicarea în proiectul Erasmus+ „**School Media Center - Taming the Fourth Power**” (2015-2017) a avut drept parteneri licee din Polonia, Italia, Cehia, Turcia, fiind coordonat de partenerul din Polonia. Proiectul „*School Media Centre - Taming the Fourth Power*” a presupus experiențe CLIL, atât în școală, cât și în afara ei. Activitățile au constat în ore de științe ținute în limba engleză de licee din Bologna care implementează cu regularitate acest tip de metodologie și, ca urmare, liceul „Vasile Alecsandri” din Iași a încercat să implementeze CLIL în cadrul activităților, mai ales prin schimburile de profesori și elevi. Au fost implicați profesori din arii curriculare diferite, care au susținut ore de chimie, fizică, biologie și matematică în limba



engleză. Au mai fost realizate și activități de tip workshop, care presupuneau învățarea unui conținut de predare nou, cu profesorii din patru licee din Europa care implementează CLIL. Această activitate a prevăzut învățarea unor metode de predare sau a unor resurse noi, conținutul fiind predat prin intermediul limbii engleze. Profesorii de biologie, fizică, matematică, chimie au colaborat cu un profesor de limbi străine și cu un elev foarte bun pentru a diminua/elimina problemele legate de limbă care puteau apărea. Proiectul a conținut și activități de tip CLIL destinate dezvoltării abilităților digitale.

Proiectul „**Math Around Us**”, derulat între 2015 și 2017, a fost coordonat de **Colegiul Tehnic „Ana Aslan” din Cluj-Napoca** și a fost cofinanțat de Comisia Europeană prin programul Erasmus+. În acest proiect au fost implicate școli din opt țări europene: Danemarca, Grecia, Italia, Lituania, Polonia, Portugalia, România și Ungaria. Derularea proiectului „*Math Around Us*” a presupus pregătirea de către parteneri a unor materiale didactice pentru tema aleasă: în primul an de proiect: „*Matematica în laboratorul de științe*” (România), „*Matematica în arte*” (Italia), „*Matematica în mediul înconjurător*” (Danemarca), „*Matematica în muzică*” (Polonia); în al doilea an: „*Matematica în astronomie*” (Lituania), „*Matematica în informatică*” (Ungaria), „*Matematica în arheologie*” (Grecia) și „*Matematica în geografie*” (Portugalia). În timpul întâlnirilor de proiect, țara gazdă a prezentat lecțiile dezvoltate pe tema aleasă, timp de cinci zile elevii străini au participat la ore, profesorii au participat la ateliere/seminare de lucru pe aceste teme, dar și pe teme legate de metodică predării. După ce s-au întors în țara de origine, profesorii și elevii din fiecare țară au predat pe parcursul următoarelor luni aceste teme colegilor lor și claselor implicate în proiect. Elevii și profesorii au folosit platforma eTwinning pentru a face schimb de idei și materiale.



Liceul Teoretic „Educational Center” (Cambridge School of Constanța) a derulat în anul școlar 2016-2017 proiectul Erasmus+ **“Promoting CLIL (Content and Language Integrated Learning) Implementation in Europe”**, alături de școli din Grecia, Lituania, Cehia și Italia și de Universitatea „Aristotel” din Salonic. Proiectul a vizat promovarea și implementarea metodei CLIL prin realizarea unei platforme online accesibile cadrelor didactice din Europa. Trei cadre didactice ale Cambridge School of Constanța au participat la schimburi de experiență, lecții deschise, discuții și seminare pe teme CLIL, toate cu predare în limba engleză, împreună cu reprezentanții școlilor partenere, pe rând, în cadrul fiecăreia dintre unitățile angrenate în proiect.

Colegiul Național „Elena Ghiba Birta” din Arad a derulat în 2015-2016 proiectul Erasmus+ cu titlul **„Specialiști pentru un curriculum integrat”**. Scopul proiectului a fost formarea unei echipe de cadre didactice abilitate în dezvoltarea competențelor-cheie digitale și lingvistice de comunicare într-o limbă de circulație internațională. Ținta strategică a fost aceea de a alcătui două echipe de specialiști la nivelul școlii, prin participarea a 12 profesori din diverse arii curriculare la două cursuri tematice oferite de furnizorul de formare ETI Malta, partener în cadrul proiectului. În 2015 s-a desfășurat prima mobilitate a cadrelor didactice, cinci profesori luând parte la cursul de formare **„CLIL- Methodology & ICT Tools for Teachers Working with CLIL”**, alături de cadre didactice de diverse specialități din alte țări europene. A doua mobilitate a avut loc în 2016, șapte profesori participând la cursul **„TEL: Technology Enhanced Learning”**. S-a urmărit angajarea acestora în noi experiențe de învățare, conectate la lumea digitală, pentru a facilita integrarea didactică eficientă a resurselor online și a celor oferite de softurile educaționale.



4.3.3. Beneficiile implicării în proiecte

Opiniile persoanelor intervievate în acest studiu au degajat următoarele categorii de câștiguri de pe urma derulării proiectelor europene:

Pentru instituția școlară:

- „investiție” reușită în **formarea resursei umane a școlii**, adesea pe baza finanțării externe;
- **creșterea competitivității** și un punct suplimentar de interes pentru părinți și elevi, în vederea atragerii de elevi cât mai buni;
- un plus de vizibilitate și **sporirea prestigiului școlii** pe plan local și regional.

Pentru profesori:

- **dobândirea de competențe specifice** vizând comunicarea într-o limbă străină, utilizarea metodelor de lucru activ-participative, a metodicii CLIL și în alte situații din cadrul și din afara școlii, competențe de ordin digital (tehnologic) cu aplicabilitate educațională;
- **dobândirea unor competențe transversale**, transferabile, asociate cu ideea de învățare durabilă, bazată pe experiența practică; provocarea la salturi și transformări profesionale și de mentalitate, la stimularea creativității didactice și la deschiderea unor noi orizonturi de abordare a procesului educativ, ce pot influența pozitiv și predarea altor ore din curriculumul național;
- aspecte care țin de **dezvoltarea personală**, cum ar fi: depășirea barierelor lingvistice și culturale, lucrul în echipă, comunicarea și colaborarea, în cadrul, dar și în afara activității didactice, obișnuința de a lucra „transparent”, primind și livrând feed-back constructiv în activitate;
- **accesul la resurse informaționale** inedite și la persoane sau instituții cu valoare de „resursă formativă” pentru dezvoltarea profesională;



- implementarea/optimizarea unor **cursuri opționale** bazate mai mult sau mai puțin pe metodologia CLIL, care s-au bucurat de aprecierea elevilor, uneori chiar de rezultate remarcabile.

- **diseminarea** și în alte cercuri profesionale a practicilor și metodelor inovatoare însușite.

Pentru elevi:

- **creșterea motivației de învățare** și a intensității implicării personale în sarcinile de învățare;

- **dezvoltarea lingvistică**, exersarea comunicării într-o limbă străină în contexte informale, nonformale și academice/profesionale diferite de cele familiare, de la clasă;

- **comunicarea și colaborarea** cu elevi din școală, dar și din alte țări;

- **aplicarea cunoștințelor** dobândite în școală în afara ei, accentuarea dimensiunii practic-aplicative a cunoștințelor și consolidarea acestora;

- **ameliorarea rezultatelor elevilor la disciplinele vizate** de proiecte;

- **dezvoltarea unor competențe transversale:** învățarea prin investigație, reflexivitatea, gândirea critică, creativitatea, rezolvarea de probleme, metacogniția, evaluarea riscului, luarea deciziilor și exersarea autonomiei în învățare („a învăța să înveți”);

- **dezvoltarea personală**, stimulată de situațiile inedite în care s-au aflat elevii („rezolvarea de probleme practice”, „vorbitul în public”, „lucrul în echipă”), depășirea unor limite personale (timiditatea, dificultăți de relaționare socială, de exprimare în alte limbi), construirea unor relații de prietenie;

- **creșterea stimei de sine** prin realizarea lucrărilor/microcercetărilor și prezentărilor la final de semestru sau de an, prin expunerile în cadrul unor



concursuri, prin participări la congrese internaționale, prin publicarea unor articole care descriu rezultatele obținute;

- **expunerea și sensibilizarea interculturală** (prin vizitarea unor obiective culturale de referință, participarea la ore în alte școli, la conferințe internaționale, locuirea în familii gazdă etc.), deschiderea către perspective noi de cunoaștere, contactul intrinsec formativ cu alte culturi, alte sisteme educaționale, alte tipuri de profesori și de elevi;

- **exersarea și perfecționarea abilităților digitale;**

- **șanse sporite de realizare profesională** după finalizarea studiilor.

4.3.4. Blocaje în sustenabilitatea proiectelor

Pe parcursul desfășurării proiectelor au apărut, inevitabil, și unele obstacole sau dificultăți, dintre care le vom puncta aici numai pe cele recurente și mai relevante din punctul de vedere al blocajelor în continuitate sau al piedicilor în calea atingerii obiectivelor propuse.

Unul dintre factorii frenatori cei mai des menționați este **timpul suplimentar** necesar pentru pregătirea planurilor de lecție, a materialelor didactice, a evaluărilor, dar și pentru desfășurarea efectivă a lecțiilor potrivit metodologiei CLIL, care este mai greu de compatibilizat cu rigorile orelor de curs specifice sistemului românesc de învățământ. Bugetul de timp este insuficient pentru proiectare și pentru aplicare, dar și pentru ca profesorii să poată colabora efectiv, să lucreze împreună la un curs integrat. Se reclamă supraaglomerarea activității profesorilor, constrângerile programelor naționale care nu permit o disponibilitate constantă și îndeajuns de ridicată din partea cadrelor didactice.

În strânsă legătură cu factorul timp se află coroborată și **problema normelor didactice, a organizării orarelor și a absenței unei remunerații adecvate**, în special pentru implicarea suplimentară în elaborarea și implementarea unor cursuri care să transpună efectiv și sistematic la clasă



noile abordări. **Problemele de finanțare și de organizare** a orelor și normelor școlare nu fac fezabilă predarea interdisciplinară în tandem.

Un alt element-cheie care scurtcircuitează cel mai adesea potențialul de continuitate al acestor proiecte în anii următori îl reprezintă și **sincopele în asigurarea finanțării**, în special pentru cursurile și activitățile extracurriculare conexe unor proiecte CLIL. De aceea, de multe ori, școlile nu manifestă consecvența necesară pentru a putea obține rezultate durabile sau, cel puțin, a putea verifica eficacitatea proiectului. Deseori există tendința de a „naviga” de la o tematică la alta, în fiecare an, în funcție de tipul de proiect pentru care se poate obține finanțare.

În unele situații, intervin și **probleme de dotare a școlii cu materiale didactice sau tehnologie adecvată** și, mai ales, de acces la dotările existente, insuficiente pentru a fi disponibile simultan tuturor celor ce au nevoie de ele.

Nivelul de cunoaștere a limbii engleze reprezintă, în cazul unora dintre școli, impedimente pentru extinderea acestui tip de activitate. În cazul unora dintre profesorii participanți: pentru că nu au studiat în școală această limbă, ci ulterior, în cadrul unor programe de formare continuă de scurtă durată, nu au lejeritatea utilizării ei în comunicare și în predare. În cazul elevilor: pentru că nu toți au studiat în gimnaziu limba străină folosită în proiect, apar mari diferențe de nivel între elevi.

Totodată, este evocată și problema **insuficienței resursei umane** (pentru DNL) calificate pentru folosirea unei limbi străine în predare sau cu disponibilitate pentru formarea în acest sens.

Formarea inițială, așa cum este în prezent, nu promovează decât rareori specializarea dublă a absolvenților, îngrădind șansele acestora de a preda mai multe discipline în aceeași școală sau de a aborda interdisciplinar conținuturile învățării din activități neconvenționale sau extrașcolare propuse.

Capitolul 5

Concluzii și recomandări

Prezenta cercetare conturează un tablou complex al cursurilor care utilizează metodologia CLIL în cadrul mai larg al studiului limbilor moderne din România. Deși această cercetare nu are pretenția de a fi exhaustivă (au fost investigate doar cele mai răspândite limbile moderne și unele DNL prezente în sistemul românesc de învățământ, iar învățământul minorităților naționale nu a fost abordat deloc) din rezultatele obținute se pot trage câteva concluzii certe. Ele conduc către recomandările formulate la finalul acestui capitol.

5.1. Concluzii

Rezumând răspunsurile participanților la această cercetare, cursurile de tip CLIL derulate la clasele cu studiul bilingv/intensiv al unei limbi moderne, dar și în afara acestor clase, prin cursuri opționale integrate CLIL, în cercuri CLIL sau activități CLIL (eventual concepute ca urmare a participării la proiecte internaționale) sunt bine primite de elevi, stimulează motivația pentru învățare, comunicarea și colaborarea dintre elevi și dintre profesori. Prin aceste cursuri se abordează problemele în mod practic și adesea se utilizează metode specifice cercetării (documentare, experimente etc.). Prin astfel de cursuri/activități sunt dezvoltate, în afară de competențele lingvistice și cele disciplinare, și o serie de alte competențe, precum cele interculturale, diverse competențe psiho-sociale și comunicaționale (inclusiv prin TIC), care contribuie la dezvoltarea personală și profesională a copiilor și tinerilor din



zilele noastre, dar și la nevoile societății în care trăiesc. Prezenta cercetare confirmă, astfel, rezultate ale unor studii similare pe această temă.

„Cum nu toate limbile sunt la fel de relevante pentru piața muncii, diversitatea lingvistică rămâne de o importanță vitală pentru dezvoltarea culturală și personală. De aceea, nevoia de îmbunătățire a abilităților lingvistice pentru angajarea pe o piață internațională a muncii trebuie să fie combinată cu promovarea diversității lingvistice și a dialogului intercultural.” (Surveylang – First European survey on language competences, 2012, p. 13)

Din datele avute la dispoziție, se constată **avansul înregistrat de utilizarea metodologiei CLIL în cadrul învățământului bilingv/intensiv față de cursurile opționale integrate** organizate în afara acestuia. O explicație posibilă este că învățământul bilingv/intensiv este considerat ca o oportunitate pentru creșterea abilităților lingvistice ale elevilor, astfel încât acest tip de parcurs educațional a beneficiat de o atenție deosebită din partea Ministerului Educației. Altă posibilă explicație o reprezintă constatarea că în sistemul de învățământ preuniversitar românesc există puține propuneri de organizare modulară a curriculumului. O astfel de organizare flexibilă ar facilita însă demersuri inovative în predare/învățare, așa cum oferă metodologia CLIL.

Există politici naționale - armonizate cu cele internaționale - pentru stimularea multilingvismului, precum și documente specifice pentru reglementarea organizării și funcționării învățământului bilingv/intensiv în țara noastră: *Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a claselor cu predarea unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv în unitățile de învățământ preuniversitar/31.08.2017; acorduri culturale între România și țările ale căror limbi moderne se studiază în școli din țara noastră; acorduri de colaborare între MEN și instituții educaționale guvernamentale/*



neguvernamentale din țările respective. Existența documentelor respective reprezintă un factor pozitiv, deoarece un **cadru legal stabil, coerent și transparent contribuie la continuitatea și stabilitatea acestui tip de învățământ**. Unele dintre acorduri sunt în curs de revizuire pentru a răspunde în mai mare măsură modificărilor care au apărut la nivelul curriculumului din învățământul preuniversitar.

Nu la fel de clar reglementate sunt **cursurile opționale integrate** utilizând metodologia CLIL (rezultate sau nu în urma participării la proiecte europene): ele apar în noile planuri-cadru pentru gimnaziu, fără a fi însă ferm definite. Acest fapt conduce uneori la confuzii conceptuale și terminologice (nu toți actorii au aceeași înțelegere asupra cursurilor/activităților de tip CLIL) și lăasă loc unor factori circumstanțiali locali, nu mereu în favoarea elevilor. Ei sunt explicabili prin realitatea diferită a școlilor în care se dezvoltă astfel de programe, prin formatul diferit pe care îl pot îmbrăca cursurile/activitățile CLIL (ca mod de organizare, durată, discipline și cadre didactice implicate), și conduc, în anumite cazuri, la percepția că activitățile/cursurile CLIL sunt legate de unele provocări dificil de depășit, prezentate succint în acest studiu (finanțare, normare didactică, timp suplimentar alocat, comunicare și colaborare mai intensă între participanți, nivel lingvistic corespunzător al profesorilor de DNL etc.)

„Această metodologie (nb. CLIL în cadrul cursurilor opționale integrate) nu este recunoscută, cum este recunoscut, de exemplu, învățământul bilingv. Și la învățământul bilingv avem doi profesori de spaniolă, când se lucrează pe grupe, ei sunt plătiți pentru ora respectivă. Această metodologie este acceptată, recunoscută, inclusă în buget. CLIL nu este încă reglementat în același fel.” (director, LTB „Miguel de Cervantes”)



Inspectorii școlari, directorii și cadrele didactice implicate în cursuri/activități de tip CLIL au atras atenția asupra unor **inadvertențe între cadrul legislativ existent și transpunerea în practică a legislației în vigoare**. Astfel, una dintre problemele semnalate în mod repetat este că, deși există interes ridicat din partea elevilor de a participa la învățământul bilingv, chiar și când școlile au resursa umană, spațiul corespunzător, materialele didactice și echipamentele necesare, este dificil să se încadreze în **numărul de posturi aprobat și în bugetul alocat pentru organizarea claselor bilingve pe grupe de cel mult 16 elevi**, așa cum prevede *Regulamentul-cadru* din 31.08.2017.

„Noi nu mai avem lectori străini de limba engleză. Din motive de norme, căci copiii sunt. Norma acestui vorbitor nativ era dată din normele didactice alocate școlii respective. Dar s-au tot restrâns normele, au fost asemenea măsuri în ultimii ani, s-au comasat clase, au fost alte constrângeri. Au fost motive de economie la nivelul școlii, la nivelul tuturor unităților școlare.”
(inspector școlar, ISJ Cluj)

Nevoia de flexibilizare și cea de debirocratizare din sistemul de educație au fost invocate, de asemenea, ca aspecte necesare pentru dezvoltarea mai multor cursuri/activități de tip CLIL, dar și, în general, pentru a răspunde în mai mare măsură nevoilor actuale ale elevilor și ale profesorilor din sistemul românesc de educație.

„Așa cum este conceput sistemul acum, e foarte dificil să introduci în curriculum, să predai curricula oficiale cu această metodologie.(...) CLIL înseamnă timp și răbdare. E dificil de implementat dacă sistemul nu este unul mai flexibil.” (profesor, Instituto Cervantes)

„La intrarea în liceul nostru nu sunt opțiuni, prima limbă studiată este



engleza, a doua este franceza. Ei (nb. elevii) trebuie să recupereze, dar școala nu le pune la dispoziție un tutore.” (profesor, CT „Ana Aslan”, Cluj-Napoca)
„Învățământul tehnic din România nu permite, ca în alte țări, să organizezi opționale din alte arii curriculare, decât strict din materiile de specialitate, tehnice.” (profesor, CT „Ana Aslan”, Cluj-Napoca)
„Cursurile acestea online (nb. pentru metodologia CLIL) ar trebui recunoscute printr-o procedură mai ușoară, simplificată, recunoașterea să se facă la nivel local, așa încât profesorii să poată să facă dovada formării continue.” (inspector de specialitate, ISJ Cluj)

În general, **aspectele financiare** au fost frecvent semnalate de profesori și de reprezentanții inspectoratelor școlare și de cei ai centrelor culturale străine participanți la investigație. Profesorii au menționat că **predarea în tandem** (profesorul de limbă modernă și cel de DNL), care reprezintă una dintre posibilele căi de aplicare a metodologiei CLIL, nu este încurajată la nivelul sistemului de învățământ din țara noastră, orele respective fiind remunerate doar pentru unul dintre cei doi profesori. În situația de a nu fi remunerată este și **activitatea de cerc**, pe care am întâlnit-o ca formă de organizare a unora dintre cursurile integrate utilizând metodologia CLIL, propuse de școli în urma participării la proiecte internaționale. Inspectorii școlari au menționat dificultățile financiare în contextul organizării și buneii derulări a învățământului bilingv (susținerea profesorilor vorbitori nativi, organizarea claselor pe grupe, formări specifice pentru cadrele didactice etc.). Reprezentanți ai centrelor culturale ale căror limbi se studiază în școlile din țara noastră au atras atenția asupra faptului că toate măsurile de susținere a învățământului bilingv/intensiv vin cu niște costuri specifice.

„Proiectul s-a încheiat, nu mai avem fonduri speciale pentru el, dar dorim totuși să-l sprijinim în continuare, pe cât posibil, pentru a consolida ceea ce



s-a realizat deja și pentru a lucra sustenabil.” (director adjunct, Goethe-Institut)

„Cele două dificultăți principale sunt: formarea de calitate a profesorilor pentru toate disciplinele: chimie, fizică, matematică... mai ales a disciplinelor din domeniul științelor, care, în prezent, sunt cele mai importante în curriculumul nostru. Iar a doua dificultate o reprezintă finanțarea. Este nevoie de finanțare pentru a asigura formarea de calitate a cadrelor didactice.” (atașat educațional, Ambasada Spaniei în România)

În directă legătură cu aspectele financiare, s-a menționat și **timpul suplimentar** necesar derulării unor cursuri/activități de tip CLIL. Formarea specifică a cadrelor didactice, planificarea activităților, elaborarea/selectarea materialelor didactice (nu mereu preexistente sau adecvate nivelului lingvistic al elevilor și/sau adaptate la nivelul lor de înțelegere a DNL) derularea activităților, evaluarea specifică – toate acestea pot presupune alocarea unui timp suplimentar pentru comunicarea și colaborarea dintre profesorii implicați. Acest timp nu este, de regulă, contabilizat, nici remunerat.

„Timpul este principalul impediment în implementarea CLIL.” (profesor, Instituto Cervantes)

Competențele lingvistice adecvate predării/învățării unor DNL într-o limbă modernă sunt privite ca factor determinant în organizarea și derularea unor cursuri de tip CLIL.

„Problema esențială este nivelul de limbă străină al profesorilor, care influențează nivelul lingvistic al elevilor.” (director, British Council, România)

În ceea ce privește **formarea inițială și cea continuă**, a apărut în mod distinct importanța susținerii unui învățământ universitar de calitate, care



poate oferi profesori bine pregătiți pentru toate domeniile, inclusiv pentru cel al limbilor moderne și al DNL implicate în mod regulat în învățământul bilingv: istorie, geografie, cultură și civilizație.

Un impediment îl poate constitui instabilitatea cadrelor didactice, ceea ce implică o anumită **dinamică a resursei umane formate**, cu efecte asupra stabilității cursurilor CLIL propuse în școală.

S-a subliniat faptul că, în rândul universităților cu profil tehnic și al angajatorilor de pe piața muncii, există o creștere a interesului pentru absolvenți buni cunoscători ai unei limbi moderne și ai unui domeniu științific. Cursurile de tip **CLIL-STEM** pot oferi o pregătire integrată a elevilor, îmbinând limba străină și una sau mai multe DNL, pregătindu-i astfel pentru universități din România care oferă linii de studiu în limbi de circulație internațională, dar și pentru universități din afară țării, către care se îndreaptă tot mai mulți absolvenți de liceu.

Politicile de susținere a învățământului în limbi moderne ale centrelor culturale investigate evidențiază această direcție de acțiune: sunt oferite cursuri (online și față în față) de perfecționare a cadrelor didactice în domeniul limbilor moderne, cursuri și ateliere pentru inovare metodologică (inclusiv pentru metodologia CLIL), programe de susținere a cadrelor didactice universitare, a cercetătorilor și mediului academic prin cursuri specifice și burse de studiu. Profesionalizarea înaltă a cadrelor didactice universitare poate avea impact pozitiv asupra profesionalizării de bună calitate a cadrelor didactice din mediul preuniversitar, iar asta se poate răsfrânge în mod pozitiv asupra pregătirii elevilor în școală.

În Marea Britanie, Franța, Germania și Spania au existat în ultimele decenii numeroase **experiențe privind aplicarea metodologiei CLIL** la nivel preuniversitar și universitar (în Spania, aplicate chiar la nivel sistemic, în cadrul reformei educației din această țară). În urma acestor experiențe,



reprezentanții centrelor culturale intervievați au avut poziții diferite cu privire la dezvoltarea metodologiei CLIL în România. Unii au fost optimiști și au subliniat avantajele, alții au fost mai degrabă rezervați în legătură cu perspectivele de viitor ale acestei metodologii în învățământul românesc, accentuând dificultățile constatate. Toți au subliniat însă **factorii de context care influențează succesul activităților** care implică metodologia CLIL:

- reglementările legale clare, coerente și transparente;
- alocarea resurselor financiare (implicit, și de timp) necesare;
- existența și implicarea cadrelor didactice care stăpânesc DNL, limbile moderne și metodologia specifică CLIL (cumulativ);
- flexibilizarea formării inițiale și continue a profesorilor, în sensul încurajării specializărilor multiple (specializarea profesorilor pentru mai multe discipline);
- inovarea metodologică în programele de formare continuă, mai ales la DNL;
- buna comunicare și colaborare dintre profesori (inclusiv constituirea unei culturi profesionale active privind colaborarea între membrii comunității educaționale de la nivelul școlii);
- schimburile de experiență și lucrul în rețea, la nivel național și internațional.

Poziția experților din Spania, cu o experiență îndelungată în aplicarea metodologiei CLIL, apare în mod relevant și accentuează nevoia de coerență internă a măsurilor de sprijin adoptate și pe cea de libertate acordată școlilor pentru a valorifica resursa umană și realitățile locale existente:

„CLIL este o metodologie foarte flexibilă, are diverse grade de intensitate, se poate concepe un ‚soft CLIL‘, un ‚hard CLIL‘, se poate alege o materie într-un semestru și o altă materie în alt semestru. Nu înseamnă că toate materiile din



liceu sau gimnaziu trebuie făcute într-o limbă străină. Fiecare unitate de învățământ trebuie să-și aleagă modalitatea prin care poate implementa această metodologie. Și este nevoie de o abordare integrală, holistică, coerentă și consecventă la nivelul sistemului – și formarea profesorilor, și evaluarea să fie realizate pe aceleași criterii – dacă mergem pe competențe, dacă ne centram pe dezvoltarea copiilor, pe formarea lor integrală, nu doar intelectuală, trebuie să mergem până la capăt, altfel undeva se rupe lanțul și copiii sunt cei care au de suferit. (...) Dacă se acordă sprijin instituțional și material, putem să dezvoltăm formarea și să mergem un pic mai departe. Eu cred că acesta este drumul cel mai potrivit pentru unitățile cu învățământ bilingv. Este o metodologie de viitor, Uniunea Europeană sprijină tot ce înseamnă CLIL pentru că rezultatele s-au văzut și sunt bune.” (profesor, Instituto Cervantes, România)

În România, majoritatea participanților la această cercetare au afirmat că **doresc să continue susținerea activităților de tip CLIL** deoarece, pe termen mediu și lung, rezultatele se văd și sunt pozitive. Implicarea în proiecte internaționale care au generat cursuri/activități de tip CLIL a stârnit, de cele mai multe ori, o emulație în rândul participanților – elevi și profesori. Implementarea unor metode alternative de predare a avut un **impact formativ pentru elevi**: promovarea învățării/predării personalizate, flexibile, stimularea entuziasmului pentru studiu într-o atmosferă de colaborare, dar și asumarea inițiativei în procesul de învățare, creșterea încrederii și a stimei de sine. S-a constatat o sporire a interesului elevilor pentru învățarea disciplinelor abordate într-o manieră nouă, atractivă, integrativă și focalizată pe dobândirea de competențe cognitive superioare și de cunoștințe relevante, cu aplicabilitate în viața reală. În plus, în cadrul proiectelor internaționale, elevii au putut comunica cu elevi din alte țări, au putut să-și autoevalueze nivelul de cunoștințe, au putut face comparații cu celelalte sisteme de învățământ, și-au



conturat mai bine propria identitate academică și culturală, și-au exersat și perfecționat competențele lingvistice, pe cele disciplinare, dar și abilitățile digitale. Plăcerea elevilor de a vedea transpuse didactic probleme din viața reală, de a fi provocați la abordări neconvenționale a influențat pozitiv motivația de a se angaja în asemenea activități.

Bucuria elevilor de a lucra a potențat-o pe cea a cadrelor didactice. **Profesorii s-au exprimat apreciativ** în ceea ce privește rolul acestor activități asupra parcursului profesional și personal: antrenamentul lingvistic realizat prin comunicarea într-o limbă modernă, actualizarea metodologică realizată prin (auto)formări în domeniul CLIL, ieșirea din anumite rutine didactice și diversificarea activităților, comunicarea și colaborarea mai intensă cu alți profesori la nivel local, național sau internațional, lucrul în rețea și exersarea abilităților digitale.

La nivelul comunităților educaționale, cursurile utilizând metodologia CLIL au avut un impact pozitiv asupra prestigiului școlii și asupra competitivității celor implicați în asemenea activități.

În ciuda scalei relativ reduse la care acționează proiectele care generează cursuri CLIL, rămâne durabilă și certă infuzia de experiență a unor demersuri de colaborare internațională care largesc perspectivele, sursa de inspirație pentru inserarea unor idei, metode și tehnici în practica de la clasă. Determinante pot fi pasiunea, convingerea și implicarea personală a cadrelor didactice motivate în a găsi și a fructifica orice oportunitate pentru a încerca să promoveze măcar unele aspecte metodologice învățate în cadrul formărilor parcurse și al mobilităților de care au beneficiat.

„CLIL este parte din profesia mea, cu siguranță îl voi continua, fie că aleg să fac asta la orele mele sau prin proiecte și în afara orelor.” (profesor, CT „Ana Aslan”)



5.2. Recomandări

Câteva recomandări derivă din concluziile acestui studiu.

Este indispensabilă **alocarea fondurilor** necesare derulării învățământului bilingv pe grupe, conform legislației în vigoare, creșterea finanțării pentru asigurarea condițiilor optime de derulare a unei educații de calitate, inclusiv pentru acoperirea cursurilor de tip CLIL, care pot presupune costuri suplimentare.

Flexibilizarea curriculară ar putea să faciliteze demersurile inovative promovate de metodologia CLIL; se recomandă ca ea să se realizeze în mai mare măsură, astfel încât la nivelul unităților de învățământ să se valorifice cât mai bine resursa umană existentă și oferta să se adapteze la nevoile elevilor, pe de-o parte, dar și la cererile venite de la universități și de la angajatori de pe piața muncii, pe de altă parte.

Mentținerea libertății decizionale a dezvoltatorilor de cursuri CLIL și **acceptarea diversității** se impun în condițiile unor realități extrem de variate și policrome din multe puncte de vedere: al limbilor moderne și disciplinelor nonlingvistice implicate, al formei de organizare a cursurilor CLIL, al sprijinului internațional obținut etc.

Accesul la informație și circulația acesteia (privind reglementările legale, cadrul conceptual și terminologic, modele de bune practici, materiale didactice elaborate etc.) ar facilita **diseminarea unor practici de succes** și ar putea inspira și alte cadre didactice să utilizeze CLIL în procesul de educație.

Pregătirea profesorilor – actualizarea metodologică în formarea inițială și în cea continuă, antrenamentul lingvistic al profesorilor de DNL, sprijinirea unor programe de formare, dar și a autoformării profesorilor de limbi moderne pentru predarea DNL specifice din învățământul bilingv – reprezintă o prioritate, astfel încât să se asigure resursa umană calificată, bine pregătită pentru susținerea cursurilor de tip CLIL.

Bibliografie selectivă

- Almășan, C., *Pledoarie pentru predarea limbii engleze pentru afaceri în școli*, disponibil la: <https://iteach.ro/experiencedidactice/predarea-limbii-engleze-pentru-afaceri-in-scoli> [accesat la 5.03.2017]
- British Council România, disponibil la <https://www.britishcouncil.ro/predare/cursuricalificari/predare/online/clil> [accesat la 10.12.2018]
- British Council România, *Proiecte în domeniul educației*, disponibil la <https://www.britishcouncil.ro/programe/educatie> [accesat la 10.12.2018]
- British Council, *Teaching for Success*, disponibil la <https://www.britishcouncil.org/education/schools/teaching-for-success> [accesat la 8.10.2018]
- British Council, *Teaching for Success, Providing governments with the expertise to transform teaching and learning in education systems*, disponibil la https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/teaching_for_success_brochure.pdf [accesat la 10.12.2018]
- Căpiță, L.E. (coord.), (2011), *Valorificarea experiențelor de învățare non-formală în construirea competențelor cheie*. București, Institutul de Științe ale Educației.
- Clegg, J., Quartapelle, F., Kovacs, M. et al., (2012), *Evaluarea în CLIL. Assessment and Evaluation in CLIL Partnership*&Asociația LSDGC România, Cluj-Napoca, Editura AMM.
- Colegiul Național „Elena Ghiba Birta” Arad, disponibil la <https://www.admitereliceu.ro/institutie/colgiul-national-elena-ghiba-birta-arad> [accesat la 18.09.2018]



- Colegiul Național „Mihai Eminescu” Iași, disponibil la <https://lequipedefrancais.wordpress.com/le-projet-bilingue/> [accesat la 12.12.2018]
- Colegiul Național „Octavian Goga” Sibiu, disponibil la <http://cnogsibiu.ro> [accesat la 12.06.2018]
- Colegiul Național „Elena Ghiba Birta” Arad, disponibil la <http://ghibabirta.ro> [accesat la 18.09.2018]
- Colegiul Național „Emil Racoviță” Cluj-Napoca, disponibil la <http://ler.ubbcluj.ro/index.php> [accesat la 12.09.2018]
- Colegiul Național „Emil Racoviță” Cluj-Napoca, *Doing Math as Researchers Do It - MatReLan*, disponibil la <https://twinspace.etwinning.net/25444/home> [accesat la 10.09.2018]
- Colegiul Național „Emil Racoviță” Cluj-Napoca, *Maths&Languages, Mathematics research workshops held in a foreign language in secondary schools*, <http://mathsandlanguages.mathenjeans.eu> [accesat la 10.09.2018]
- Colegiul Național „Mircea cel Bătrân” Constanța, *Legenda întemeierii*, disponibil la <http://www.cnmbct.ro/index.php/theme/istoric> [accesat la 10.12.2018]
- Colegiul Național „Mircea cel Bătrân” Constanța, *Organisation*, disponibil la <http://www.cnmbct.ro/index.php/international/deutsch/473-org> [accesat la 10.12.2018]
- Colegiul Național „Mircea cel Bătrân” Constanța, *Module d'Enseignement Interdisciplinaire, 2016-2017*, disponibil la <http://cnmbconstanta.wixsite.com/santebienetre> [accesat la 27.11.2018]
- Colegiul Național „Mircea cel Bătrân” Constanța, *La tradition de l'excellence, l'excellence de la tradition*, disponibil la <https://cnmbct.wordpress.com/2018/05/13/un-francais-a-constant> [accesat la 5.11.2018]



- Colegiul Național „Mircea cel Bătrân” Constanța, *Module d’Enseignement Interdisciplinaire, 2016-2017, Groupe physique: Le climat, la position géographique, les conditions de vie et les facteurs de risque*, disponibil la <http://cnmbconstanta.wixsite.com/santebienetre/single-post/2017/05/30/Groupe-physique-Le-climat-la-position-g%C3%A9ographique-les-conditions-de-vie-et-les-facteurs-de-risque> [accesat la 27.11.2018]
- Colegiul Național „Mircea cel Bătrân” Constanța, *Proiect France et Roumanie XI - XII*, disponibil la <https://madmagz.com/fr/magazine/1337600> [accesat la 27.11.2018]
- Colegiul Național „Unirea” Brașov, *Fractures sociales et spatiales, Proiect Bilingue 2016-2017*, disponibil la <https://projetbilingue20162017.cnunireabv.wordpress.com> [accesat la 18.09.2018]
- Colegiul Național „Unirea” Brașov, *Proiectul Bilingv Francofon*, disponibil la <https://cnunirea.ro/proiecte/proiectul-bilingv-francofon> [accesat la 23.10.2018]
- Colegiul Tehnic „Ana Aslan” Cluj-Napoca, disponibil la <http://colegiulaslancluj.ro> [accesat la 12.09.2018]
- Colegiul Tehnic „Ana Aslan” Cluj-Napoca, *Math Around Us 2015/2017 – Parteneriat strategic ERASMUS+*, disponibil la <http://colegiulaslancluj.ro/math-around-us-20152017-parteneriat-strategic-erasmus> [accesat la 17.09.2018]
- Costea, O. (coord.), (2009), *Educația nonformală/informală în școală. Oportunități și provocări*. București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Cuciureanu, M. (coord.), (2017), *Un laborator de fizică și limba germană. Raport de evaluare externă*. Institutul de Științe ale Educației, Goethe Institut, București, Editura Universitară:



- http://www.editurauniversitara.ro/carte/laborator/un_laborator_de_fizica_si_limba_germana_raport_de_evaluare_externa/11536
- Ellis, R., (2003), *Task-based Language Learning and Teaching*. Oxford, Oxford University Press.
- Institutul Cervantes, *Formare pentru profesori de spaniolă*, disponibil la https://bucarest.cervantes.es/ro/profesori_spaniola/profesori.htm [accesat la 22.03.2017]
- Institutul Francez, *Nos ressources*, disponibil la http://www.institutfrançais.ro/Bucuresti/text/68/NOS_RESSOURCES/103 [accesat la 1.02.2018]
- Institutul Goethe, *Cursuri de perfecționare pentru profesorii de limba germană*, disponibil la <https://www.goethe.de/ins/ro/ro/spr/unt/for.html> [accesat la 20.03.2018]
- Keedwell, A., Constantinescu, A., Stroica, A., (2018), *English for the Community: Baseline study report*. British Council, Romanian-American Foundation, disponibil la: https://www.britishcouncil.ro/sites/default/files/english_for_the_community_baseline_study_summary.pdf [accesat la 8.10.2018]
- Liceul Bilingv „Miguel de Cervantes” București, *Oferta educațională*, disponibil la <https://www.liceulcervantes.ro/informatii/oferta-educationala> [accesat la 2.04.2018]
- Liceul Bilingv „Miguel de Cervantes” București, *School: Future Labs*, disponibil la <https://www.liceulcervantes.ro/2017/04/05/school-future-labs> [accesat la 16.04.2018]
- Liceul Teoretic „Jean Louis Calderon” Timișoara, <http://jcalderon.ro/limbi-romanice/limba-franceza/proiect-bilingv-2014> [accesat la 22.10.2018]
- Școala Centrală București, https://scoala-centrala.ro/pr_bilingv.php [accesat la 23.11.2018]



Școala Gimnazială Nr. 29 „Mihai Viteazul” Constanța, *Acreditare internațională pentru limba germană DSD 1*, disponibil la <http://www.scoala29mihaviteazul.ro/acreditare-internationala-pentru-limba-germana-dsd-1> [accesat la 25.11.2018]

*** Hotărârea Guvernului nr. 997/2007: *Acordul pentru dezvoltarea secțiilor bilingve spaniolo române în școlile din România din 26 martie 2007*. Monitorul Oficial nr. 618/ 6.09.2007

*** *Jurnal de Ghiba*, nr. 2/2017, coord.: Groșan E., Putnic L., Țiu M., Arad, martie 2017 [revista colegiului]

*** *Metodologia de organizare a secțiilor bilingve francofone incluse în proiectul bilateral franco-român „De la învățământul bilingv către filierele universitare francofone” din 28.08.2014*, disponibil la <https://lege5.ro/Gratuit/gqydimzxgm/metodologia-de-organizare-a-sectiilor-bilingve-francofone-incluse-in-proiectul-bilateral-franco-roman-de-la-invatamantul-bilingv-catre-filierele-universitare-francofone-din-28082014> [accesat la 10.10.2018]

*** *Metodologia de organizare și desfășurare a probelor specifice din cadrul examenului de bacalaureat, susținute de absolvenții secțiilor bilingve româno-spaniolo din 18.09.2012*, disponibil la <https://lege5.ro/Gratuit/gmztenrsha/metodologia-de-organizare-si-desfasurare-a-probelor-specifice-din-cadrul-examenului-de-bacalaureat-sustinute-de-absolventii-sectiilor-bilingve-romano-spaniolo-din-18092012> [accesat la 1.11.2018]

*** Ministerul Educației Naționale, *Ordin nr. 4775/13.10.2014 privind aprobarea programei școlare pentru clasele a XI-a și a XII-a, clase cu program de studiu în regim bilingv - limba engleză - disciplina opțională „Elemente de cultură și civilizație engleză”*, disponibil la: <http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/c556/> [accesat la 7.10.2018]



- *** Ministerul Educației Naționale, *Ordin nr. 4853/31.08.2009 privind aprobarea metodologiei de organizare și desfășurare a examenului pentru obținerea atestatului de competență lingvistică pentru absolvenții claselor cu studiu intensiv și bilingv al unei limbi străine și pentru absolvenții claselor cu predare în limbile minorităților, precum și a atestatului pentru predarea unei limbi străine la clasele I – IV de către absolvenții claselor cu profil pedagogic, specializarea învățători – educatoare*, disponibil la <http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/12863> [accesat la 7.09.2018]
- *** Ministerul Educației Naționale, *Ordin nr. 4926/29.08.2013 privind aprobarea Programelor școlare pentru învățământul liceal – clase cu program de studiu în regim bilingv, limba spaniolă, la disciplinele: Geografia Spaniei, clasa a IX-a; Istoria Spaniei, clasa a X-a*, disponibil la <http://www2.edu.ro/index.php/articles/20627> [accesat la 24.09.2018]
- *** Ministerul Educației Naționale, *Ordin nr. 5023/12.09.2013 privind aprobarea Programelor școlare pentru învățământul liceal – clase cu program de studiu în regim bilingv, limba italiană, la disciplina: Limba italiană, clasele a IX-a – a XII-a*, disponibil la: <http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/c556/> [accesat la 17.10.2018]
- *** Ministerul Educației Naționale, *Ordin nr. 5024/12.09.2013 privind aprobarea Programelor școlare pentru învățământul liceal – clase cu program de studiu în regim bilingv, limba portugheză, la disciplinele: Geografia Portugaliei, clasa a IX-a; Istoria Portugaliei, clasa a X-a; Elemente de cultură și civilizație portugheză, clasele a XI-a și a XII-a*, disponibil la: <http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/c556/> [accesat la 17.10.2018]
- *** Ministerul Educației Naționale, *Ordin nr. 5241/01.09.2008 privind aprobarea Programelor școlare pentru învățământul liceal - clasele cu program de studiu în regim bilingv, limba franceză, la disciplinele:*



Geografia Franței, clasa a IX-a, Istoria Franței, clasa a X-a, Elemente de cultură și civilizație franceză, clasa a XI-a și a XII-a, disponibil la: <http://www.oldsite.edu.ro/index.php/articles/12869> [accesat la 27.11.2018]

- *** *Raport privind activitatea instructiv-educativă, an școlar 2016/2017*, disponibil la <https://www.liceulcervantes.ro/documente/raport-de-activitate/> [accesat la 3.12.2018]
- *** *Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a claselor cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv în unitățile de învățământ preuniversitar/31 august 2017*. Monitorul Oficial nr. 579/22.09.2017
- *** *Specialiști pentru un curriculum integrat, Erasmus+ , Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”, Arad* [broșura proiectului]
- *** *Surveylang – First European survey on language competences. Executive summary*. EU: 2012 disponibil la http://www.surveylang.org/media/ExecutivesummaryoftheESLC_210612.pdf [accesat la 10.12.2018]

Anexe

Anexa I.

Programe școlare pentru învățământul bilingv analizate

Limba franceză (OMECT 5241/01.09.2008)

Istoria Franței

Geografia Franței

Elemente de cultură și civilizație franceză

Limba portugheză (OMEN 5024/12.09.2013)

Istoria Portugaliei

Geografia Portugaliei

Elemente de cultură și civilizație portugheză

Limba spaniolă (OMEN 4926 /29.08.2013)

Istoria Spaniei

Geografia Spaniei

Elemente de cultură și civilizație spaniolă

Limba italiană (OMEN 5023/12.09.2013)

Istoria Italiei

Geografia Italiei

Elemente de cultură și civilizație italiană

Limba engleză (OMEN 4775/13.10. 2014)

Elemente de cultură și civilizație engleză



ORDIN

**privind Regulamentul – cadru de organizare și funcționare a claselor cu
predare a unei limbi moderne în regim intensiv , respectiv bilingv în
unitățile de învățământ preuniversitar**

Având în vedere prevederile art. 68, alin. (1) și 94, alin. (2) lit. (s) din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare,
în temeiul Hotărârii Guvernului nr. 26/2017 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației Naționale, cu modificările ulterioare,

MINISTRUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

emite prezentul ordin:

Art.1. Toate unitățile de învățământ preuniversitar din România sunt sprijinite să favorizeze, să diversifice și să extindă studiul limbilor moderne de circulație internațională, prin folosirea rațională a resurselor de care dispun și prin atragerea altora noi.

Art.2. (1) În unitățile de învățământ preuniversitar pot funcționa clase cu predare în regim intensiv, respectiv bilingv a unei limbi moderne de circulație internațională.

(2) Organizarea claselor cu predare în regim intensiv, respectiv bilingv a unei limbi moderne de circulație internațională se face în conformitate cu Regulamentul – cadru de organizare și funcționare a claselor cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv în unitățile de învățământ preuniversitar prevăzut în anexă, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art.3. Clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv se pot organiza în învățământul, gimnazial și liceal, la orice profil liceal, potrivit regulamentului prevăzut la art. 2 alin. (2).

Art.4. Clasele cu predare a unei limbi moderne în regim bilingv se organizează în învățământul liceal, la orice profil liceal, potrivit prezentului regulamentului prevăzut la art. 2 alin. (2).



Art.5. (1) Prezentul ordin intră în vigoare începând cu anul școlar 2017 - 2018.

(2) La data intrării în vigoare a prezentului ordin, orice altă dispoziție contrară privind Regulamentul – cadru de organizare și funcționare a claselor cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv în unitățile de învățământ preuniversitar se abrogă.

Art.6. Direcția Generală Evaluare și Monitorizare Învățământ Preuniversitar, Direcția Minorități, inspectoratele școlare, precum și unitățile de învățământ preuniversitar duc la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art.7. Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

MINISTRU,
Liviu Marian POP

București

Nr. 4797

Data 31.08.2017

Anexa la OMEN nr. 4797/31.08.2017

**Regulament – cadru de organizare și funcționare a claselor cu predare a
unei limbi
moderne în regim intensiv, respectiv bilingv în unitățile de învățământ
preuniversitar**

Capitolul I
Dispoziții generale

Art. 1. (1) Toate unitățile de învățământ preuniversitar din România pot diversifica și extinde studiul limbilor moderne, atât al limbii moderne 1, cât și al limbii moderne 2, prin folosirea resurselor de care dispun și prin atragerea altora noi.

(2) În unitățile de învățământ preuniversitar pot funcționa clase cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, în conformitate cu prevederile prezentului regulament.

Art. 2. (1) Prin **clasă cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv** se înțelege acea clasă din învățământul preuniversitar în care o limbă modernă se



studiază într-un număr mai mare cu cel puțin 2 ore față de numărul de ore prevăzut în trunchiul comun prin Planul-cadru de învățământ, ore care pot fi de tip extindere, curriculum diferențiat sau opțional (CDS) la nivelul disciplinei.

(2) Studiul limbii moderne la clasele cu predare în regim intensiv se realizează pe grupe, o grupă fiind constituită din maximum 16 elevi.

(3) Grupele pot studia fie aceeași limbă modernă, fie două limbi moderne diferite în regim intensiv.

Art. 3. (1) Prin **clasă cu predare a unei limbi moderne în regim bilingv** se înțelege acea clasă din învățământul preuniversitar în care o limbă modernă se studiază într-un număr mai mare cu cel puțin 3 ore față de numărul de ore prevăzut în trunchiul comun prin Planul-cadru de învățământ, ore care pot fi de tip extindere, curriculum diferențiat sau opțional (CDS) la nivelul disciplinei.

(2) La clasele cu predare a unei limbi moderne în regim bilingv se studiază cel puțin o disciplină non-lingvistică în limba modernă respectivă.

(3) Studiul unei limbi moderne în regim bilingv se realizează pe grupe, o grupă fiind constituită din maximum 16 elevi.

(4) Grupele pot studia fie aceeași limbă modernă, fie două limbi moderne diferite în regim de predare bilingv.

Art. 4. Unitățile de învățământ preuniversitar pot organiza clase cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, pentru oricare dintre limbile moderne studiate în școală, indiferent de nivelul de competență lingvistică a elevilor (începători sau avansați), în condițiile existenței resurselor umane și materiale necesare, răspunzând, astfel, intereselor de cunoaștere ale elevilor și nevoilor comunității locale.

Art. 5. (1) În învățământul gimnazial, la clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, pentru orele alocate din trunchiul comun se susține lucrare scrisă semestrială la limba modernă respectivă, începând din clasa a VII-a.

(2) În învățământul liceal, la clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, indiferent de filieră, profil sau specializare, pentru orele alocate din trunchiul comun se susține lucrare scrisă semestrială la limba modernă respectivă.

(3) Prin excepție de la prevederile alin (1), la clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, în sistem modular, din cadrul unităților de învățământ liceal – filiera tehnologică, se susține lucrare scrisă anuală la limba modernă respectivă.



Capitolul II

Înscrierea la clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv/bilingv

Art. 6. (1) În unitățile de învățământ preuniversitar, în care se organizează clase cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, înscrierea se face pe baza opțiunilor exprimate, în scris, de către candidați/părinții/tutorii legal instituți ai elevilor.

(2) În învățământul gimnazial, respectiv liceal, în cazul în care numărul opțiunilor este mai mare decât numărul de locuri alocate prin planul de școlarizare, se organizează un test/o probă de competență lingvistică conform Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL).

(3) Testarea/proba se organizează la nivelul unității de învățământ preuniversitar/al inspectoratului școlar județean/al Municipiului București.

Capitolul III

Admiterea la clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv/bilingv

Art. 7. Elevii care, anterior înscrierii în clasa a V-a, la clasele cu predare în regim intensiv a unei limbi moderne de circulație internațională, au promovat examene de competență lingvistică într-o limbă de circulație internațională, la un nivel de competență egal sau superior nivelului A1 din CECRL, sunt admiși fără a mai susține proba de competențe lingvistice la limba modernă respectivă, numai dacă numărul total al elevilor care optează pentru acest tip de clase este egal cu numărul de locuri aprobat pentru clasele cu predare în regim intensiv a unei limbi de circulație internațională. În cazul în care numărul total al elevilor care optează pentru clasele cu predare în regim intensiv a unei limbi de circulație internațională este mai mare decât numărul de locuri aprobat pentru acest tip de clase, toți elevii susțin testul pentru evaluarea nivelului de competență lingvistică.

Art. 8. (1) La nivelul unității de învățământ care are inclusă/incluse în planul de școlarizare clasă/clase a V-a cu predare în regim intensiv a unei limbi moderne de circulație internațională se constituie, prin decizie internă, *Comisia pentru recunoașterea și echivalarea rezultatelor obținute la examene cu recunoaștere internațională pentru certificarea competențelor lingvistice în limbi străine* cu testul de competențe lingvistice pentru admiterea în clasa a V-a cu program intensiv de studiu al unei limbi moderne de circulație internațională, alcătuită din: președinte, secretar și 2-4 membri. Președintele comisiei este directorul/directorul adjunct al unității de învățământ; secretariatul comisiei este asigurat de



secretarul unității de învățământ, iar membrii comisiei sunt profesorii din catedra de limbă modernă care va fi studiată în regim intensiv.

(2) Recunoașterea și echivalarea rezultatelor obținute la examene cu recunoaștere internațională pentru certificarea competențelor lingvistice în limbi străine cu testul de competențe lingvistice pentru admiterea în clasa a V-a cu predare în regim intensiv al unei limbi moderne de circulație internațională se realizează conform unei proceduri specifice fiecărei limbi moderne studiate în regim intensiv, emisă de Ministerul Educației Naționale (MEN) și adaptate, anual, de către inspectoratul școlar județean/al Municipiului București.

Art. 9. (1) La nivelul unității de învățământ care are inclusă/incluse în planul de școlarizare clasă/clase a V-a cu program intensiv de predare a unei limbi moderne de circulație internațională se constituie, prin decizie internă, *Comisia de organizare și evaluare a testului de competențe lingvistice pentru admiterea în clasa a V-a cu program intensiv de studiu al unei limbi moderne de circulație internațională*, denumită în continuare *Comisia de organizare și evaluare*, alcătuită din: președinte, secretar și 2-8 membri. Președintele comisiei este directorul/directorul adjunct al unității de învățământ; secretariatul comisiei este asigurat de secretarul unității de învățământ, iar membrii comisiei sunt profesorii din catedra de limbă modernă care va fi studiată în regim intensiv.

(2) În cazul în care unitatea de învățământ nu își poate constitui comisia în acest mod, se solicită sprijinul inspectoratului școlar pentru desemnarea, în comisie, a unor cadre didactice de specialitate din alte unități de învățământ preuniversitar.

(3) Nu pot fi desemnați membri ai comisiei profesorii care au rude sau elevi printre candidați, fiecare membru al comisiei semnând o declarație scrisă în acest sens conform modelului prevăzut în anexa nr. 1).

(4) Testul se va organiza la nivelul unității de învățământ, după încheierea celui de-al doilea semestru al anului școlar, pentru absolvenții clasei a IV-a, conform unui grafic propus de unitățile de învățământ preuniversitar și aprobat de inspectoratul școlar.

(5) (a) Comisia de organizare și evaluare din unitatea de învățământ preuniversitar elaborează subiectele și baremele de evaluare pentru Testul de competențe lingvistice pentru admiterea în clasa a V-a cu program intensiv de studiu al unei limbi moderne de circulație internațională în baza unei structuri realizate conform unei proceduri emise de MEN și specifice fiecărei limbi moderne studiate în regim intensiv.

(6) Subiectele și baremele de evaluare pentru Testul de competențe lingvistice pentru admiterea în clasa a V-a cu program intensiv de studiu al unei limbi moderne de circulație internațională, elaborate conform Anexei nr. 2, sunt avizate de inspectorul școlar pentru limbi moderne.



Art. 10. (1) Admiterea în clasa a IX-a cu predare a unei limbi moderne în regim bilingv, respectiv intensiv se face pe baza *Metodologiei privind organizarea și desfășurarea admiterii în învățământul liceal de stat* pentru anul școlar în curs.

(2) Elevii care, anterior înscrierii în clasa a IX-a, la clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, au promovat examene de competență lingvistică într-o limbă de circulație internațională sunt admiși fără a mai susține proba de competențe lingvistice la limba modernă respectivă.

(3) Recunoașterea și echivalarea rezultatelor obținute la aceste examene cu proba de verificare a cunoștințelor de limbă modernă pentru admiterea în clasa a IX-a cu program intensiv, respectiv bilingv de predare a unei limbi moderne de circulație internațională se fac dacă certificatul obținut/diploma obținută validează un nivel de competență lingvistică **egal sau superior nivelului A2** corespunzător CECRL.

Art. 11. Unitățile de învățământ preuniversitar pot opta și pentru organizarea de clase cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, începând cu clasa a IX-a pentru elevi care nu au studiat anterior limba modernă respectivă. În cazul acesta, înscrierea la clasa cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv se va face în ordinea descrescătoare a mediei de admitere și pe baza opțiunii exprimate în scris de către candidați/părinții/tutorii legal instituți ai elevilor.

Capitolul IV **Încheierea studiilor**

Art.12. (1) În ultimul an de liceu, elevii din clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, susțin proba pentru obținerea atestatului profesional la limba modernă studiată, pe baza unei tematici aprobate de comisia metodică a profesorilor de limbă modernă din unitatea de învățământ, conform prevederilor legale privind organizarea și desfășurarea examenului pentru obținerea atestatului lingvistic de către absolvenții claselor cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv și bilingv pentru anul școlar în curs.

(2) Organizarea, structura probei și baremul de evaluare sunt prevăzute în *Metodologia de organizare și desfășurare a examenului pentru obținerea atestatului de competență lingvistică pentru absolvenții claselor cu studiu intensiv și bilingv al unei limbi străine și pentru absolvenții claselor cu predare în limbile minorităților, precum și a atestatului pentru predarea unei limbi străine la clasele I – IV de către absolvenții claselor cu profil pedagogic, specializarea învățători – educatoare.*



Capitolul V

Resurse umane și materiale

Art. 13. (1) Inspectoratele școlare județene/ al municipiului București avizează organizarea claselor cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, în unități de învățământ care îndeplinesc, cumulativ, următoarele condiții:

- a) să aibă, în încadrare, personal calificat, titular, pentru asigurarea continuității (minimum o clasă sau o grupă pe nivel de învățământ);
- b) să dețină spațiul corespunzător pentru desfășurarea procesului instructiv-educativ de calitate, prin scindarea claselor pe grupe, atât la nivel gimnazial, cât și la cel liceal;
- c) să aibă echipamente audio-video și conexiune la internet;
- d) să achiziționeze material didactic, cărți, reviste și alte auxiliare curriculare pentru uzul profesorilor și al elevilor;
- e) să dețină/să înființeze o bibliotecă cu dotarea aferentă / un Centru de Documentare și Informare;
- f) să se încadreze în numărul de posturi maxim aprobat și în bugetul alocat, calculat conform costului standard per elev.

(2) Inspectoratele școlare județene/al municipiului București, printr-o adresă de înaintare, înștiințează direcția de resort din cadrul MEN cu privire la înființarea claselor menționate la alin. (1).

Art. 14. (1) Cadrele didactice care vor preda limba modernă la clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, vor trebui să fie titulare în învățământ și să aibă, cel puțin, gradul didactic definitiv.

(2) Cadrele didactice care solicită titularizarea, transferul pentru restrângere de activitate, pretransferul consimțit între unități de învățământ, detașarea în interesul învățământului sau detașarea la cerere prin concurs specific pe un post didactic/catedră în unități de învățământ având clase cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, susțin o probă practică/orală eliminatorie, în profilul postului didactic solicitat, conform *Metodologiei - cadru privind mobilitatea personalului didactic de predare din învățământul preuniversitar* pentru anul școlar în curs. Fac excepție cadrele didactice titulare transferate/pretransferate/detașate de pe posturi didactice/catedre similare.

(3) Cadrele didactice care vor preda disciplinele non-lingvistice într-o limbă modernă la clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, vor face dovada deținerii unui atestat de competențe lingvistice, cel puțin la nivelul B2, corespunzător Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL).



Art. 15. O parte dintre orele de limbă modernă la clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, sau una din disciplinele non-lingvistice care se predau obligatoriu în limba modernă studiată poate fi predată și de cadre didactice native, în baza acordurilor culturale dintre România și țările ale căror limbi moderne se studiază în unitatea de învățământ și a prevederilor legale privind încadrarea acestora sau a acordurilor de colaborare încheiate de MEN cu instituții educaționale guvernamentale/negvernamentale.

Capitolul VI

Schimburi culturale

Art. 16. Conducerile unităților de învățământ care organizează clase cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, sunt sprijinite de către inspectoratele școlare județene/ al municipiului București și de Ministerul Educației Naționale în stabilirea de contacte culturale și educaționale și de parteneriate cu unități de învățământ preuniversitar din alte țări, în realizarea schimburilor de elevi, în obținerea de burse de perfecționare pentru cadre didactice și elevi, în vederea îmbunătățirii competențelor lingvistice și a lărgirii orizontului cultural al elevilor, precum și a asigurării unei mai ușoare și rapide integrări în structurile educaționale și economice internaționale.

Capitolul VII.

Dispoziții finale

Art. 17. Clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv, existente la data intrării în vigoare a prezentului regulament, vor funcționa în conformitate cu prevederile legale care au stat la baza constituirii lor.

Art. 18. Prezentul regulament intră în vigoare începând din anul școlar 2017 – 2018.

Art. 19. – Anexele nr. 1 și 2 fac parte din prezentul regulament.



ANEXA 1 - MODEL DE DECLARAȚIE

DECLARAȚIE

Subsemnatul/a _____ profesor
de _____ la _____
_____, în calitate de _____ în **Comisia de
organizare și evaluare a Testului de competențe lingvistice pentru
admiterea în clasa a V-a cu program intensiv de studiu al unei limbi
moderne de circulație internațională**, declar pe propria răspundere că nu am
elevi/rude printre participanți.

Prin prezenta declarație, mă angajez că voi păstra confidențialitatea
tuturor subiectelor, a baremelor, a modalităților de rezolvare a subiectelor și a
informațiilor cu caracter intern, până la afișarea/comunicarea publică oficială a
acestora și că nu voi întreprinde nicio acțiune care să pună la îndoială
corectitudinea examenului.

DATA:

SEMNATURA,



ANEXA 2 – Structura subiectelor aferente testului de competență lingvistică pentru admiterea în clasa a V-a cu program intensiv de studiu al unei limbi moderne de circulație internațională

Testul de competență lingvistică pentru admiterea în clasa a V-a cu program intensiv de studiu al unei limbi moderne de circulație internațională vizează competențele și cunoștințele acumulate în clasele III și IV și constă într-o probă orală și o probă scrisă.

PROBA ORALĂ

- a) Etapa I – lecturarea cu voce tare a unui text în limba modernă. Textul înscris pe biletul de testare trebuie să fie selectat din -unul dintre manualele alternative pentru clasele a III-a și a IV-a. Lecturarea textului este urmată de formularea de răspunsuri la 2-3 întrebări înscrise pe biletul de testare, răspunsuri care să dovedească înțelegerea globală și detaliată a textului.
- b) Etapa a II -a – realizarea unui dialog interactiv (elev-elev) pe o temă dată, având unul dintre membrii comisiei drept moderator.

Biletele necesare pentru proba orală vor fi elaborate astfel:

- Pentru etapa I – un set de bilete (grupate conform manualelor alternative aprobate de Ministerul Educației Naționale) conținând fiecare un **text de 50-75 cuvinte** și **2-3 întrebări** de verificare a înțelegerii globale și detaliate a textului respectiv. Elevul extrage un bilet din setul de bilete care corespunde manualului studiat la clasă sau, dacă dorește, din setul care corespunde altui manual.
- Pentru etapa a II-a – un set de bilete conținând subiecte de **interacțiune verbală** în conformitate cu programa școlară pentru clasele a III-a și a IV-a. Elevii (în perechi numite de comisie) extrag un bilet pentru fiecare pereche, pregătesc interacțiunea verbală timp de 3-5 minute și apoi revin în fața comisiei pentru a prezenta conversația.

PROBA SCRISĂ - timp de lucru - 1 ORĂ

Proba scrisă presupune redactarea unui **text de 50-75 cuvinte** pe o temă dată și care să demonstreze capacitatea de exprimare în scris și însușirea principalelor funcții/acte de limbaj, conform nivelului A1 prevăzut de programele școlare pentru clasele a III-a și a IV-a.

Acronimul *CLIL - Content and Language Integrated Learning* - a început să se impună în anii '90, denumind o metodologie inovatoare care se referea la abordarea integrată a unei limbi străine înscrise în curriculumul școlar și a unei discipline nonlingvistice, a unor capitole din disciplina respectivă sau a unui ansamblu de cunoștințe din mai multe domenii academice, abordate interdisciplinar. Studiul de față și-a propus identificarea și examinarea unor experiențe CLIL relevante, derulate în școli din România. Analiza acestor experiențe a scos în evidență principalele tipuri de programe și cursuri care utilizează metodologia CLIL în sistemul românesc de învățământ: programe de studiu bilingv/intensiv al unei limbi moderne, cursuri opționale integrate, diferite cursuri organizate ca urmare a participării la proiecte internaționale. S-a analizat contextul general în care apar experiențele CLIL în țara noastră, cadrul legislativ care stă la baza derulării unor astfel de programe și cursuri, modul de configurare și manifestare a lor în diferite contexte școlare specifice, avantajele și provocările pe care le implică aceste cursuri.